

צ'בזטי מזהר"ן
קמא

דף כה: כו: כז:

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה יט

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(הי"מ שמו שמוח)

תורה אור
תורה יט
חבקות ג (א) תפלה לחבקות
תבאי על שגנות: (ב) ידוד
שמעתי שמעך יראתי ידודי
קצתן בקרב שנים תינה
בקרב שנים תודיע ברגו רמס
תזכור:
בראשית ב (כג) ויאמר האדם
זאת הפעם עצם מעצמי
ובשר מבשרי לזאת יקרא
אשה כי מאיש לקחה זאת:
תהילים ט (ג) יום ליום
יביע אפר ולילה ללילה יתנה
דעת:
בראשית מט (כח) קל אלה
שבטי ישראל שנים עשר
וזאת אשר דבר להם אביהם
ויברך אותם איש אשר
קברתו בדרך אהם:
בראשית ב (כד) על כן יעזוב
איש את אביו ואת אמו וידבק
באשתו והיו לבשר אחד:
תהילים לג (ו) דבר ידוד
שמים גפשו ובריות פיו כל
צבאם:

כה: ליקוטי

רבי יוחנן מישתעי יח תפלה לחבקות יט

מוהר"ן

נתקרב בתכלית הקירוב, כי הבת קול הפך את התיבה. וזה שנפק ברת קלא בת קול דווקא, הודיע את זאת. **מה אית לכו בהדי קרטליתא דאיתתא דר' חנינא בן דוסא דעתידא לשדייא בי' תכלתא לצדיקייא לעלמא דאתי:** (ע"כ לשון רבינו ז"ל):

נסיום המישתעי, דהיינו רב יהודה הינדואה מישתעי, ושאר המאמרים כאלה המוכאים שם בכ"ב אחר מאמרי רבב"ה, שהם, אמר לי הונא בר נתן וכו', ומעשה בר' אליעזר ור' יהושע, הכל יבא על נכון בספר ליקוטי תנינא בסימן ג' וד' וה'. לך נא וראה שם, תמצא מרגוע לנפשך:

עד הנה עזרנו רחמין לסיים מאמרי המישתעי, אשר הסתירו בהם גנויא דמלכא כולהי תנאי וכולהי אמוראי. כען אציתו למילוי דנפקין בהדרתא, שפר עלי' לחווי' באפי מלכוותא. בחכמתא יגלה לכון קצת להודעותא, גדולת הבורא גניזין עילאין הצפונים בספרא דצניעותא. אתיא ותמהיא די עבד עמנא אלקא שמיא לגלות לנו עיטין דאורייתא, בדרך נפלא ונורא השוה לכל נפש לזכות להתקרב על ידם לדי ברא כולא למיעבד לי' רעותא. בריך שמיא לעילא מן כל ברכתא ושירתא:

ספרא דצניעותא

יט ו' (חבקות ג) תפלה לחבקות הנביא על שגיונות וכו':

איתא בספרא דצניעותא פרקא קדמאה (וזהו תרומה דף קעו ע"ב) עד לא הוי מתקלא לא הוי משגיחין אפיין באפיין:

א כי קשה להעולם, על מה צריך לנסוע להצדיק לשמוע מפיו. הלא אפשר, לעיין בספרים דברי מוסר [י]. אך באמת הוא תועלת גדול, כי יש חילוק גדול בין השומע מפי הצדיק האמת בעצמו, ובין השומע מפי אחר האומר בשמו. מכ"ש כששומע מפי ששומע מפי השומע. כי יורד בכל פעם מדרגא לדרגא, רחוק מפי הצדיק. וכן בין השומע מפי הצדיק למעיון בספר [י], הוא חילוק גדול ביותר:

ב כי צריך לזכר את הפנים, שיוכל כל אחד לראות את פניו בפנים שלו כמו במראה. עד אשר בלא תוכחה ובלא מוסר יתהרט חבירו תיכף על מעשיו, רק ממה שיביט בפנים שלו. כי ע"י שיביט בפנים שלו יראה א"ע כמו במראה, איך פניו משוקע בחשך [י]:

ג כי גודל יקר הערך של לשון הקודש שבו נברא העולם. כמאמר חז"ל (ב"ר פ' יח [י]) הובא בפרש"י (בראשית ב') **לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת לשון נופל על לשון, מכאן שנברא העולם בלשון הקודש. וזה בחי' הוה בחי' (תהלים יט) **ולילה ללילה יחז.** היינו בחי' הדיבור של לשון הקודש שבו נברא העולם. וזה בחי' **לזאת יקרא אשה,****

היינו הדיבור [י] כמו (בראשית מט) **וזאת אשר דבר להם: וע"י לשון הקודש רוממנו מכל הלשונות [י] שכל הלשונות העמים נופלים ע"י לשון הקודש. היינו שהרע שיש להלשון של האומה אחיזה בו נתבטל ונופל ע"י לשון הקודש, ואין לו שליטה על "ישראל [י]. וזה בחי' לשון נופל על לשון: והרע הכולל, שכל הרעות של עי' לשון כלולין בו, דהיינו תבערת המדורה של תאות ניאוף [י] שכל העי' לשון משוקעין וכלולין בו [י], נופל ונתבטל ואין לו שליטה ע"י לשון הקודש. וזה בחי' מדורה של שבעין כוכבין הנזכר בזה"ק (פ' ויקהל רג.), היינו הרע הכולל שהוא תבערת המדורה של תאוות [י] ניאוף שכל העי' אומות כלולין בו [י]: וזה בחי' השמ"ל, חיות אש ממללות (הגניגה יג). חיות אש, בחי' הוה אשה. היינו בחי' לשון הקודש כנ"ל, שעל ידו מתמלל ומשתבר אש המדורה של שבעין כוכבין. וזה בחי' **מ"ל מחשבו"ל**, שהם בחי' מדורה של שבעין כוכבין, שנתמלל ונתבטל ע"י לשון הקודש [י]. כי ע"ש זה נקרא לה"ק, כי כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה (מ"ר קדושים פ' כד [י]). וזה שפי' רש"י (בראשית שם) **ע"ב יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו מכאן שנאמר להם עריות רוח הקודש אומרת כן.** רוח הקודש, היינו לשון הקודש (י) כמו (תהלים לג) **וברוח פיו כל צבאם.** שע"י לשון הקודש, נאמר ונתקשר התאוה של תאוות ניאוף, היינו המדורה של שבעין כוכבין, שאין לו שליטה על ישראל ע"י לה"ק, בבחי' לשון נופל על לשון כנ"ל, שהרוח שטות [י] נתבטל ע"י רוח הקודש. וזה בחי' תיקון הברית, שהוא בחי' רוח הקודש, בבחי' **ולא קמה עוד****

¹⁰ שליטת לשונם על ישראל - עיין ערובין נד. אלמלי לא נשתברו לוחות ראשונות וכו' אין כל אומה ולשון שולטת בהם.
¹¹ עיין שיש"ק ח"ו אות ל' שבעצם הלשון של רוסיא כבר מונח פנים הברית
¹² עיין תורה כס אות ד' גיד שהוא כלליות הגידין
¹³ המ"ם הזה כתב מוהר"ג בלוח השמטות בסוף ליקוטי קמא מהדורת תקפא. בתרלד לא נמצא, בתרלז - (ויקהל רג (XV)
¹⁴ מתרצו - תאות
¹⁵ עיין סוף תורה כג החולק על צדיק הקב"ה מפילו לתאות ניאוף וע"ש שכל ישראל צדיקים.
¹⁶ עיין ביאר הרמ"ק באור יקר כרך יד דף כ'
¹⁷ פסקא ו'
¹⁸ **עיין זהר אחרי א.א.**
¹⁹ עיין תורה קנו
²⁰ * סוטה ג.

^א מתרלו - בוודאי
^ב מתרצו - המשתני
^ג בכל המהדורות יש כאן טעות וצ"ל ו'
^ד בתקפא - ש מנוקד ימנית שמאלית כנראה מחוסר אותיות
^ה מתרצו - כולוהו
^ו מהות זה הספר עיין מותק מדבש שם בשם תלמיד האר"ל
^ז נאמרה בשבועות שנת תקסד שהל בימים ד' ה', ונכתב ע"י מוהר"ג בהשגחת רבנו
^ח עיין בעש"ט עה"ת פרשת עקב אות עו ופרשת בשלח אות כא, ועיין לק"ה ברכת הריח והודאה ד' אות לב
^ט עין תורה כ' אות ד' ותורה סו אות ח'
^י עיין תורה סו תנינא ובהערה שם
^{יא} פסקא ד'
^{יב} עיין זהר ח"א דף רמת. ושערי אורה שער ראשון ספירה עשירית. ועיין בעש"ט עה"ת עמוד התפלה אות קנו בבאר מים חיים שם אות קנב (ד"ה ובספר אור החכמה) הפוגם בדיבור יש לו צער מאשתו.
^{יג} לשון הקידוש שאומרים בליל ג' רגלים
^{יד} בדפ"ר על מ"ל דקדושה, ובלוח טעויות שם הנדפס בסוף ספריי מעשיות ציין שצ"ל על מלכות ישראל, ובתקפא תיקן על ישראל.

תורה אור
משיל ל (כ) כן דרך אשה
קנאפת אכלה וקנאפת פיה
ואמרה לא פעלתי און: פ
מלכים ב ב (ט) ויהי קצברם
ואליהו אמר אל אלישע שאל
מה אעשה לך בדרך אלקים
מעשך ויאמר אלישע ויהי נא
פי שנים ברוח אלי:
מלכים ב ד (ט) ותאמר אל
אשה הנה נא ידעתי כי איש
אלהים קדוש הוא עבר עלינו
תמיד:
תהלים קמ (ז) ראש מסכי
עמל שפתימו יסומו יכסמו:
(יא) מיטו ימוטו עליהם
קתלים באש נפלים בקתמות
בל יקומו:
יחזקאל א (ד) וארא והנה
רוח סערה באה מן הצפון
ענן גדול ואש מתלקחת ונגה
לו סביב ומתוכה קצוץ
החשמל מתוך הקאס:
יחזקאל א (כו) וארא קצוץ
חשמל כפראה אש בית לה
סביב מפראה קתני ולקעלה
ומפראה קתני ולטשה ראיתי
כפראה אש ונגה לו סביב:
יחזקאל טו (ז) וקמתי את
פני קהם מהאש יצאו וקאש
תאכלם וידעתי כי אני יקוק
בשומי את פני קהם:
במדבר שלח יד (זו) ועתה
יגדל נא כח אדני פאשך
דברת לאמר:
רות ג (ו) ויאכל בעו וישת
וייטב לבו ויבא לשכב בקצה
העצמה ויקבא בלש ותגל
מרגליתו ותשקב:
בראשית א (ד) ויבא אלהים
את האור כי טוב ויבדל
אלהים בין האור ובין החשך:

ל' **כן דרך אשה מנאפת**. שהרוח סערה הולך דרך התרגום שהוא בחי' נוגה, ויונק מן החשמל הנ"ל: **ואלישע** היה יורש מאלהיו רוח הקודש, ועי"ז היה מקבל ממנו שלימות לה"ק [כ], בבחי' (מלכים ב' ב') **ויהי נא פי שנים ברוח אלה**. פי שנים, היינו לשון הקודש, כי שנים מקרא ואחד תרגום (ברכות ה:). עי"ז כתיב ביה (שם ד') **איש קדוש עובר עלינו תמיד**, שלא ראתה קרי על סדינו (ברכות י:). כי עי"ז שלימות ל' הקודש ניצולין ממקרה לילה כנ"ל. כי עי"ז שלימות לשון הקודש זוכין לתיקון הברית כנ"ל. כי עיקר שלימות לה"ק הוא עי"ז תרגום שהוא בחי' תרדמה ושינה, דהיינו עי"ז שמבררין את בחי' התרגום בחי' התרדמה כנ"ל, וע"כ או ניצולין ממקרה לילה שבתרדמה כנ"ל: **וזה** שבקש דוד (תהלים קס) **ראש מסיכי עמל שפתימו יכסמו**. ראש מסיכי, הוא בחי' (יחזקאל א') **נוגה לו סביב**, שהוא ראש המסכבין את הקדושה. **עמל שפתימו יכסמו**, העמל והרע שבו יתבטל. ועל שאר לשונות העמים, שהם בחי' מדורה של שבעין כוכבין הנ"ל, **ימוטו עליהם גהלים** [ג], **כי מהאש יצאו והאש תאכלם** (יחזקאל טו): היינו כי בחי' נוגה שהוא בחי' תרגום צריכין שיתברר, שיפול הרע שבו, והטוב שבו יתברר ויעלה ויהיה נכלל בתוך הקדושה, היינו כלשון הקודש, שזהו בחי' שלימות לה"ק עי"ז לשון תרגום כנ"ל. ושאר לשונות העמים שהם בחי' רע גמור, צריכין לכלותם לגמרי, בבחי' **ימוטו עליהם גהלים וכו'** כנ"ל: וזה בחי' שלהובא דאשא היורדת בע"ש על ראש הקליפות שלא יכללו בנוגה לינק מהקדושה: פי' כי בע"ש בכניסת שבת נכלל נוגה בקדושה, ואז רוצין גם שאר הקליפות הטמאות לגמרי לעלות אל הקדושה, ואז יורד שלהובא דאשא על ראשם ונופלים למטה. שזהו סוד כוונת רהיצת מים חמין בע"ש, כמבואר בכוונות [ג]. וזהו בחינה הנ"ל שצריכין לברר הטוב שבתרגום שהוא בחי' נוגה, שיהיה נכלל בלה"ק, ושאר לשונות העכו"ם שהם בחי' רע גמור צריכין להפילם ולבטלם לגמרי היינו כנ"ל: **ו וכשמעלה** הטוב שבתרגום ומשלים את הלה"ק שבו נברא העולם, עי"ז נתעוררין ונתגדלין הכה של האותיות של לה"ק שיש בכל דבר שבעולם. כי כל דבר יש בו כמה צירופי אותיות שבו נברא זה הדבר, ועי"ז שלימות לשון הקודש עי"ז לשון תרגום, עי"ז נתעוררין ונתגדלין הכה של אלו האותיות שיש בכל דבר ודבר. וזה (במדבר יד) **ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר**, לאמר, דא גילוי עריות (כשארז"ל סנהדרין נו:). היינו בחי' המדורה של שבעין כוכבין הנ"ל, שהוא בחי' תאוות ניאוף, שנתבטל על ידי הדיבור של לשון הקודש כנ"ל. וזהו **כאשר דברת לאמר**, היינו כפי הדיבור של לה"ק שעל ידו נאסר עריות ונתבטל תאוות ניאוף כנ"ל, כמו כן יגדל כח ה'. כי כפי השלימות שמשלים את הדיבור"ל של לשון הקודש שהוא בחי' שבירת וביטול תאוות ניאוף, כן נתגדל ונתעורר כח ה'.

שבמעשה בראשית [כ], שהם האותיות שיש בכל דבר ודבר שבעולם כנ"ל ('): **ז וכו'** שיכול להתעורר התנוצצות האותיות שבכל מעשה בראשית שיש בכל דבר, אוי אכילתו ושתייתו וכל תענוגיו, אינו אלא מהתנוצצות האותיות שבהאכילה"ו ושתייה [כ], בבחי' (רות ג') **ויאכל וישת ויטב לבו**. ויטב לבו, היינו בחי' התנוצצות האותיות של ל"ב אלקים [כ] שבמעשה בראשית שיש בכל דבר. וזהו **ויטב לבו**, אין טוב אלא אור [כ], כמו"ש (בראשית א') **וירא אלקים את האור כי טוב**. וזהו **ויאכל וישת ויטב לבו**, שהיתה אכילתו ושתייתו מהארת והתנוצצות האותיות של ל"ב אלקים שבסעודתו שאוכל. וזה **ויטב לבו** זה ברכת המזון וזהו ויקח ריה. ומ"ר רות פ' ה [כ]. שהיתה אכילתו ושתייתו מהתנוצצות האותיות שיש בהאכילה ושתייה. שזהו בחי' ברכת"ו המזון, כי המזון נתברך על ידי שלימות לה"ק, עי"ז שמעוררין ומאירין את האותיות שיש בכל דבר, ומשם צריכין שתהיה עיקר האכילה ושתייה ושאר התענוגים כנ"ל: **ח וכל** חכם פשוט [פ] שהוא חכם לכד אע"פ שאינו צדיק. יכול לידע האותיות שבו נברא הדבר הזה שאוכל. כי מי שיודע הכה של מתיקות ומרירות, חריפות ומליחות, שזה מרכך וזה מקשה, זה מגדיל וזה מקטין, זה מכווץ וזה מרחיב. ויודע התחלקות האותיות, שנחלקין לשלש אמות אמ"ש, ושבע כפולות, ושנים עשר פשוטות [כ]. ויודע האותיות השייכים לכל ספירה וספירה [כ], ויודע כח של כל ספירה, שזה רך וזה קשה וכו'. אוי עי"ז שמועם איזה דבר, או רואה איזה דבר, הוא יודע ומכין הצרופי אותיות שבו נברא זה הדבר. כי כל דבר נשתנה בטעמו וריחו ותמונתו, הכל לפי צירופי אותיות של לה"ק, ששקל הקב"ה בחכמתו וברצונו הפשוט, כך וכך אותיות שיברא בהם דבר זה, וכך אותיות וניתרות ונקודות שיש בהתורה, שהכל לפי המשקל, שגורעין ומוסיפין לפי המשקל, שצריך לגרוע לפעמים או להוסיף לפעמים איזה אות או נקודה, כדי לכוון המשקל של כח ה' [כ]. הכל לפי חכמתו ורצונו, כי כן הייבה חכמתו ורצונו יתברך, שישקול כך וכך אותיות ונקודות, ויברא בכח הזה ואותיות ונקודות אלו, הדבר הזה, כדי שיהיה לו טעם הזה וריח הזה ותמונה הזאת, וכן שקל כך וכך אותיות ונקודות אחרות וברא בהם דבר אחר, כדי שיהיה לו כח וריח וטעם ותמונה אחרת כפי אותן האותיות. וכן בכל דבר שבעולם. ומי שהוא חכם לכד, יכול להכין כל זאת בחכמתו, שידע"כ האותיות שיש בכל דבר כנ"ל. אבל שירגיש ויתענג רק מהצירופי אותיות בבחי' **ויאכל וישת כנ"ל**. זה א"א כ"א למי שהביא שלימות בלה"ק, והביא התנוצצות חדש בלה"ק של כל דבר, היינו בהאותיות שיש בכל דבר. זה יכול לקיים **ויאכל וישת כנ"ל** [פ] כי עי"ז חכמה לכד, יכולין לידע האותיות

^א ספר היצירה פ"ב משנה א' ב' ופ"ד משנה א ופ"ה משנה א'. גם עיין זוהר בראשית טו: ד"ה היא נקודה דאור וכו' ואתפשט ונהירו ביה ז' אתון וכו'. ועי"ש מקדש מלך (במהדורת תשך נמצא בך פו).
^ב ביאור הרמ"ק שם י' ספירות שרש לכב אותיות. עוד עיין מדרש תלפיות אות אלק ענף אותיות כל ספירה וכל יסוד אותיות השייכים לה ועוד.
^ג עיין ספר כח ה' שנדפס בסוף לקוטי הש"ס להאריז"ל מאמר ועתה יגדל נא כח ה' (דף נט: במהדורת תשל) בביאור דברי המורה"ו בתחילת ספרו לימודי האצילות.
^ד מתורלו - שידע

^א עיין הקדמת זוהר דף ז. כיצד ב"פ החיה את חבקוק בדיבורו
^ב זהו תרומה דף קלב: ופרי עץ חיים שער התגנת הלימוד פ"א
^ג עיין עין זהר בשלח דף מד.
^ד המשך פסוק הג"ל
^ה בתקפא ותורלו - יכללו, בדפורי ומתורלו - יוכללו
^ו דרוש סדר שבת דרוש א ענין קבלת שבת ועיין זוהר ויקהל דף רג. ועיין גם תורה פב
^ז עי"ש חרשי הר"ן
^ח בתשכט - הדבור
^ט עיין תורה מד
^י **עיין זוהר [דע"מ] מנחם דף רמה.**
^{יא} בתשכט - שבאכילה
^{יב} עיין תורה עה
^{יג} בראשית פרק א' הוא מבראשית עד ויהי ערב ויהי בקר יום השישי נזכר לב פעמים השם אלקים, ועיין פירוש הרמ"ק לספר יצירה פ"א.
^{יד} שמות רבה א' ב' ולקמן תורה כג אות ג' ובספר סדר היום סדר קריאת שמע ד"ה היכל רביעי ועיין ע"ז יט: אין טוב אלא תורה ובתענית: ז' אין אור אלא תורה
^{טו} פסקא טו. ובוהר חוש רות דף קה. ודף קו: (במתקן מדבש) ובילקוט שמעוני רות פ"ג סוף רמז תרד
^{טז} מתורלו - ברכות
^{יז} ביאור מוהר"ת בתקפא

ליקוטי

תפלה לחבקוק יט

מוהר"ן כו.

תורה אור

תהלים כ (ג) וישלח עֲרוֹךְ
מִקְדָּשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָדֶךָ;
בְּרֵאשִׁית ב' (יה) וַיֹּאמֶר יְקֹקֵךְ
אֱלֹהִים לֹא טוֹב הָיְתָה הָאָדָם
לִבְרוֹ אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֻגֹוֹ:
מְשָׁלִי טוֹ (יג) לֵב שָׁמַח יִיטֵב
פְּנִים וּבְעֵצְבֹת לֵב רוּחַ נִכְבְּהָ:
דְּבָרִים ה' (ד) פְּנִים בְּפְנִים
דָּבָר יִדְוֹד עֲקָבִים קָהָר מִתּוֹךְ
הָאָשׁ:

איוב כח (כה) לְעֹשֹׂת לְרוּחַ
מִשְׁקָל וּמִמֵּי תִכּוֹן בְּמִנְהָ:
תהלים קג (כ) גִּבְרִי יְקֹקֵךְ
מִלֵּאכֵי גִבְרֵי כַח עֲשֵׂי יִדְרֹו
לְשִׁמְעֵ בְּקוֹל דְּבָרוֹ:
תהלים לג (ו) בְּדָבָר יְקֹקֵךְ
נִשְׁמָוּ גִּעְשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיּוֹ קָל
נִבְּאָם:
חבקוק ג (ב) יְקֹקֵךְ שְׁמַעְתִּי
שָׁמַעְךָ יְרֵאתִי יְקֹקֵךְ פָּעַלְךָ
שָׁנִים חִייהוּ בְּקָרֵב
שָׁנִים תִּדְרִיעַ בְּרָגְזוֹ רַחֵם
תִּכְוֹנֶה:

שיש בכל דבר, כשיוודעין כל הנ"ל. דהיינו למשל כשרואה דבר שטעמו מתוק, ויודע שמתיקות כחו לרכך. ויודע מאיזה ספירה נמשך זה הכח של המתיקות והריכוך, כגון מספירת חסד [א]. ויודע איזה אות מך"ב אותיות שייך לספירת חסד, אזי יודע שאותו האות מלוכש בדבר הזה. וכן כיוצא בזה בכל הדברים שבעולם, וכנ"ל. אבל אע"פ שהוא חכם גדול כ"כ שיוודע כל זאת בכיור שיוודע האותיות שיש בכל דבר. (שצריכין לזה להיות בקי גדול מאד בכל חכמת האמת שהוא חכמת הקבלה, ובכל חכמת הטבע והיסודות, כמוכן למשכיל. שא"א לידע כל זאת כ"א חכם גדול מאד בקבלה ובשאר חכמות). אעפ"כ יכול להיות שאכילתו ושתייתו ותענוגיו יהיו עדיין מנוף הדבר ולא מהתנוצצות האותיות. כי לזכות שיהיה כל תענוגיו רק מהאותיות שבכל דבר, זה א"א כ"א כשזוכה לשלימות לה"ק. דהיינו כשזוכה לשבר תאוות המשגל לגמרי, ולהשלים את הלה"ק. עד שהביא התנוצצות חדש בלה"ק, דהיינו בהאותיות שיש בכל דבר. זה הצדיק שאוחז בזה, הוא דייקא זוכה לזה שאינו מרגיש שום תענוג משום דבר אכילה ושתייה ושאר התענוגים שבעולם, כ"א מהתנוצצות האותיות שיש בכל דבר. אשרי לה"ן: וזהו בחו' (תהלים כ) ומציון יסעדך, שיהיה סעודתך [א], היינו האכילה ושתייה וכל התענוגים, מציון וסימן האותיות המצויינים ומסומנים בכל דבר. כי הטעם והריח והתמונה, הוא ציון וסימן על האותיות שיש בדבר הזה. וזה ישלח עזרך מקודש, עזרך, זה בחו' (בראשית ב') אעשה לו עזר, בחו' הוה, היינו לשון הקודש כנ"ל. וזה מקודש בחו' לשון הקודש. וזה ישלח עזרך מקודש ס"ת השלך, היינו בחו' תרדמה, שהוא בחו' תרגום, שעיקר שלימות לה"ק ע"י התרגום כנ"ל. וכשיש לו שלימות הזה, ע"י ומציון יסעדך כנ"ל:

ט ומי שאוחז במדרגה זו ומציון יסעדך, מזה מאיר לבו. כי שם הלב הוא ע"י שמקבל וניזון משופרא דשופרא (א), מל"ב אלקים של מעשה בראשית [א], שהם בחו' האותיות שיש בכל דבר, שכולם נמשכין מבחי' ל"ב אלקים של מעשה בראשית. וע"י התנוצצות האור שמקבל הלב מל"ב אלקים הנ"ל, ע"י מתנוצץ פניו באור הזה, בבחי' (משלי ט"ו) לב שמח ייטיב פנים. וכשפניו מאירות בהודככות הזה, אזי יוכל האחר לראות פניו בפנים הזה כמו במראה, ולהתחרט ולשוב בתשובה כנ"ל [א]: וזה בחו' (דברים ה') פנים בפנים דבר ה' עמכם, היינו ע"י שיש עמכם דיבור ה', היינו שלימות לה"ק. ע"י מתנוצץ הפנים, ומאירות כל כך, עד שיוכל להתראות פנים בפנים:

וזה [א] עד לא הוי מתקלא, היינו שלימות לה"ק הנקרא מתקלא [א], ע"ש ששקל הקב"ה ברצונו האותיות כנ"ל, בבחי' (איוב כח) לעשות לרוח משקל ששקל הקב"ה כך וכך אותיות לכל דבר ודבר כדי שיהיה לו טעם וריח ותמונה [א] הזאת כפי רצונו כנ"ל [א]. וקודם שהיה הלה"ק בשלימות, לא הוי

משגיהין אפין באפין, עדיין לא היה בחו' פנים בפנים. כי א"א לזכות לבחי' פנים מאירות הנ"ל שהם בחו' פנים בפנים, כ"א ע"י בחו' מתקלא, שהוא בחו' שלימות לה"ק כנ"ל. כי עיקר בחו' פנים בפנים, הוא ע"י דבר ה' עמכם כנ"ל: וזה עד לא הוי מתקלא, היינו בחו' לה"ק, שעיקר שלימותו ע"י תרגום, שהוא נוגה הנקרא תקלא כידוע [א]:

וזהו החילוק בין השומע מפי הרב, או מפי התלמיד, או מפי הספר. כי הצדיקים הם גבורי כח עושי דברו [א], שהם עושים ובונים הדיבור של הקב"ה, היינו הלה"ק שבו נברא העולם. בכחינות נמלך כנשמותיהם של צדיקים וברא את העולם וב"ר פ"ה [א], כי ע"י השעשועים שראה הקב"ה שיקבל מנשמותיהם של צדיקים, ע"י דבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם (תהלים לג), היינו שנעשה הדיבור של לה"ק שבו נברא העולם.

כי הצדיקים הם בבחי' עושי דברו, שהם עושים הדיבור של הקב"ה, שידבר ויברא את העולם. וכל זה היתה קודם הבריאה. גם עכשיו, כשרוצים הצדיקים לשמוע איזה דיבור מהקב"ה, הם עושים תחלה את הדיבור ובונים אותו. היינו ע"י מעשיהם הטובים, זוכים לשמוע דיבורים מהקב"ה, נמצא שאלו הדיבורים נתהוו ונכנו על ידם. וזה בחו' (תהלים קג) עושי דברו לשמוע בקול דברו, כשרוצים לשמוע דיבור מהקב"ה, הם עושים תחלה את הדיבור, בבחי' עושי דברו כנ"ל. ואח"כ שומעים אותו הדיבור מהקב"ה בבחי' לשמוע בקול דברו, כי בזה הדיבור הקב"ה מדבר עמם: ושלימות הדיבור של לה"ק תליא ביראה, בבחי' עשאה כאוצר כנ"ל [א]. ויראה תליא באודנין (תיקון ע') [א], נמצא כשהצדיק שומע הדיבור של תורה מפי הקב"ה, יש להדיבור שלימות. כי הדיבור תלוי ביראה, והוא שומע להדיבור בבחי' לשמוע בקול דברו. נמצא מי ששומע מפיו בעצמו, מקבל דיבור לה"ק בשלימות, היינו ביראה. כי זה הלה"ק יש לו שלימות, מחמת בחו' לשמוע בקול דברו. כי שלימות הדיבור תליא ביראה, והיראה תליא באודנין כנ"ל. אבל מי ששומע מפי אחר הוא רחוק מזה השלימות, כי כבר ירד ממדרגתו:

וזה [א] ה' שמעתי שמעך יראתי, כשהשמיעה מפי הצדיק בעצמו שהוא שומע מפיו, בבחי' עושי דברו לשמוע בקול דברו. וזה שמעך שהוא שומע מוכך, היינו מפי הקב"ה בעצמו, אזי יראתי. כי עיקר היראה תליא באודנין, ואז יש שלימות ללה"ק הזה כנ"ל. וזה ה' פעלך בקרב שנים חייהו. חייהו, פי רש"י עוררהו. היינו שנתעורר פעלך, היינו כח מעשה בראשית נתעורר, בקרב שנים, אל תקרי בקרב שנים אלא בקרב שניים (כשדרז"ל סוטה מט). שניים מקרא, דהיינו לשון הקודש. ע"י לשון הקודש בשלימות, הנשלם ע"י היראה תליא באודנין, נתעורר ונתנוצץ כח מעשה בראשית שנברא ע"י לה"ק. וזה שפי' רש"י

^א עיין ספר מאורי אור את מב ערך רך

^ב בתרלו ומתשכט - מכ"ב

^ג ביאור מוהר"ת בתקפא היא הערה בתוך הערה שהתחיל בעמוד הקודם בסוגרים מרובע

^ד סוגרים מרובע זה סוגר ביאור מוהר"ת משנת תקפא שהתחיל בעמוד הקודם

^ה וזה שלח קעב.

^ו בתקפא - (בראשית יב) ובתשכט תוקן

^ז תיבת מקודש ותיבת חושך, ש ימינו מנוקד בתקפא וכן העתיק בתרלו

^ח עיין זחר פנחס דף רטז: ודף רכא:

^ט הנ"ל באת ז'

^י לעיל את ב' ועיין גם תורה טו תנינא

^{יא} זה ביאור ספרא דצניעותא פ"א הנ"ל בתחילת התורה

^{יב} משקל בלשון ארמי

^{יג} עיין מעשה מו' בעטלערס יום ב' מהארש שחי חיים טובים בלחם ומים לבד וע"י יכול לתקן המראה טעם

וריח אפילו של אחרים

^{יד} לעיל את ח'

^{טו} עמק המלך שער תיקוני תשובה פ"י ושער יו פ"א קהלת יעקב ערך נג שער הכוונות דרושי הלילה דרוש

ז', פער"ח ק"ש שעה"מ פ"ה, טעמי המצוות להאריז"ל בראשית ד"ה בענין אותן. ובתורה לו את ז'

^{טז} * תהילים קג כ'

^{יז} שם פסקא ז'. ועיין רות רבה ב' ג', ועמק המלך שער ה' פרק מו. וספר הלקוטים להאריז"ל פרשת עקב

פ"ח. ואוצרות חיים שער הנקודים סוף פרק ו'

^א לעיל את ג'

^ב בדף קלח.

^ג מתרצו- הדיבור

^{כא} חבקוק ג' ב' (הפסוק שבו פתח את התורה)

תורה אור
 שמות בשלה יז (יד) ויאמר
 יקוק אל משה כתב זאת
 וקרן בספר ושים באוני
 יהושע כי מזה אמרה את
 זכר עמלק ממדת השמים:
 תהלים קג (כ) פרכו יקוק
 מלאכיו גברי כח עשי דברו
 לשמע בקול דברו:
 תהלים יט (ג) יום ליום יביע
 אפר ולילה ללילה יתה
 דעת:
 בראשית ויחי מט (כח) כל
 אלה שבטי ישראל שנים
 עשר וזאת אשר דבר להם
 אביהם ויפרדו אותם איש
 אשר כפרתו ברוך אתם:

כו: ליקוטי

תפלה לחבקוק על שגיונות, כתרנומו. שיעור
שלימות לה"ק ע"י התרגום כנ"ל : וזה **על שגיונות**. כי **שגיונות** [א] הוא בחי' תרגום [ב]. כי תרגום הוא בחי' עין הדעת טוב ורע, שמעורב טוב ורע. וכן הוא השוגג, שיש בו גם כן טוב ורע. שהמעשה הוא רע, וכוונתו טוב :

(השמטות השייכים לתורה הזאת)

ובין לומד בספר לשומע מפי החכם יש חילוק גדול ביותר, כי ספר הוא רק לזכרון, כ"ש (שמות יז) **כתב זאת וזכרון בספר**. והזכרון הוא כחה המדמה, כי גם בהמה יש לה זכרון [ג], כמו שאנו רואים שגם בהמה זוכרת שבמקום זה נשכה כלב והיא בורחת משם [ד]. וע"כ ארז"ל דברים שבע"פ אי אתה רשאי לאומרם בכתב (גיטין סא: [ה]). ויש דברים בנג, כי באמת זה המקרא **כתב זאת וזכרון בספר הנ"ל** נאמר על תורה שבכתב שצריכין דווקא לכותבה [ו]. [כל זה שמעתי מפיו הקדוש בעת שכתבתי לפניו תורה הנ"ל ולא ביאר ענין זה היטב] [ז]

וזה סוד מה שארז"ל (סנהדרין לה ע"ב) אדם הראשון משוך בערלתו היה, אדם הראשון בלשון ארמית סיפר, והבן מאד. כי ע"י לשון ארמית, שהוא לשון תרגום, משכה וינקה הערלה, שהוא רע הכולל, מלשון הקודש, מברית קודש, כנ"ל. ע"ש היטיב²: כי עיקר פגם הברית שהוא רע הכולל, בחי' לשונות העמים, יניקתם ע"י לשון תרגום שהוא בחי' נוגה, שע"י הם עולים לינק מלשון הקודש מברית קודש כנ"ל: כי עיקר המתקלא והנסיון והבחירה הוא בבחי' נוגה שהוא בחי' תרגום, כי נוגה נקרא תקלא כנ"ל: וזהו אדם הראשון משוך בערלתו היה, אדה"ר בלשון ארמית סיפר. כי הא בהא תליא, כי עיקר פגם הברית בחי' משוך בערלתו, נמשך ע"י לשון ארמית שהוא לשון תרגום כשאינו מעלין אותו ללשון הקודש כנ"ל :

עושי דברו לשמוע בקול דברו, שהצדיק עושה הדיבור וכו' כנ"ל. וכשהלשון הקודש בא מלמעלה עדיין הוא חסר תיקון, כי עדיין צריך להעלות הטוב מן התרגום. וזהו סוד כוונת מילה [ח], כמו שמובא במדרש (בראשית פ' יא [ט]) שאלת המינין על מצות מילה אך יברא הקב"ה דבר המחוטר תיקון. אך הוא על כוונה זו, היינו כנ"ל, שהלשון הקודש שהוא בחי' תיקון הברית הבא מלמעלה, הוא עדיין חסר תיקון, ועיקר תיקונו למטה בזה העולם, ע"י שאנו מעלין הטוב שבתרגום ומשלימין³ את הלה"ק. כי עיקר התיקון של כל הדברים נשלם למטה בזה העולם דייקא, שזהו בחי' שלימות לה"ק ע"י תרגום. שאעפ"י שהלשון הקודש בא מלמעלה, אעפ"כ אין לו שלימות כ"א ע"י לשון תרגום, שהוא בחי' עין הדעת מור, דהיינו ע"י שמבררין⁴ הטוב שבתרגום הטוב שבעין הדעת, שע"י דייקא נשלם הלה"ק, וזהו בחי' מה שמבואר שם במדרש התירוץ על שאלת המינין הנ"ל בענין מצות מילה, איך יברא הקב"ה מחוסר תיקון כנ"ל. שהשיבו שם, כל דבר צריך תיקון, התורמסין צריכין לבשל [יב] וכו', אף האדם צריך תיקון וכו' ע"ש. היינו כנ"ל,

תפלה לחבקוק יט

שהש"י ברא כל הבריאה בשביל האדם הבעל בחירה, שהוא דייקא יתקן כל הדברים, ע"י בירור הטוב שבעין הדעת, שע"י משלים ומתקן כל הדברים שבעולם. וע"כ צריכין לתקן תיקון המילה, בחי' תיקון הברית, בזה העולם דייקא⁵. שזהו בחי' שלימות לה"ק ע"י תרגום דייקא. שהלה"ק הבא מלמעלה, אין לו שלימות כשבא מלמעלה, כ"א ע"י שאנחנו משלימין אותו, ע"י שמבררין הטוב שבתרגום, שאז דייקא נשלם הלה"ק כנ"ל : וזהו השמ"ל חש מל", בחי' מילה. ומל גי' שבעים, בחינות מדורה של שבעין כוכבין הנ"ל שנתמלל ונתחדך ונתבטל ע"י מצות מילה שהוא בחי' תיקון הברית כנ"ל : עיין בכוונות [יג] והבן :

ולהעלות הטוב מן התרגום, הוא ע"י תיקון השגות [יד], שצריך לתקן כל מה שחטא בשוגג . והבן (י) :

וכי שיש לו שלימות לה"ק יודע לפשר חלמין שבתרדמה כמו יוסף כמבואר שם [טז]. כי החלומות הם כפי המאכלים שאוכל כמובא [יז], כי בכל דבר יש אותיות כנ"ל [יז], וכששוכב וישן, עולים האידיים⁶ מהמאכלים שאכל, ועולים להמוה, ונצטרפין האותיות שיש בהם, ומוה נעשה החלום. נמצא כשאדם אוכל, אם היה אוכל הכף השני קודם הראשון, היה מתראה לו חלום אחר. כי בכל דבר יש אותיות אחרים, ואלו היה אוכל זה הכף תחלה, היו נצטרפין האותיות בצירופים אחרים, והיה מתראה לו חלום אחר. ומי שיש לו שלימות לה"ק הוא יודע האותיות שיש בכל דבר כנ"ל, ע"כ הוא יכול לפשר חלמין כנ"ל. והבן היטב איך עתה מבואר היטב ענין פתרון חלומות ע"י שלימות לה"ק, ע"י מה שכתב שם אה"כ שע"י שלימות לה"ק מאירין⁷ התנוצצות האותיות שיש בכל דבר. כי ע"י התנוצצות האותיות שיש בכל המאכלים שמהם החלומות, ע"י הצדיק בחי' יוסף יודע לפשר חלמין שבתרדמה כנ"ל :

(זה מצינו מזה המאמר מכת"י רבינו ז"ל בעצמו) :

ישלח עזרך מקודש וכו', גודל יקר הערך מלשון הקודש שבו נברא העולם כמו שאמרו חז"ל **לזאת יקרא אשה כי מאיש** לשון נופל על לשון מכאן שנברא העולם בלשון הקודש. כי האשה היא⁸ בחי' לשון הקודש שבה נברא העולם, וזהו הוה לשון דיבור כ"ש **ולילה ללילה יחיה דעת** [יח]. וזה בחי' **לזאת יקרא אשה**, כי הדיבור נקרא זאת כ"ש [יח] **וזאת אשר דיבר להם אביהם**. וע"י לשון הקודש רוממנו מכל הלשונות [יח]. וזה בחי' לשון נופל על לשון כל הלשונות נופלים ע"י לשון הקודש ואין : ע"כ מצינו : [פרקא תנינא דספרא דצניעותא מבואר לעיל, בהתורה אמור אל הכהנים סימן ב'] :

(לשון רבינו ז"ל [יח] **פרקא תליתאה** (דס"ד) [יח])

כ [יח] ט תקונין [יח] יקירין אתמסרא לדיקנא [יח] : כל מה

²³ נאמרה בראש השנה תקסה בכניסת ליל שיש ב' דר"ה (חיי מוהר"ן וע"י סימנים י' יד טו פג)
²⁴ במדבר יד יז
²⁵ לקוטי תורה להאר"ל פרשת שלח עין חיים שער יג פרק יא

¹⁰ בתרלד- דווקא
¹¹ בתרלד- נחמק תיבות חש מל
¹² טעמי המצוות להאר"ל פרשת לך לך וע"ה שער לג פ"ג ופ"ד
¹³ כנ"ל בסוף התורה שוגג בחי' תרגום
¹⁴ **עיין תהלים ז' שגיון לדוד ופ' התרגום תרגומא דאודיתא לדוד וכו'.**
¹⁵ לעיל סוף אות ד'
¹⁶ עיין רבינו בחיי פרשת מקץ מא א' ד"ה ודע. ובספר הברית ח"א מאמר יז פרק יג ד"ה ולפעמים. ולקמן תורה ה' תנינא אות ה'
¹⁷ אות ו'
¹⁸ בתרלד- האידיים
¹⁹ בתרלד- התנוצצות
²⁰ תתרו- הוא
²¹ תהלים יט ג'
²² בראשית מט כח
²³ לשון קדוש ג' רגלים
²⁴ שנתן דפים בכתב ידו למוהר"ג להעתיק ב"ס אדר חצי שנה אחרי אמירת התורה בר"ה כמבואר בחיי מוהר"ן אות יד
²⁵ ספרא דצניעותא הוא בוהר תרומה דף קעז:

* עיין חבקוק ג' א' פרש"י על שגיונות יש מפרשים כתרנומו ויש מפרשים מלשון שגיאה. גם עיין תהלים ז' א' שגיון לדוד פרש"י לשון משנה ועיין זהר בשלח דף מה.
² עיין לקמן הערת הטעמינין על השמטה השייכת לכאן
³ ועיין תורה נד אות ה' ותורה כה בהשמטה השייכת לאות א', גם לבהמה יש כח המדמה
⁴ ספר הברית מאמר טו פ"ב
⁵ זו גרסת גמ' דידן בגיטין ובתמורה יד: אבל גרסת רש"י בגיטין ועוד כמה ראשונים אי אתה רשאי לכתוב
⁶ השמטה זו שנסתיימה כאן נמצאת בדפוס ב"סוף תורה נד צילום 102 סוג ג'
⁷ מוהר"ג בתקפא
⁸ עוד עיין תורה קכ ותורה קצב
⁹ גם בדפוס (דף לג) ותרלד- היטיב, ומתרלד- היטב
¹⁰ בתרלד- וכשלושון
¹¹ עיין לק"ה מילה א' א'
¹² פסקא ו' ע"ש פרש"י ומהר"ן, וראה פסיקתא רבתי פרשה כג
¹³ בתרלד- ומשלימים
¹⁴ בתרלד- שמתבררין
¹⁵ עיין פרש"י ביצה דף כה: ד"ה תורמס

מאמר תפלה לחבקוק

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

תורה זו כתב מוהרנ"ת מזיכרונו
ביושבו לפני רבנו שהדריכו והוסיף לו
ביאור (כמבואר בהשמטה בסוף)

מקום וזמן אמירת התורה
בשבועות שנת תקסד/י (ח"מ נט).

פתיחה

אחרי שביאר בתורה יח כיצד שלימות האמונה והשגת התכלית היא ע"י שלימות האותיות ששלימותן היא נקודת היוד בחי' עוה"ב המסיימת כל אות ומי שאוחז בזה חי חיים טובים דהיינו חי' עוה"ב כבר בעוה"ז. מבאר כאן כח הדיבור הקדוש שבכוחו לבטל את כל התאוות ומידות רעות בבחי' לשון נופל על לשון דהיינו ע"י לשה"ק דהיינו דיבור הבא מקודש, בחי' שתמיד זוכר "כי מאיש לוקחה זאת", ועי"ז נופלות ומתבטלות כל מיני הסתרות ומתנוצצות האותיות שבכל דבר עד שיכול לפשר חלמין, ולזכות שכל חיותו היא רק מפנימיות דפנימיות, דהיינו מהתנוצצות האותיות, ולב אלקים שבכל דבר.

יסוד התורה כאן הוא סוד החסרון בקודש הבא מלמעלה שאין בו שלימות כי הוא בחי' אחר באחור, כי רק ע"י הבחירה ועמידה בנסיון אפשר לבוא לבחי' פנים בפנים. וזה סוד בריאת חוה בסוד לא טוב היות האדם לבדו (שנבראו דו פרצופים אחר באחור) וזהו ויפל תרדמה, וזה בחי' לבי מעטי עצמך (שאמר ללבנה חולין ס), ואז ויקח אחת מצלעותיו ויבן את הצלע, ויביאה אל האדם פנים בפנים. וזה גם בחי' חטא אדם הראשון שנברא חכם גדול ונביא המדבר עם ה' ואעפ"כ נחשב בחי' אחר באחור, כיון שהיה חסר את העמידה בניסיון, והבחירה שאחרי נפילה לחטא.

וכן לשון הקדש השלימות שלו היא בחי' פנים בפנים דבר ה' עמכם, א"א שתהיה שלימה אלא ע"י ירידה לתרגום בבחי' ירידה צורך עליה, להסתרה ששם הבחירה לתרגם נכון כל דבר, ואזי מכח הבחירה זוכה ללשון הקדש.

וזה בחי' מה שפתח את התורה בראיית הצדיק, שע"ז רואה פחיתות עצמו (בבחי' לבי מעטי עצמך), ואזי ע"י שמיעת תורה מפי הצדיק, זוכה לויבן את הצלע, ובונה את המלכות.

כי ע"י שרואה פני הצדיק שכבר זכה לזה, ע"ז מבין עד כמה הוא עצמו בחושך, ואזי מבין לשוב ולבנות את מדת ההמלכה שלו את הקב"ה.

ועיקר הדגש כאן הוא על תיקון ברית הלשון וברית המעור ואכילה בקדושה.

כי עיקר תיקון המלכות היא תיקון קליפת נגה, שהיא בחי' התקדש במותר לך, ובזה שמברר בכל מגרש ההיתר מה מותר ומה מצוה, על מנת לתקן את הברית והקשר עם הקב"ה מבטל כל הפניות של מדות הרעות, וזכה ללשון הקדש שכל דבורו יהיה רק ביטוי לקדש שבלבו, וזוכה לאכילה בקדושה עד בחי' "מציון יסעך" דהיינו שניזון מהתנוצצות אותיות שבמאכל ששרשן לב אלקים שבמעשה בראשית.

נראה שורה אחרונה למעשה – להתקדש במותר, שזה עיקר בניין המלכות, דהיינו שמוסיף לה בניין ע"י שמקדש את המותר, דהיינו את הנגה, וזה נקרא תיקון לשון הקדש. ובעיקר בתאוה הידועה ואכילה, ודיבור שיהיה רק ביטוי של קדש, ולא של שום תאוה. וצריך להבין שאפילו מדרגה גבוהה ביותר כל מה שלא זכה ע"י מלחמת היצר נחשב שהוא עדיין אחר באחור כלפי הקב"ה. ולזה צריך לראות צדיק שזכה לזה כי רק כשאני מבין עד כמה אני בעצמי בחושך, אני יכול לזכות להתקדש במותר.

ליקוטי הלכות השייכות לתורה זו

הן ט"ל הלכות ונראה שמוהרנ"ת עסק בתורה זו יותר מכולן

או"ח א דף נג תפילין א תפילין בחי' תיקון הברית ע"י שלימות לשה"ק בחי' תיקון הדיבור כי תפילין תרגומו והיו לשונות לכן נכתבים על עור בהמה כי עור בחי' נגה לתקן לשה"ק ולהעלותו ע"י בחי' נגה ולכן דווקא על עור בהמה טהורה ונקרא דייקא מן המותר בפני בחי' תיקון לשה"ק שאז האכילה בבחי' שלימות לשון קדש שמעלה ומאיר האותיות שבדבר

או"ח א דף קפב נשיאת כפים א ברכת כהנים בלשה"ק דייקא שהוא בחי' שמירת הברית. יאר ה פניך שאומרים בברכת כהנים היינו שידוכך פניך ועי"ז זוכה לאכילה בקדושה ועי"ז לנשיאות פנים וזהו ישא ה פניו אליך. וזה וישם לך שלום כי ע"י תיקון הברית זוכה לשלום ולכן בחי' ל מקום שליטת הע' שרים לא מברכים ברכת כהנים אלא ביר"ט כי ביר"ט נתקנת מלכות דקדושה ואז אומרים בקידוש אשר רוממנו מכל לשון כי ביר"ט הוא בחי' נגה שנכנע הע' לשון אבל בשבת היא הקדושה עצמה לכן דייקא ביר"ט משלימים לשה"ק

ע"י התרגום ובשבת זה נעשה ברחיצת חמין של ערב שבת וע"כ מבקשים על החלום דייקא בברכת כהנים כי חלום הוא בחי' תרגום והפתרון תלוי בשלימות לשה"ק

או"ח א דף קצו: נפילת אפים א קדושה וסדרא אומרים בלשה"ק ובלשון תרגום להעלות הטוב שבתרגום או"ח ב דף קסו: ברכת ראייה וברכות פרטיות ב הטבת חלום בלשון תרגום דייקא כי חלום ע"י תרדמה ולכן הולך אחר הפה של הפותר שכשפותר לטוב נכלל בטוב. תענית חלום להכניע כח הבהמיות דהיינו המדמה שהוא תרגום

או"ח ב דף רלב: ערבית ב שתי תפילות ביום ואחת בלילה בחי' שנים מקרא ואחד תרגום ערבית בחי' לילה בחי' תורה שבע"פ בחי' תרגום ע"כ ערבית רשות כי הגנה בחי' רשות. יעקב ברח מעשו ללבן כי לבן בחי' תרגום וע"י שיכניע ויעלה הטוב מהתרגום ממילא יכנע הרע הגמור עשו ויעקב זכה בבית לבן דייקא להוציא מנו את רחל ולאחיה שחן בחי' חוה בחי' לשה"ק ויב שבטים שבעים נפש לעומת הע' אומות ע"כ עבד ז' שנים דייקא וע"י עבדותו דייקא אצלם ברר מהם את הטוב הכל בחי' שזכה לשלימות לשה"ק ע"י התרגום ולא יצא משם עד שנולד יוסף בחי' תיקון הברית שאז הבין שכבר זכה לשלימות לשה"ק

או"ח ג דף קעג שבועות ב ערים כל בלילה להכניע את בחי' תרדמה תרגום האקדמות לפני קרה"ת בלשון תרגום כדי להכניעו ולהעלותו לקדש וההפטרות ביו"ט שני של גלויות היא תפילה לחבקוק על שיגיונות שעליה בנויה התורה שלנו אוכלים מאכלי חלב בבחי' דם נעכר ונעשה חלב בחי' תיקון הברית שנמשך לבנונית לכל השסה גידין

או"ח ג דף קפב חוה"מ א יו"ט בחי' שלימות לשה"ק וחוה"מ בחי' תרגום לכן מקצת מלאכות מותרות בו ומקצת אסורות, ע"כ חול המועד בא מיד אחר המועד כדי להשלים את לשה"ק, וע"כ נמסר לחכמים לקבוע איזה מלאכות מותרות שזה בחי' תורה שבע"פ בחי' תרגום בחי' נגה ששם עיקר המלחמה ולכן מי שאוחז בזה מותר לו ההכרח אבל ביו"ט שהוא בחי' שלימות לשה"ק אסור במלאכה כי מי שאוחז בשלימות לשה"ק הוא בחי' שכבר זכה לנצח המלחמה לכן אסור לו כל המלאכות דאז הוא בחי' שמירת הברית בחי' טל אורות הפך הלט מלאכות וזהו שמוכא בזהר יו"ט בחי' ת"ח וחוה"מ בחי' התלמידים המקורבים אליהם וחוה"מ הוא בין שתי קדושות דהיינו בין שני יו"ט זה בחי' תינוק שבתחילה מסייעין לו זה בחי' קדושה שלמעלה ממדרגתו ואח"כ נותנים לו לילך לבדו ואח"כ כשכבר יודע ללכת זה בחי' קדושה הנ"ל אבל לפי מדרגתו גם חוה"מ נקרא אות בחי' שמירת הברית לכן אסור בתפילין

או"ח ג דף רכג סוכה ב אות ד -מצות הארבעה מינים הם תלויים ב"דים, כי הם נטלין ב"דים מממת שהם באין לתקן חוה"מ הי"דים שהוא חוה"מ האמונה פנ"ל. והפ"ל, שתקון הברית ואמונה, שהוא פחינת דבור פה תלויים זה בזה והם פחינת חוה"מ הפנימי וחוה"מ החיצון שהם חוה"מ הרגלין וחוה"מ הידין פחינת חוה"מ הלשון וחוה"מ ברית המעור שהם בפחינת פרת לו בין עשר אצבעות ידיו והוא פרת הלשון וברית לו וכי. והם בפחינת מה שאמר רבנו נרו יאיר, ששמירת הברית ושלמות לשון הקדש הם תלויים זה בזה, כי הם פחינת שני החותמות הנ"ל. שהם חוה"מ פתוף חוה"מ, מה שנעורים בהושענא רבה להכניע התרדמה כדי לזכות לשלימות לשה"ק וקוראים במשנה תורה אל הדברים אשר אמר משה בעבר הירדן דייקא בחי' תרגום לכן לקחו ישראל חלק נחלה גם בעבר הירדן כדי להשלים לשה"ק ע"י התרגום לכן דייקא יצאו חלוצים לכבוש את ארץ ישראל ואחרי הכיבוש אפשר כבר לשבת גם שם כי כבר נכנע הרע של ע' אומות ואז גם התרגום קדוש ולכן אמרו חז"ל לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור ואפילו עטרות ודיבון שבעבר הירדן וע"כ גומרים את התהילים בהושענא רבה כי הוא תיקון למקרה לילה שבא ע"י תרדמה

יו"ד א דף א: שחיטה ב יא אותיות (א) שחיטה בסכין כשר מכניע כח הבהמיות ומעלה נפש החי למדבר כי סכין כשר בחי' חרב לה' בחי' לשה"ק בחי' חוה דאכלי כולא ושצי כולא שמכלה כל הע' לשונות פגה"ב רוח בהמיות. אבל גם הסכין בחי' מות בחי' פגה"ב. (ב) יב בדיקות סכין יב שבטים שהמלכות עומדת עליהם יב תיבות ברכת השחיטה הסכין צריך להיות ללא פגם כמו המזבח ששניהם מכניעים הבהמיות כי הם בחי' לשה"ק בחי' אבנים שלימות תבנה ר"ת אשת בחי' שלימות הדיבור בתורה ית. בדיקת הסכין אבשרא ואטופרא בשרא לשה"ק וטופרא תרגום וע"כ נשלם לשה"ק הדיבור חרב לה' (ג) שיעור הפגימה עכ"פ כחוט השערה בחי' שמדקדק עם הצדיקים כחוט השערה צדיק מאן דנטר ברית עיקר הברית שמירת המוחין ושערות מותרים המוחין לשם בעיקר מגיע פגם המוחין דהן מעכירת המוחין (ד) לכן גוי אסור לשחוט אלא ישראל דעמך כולם צדיקים (ה) צריך להראות הסכין לחכם כי שלימות לשה"ק א"א לקבל אלא ע"י צדיק הדור (ו) חמש הלכות שחיטה בחי' ה' הדעת זה בחי' שצריך להיות מומחה ומחוק הינו תקיף וחזק להכניע הרע הכולל בחי' בועז בו תוקפא. (ז) אסור לשחוט קודם יום שמיני כי הקרבנות בחי' תיקון הברית וברית מילה ביום השמיני דהיינו למעלה מהשבע שהם בחי' מדמה (ח) כסוי הדם בחי' שחיטה בעפר בחי' מלכות בחי' תפילה בחי' חרב הנ"ל והכסוי הוא משלים את השחיטה שמתקן את מותרים נצוצות ונפשות שנשארו בדם ע"כ השוחט הוא יכסה וע"כ אם נתקלקל בשחיטה א"צ כסוי (ט) נותן עפר למטה ומלמעלה בחי' קבורה שהיא תיקון הנפש להעלותה ולכלות הזוהמה בחי' תיקון הברית הכסוי בחי' לבסות בשר ערוה בגלל פגה"ב צריך קבורה (י) כסוי דווקא בחיה ועוף שבהן עיקר הצידה ובהן בעיקר נצודים נפשות העשוקות (יא) לכן חיה ועוף הן קלים והם סמוכין יותר לגדר אדם לכן בהן יותר נמשלו ישראל אבל בהמה ע"ש בהמיות לכן עיקר הקרבנות מהן כי החטא מושך בהמיות והקרבתן מכניע בהמיות דייקא

- יו"ד א דף טו: טריפות א
- יו"ד א דף כה
- יו"ד א דף כח:
- יו"ד א דף מא
- יו"ד א דף מב
- יו"ד א דף סד:
- יו"ד א דף סח
- יו"ד א דף עז:
- יו"ד א דף פז
- יו"ד א דף צג
- יו"ד א דף קיד
- יו"ד א דף קכג
- יו"ד א דף קלא:
- יו"ד א דף קנד
- יו"ד א דף קנה
- יו"ד ב דף סו
- יו"ד ב דף צה
- יו"ד ב דף צט
- יו"ד ב דף קנג:
- יו"ד ב דף קנה:
- יו"ד ב דף קפא

י"ד ב דף קפו:
 י"ד ב דף רכ
 י"ד ב דף רמג
 י"ד ב דף רמט:
 י"ד ב דף רנו
 ח"מ א דף לד

ח"מ א דף עט: עושה שליח לגבות חובו א כתוב רק כמה שורות שני עדים בחי' פי שנים בחי' לשון הקדש שבו נברא העולם ע"כ דברי שני עדים הם חיים וקיימים
 ח"מ ב דף קנו: אומנין א

שיחות השייכות לתורה זו

מאמר "תפלה לחבקוק", (ליקו"מ ח"א) סימן י"ט, נאמר בשבועות תקס"ד (שחל בימי רביעי וחמישי - חיי"מ דלהלן): (חיי מוהר"ן, סימן נ"ט).

אחר-כך בשבועות, שחל אז ביום רביעי וחמישי, אמר התורה: "תפלה לחבקוק" - (ליקו"מ ח"א) סימן י"ט. ואחר-כך. באותו הקיץ, התחיל לומר התורה "עתיקא טמיר וסתים" - (ליקו"מ ח"א) סימן כ"א. (עיין פנים כל הענין; מובא להלן בתו"כ א): (- חיי-מוהר"ן, סימן י).

עוד מצאתי מכתב יד החברים: "דע שיש חן, שמי שיכול להשתמש בזה החן, הוא יכול לעשות שאילת חלום, ולידע עתידות על-ידי החלומות, כי בכל החלומות בודאי יש בהם עתידות, רק שיש בהן כמה פסולת ותבן, כמו שאמרו רבותינו-זכרונם-לברכה (ברכות נ"ה): "כשם שאי-אפשר לבר בלא תבן, כך אין חלום" וכו', וגם יש חלומות ברורים, כמו שכתוב (במדבר יב,ו): "בחלום אדבר בו". ומי שיש לו זה החן הנזכר-לעיל, חלומותיו צודקים בוודאי. אלא שאפילו כששומע חלום מאחר שמספר לו, אזי נופל התבן והפסולת מן החלום, ועל-ידי זה שומע רק החלום המבורר. ועל-ידי זה יכול לפתור החלום ולידע העתידות מהם. ויוסף היה לו זה החן, בחינת "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין" (בראשית מט,כב) - לשון חן, כמו שפרש רש"י, על-ידי זה היה חלומותיו צודקים, כי השתמש תמיד בחלומות ופתר אותם, מחמת שהיו חלומות צודקים ונכתבו בתורה. גם על-ידי זה היה יכול לפתור חלומות כמו שכתוב בתורה (בראשית מט,א): " (- שיחות הר"ן, סעיף רס"ב).

כשאמר רבינו תורה י"ט, מענין השבעים לשון, וכללות תאוותיהן שהיא תאות ניאוף וכו', אמר אחר-כך על מלכות רוסיה: "בעצם לשון רוסיה מונח כבר פגם הברית" - "אין לשון רוסיה ליגט פגם הברית"! (- שיש"ק ח"ו, סעיף ל').

רבי חיים קיבליטשער היה איש למדן ותלמיד חכם מופלג, וכפי גדלו בתורה, כן היה שפל ונבזה בעיני עצמו, ומחמת כן לא אבה בשום אופן ללמוד לפני קהל אנשי-שלומו. והנה אנשי-שלומו שבקיבליטש, נהגו להתאסף לסעודה שלישית לסירוגין פעם בבית רבי חיים ופעם בבית רבי אהרון קיבליטשער, פעם כשהתאספו בביתו הכריח אותו רבי לוי יצחק ללמוד לפני העולם ולמד את התורה "תפילה לחבקוק על שגיונות" שבליקוטי מוהר"ן ח"א סימן י"ט, ולמדה לפני העולם בהתעוררות והתלהבות נפלא כזה עד שנחקק הדבר בזכרונו היטב כל ימיו. בסוף ימיו היה סגני נהור: (- שיש"ק ח"ד, סעיף תקס"ה).

שמעתי מאדוננו מורנו ורבנו ג"א אצל המאמר "תפלה לחבקוק" (ליקוטי מוהר"ן ח"א סימן יט), במה שמבואר שם שבחינת מילה היא בבחינת חשמ"ל, בבחינת שלימות לשון-הקודש על ידי תרגום, שהוא עץ הדעת, דהיינו שמבררין ומעלין הטוב אל הקדושה, עין שם. ואמר שזהו תשובת המינין פדאיתא במדרש ששאלו אם השם-יתברך רוצה במילה למה לא ברא את האדם מהול, כי איך אפשר שיהיה מעשה השם-יתברך חסר תקון. אך הוא בבחינת הנזכר-לעיל כי אף על פי שהלשון-הקודש היא מלמעלה היא שלם, עם-כל-זה אין לו שלימות פי אם על ידי הטוב שמעלין מלשון תרגום, וזה בחינת המילה פנזר-לעיל, היינו פי אין שלימות להדברים האים מלמעלה לעולם-הזה פי אם פשמבררין הקדושה פעולם-הזה מבחינת עץ הדעת טוב ורע שהוא בחינת שלימות לשון-הקודש על ידי לשון תרגום: (- ליקו"מ ח"ב, הל' אומנין הל"א; מובא בשיש"ק ח"א, סעיף ק"ח).

פעם אחת דיבר מוהר"ב רבי אברהם (רבי אברהם בר"נ) עמנו מענין המובא בספר "כסא-מלך" (על התיקו"ז) לענין הגואל-צדק, והנה ידוע מפי אנשי-שלומו שהשלושה צדיקים: רבינו הקדוש, ומוהר"ן זכרונם-לברכה, ומוה"ר נחמן מטולטשין זכרונם-לברכה, היו בסוד ספר וסופר וסיפור שבספר יצירה בתחילתו, שבהם ברא השם יתברך העולם. כי ספר הקדוש שאמר עליו רבינו הקדוש שיוצא לעולם צריכים ללמוד בו הרבה, ושיהיה שגור בעל-פה, שהוא אתחלתא דגאולה, כי הוא מרבינו הקדוש, וסופר שלו היה מוהר"ן זכרונם-לברכה, כידוע שאמר רבינו זכרונם-לברכה שאלמלא מוהר"ן לא היה לנו אפלו עלה-שמות ממנו זכרונם-לברכה, וכאשר דיבר בעצמו ביום פטירתו שהוא יום פטירת עזרא הסופר זכרונם-לברכה, וכו'. ואחר-כך ידוע כי רבי נחמן מטולטשין זכרונם-לברכה היה משרת את מוהר"ן זכרונם-לברכה בכל כוחו בחייו ואחריו בעיני רבינו זכרונם-לברכה והשאר, והיה מספר סיפורים שמע הרבה ממוהר"ן זכרונם-לברכה ומשאר תלמידי רבינו זכרונם-לברכה, שאם פתח את פיו הקדוש הכל נכספו מאוד וכו', והמשיך על-ידי-זה הרבה לעניני רבינו זכרונם-לברכה (וגם בתפילתו בראש-השנה וקול נגינתו) בכל הסיפורים והלימודים והנהגה בכל התנועות שראה ממוהר"ן זכרונם-לברכה שראה מרבינו זכרונם-לברכה, ועל-ידי-זה נשאר השארה הקדושה של רבינו נגמ"ח זכרונם-לברכה לנצח עד ביאת משיח צדקינו במהרה בימנו אמן. (ואולי רמזים שלשתן הנזכר-לעיל בתחלת סימן י"ט בליקוטי א' - שמדבר מהצדיק וספר שלו, והאומר בשמו, וששמע מפי השומע וכו'): (- שיש"ק אבני"ה ברזל, ח"א, סעיף תשל"ו).

עוד עיין "מי הנחל" תורה זו.

ראשי פרקים לפי אותיות

אות א מבאר רבינו שצריך לנסוע לצדיק לשמוע מפיו כי יש חילוק בין השומע מפיו לשומע ממי ששמע ובין הלימוד בספרו
אות ב מבאר רבינו שאדם צריך לזכך את פניו כל כך עד שמי שיראה אותו יראה עצמו בפניו כמה שקוע בחושך
אות ג מבאר רבינו שהשבעים לשון כל אחת היא התבטאות איזה מידה רעה ושורש כולן תאות ניאוף אבל לשון הקודש
היא התבטאות תיקון הברית ולכן על ידו נופלין כל לשונות העכו"ם ומבאר שכח הדיבור הוא בחי' אשה ומבאר איך
באותו אופן שנבראה האשה מהאיש כך נברא הדיבור וצריך לבנותו שיהיה אשה יראת ה' כי ביראה תלוי הדיבור
וכמו שהנחש פיתה את חוה כן תמיד יש סכנה ללשה"ק שהנחש יינק ממנה שע"י יתקן אותה מהקדש וזה ע"י
שמוצא בה איזה חוסר שלימות

אות ד מבאר רבינו שיניקת הנחש דהיינו אשת כסילות היינו הדיבור רע ולשונות העכו"ם מלשה"ק זה ע"י לשון ממוצע
דהיינו התרגום אבל קלקולו היא תיקונו כי גם דייקא ע"י התרגום ע"י שמפילין הרע שבו עולה הטוב שבו שעל ידו
חוזר ונבנה לשה"ק והתרגום הזה הוא בחי' אשה שנבראה מבחי' תרדמה וברור התרגום הוא בחי' לפרש חלום
שהוא בחי' תרדמה וזה בחי' כל ההתמודדות עם כל דברי הרשות שהם רשת שפורש הנחש ללכוד את לשה"ק וכלל
הכל הוא תיקון קליפת נגה

אות ה מבאר רבינו ענין המקרה לילה שהוא בבחי' תרדמה וכפי תיקון התרדמה דהיינו ברור הטוב מהתרגום כן ניצל
ממקרה לילה כי מי שאשה נתפסת אצלו כבח הדיבור להש"י ע"י שבה דבק כשהוא ער אזי בה גם דבק בחלום אבל
כשנתפסת כאשה גשמי אזי גם בחלומו כך ואזי מקרה לילה

אות ו מבאר רבינו שע"י שמעלה הטוב שבתרגום וזוכה ללשה"ק אזי נופל רע ונתגדל הכח אתון שמעשה בראשית שהן
שורש כל הדברים כי הכל נבא בלשה"ק

אות ז מבאר רבינו ע"י שנתגדל הכח אתון הנ"ל אזי מעורר התנוצצות האותיות של לב אלקים שבמעשה בראשית אזי זוכה
שכל תענוגו מהעוה"ז הוא רק מהתנוצצות הזו בבחי' ויטב לבו דהיינו שמאיר ליבו

אות ח מבאר רבינו שלדעת האותיות שכל דבר נברא היא חכמה אבל שיהיה כל תענוגו רק מהאותיות לזה צריך שלימות
לשה"ק

אות ט מבאר רבינו כשזוכה כנ"ל לוייטב ליבו ע"י מציון יסעודך זוכה ללב שמח ייטיב פנים ואזי אחרים רואים בפניו כמו
במראה איך הוא אוחז ועושה תשובה וזה בחי' עד לא הוי מתקלא לא הוי משגיחין אפיין באפיין וזה החילוק בין
השומע מהרב ובין השומע מתלמיד או קורא בספר כי כשהצדיק מדבר זה ממש כמו שהקב"ה מדבר כי צדיקים הם
עושי דברו ושלימות הדיבור תליא ביראה ויראה תליא באודנין לכן מי ששומע מהצדיק בשעה ששומע מהקב"ה
ובאמירתו עושה הצדיק את הדבור אזי השומע מקבל אותו בשלימות ביראה

הקדמה

בתורה זו מתרין רבנו קושיית העולם מדוע צריך לנסוע לצדיק לשמוע תורה מפיו דווקא הרי אפשר ללמוד
בספרים. (בלא קשיי טלטולי הדרך ובלא חשש לפגמי עיניים בדרך ובלא ביטול תורה בדרך)
ומבאר שיש חילוק גדול בין השומע מהצדיק לשומע ממי ששמע מהצדיק, ובינו לשומע מהשומע מהשומע
וכו' וכל שכן מהמעין בספר¹.

לשון זה צ"ע כי בסוף התורה בהשמטה כתב שיש חילוק גדול גם בין השומע מהחכם להלומד בספר. ולא
מבואר מספיק היכן עומד הלימוד בספר ביחס לשומע מהשומע. וצ"ע מהמבואר בתורה קצב כי השומע
מהשומע לכאורה גרוע הרבה יותר מהלומד בספר שכתב הצדיק, כי מבואר שם שנשמתו ושכלו ודעתו ופניו
נמצא בספרו, וכל זה לכאורה לא נמצא במה ששומע מהשומע. עוד מה שכתב שספר הוא לזכרון צ"ע כי גם
השומע מהשומע הרי שומע ממה שזוכר זה ששמע מהצדיק ומה החילוק אדרבה מסתמא הצדיק שכתב ידע
טוב יותר לכתוב מה שאמר, ממה שזוכר זה ששמע מהצדיק.

באות ב' מתחיל לבאר את החילוק והוא כי צריך לזכך את הפנים עד שכל המסתכל בפניו יחזור לראות עצמו
היכן אוחז וישוב בתשובה. ובסוף התורה מבאר שזה בחי' פנים בפנים דהיינו שרואה פני עצמו בפני הצדיק.
ובסוף התורה חוזר לבאר שהעיקר היא השמיעה מפה הצדיק.

נמצא אע"פ שפתח בשמיעה, אבל בביאור הטעם שצריך לשמוע מהצדיק פתח בראייה וסיים בשמיעה וצ"ע.
ולתרין שמעתי מהריצ"ח (22ט) שרק ע"י שרואה עצמו חשוך בפני הצדיק מתחיל לשוב, דהיינו בחי' הניסור בחי'
לקיחת הצלע מאדם לבנותו לאשה. וזה בחי' המבואר בסוף אות ח' ישלח עזרך מקדש ר"ת חשך, כי רק ע"י
שתופס שהוא בחשך אזי שייך שע"י הצדיק יעלה ויזכה למציון יסעודך. לכן התחיל רבנו מתיקון ראית הצדיק
ורק אח"כ מהשמיעה שהיא העיקר, אלא שהשמיעה מועילה רק למי שמבין שהוא בחושך ורוצה לשוב.

לבאר כיצד זוכים שהראייה לבד תגרום לרואה לחזור בתשובה, ועוד שגם השמיעה מהצדיק תהיה כמו
ששומע מהקב"ה, לבאר כל זאת מאריך רבנו לבאר סוד לשון הקדש, שתיקונו ע"י תיקון התרגום, ובעיקר
בשמירת הברית ותאות אכילה, ששם עיקר המתקלא (מלשון משקל ומלשון תקלה) ושם הרשות והמותר
שצריך לברר בו את המיותר, שם עיקר הרשת שפורס היצה"ר לתפוס את האדם.
וכשזוכה לתיקון התרגום ולברר קליפת נגה להעלות הטוב שבו ולדחות הרע, זוכה ללשון הקדש, שהוא
התבטאות הקדש, בלא שייתן ביטוי בלשונו, לשום התבטאות של איזה מדה שאינה קודש.

¹ על החילוק בין השומע מהצדיק לשומע מהשומע, כתב רבנו שהחילוק "גדול", ולכאורה שאר דרגות אינן חילוק גדול זו מזו, אע"פ שחלוקות כי בכל פעם יורד דרגה כמבואר שם.

כי הכלל שדיבור הוא התבטאות המדות היוצא ומתגלה בדיבור. לכן לכל אומה יש לשון משלה כפי המדה רעה שממנה חיותה כמבואר בתורה לו.

וכשווכה ללשון הקדש, עד שלבו חלל בקרבו, נקי מכל עכירות מדה רעה, עד שבאכילתו ניזון רק מלב אלקים (של מעשה בראשית) שבמאכל, בלא שום הנאה גשמית. נעשה לבו קשור לשרש הבריאה, ונעשה בבחי' לב שמח ייטיב פנים.

ואזי ניכרת בפניו אור חירות הלב שנעשה חלל בקרבו מכל איזה שמץ של עכירות מדה רעה, ואזי כל המסתכל בפניו רואה עצמו עד כמה הוא רחוק מזה.

מעלה זו של הצדיק נזכרת גם בתורה סו תנינא, אלא ששם מבאר שזה מצד שזכה לזכך עצמו עד בחי' היחידה, עד שאחיות נשמתו ביסוד החמישי, שהוא שרש לד' יסודות עי"ש. אבל כאן מבאר באופן אחר כפי שיתבאר בסוף התורה, שלא סוף דבר שע"י ראית פני הצדיק שב בתשובה, אלא שהפנים המאירות של הצדיק הם בגלל שדיבור ה' עמו, ע"י שהוא בבחי' גיבורי כח עושי דברו, דהיינו לשון הקדש, ואזי לבד מראיית הצדיק גם שמיעת הצדיק, היא שמיעה מיוחדת, כי שומע דיבור ה' יוצא מגרונו ופיו. ואזי שומע אותו עם יראה ומתקבל, ונחקק בלבו היטב כדברי חז"ל שמי שהוא ירא שמים דבריו נשמעים.

כי כנ"ל ע"י שרואה פני הצדיק אזי מבין עד כמה הוא בשבירת כלים בחי' לא טוב ומבין שצריך לשוב ואזי הוא כלי לקבל את התיקון ע"י שמיעת התורה של הצדיק מהצדיק בעצמו

ונראה שזה עומק כל התורה הזו שחוט הסובב וקושר כל ענייניה הוא עניין החסרון בכל דבר הבא מלמעלה בלא אתערותא דלתתא, דהיינו קדש הבא מלמעלה, ותיקונו ע"י סוד הירידה צורך^{1/} עליה, דהיינו סוד מיעוט הלבנה מיעוט המלכות לצורך בניינה, כדי להביאה אל האדם פנים בפנים.

וכמו שמצינו בבריאת האשה שתחילה נבראה בקומה שלימה, כמבואר בחומש (בראשית א כז) זכר ונקבה ברא אותם ופרש"י בשם אגדה שנבראו שני פרצופים. והכוונה שהיו דבוקים אהור באהור כמבואר בגמ'. נמצא שעל זה נאמר בתורה "לא טוב היות האדם לבדו", ואזי הפיל תרדמה (בבחי' לבי מעטי עצמך שנאמר ללבנה (עיין חולין ס), ואזי נעשית צלע, כמ"ש "ויקח אחת מצלעותיו", ואזי "ויבן את הצלע" "ויביאה אל האדם" פנים בפנים.

וזה סוד כל עבודת ה' דהיינו תיקון המלכות ובניינה תמיד, בסוד ירידה צורך עליה. וכן מצינו במעשה הראשון שסיפר רבנו, במלך שהיתה לו בת ונעשה ברוגז עליה ונזרק מפיו דיבור שה"לא טוב" יקח אותך, בבחי' "לא טוב" היות האדם לבדו, כי אע"פ שהיה משתעשע^{2/} עימה, ומחבבה מאד, זה היה בבחי' קודש הבא מלמעלה שאין בו שלימות, והוא בחי' אהור באהור, ביחס לפנים בפנים שאחרי תיקון המלכות ובניינה, שהיה כשהוציאה אחרי כל השנים שחיפש אותה עד שמצאה והוציאה, וכמבואר שם שאע"פ שאמרה לו שתיהיה בהר של זהב ומבצר של מרגליות, לא באה לשם אלא רק אחרי כל השנים שחיפש אותה, סמוך למציאתה. כי באמת רק ע"י שחיפש אותה כל כך שנים בזה בנה אותה לקומה שלימה, ורק אחרי שנתקיים ויבן את הצלע, אזי נתקיים ויביאה אל האדם, דהיינו אל המקום שהאדם ימצא אותה ויוציאה^{3/}.

וזה בחי' שהלך המשנה למלך אנה ואנה שנים רבות במדבריות כי הירידה צורך עליה היא ירידה לתכלית הקטנות לנקודה היסודית של המלכות בחי' נקודת הרצון לבד שנשאר בה.

¹ בעניין ירידה צורך עליה, דע שאין לשון כזה אצל רבנו אלא בשאר ספרים אבל רבנו בתורה כב ותורה יב תנינא נקט לשון ירידה תכלית העליה. ולשון זה צ"ע כי כביכול הירידה היא התכלית ולא העליה וצ"ע ויתבאר שם. אבל כאן כיון שלא הזכיר לשון זה אלא זה רק מובן מבין השורות לכן לכאורה נראה כוונתו כבשאר ספרים ירידה צורך עליה, מאידך כיון שאין אצל רבנו לשון כזה הוא אולי גם כאן צ"ל ירידה תכלית העליה. ויותר נראה לי כנ"ל שכאן הכוונה צורך ולא תכלית.

² נראה שרומז לש"ע נהורין שבבינה עילאה וצ"ע כיצד היה קודם התיקון, ואולי הכוונה למדרגה הקודמת שהיא אהור באהור כלפי המדרגה העליונה ממנה ומה שנעשה ברוגז עליה כדי להביאה למדרגה עליונה של יותר פנים בפנים. אבל אפשר שהמלך הוא בינה עילאה ובבחי' אהור באהור הם בבחי' שני מלכים, והשעשוע כיון ששניהם מקבלים אז מאמא עילאה, והברוגז כיון שהיא קטנה א"א לשני מלכים בבתר אחד. וזה החסרון של אהור באהור שאז נדמה לאדם שהוא מציאות וישות כמו הקב"ה, וע"כ אומרים לו לבי מעטי עצמך לזכות לשפלות ואז להתחיל להשיג גדולת הקב"ה שזה בניין המלכות.

³ ולכן מבואר שם שאע"פ שאמרה לו שימצא אותה בהר של זהב וכו' לא הגיע לשם אלא רק סמוך לזמן שמצא אותה כי באמת הוא בחיפושיו גרם להביאה לשם. וזה בחי' על כן יעזוב איש את אביו ואמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד וצ"ע הרי אדרבה היו בשר אחד כשנבראו ואילו כאן מדובר שנעשו שנים נפרדים, אבל יבואר עפ"י הסוד שבהיותם אהור באהור אזי מקבלים מאמא עילאה ששומרת עליהם ורק ע"י שהאב ואם מגדלים אותם יש להם כח לשמור עצמם מקליפות ויכולים ולא צריכים להיות דבוקים אהור באהור ויכולים לבא פנים בפנים כדי להיות דבוקים מתוך בחירה דייקא שזה הדבוק השלם.

ואזי האדם לא מוצא בעצמו אפילו נקודה טובה לחזק עצמו ולקיים עיצת תורה רפב/ו, אלא רק לצעוק איה המבואר בתורה יב תנינא. וזה אנה ואנה בחי' איה ואיה שצועקים במדבר ושממה מכל איזה נקודה טובה שלא מוצא בעצמו.

וזה יסוד התורה כאן סוד החסרון שבקודש הבא מלמעלה שאין בו שלימות כי הוא בחי' אחור באחור כנ"ל. וכן לשון הקדש אי אפשר שתייהיה שלימה אלא ע"י ירידה לתרדמת התרגום, בבחי' ירידה צורך עליה להסתרה ששם הבחירה לתרגם נכון כל דבר, ואזי מכח הבחירה זוכה ללשון הקדש. וזה בחי' מה שפתח את התורה בראית הצדיק שע"ז רואה פחיתות עצמו (בבחי' לכו מעטי עצמך) ואזי ע"י שמיעת תורה מפי הצדיק זוכה לויבן את הצלע, ובונה את המלכות.

כי אדם נברא מדבר לשון הקדש אבל הוא קדש הבא מלמעלה שהיה חסר בו שפלות (וזה בחי' לא טוב היות האדם לבדו דהיינו ישות וגאווה) לכן ברא לו אשה שהיא בחי' תרגום שיצטרך לגחון (כמבואר בגמ' אשתך גוצא גחין ולחש לה) ולרדת אליה לתרגם לה את ההיתר (כי דייקא היא נמשכת אליו ביותר) ולברר לה מה מצוה ומה מיותר וזה בחי' ירידה צורך עליה כי התרגום הוא המבחן והבחירה לתרגם נכון את הבריאה לברר ממנה את הטוב ולדחות את הרע, ועי"ז מעלה את הטוב שבתרגום ומפיל את הרע ואזי זוכה שגם אשתו תדבר לשון הקדש, אבל אם מתרגם לאשתו לא נכון אזי מתגבר הרע אצלה ומפילה אותו ללשון ארמי, כמבואר בגמ' אדם הראשון בלשון ארמי סיפר.

הערות מהציון באומן כה אלול תשעו

- א. באות ד' תרדמה בחי' תרגום – כי תרדמה בחי' ניסור ריחוק והסתרת האמת ואז מתחיל הבניין ע"י המתקלא והבחירה שהוא בחי' הסתרה שצריכה תרגום לתרגם נכון כל דבר לקדושה ולא להפך.
- ב. רבנו פותח בפסוק תפלה לחבקוק וכו' על שגיונות – על שגויות ושגיאות שזה בחי' תרדמה כנ"ל דהיינו ניסור לצורך בניין המלכות, כי במדרגת פנים בפנים אין שגיאות אלא דעת שלם. וצ"ע מה שמובא שצדיק יכול טעות.
- ג. ועיין אות ה' מקרה לילה, בחי' שגיונות בחי' שגגה, דהיינו כנ"ל ריחוק לצורך בנין המלכות, אבל מי שהוא במדרגת פנים בפנים, אין לו מקרה לילה גם בשינה, כי זכה לשכל הנקנה. וצ"ע הרי גם צדיק יכול לטעות כמבואר בתורה רז. ועיין תורה קץ בחירת הצדיק לכוון לדעת הקב"ה אפילו היכן שאומר לו להפך. ועיין תורה עב בחירת הצדיק שביטל יצה"ר הגשמי היא מלאך קדוש בחי' המתקת דינים. ונראה שזה בחי' לכוון לדעת הקב"ה היכן שלא אומר להפך, וזה אין שכל נקנה אלא אספקלריא מאירה יותר או פחות ומשה שזכה ביותר אזי מכוון לדעתו ית' אפילו נגד דיבור מפורש ולפ"ז נראה שהיכן שאין דיבור הפוך בזה כבר כבש לגמרי ואין לו טעות ולפ"ז חטא מי מריבה היה נגד דיבור מפורש וצ"ע. וטעות של צדיק בתורה רז תלוי בזה שמי שבמדרגת משה רבנו אזי טעותו היא רק כנ"ל ומי שקצת פחות טעותו גם בלי דיבור הפוך. אבל לטעות בגלל יצה"ר הגשמי לא שייך אצל צדיק.
- ד. תורה זו היא ביאור לתחילת ספרא דצניעותא עד לא הוי מתקלא לא הוו משגיחין אפיין באפיין – דהיינו עד שנברא המשקל לא היה שייך חיבור פנים בפנים בין קב"ה ושכינתיה. המשקל הוא הבחירה. ולשון בחירה הוא בין שני דברים שוים, לכן נקרא משקל, שצריך לשקול היטב להבחין בין טוב לרע. וכן אכילת עץ הדעת טוב ורע, היה על מנת כן כי אדם הבין שבלא חטא ותשובה לעולם ישאר אחור באחור, כי היה צדיק עצום באספקלריא המאירה ובחירתו כמבואר בתורה קץ על משה רבנו לכווין לרצון ה' אפילו הפך צויו ה'. וגם ענשו היה תיקון המלכות, וזהו שלא כתוב ויחר אף ה' באדם אלא רק סיפר לו את המציאות של קללה שהביא על עצמו ועל העולם. אבל הסכים עימו שזה התיקון הנכון.
- ה. והבחירה ע"י הסתרת האמת, בחי' תרדמה. נמצא רוצה לומר שכל זמן שהקדש הוא קדש הבא מלמעלה אזי אין הארת פנים אלא חיבור של אחור באחור, לכן הבריאה היא לשון חיתוך כמו ויברא את היער, שברא עולם המסתיר ומעלים את האמת כדי לחזור ולגלות את האמת וזהו שקודם לברודים שהוא עולם התיקון נברא הנקודים שהוא עולם הקלקול. וכמובא במדרש שקדם הבריאה היה בונה עולמות ומחריבין, וזה יסוד בבריאה וכדאיתא בגמ' (גיטין מג) עה"פ "והמכשלה תחת ירך" אין אדם עומד על דברי תורה אלא א"כ נכשל בהם. ובילקוט שמעוני עה"פ כי נפילתי קמתי, דרשו אלולא שנפילתי לא קמתי, ועל הכתוב "כי אשב בחשך ה' אור לי" דרשו אלולא שישבתי בחשך לא היה ה' אור לי: "אשב בחושך" זה בחי' כניסה לבחי' תרגום. בחי' ויפל תרדמה בחי' שהלא טוב יקח אותך בחי' לכו מעטי עצמך כנ"ל לצורך עליה דהיינו בניין המלכות כנ"ל ואזי "ה' אור לי".
- ו. עד לא הוי מתקלא המפרשים פירשו משקל הבחירה וכן רבנו בהשמטות התורה אבל באות ט' מפרש משקל האותיות שבכל דבר וצ"ע. ונראה כי כל פרטי הבריאה הם פרטי הסתרת האמת באופן שיהיה אפשר מהגשמיות להבין את השכל שבדבר כמובא בתורה א' נמצא שמשקל האותיות שבכל דבר הוא מאד מדוקדק שיהיה באופן שיסתיר ואעפ"כ יגלה את האמת שמסתיר באופן שתייהיה בחירה דהיינו משקל שווה כנ"ל שלשון בחירה הוא בין שני דברים שוים. (ועיין בזה עוד בתורה יז)
- ז. לשון נופל על לשון פרש רבנו שלשון הקודש מפיל את לשונות העכו"ם, והביאור כי לשון הקדש פנים בפנים ולשונות העכו"ם אחור באחור, ואולי אפ"ל שזה כוונת המדרש אדם הראשון בלשון ארמי סיפר כי קודם התיקון אזי נפל לתרגום בבחי' ירידה צורך עליה כנ"ל שירד אל החטא כדי לתקן את בריאה במדרגה גדולה יותר של פנים בפנים, כי ככל שהנפילה גדולה יותר היא לצורך עליה יותר. וכנ"ל שקודם החטא היה בבחי' קדש הבא ממעלה בחי' אחור באחור

¹ צ"ע כי בבחי' צלע דהיינו תכלית הקטנות של המלכות היא בבחי' נקודת הכתר שבה דהיינו רצון ולפ"ז גם בתכלית הירידה תמיד נשאר הרצון לעשות טוב ונ"ל כי נקודה טובה של רפב היא איזה נקודת התגברות על היצה"ר אבל נקודת הרצון היא לא התגברות כי את הרצון א"א לקחת מהאדם, ועוד שרצון לבד אינו כלום עד שיעשה מעשה מחמתו. (סימנך חגיגה יב ריקט) וילון אינו משמש כלום. וילן באידיש רצון)

- ביחס לפנים שרצה לזכות ע"י תיקון החטא, וזה בחירה של צדיקים שאסור לנו כי אצלינו זו חטא השבתאות לכן אמרו חז"ל האומר אחטא ואשוב אין מספיקים בידו לשוב. אבל בחירת אדם הראשון היתה למעלה ממהשגה לנו כנ"ל.
- ח. על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. ויעזוב זו ירידה לצורך עליה של דבק באשתו פנים בפנים.
- ט. ויוסף שזכה ללשון הקדש זכה לפשר חלמין, דייקא ע"י שאחיו ריחקהו ונמכר לעבד ונרדף ע"י אשת פוטיפר ונזרק לבור האסורים, זכה ללשון הקדש הבא מלמטה לתיקון המלכות עד שנעשה בעצמו מלך לא רק על עצמו אלא על כל העולם, כי ככל שהתרדמה גדולה כך אפשר ע"י תרגום נכון לזכות ללשון קדש גדול ושלם יותר. עד שיודע בכל הסתרה לברר ולגלות את האמת בבחי' לפשר חלמין. ויוסף הפך את הירידה לצורך עליה ע"י שהיה שמוח קפוז¹ מקפץ ומרקד בתוך בור האסורים בתוך תכלית החושך וההסתרה התחבר בברית אל הקב"ה ושיבר את הקליפה. עד שכל הרע נפל לפניו עיין תורה לג מי שכופה את יצרו וכו'
- י. עץ הדעת טוב ורע ועץ החיים היו בתוך הגן עדן. חיים זה קדש הבא מלמעלה ועץ הדעת טוב ורע זה ההסתרה שעל ידה מתקנים את הקדש הבא מלמעלה ואם היה אוכל רק מעץ החיים היה יושב בג"ע ולא מרגיש את העונג כמבואר בתורה קצא² כי רק ע"י ירידה להסתרה, ועומד בנסיון התרגום הנכון, מכין כלים לעונג מהעדן. וטעם שהקב"ה גרש אותו אחרי שאכל מעץ הדטור³ להרחיקו מעץ החיים שמעתי מהריצ"ח כדי שלא להנציח את התעורבות שלא יוכל לתקנה עוד. ונראה שבוודאי אחרי שאכל מעץ הדעת טוב ורע וירד להסתרה זה בעצמו יציאה מהג"ע כי שם הוא גילוי אלוקות כמ"ש שהקב"ה מתהלך בג"ע ורק העונג של האדם מלראותו זה תלוי בכלים שהכין, וכשאכל וירד לתרדמה מסתמא נסתר ממנו הקב"ה וזה בעצמו כמו גירוש ויציאה מהג"ע.
- יא. באות ד' – ורע שאשת כסילות א"א לינוק מאשה חכמה אלא ע"י עץ הדעת טוב ורע – לכן א"א לחזור פנים בפנים אלא ע"י עץ הדעת טו"ר, כי טוב מאד דא יצה"ר כי רק על ידו יש מתקלא שעל ידה אפשר לחזור פנים בפנים, כנ"ל שרק ע"י הניסור וריחוק וכסילות ותרדמה אזי ע"י תרגום נכון בונה את המלכות ומחזירה פנים בפנים. כמו המשנה למלך ע"י שחפש אותה שנים רבות שהלך אנה ואנה (אנה גמט' ב"ן בסוד שם ב"ן בחי' נוק' שהשתדל ע"י החיפוש וגעגועים להאיר בה את שם מ"ה)
- יב. באות ד' – ויפל ה"א תרדמה על האדם – ויפל ר"ת פה להם ולא ידברו – כי התרדמה היא נפילה ללשונות העבוס בסוד ירידה צורך עליה דהיינו ריחוק לצורך קרוב גדול יותר כנ"ל שתחילה נבראה האשה בקומה שלימה אבל אחור באחור ובתרדמה נתמעטה לצלע בלבד בסוד לכי מעטי עצמך שנאמר ללבנה, דהיינו תכלית הקטנות לצורך בניין שלם נפרד מחדש שאפשר על ידו לבוא פנים בפנים כמ"ש בברכת קדוש הלבנה וללבנה אמר שתתחדש בחי' ויבן את הצלע ויביאה אל האדם.
- יג. באות ו' – כשמעלה הטוב שבתרגום ומשלים לשה"ק – מדבר בבניין המלכות שהוא ע"י ברורי הנגה להפיל את הרע שהוא זנות וסטיה ממנו וניאוף שמהותו שגורם אף, ולהבדיל להעלות את הברית וקשר וחבור אליו ית'.
- יד. מה שפתח את התורה בראיה וסיים בשמייעה – היינו כנ"ל בסוד ירידה צורך עליה, כי עינים בחי' עולם הנקודים – שהם אורות היוצאים מעיני א"ק ברבוי אור ביחס לכלים לכן נשברו ונעשו רע והסתרה. על מנת שיברא אח"כ עולם הברודים שהם אורות היוצאים ממצח א"ק באור מה החדש לתקן את השברי כלים. וזה סוד ירידה צורך עליה כי תחילה היה עולם העקודים עולם נפלא שהכל אחד מחובר עימו ית' כמו לעתיד לבוא, אבל היה בבחי' קדש הבא מלמעלה, וכנ"ל בחי' אחור באחור, שעל זה נאמר לא טוב היות האדם לבדו (בחי' שהקב"ה עובד את עצמו עיין ח"י"מ של). על כן הוציא אורות העינים בבחי' ירידה צורך עליה בחי' לכי מעטי עצמך הנ"ל ובבחי' שהלא טוב יקח אותך הנ"ל על מנת שאח"כ יבואו אורות המצח ויתקנו את הפגם בסוד ויבן את הצלע ויביאה אל האדם דהיינו לבחי' קדש הבא מלמטה פנים בפנים. ואזי עולם השכר הוא חזרה לעולם העקודים אבל אחרי ההתגברות על עולם הסתרה. (ואולי זה בחי' המנהג לאכול שולנט בשבת שהיא בחי' עוה"ב כי הוא מאכל שעבר את הלילה)
- טו. וזהו חומר פגם העינים, והוא ירידה צורך עליה, למי שמבין גודל הפגם, וע"י שממעט עצמו וחוזר בתשובה לעצום עיניו מראות רע, בזה בונה את המלכות. אבל עיוור שלא ראה כלל, אין לו את הירידה צורך עליה הזו, והוא בחי' קדש הבא מלמעלה ופטור מהמצוות וכמעט שאין באפשרותו לתקן את המלכות לבחי' פנים בפנים. וזה בחי' היודע דעת עליון שאמר על בלעם, שהיה קדש הבא מלמעלה, כמו שאומרים העולם בזכות שנסמית עינו, ולכן היה בבחי' אחור באחור.
- טז. אות ח' ממה שמאריך לבאר שלדעת באיזה אותיות נברא כל דבר, זו חכמה ולא צדקות, לכאורה משמע שצריך לדעת זאת, ולא שנעשה ממילא. וצ"ע. הרי העונג הוא מלב אלקים, וכח אתון, שרש הבריאה, שמחיה את האותיות שבדבר, ולשם מה צריך לדעת האותיות. ואולי רק אחרי שיודע בחכמתו את האותיות אזי מתבררות האותיות מהגשמיות המעלימה אותן, ואפשר שיקבלו חיות משרשן בלב אלקים.

ביצד רוממנו מכל לשון למעשה

צ"ע כי כל לשון היא התבטאות המידה השייכת לאותה אומה¹ וא"כ מה הכוונה שרוממנו ע"י לשון הקדש הרי כדי לדבר לשה"ק כבר צריך להיות מרומם.

ונראה שהתירוץ הוא חידוש נפלא שרבינו מחדש לנו שאפילו בשאל תחתיות בשפל המדרגה אדם יכול להכריח עצמו ולדבר לשה"ק כי הדיבור אינו ככל המידות שנפלו לגמרי ונשברו אלא הדיבור נפל רק באופן

¹ עיין מדרש רבה בראשית פרשה פו פסקה ד' ויהי איש מצליח רבי ברכיה אמר גבר קפוז ע"ש מתנות כהונה – איש קפוז – איש מקפיץ כלומר צהל ושמוח ולב טוב מדלג על ההרים תרגם מקפוז.

² תורה קצא – דע שאפשר שישב אָחָד אָחָד חָבְרוּ בְּמִקּוֹם אָחָד בְּגַן עֵדֶן, וְלִזָּה יִהְיֶה כָּל הַתְּעַנּוּגִים וְהַשְּׁעִשׁוּעִים וְכָל הַשִּׁי עוֹלְמוֹת, וְחָבְרוּ לֹא יִרְגִישׁ כְּלוֹם וְלֹא יִהְיֶה לוֹ שׁוֹם תְּעַנּוּג... וכו'... ע"ש

³ ולא כמו שאומרים שהיא לשון הסכמית שהוסכם ע"י בני אדם כיצד לכנות כל דבר. כי כזו היא רק לשון הלטינית כמבואר בחת"ס, אבל כל הלשונות הם כנ"ל כמבואר כאן ובתורה לו ביטוי של המדות שבלב בבחי' לשון קולמוס הלב.

שא"א לדבר בו בלי שיכריח עצמו וזה מבואר בתורה עח – גם מבאר מתורה זאת, שהדבור הולך עם האדם אפלו למקומות המטנפים, כמו האם ההולכת עם הולד לכל מקום שהוא הולך, ועל כן נקרא הדבור "אם הבנים". וזהו: "כי מדי דברי בו זכור אופרנו עוד", הינו שאפלו אם האדם מנח, חס ושלום, במקום שהוא, אפלו בשפל המדרגה מאד, אפלו במקומות המטנפים, אף – על – פי – כן על – ידי הדבור יכול להזכיר את עצמו בהשם יתברך. דהינו, שאפלו אם הוא במקום שהוא, אם יתחזק גם שם לדבר על – כל – פנים דבורים קדושים של תורה ותפלה והתבודדות, יכול להזכיר את עצמו בהשם יתברך, אפלו שם במקומות הנמוכים, שהם בחינות מקומות המטנפים, אפלו אם נפל למקום שנפל, כי הדבור אינו מניח אותו לשכח את השם יתברך. בבחינות: "כי מדי דברי בו זכור אופרנו עוד", שכל זמן שיש בו הדבור של השם יתברך, שהוא הדבור דקדושה, זה הדבור אינו מניח אותו להיות נשכח מהשם יתברך, כי הדבור זכר ומזכיר אותו להתחזק בהשם יתברך במקום שהוא. והבן הדבר היטב, מגדל פח הדבור. והוא עצה נפלאה ונוראה למי שחפץ באמת, לבל יאבד עולמו לגמרי, חס ושלום:

ועוד זה מבואר (כפי ששמעתי מהר"מ קרמר) במעשה מבעל תפילה ע"ש שאחר הסערה שאז נשברו ונפלו כל המידות אזי כל הכיתות טעו כל אחת במידה שלה שנפלה, חוץ מהכיתה שבחרו לעצמם להתפלל להש"י שהם גם אחר שבירת הכלים המשיכו להתפלל להש"י

דהיינו שרבינו כאן מבאר שעכשיו בגלות במצב של שבירת כלים ונפילת המידות שמזה נגרם התגברות כל התאוות רעות ובפרט תאוות הסטייה והזנות שהיא עצם פגם הבריית–והקשר שלנו עם הקב"ה, שע"ז נעשה התגברות כל הלשונות כי כל לשון היא התבטאות איזה מידה רעה והעיצה לזה היא שיותר מעצם שבירת כל מידה ומידה לעצמה צריך את עיקר הכח והעבודה להשקיע בדיבור שלא לתת שום התבטאות לרע שבי, אלא לטוב, והחכמה שהיא קדש. וזה בעצמו מכניע את כל המידות הרעות.

תיקון הברית הדבור ואכילה

אע"פ שרבינו מדבר בתורה זו על תכלית תיקון המלכות שכולל תיקון כל המדות בשלימות, אעפ"כ עיקר הדגש כאן על ג' מדות אלו של ברית הלשון והמעור ואכילה.

דהיינו שעיקר התיקון הוא תיקון הברית ומתבטא בלשון שכשהברית והקשר עם הקב"ה בשלימות אזי ממילא אין שום פניה ושום ביטוי בלשון לאיזה מדה רעה אלא כל דיבורו רק קדש, ואזי גם ממילא האכילה היא בדביקות כזו בהקב"ה שאין בה שום פניה לאיזה גשמיות אלא רק לפנמיות דפנמיות הלב אלקים שמחיה את הנצוצות הקדושים שבמאכל. ואזי ממילא מתמלא ליבו שמחה כי כל העצבות היא מחסרונות שמרגיש בגלל מדות רעות אבל כשנעשה חלל בקרבו אזי הוא בעולם החירות עוה"ב שכולו שמחה עד שמאיר פניו בבחי' לב שמח ייטיב פנים.

סיכום והקדמה

בתורה זו מבאר רבנו את בניין האשה ע"י תרדמה וכיצד החטיא אותה הנחש ומבואר ששניהם התרדמה והחטא הן בחי' ירידה צורך עליה. כי תחילה נבראו זכר ונקבה דבוקים באחור וזה נקרא בתורה לא טוב היות האדם לבדו, והאשה ביחס לאדם כיחס האדם להקב"ה. נמצא שאע"פ שהאדם נברא ע"י הקב"ה שלם ומדבר עימו בלשון הקדש אעפ"כ היה בזה חסרון כיוון שחסר בשפלות וע"כ נחשב בחי' אחור באחור, כמו האדם ואשתו בתחילת בריאתם ע"י הקב"ה, שהיו בקירוב היותר גדול שאפשר דהיינו מחוברים באופן שגב אחד לשניהם, אע"פ כיון שלא היו פנים בפנים, אלא כל אחד פנה לעצמו, אזי זה נקרא לא טוב ביחס לפנים בפנים אפילו בלא חיבור כזה חזק.

ובזה מבאר יסוד המובא במדרש שכל קדושה הבאה מלמעלה היא חסירה, ותיקונה רק ע"י ירידה לצורך עליה דהיינו מיעוט ופירוד וריחוק לצורך התקרבות טובה חדשה. ועל כן בניין האשה שהיא בחי' מלכות היה ע"י תרדמה (תרדמה) שע"ז נעשה מיעוט וניסור ובניין חדש פנים בפנים. אבל עדיין היה בלא בחירה ועל כן עדיין היה בבחי' קדש הבא מלמעלה שהוא חסר וכדברי הספרא דצניעותא עד דלא הוי מתקלא דהיינו משקל הבחירה לא היה שייך חיבור שלם של פנים בפנים.

ועל כן החטא היה מוכרח לתיקון המלכות, כי הוא מהדורא שנייה של בניין האשה הנ"ל כי החטא הוא בחי' תרדמה (תרדמה) שמה רוח שטות דעת קלה) ותשובה היא בחי' ויבן את הצלע בחי' בינה יתירה בחי' סיעתא דשמיא לשוב, ואז החשמל שבבינה מפיל את הרע שמשתיק וממולל את מ"ל לשונות העכו"ם ומעלה את הטוב ובונה מלכות מתוקנת פנים בפנים עימו ית' בבחי' לשון הקדש/א.

^א בזה יבואר שאלת הגמ' יומא דף כב: אמר רב הונא כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סיעיה, שאול באחת ועלתה לו, דוד בשתים ולא עלתה לו. ופרש"י – כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמרא סיעיה – כמה סמוך ומובטח, ואין צריך לחלות ולדאג מכל רעה, מי שהקדוש ברוך הוא בעורו, שהרי מצינו שאול נכשל באחת ועלתה לו לרעה לקונסו מיתה, לבטל מלכותו, ודוד נכשל בשתים ולא עלתה לו לרעה:

והביאור עפ"י רבנו כאן ששאול היה צדיק שלם מילדותו כדאיתא שם "בן שנה שאול במלכו" אמר רב הונא כבן שנה שלא טעם טעם חטא. הרי זה בחי' קודש הבא מלמעלה כי יצרו היה נח וטוב, ואילו דוד יצרו היה גדול אלא שהתגבר עליו והיה נכשל ושב כמה פעמים

יסוד חשוב כאן הוא שלשון הקדש היא תיקון הדבור ותיקון הברית והם עניין אחד ממש כי הברית היא ברית הקשר של האדם עם הקב"ה ותיקון הלשון תלוי בברית הזו שכל דבורו ביטוי לברית והקשר הזה עם הקב"ה, ואזי המלכות שממליך על עצמו את הקב"ה היא בשלימות. ופגם הברית ופגם האכילה הם עיקר המגרש והמתקלא שבו צריך להתגבר על יצרו בכח הבחירה להמליך את הקב"ה ותיקון הברית ניכר באכילתו כשזוכה להיות מתענג רק מהאותיות ולב אלקים שבמאכל.

רבינו מבאר סוד לשון הקדש שבו נברא העולם ומבאר שכח הדיבור באדם הוא בחי' אשה. וכמו שהאשה נבראה עזר כנגדו ממנו בשעת תרדמה ואח"כ נבנתה לקומה שלימה, כמ"ש "ויבן את הצלע", ואח"כ "ויביאה אל האדם", כן הדיבור באדם נברא חסר, בחי' חשך, בחי' תרדמה, וצריך לבנותו, דהיינו שצריך לקדש את הדיבור, כל שכן להישמר מדבור רע ואפילו דבור בטל הוא רע, אבל עיקר הבנין הוא לתקן ולבנות את הדיבור שהוא לשם שמים, שיהיה בכוונה באמת רק לגלות כבוד שמים, שע"ז נבנה קומת הדיבור, דהיינו קומת המלכות, בחי' אשה. ועיקר הבנין הוא תמיד ע"י שמבררים מקליפת נגה, דהיינו כל שטח ההיתר והרשות, בבחי' התקדש במותר לך. ועוד לקיים בדבור "ועזב את אביו ואמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד" דהיינו לדבר דבורי קדש הלל ושבח להש"י בחום ודביקות והתלהבות גדול, (בבחי' הוא היה אומר/י²) דהיינו דבור אמת מהלב מחובר לאדם בבחי' שמדבר את עצמו)

ודיבור כזה הוא לשה"ק בחי' רוח הקדש הוא בחי' לשון נופל על לשון שמפיל את כל לשונות העכו"ם שיש בו, שהם בטוי לכל התאוות ומידות רעות ובפרט פגה"ב. כי כל לשון היא התבטאות של איזה מידה רעה וכן כל אומה יש לה איזה מידה רעה שמחיה אותה ולפי מידתה כן הלשון שלה. וכל אדם כל הדבורים שאינם זכים אצלו הם בחי' לשונות עכו"ם שהם התבטאות של המידות הרעות שבו וע"י לשה"ק נופלים כל הלשונות האלו רבינו מבאר כאן גודל כח לשון הקדש שעל ידו רוממנו מכל לשון ומכל האומות. שממש אדם יכול ע"י שמתגבר לקדש את לשונו בשמירה מלשון רע ובריבוי דבורים טובים וקידוש הדבור עד שיהיה דבור אמת גמור, לזכות להיות צדיק גמור

ממה שמכנה את לשה"ק איש ואת התרגום אישה הדבר מלמד וגם נמצא למד, שענין התרגום הוא שצריך לתרגם את כל המציאות שלי לקודש, כי העוה"ז הוא בחי' תרדמה בחי' מדמה וצריך לתרגמו לקדש לשכל כמו חלום שבתרדמה וצריך פירוש ותרגום לטוב

קדש הוא הפנימיות הנעלמת בדבר, בבחי' השכל שבו, שהוא המחשבה שהיה בתחילת בריאתו, והחיצוניות הגלויה מעלימה אותו, ולכן צריך תרגום ופירוש, כי דבר הנראה להדיא לא צריך פירושים, אבל דבר שלא נראה כמו שהוא באמת, צריך חכם גדול שיוודע לפרש את הגלוי ולכווין לפרשו פירוש אמיתי, לכווין לאמת, כמו התורה שבכתב שרובה ברמז והסתר וצריך תרגום אמיתי שידע לכוין לפרש את הכוונה האמיתית של נותן התורה, וכך בדיוק הוא כל העוה"ז שמעלים את השכל והכוונה האמיתית שבו וצריך דעת גדול לתרגם נכון כל דבר בו. וזה נמשל לאיש ואשה, כי איש הוא בחי' קדם בחי' אמת ואשה בחי' אחור בחי' חלום ותרדמה, דהיינו דבר הצריך תיקון ע"י תרגום נכון, כי התרגום הנכון תלוי בדעת ונשים דעתן קלה, דהיינו שאין להן כח לתרגם נכון, ולכן גם איש כלפי הצדיק הוא אשה, וא"א לבוא לשלימות לשה"ק בלי הצדיק בעלה דכנסת ישראל.

והאמת דהיינו המחשבה תחילה היא בחי' חכמה, בחי' קדש שהיא תחילת היש מאין בכל קומה. ולשון היינו דיבור היינו סוף הקומה בחי' מלכות פה.

ולשון הוא לא דבר לעצמו, אלא תמיד לזולתו. כי אדם לעצמו לא צריך לשון ודיבור, אלא כדי להעביר דעתו לאחרים, לזולתו. וזה הכוונה "לשון הקדש" לשון הבא ומגלה כאן את הקדש. ועיקר הזולת שאליו נברא האדם לדבר הוא להקב"ה, שהרי אדם נברא יחידי אע"פ שגדרו מדבר, הרי שנברא מלכתחילה לדבר להש"י. וכן אותיות פנימיות של אדם א-לף ד-לת מ-ם הן מתפלל.

ולשון הקדש אין בנמצא בעוה"ז, כי העוה"ז דייקא מעלים אותה, לכן כשרוצה להתקשר ללשון הקודש, צריך לצאת מבחי' עוה"ז, ואז אפשר שידבר לשון קדש,

ואעפ"כ עלתה לו זכה לתקין המלכות בתכלית דייקא ע"י הירידות הרבות שהפך אותן לצורך עליה. וגם יבואר בזה מעשה בנבוכנצר בסנהדרין דף צב: אמר רבי יצחק יוצק זהב רותח לתוך פיו של אותו רשע שאילמלא (לא) בא מלאך וסטרו על פיו ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים. והוא תימה כיצד יתכן שיגנה שיריו של דוד שכל חייו שר להקב"ה והיה צדיק עצום ומאריך אם יכול היה לגנות מדוע סטרו על פיו היכן הצדק. אבל עפ"י הנ"ל יובן שהסטירה היתה מבחן הירידה צורך עליה שבלעדי המבחן הזה אזי כל עבודתו היא בבחי' קדש הבא מלמעלה לכן נתנו לו הזדמנות לשיר אחרי נפילה אבל הוא השתתק להבדיל מדוד הצדיק שעברו עליו נפילות אין ספור ועמד בכולן.

² מפורסם בשם רבי מאיר שפירא מלובלין שלשון חז"ל באבות "הוא היה אומר" הפירוש שאת עצמו היה אומר, דהיינו שכל מימרא של תנא היה משקפת את מהות עצמו. והביאור כי צדיק אומר רק מה שמקיים בעצמו, וכמבואר בשיחות הר"ן את סא שעל כן כשחוזר בו מאיזה סברא זה בחי' תשובה, כדאיתא כמה פעמים בש"ס שאמורא חזר בו מסברתו אמר "הדרי בי", ופרש רבנו שהכוונה שלא רק חזר בו מהסברא אלא חזר בתשובה ממש כי הא בהא תליא.

ועיקר הניסיון על היציאה מעוה"ז, הוא בכל דברי ההיתר, שלכאורה מותר, אבל צריך להכניס יוד החכמה בחי' קדש כדי להבין שזה מיותר, וההבנה הזו היא בחי' שאני מתרגם נכון את הכוונה שבשבילה נעשו דברי ההיתר.

וכשמקיים התקדש במותר לך יותר בקל יכול לדבר דיבור הבא מקודש. דהיינו אע"פ שמבואר בתורה עח שגם בשאל תחתיות הדבור הולך עם האדם ויכול לדבר לשון קדש, אבל גם בבחי' נמוכה זו, זה עד כמה שעב"פ לשעתו בשעה שמדבר הוא יוצא מחיזו דהאי עלמא. וכאן מתבאר שבכח הדיבור הזה להיות מוסיף והולך ולתת לו כח להתגבר יותר ויותר על נסיונות העוה"ז, בבחי' לשון נופל על לשון, שמבאר רבינו שהכוונה שע"י לשה"ק מפיל לשונות העכו"ם שהם ההתבטאות של המידות הרעות, וכשלא נותן להם ביטוי בדיבור יכול גם להתגבר עליהן שלא יבואו לביטוי במעשה.

כל הסוד הנפלא הזה רבינו מבאר בתורה רק בהקדמה לבאר מדוע צריך לנסוע לצדיק לשמוע תורה מפיו דייקא,

וזה כי צדיק הוא מי שזכה לכל התיקון הנ"ל, דהיינו ללשה"ק, ועי"ז זכה שנתגדל הכ"ח אתון דמעשה בראשית, דהיינו שרש הבריאה שנבראה בלשה"ק, עד שזוכה שכל תענוגו וחיותו רק מהתנוצצות האותיות של ל"ב אלפים שבמעשה בראשית, ועי"ז מטיב את ליבו, ועי"ז מתקיים בו הכתוב "לב שמח ייטיב פנים", עד שזוכה שכל המסתכל עליו רואה את עצמו כמה הוא רחוק מהשלימות, וחוזר בתשובה. (עיין תורה סו תנינא). ואז גם כל השומע ממנו שומע דבר ה' ממש, וביראה גדולה, וזוכה לתשובה שלימה, דהיינו שכ"כ מאיר בו האמת, עד שיכול גם בחלום ותרדמה לראות את האמת, שזה בחי' לפשר חלמין, דהיינו שכל כך מאיר לו אור האמת, עד שגם בחושך יודע למצא אור, ועי"ז יכול לעבור את העוה"ז שכולו תרדמה וחלום בשלום, כי יודע להיזהר מהרשת שטומן הסט"א, שהם כל דברי הרשות, ע"י שידוע לברר מכל המותר את המיותר.

תיקון הדיבור ע"י בחי' ירידה צורך עליה

כאמור תכלית תורה זו היא מדרגה עצומה כיצד להיות צדיק שכל הרואה אותו, מתעורר לשוב בתשובה ע"י שרואה עד כמה הוא בעצמו רחוק וחשוך לעומת הצדיק. זה ע"י תיקון לשון הקדש בחי' התקדש במותר לך בדיבור מעשה ומחשבה, ע"י שזוכר תמיד שכל ירידה היא שמפילים את האדם כדי להפיל את הרע דהיינו שמפילים אותו כדי שיעלה וישאיר את הרע למטה. עד שזוכה שאבילתו מהתנוצצות הלב אלפים שבמאכל, כי גם האכילה וכ"ש זיווג היא ירידה למקום שליטת הנגה שהוא כל ההיתר (כי על איסור וודאי לא מדובר), שע"י שמתקדש במותר, משאיר את הרע של ההנאה הגשמית, למטה, ועולה ממנה עם התנוצצות האותיות שבמאכל, שהוא אלוקות.

צ"ע כי במקום אחר מבואר שירידה צורך עליה כי בירידה מברר ניצוצות קדושים המפוזרים בקליפות ומעלה אותן מ"ן ועי"ז מעורר שפע חדש למלכות לבנותה. ולכאורה זה הפך המבואר כאן שהירידה היא בחי' לשון נופל על לשון דהיינו שלשון הקדש מפיל את לשונות העמים דהיינו ירידה לצורך להפיל את הרע ולא להעלות את הטוב. וצ"ע אולי על כן כאן לא הזכיר רבנו את הלשון ירידה תכלית העליה כמו בתורה כב ותורה יב תנינא. כי אולי מחלק רבינו בין ירידה צורך עליה שזה להפיל את הרע, לירידה תכלית העליה שהיא לברר ברורים. כי רבנו לא מזכיר בספרו את הלשון "צורך עליה" כמו שאר הספרים, אלא נקט רק "תכלית העליה". נמצא לשון רבנו לכאורה מתכוין שהירידה היא התכלית ולא העליה, ואע"פ שקשה לומר שמחדש כזה חידוש גדול בלא שיבאר דבריו, אבל נראה שעומק כוונתו לזה דייקא, רק העלים דבריו, כי אסור לומר זאת בפי' מחשש השבתאות, כי אסור לאדם לגרום לעצמו ירידה אלא רק להשתדל לעלות ואע"פ"כ לפי גודל העליה כך יש ביכולתו לרדת לברר ניצוצות יותר כמו שמצינו ביוסף שברר רב ניצוצות מתוך רפח ע"י שזכה ללשון הקדש. אבל לשון ירידה צורך עליה זה לא כתב רבנו כלל אלא בלשונות אחרים כגון כאן לשון נופל על לשון שבוודאי כוונתו לירידה צורה נפילת לשונות העכו"ם לצורך עלית לשון הקדש. (עוד בעניין זה של ירידה צורך עליה עפ"י הריצ"ח עיין השלמות בסוף התורה)

עד כאן ההקדמה

בחמש עשרה תורות ראשונות שבספר ביאר רבנו את י"ד מאמרי רבב"ח שבגמ' בבא בתרא עג עד ומתורה טז ביאר ג' תורות של משתעי שגם הן בגמ' שם ומכאן עד תורה כב מבאר פרקים א' ג' ד' בספרא דצניעותא (פרק ב' נתבאר כבר לעיל בתורה ב')

ספרא דצניעותא [א']

להבין מה הוא ספרא דצניעותא עיין מתוק מדבש בתחילת הספרא דצניעותא העתיק לשון תלמיד האריז"ל וז"ל שם-

איתא בכתבי האריז"ל להיות שרשב"י היה ניצוץ משה רבינו עליו השלום לכן עשה ספרא דצניעותא חמישה פרקים כנגד החמישה חומשי תורה ולהיות שהתורה יש בה נגלה ונסתר לכן גם הוא עשה חמישה פרקים שהיא ג"כ נסתה לנסתרות ואף שבזהר הקדש הנגלה הוא הנסתה עם כל זה יש נסתה לנסתרים, והנה חמישה פרקים אלו כוללים כמעט כל הזוהר ותיקוני הזוהר וכל קשרי גדרי האצילות והוא תיקון גדול ללמוד בכל יום פרק אחד מספרא דצניעותא כי ידוע שלשון הזוהר הוא מסוגל לנשמה ומכל שכן חמישה פרקים אלו, ממש כל תיבה לא יערכנה זהב וכלי פז.

עוד העתיק שם המתוק מדבש לשון ספר יפה שעה הדרת מלך זוהר חי הנה ספר זה חברו רשב"י בחמישה פרקים בסוד עולם התיקון כנגד החמישה פרצופי האצילות וסידרם מברייתות שהיו מקובלות לתנאים מהר סיני מימות משה רבינו ובאלו החמישה פרקים כלל רשב"י רוב חכמת הקבלה, והם מיעוט המחזיק את המרובה לשון קצר בחכמה נפלאה ומפוארה, וכל מאמר סובל כמה פרושים ונקרא ספרא דצניעותא משום שנאמר במשלי יא ב "ואת הצנועים חכמה" שאין לגלות החכמה אלא למי שהוא צנוע במעשיו.

וכך מתחיל הספר - **תאנא, ספרא דצניעותא** למדנו שספר הצניעות הזה, הוא **ספרא דשקיל במתקלא** ספר השקול במשקל הקודש ואין בו דבר יתר ואין בו דיבור שאינו נוקב ויורד לים החכמה.

תורה יט וי"ן

כדרכו בהרבה תורות מביא רבינו בפתיחת התורה את הפסוק בתורת משה היכן נרמז השגה זו שהולך לגלות ולפעמים לא נמצא אלא בנביא או אפילו גמרא וכאן מביא מהנביא מתרי עשר תחילת תפילה לחבקוק הנביא ובהמשך רבינו גם מוצא לזה רמז בפרק א' דספרא דצניעותא

(חבקוק ג') תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות וכו' :

(א) תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות:

(ב) יְדוֹדַי שְׂמִיעָתִי שְׂמִיעָךְ יְרֵאתִי יְדוֹדַי פְּעֻלְךָ בְּקֶרֶב שְׁנִים וְזִיהוּ בְּקֶרֶב שְׁנִים תוֹדִיעַ בְּרָצוֹ רוּחַ תִּזְכֹּר: והיא הפטרת שבועות ביו"ט שני של גלויות

בסוף התורה מבואר איך נרמז בפסוק זה ושאריו כל ענין התורה ומבואר ששגיונות היינו בחי' תרגום כי הוא מעשה בלא מחשבה. וחבקוק רומז לחיבוק כפול/טו בחי' פנים בפנים וזה ע"י ירידה להסתרה ששם השגיאות מצויות ושגיונות לצורך עליה ובניין המלכות. וצריך להתגבר לתרגם נכון כדי לבנות את המלכות להביאה למדרגת פנים בפנים. בחי' שני חיבוקים אחד קדש הבא מלמעלה ואחד קדש המתוקן מלמטה דהיינו אחד לפני הניסור ושני אחר בנין המלכות. ובנין המלכות הוא בבחי' ה' פעלך בקרב שנים א"ת שנים אלא שנים מקרא ותרגום בחי' גבורי כח שעושים את פעלך דהיינו דבור הקדוש ע"י שמבררים את התרגום ובונים ע"י את המקרא לשון הקדש. ואזי שמעתי שמעך יראתי לשון הקדש המתוקן במדרגת היראה. ואזי כששומע מהצדיק שומע דבר ה' ביראה ונחקק בו. וע"כ צריך לבוא לצדיק לשמוע תורה מפיו דייקא.

איתא בספרא דצניעותא פרקא קדמאה (זוהר תרומה דף קעו ע"ב) עד לא

הוי מתקלא לא הוי משגיחין אפיין באפיין /טו: עד לא הוי מתקלא לא הוו משגיחין אפיין באפיין - דהיינו עד שנברא המשקל לא היה שייך חיבור פנים בפנים בין קב"ה ושכינתיה. המשקל הוא הבחירה. ולשון בחירה הוא בין שני דברים שוים, לכן נקרא משקל, שצריך לשקול היטב להבחין בין טוב לרע. וכן אכילת עץ הדעת טוב ורע, היה על מנת כן כי אדם הבין שבלא חטא ותשובה לעולם ישאר אחר באחור, כי היה צדיק עצום באספקלריא המאירה ובחירתו כמבואר בתורה קץ על משה רבנו לכווין לרצון ה' אפילו

¹⁷ נאמרה בשבועות שנת תקסד שחל בימים ד' ה'

¹⁸ **כדאיתא** שנקרא חבקוק, מלשון חיבוק כפול, כי הוא בן השונמית שהחייה אלישע וכמו נולד ב' פעמים. ואולי יש בזה רמז לקדש הבא מלמעלה שהוא כמו לידה ראשונה ואח"כ ירידה לבחי' מיתה והסתרה ולידה שניה בחי' ויבן את הצלע לחיבוק פנים בפנים.

¹⁹ **זוהר תרומה דף קעו:** ספרא דצניעותא: עם ביאור המתוק מדבש בשם הופה שעה - פרקא קדמאה. תאנא, ספרא דצניעותא, ספרא דשקיל במתקלא. ספר השקול במשקל הקודש ואין בו דבר יתר ואין בו דיבור שאינו נוקב ויורד לים החכמה תנא למדנו בצניעותא, דעד לא הוה מתקלא שעד שלא היה העולם כעין המשקל, כלומר קודם התיקון עד שלא היו הפרצופים בסוד ג' קוין ימין ושמאל וכו' המכונים צניעותא כעין המשקל, שרק אז נקרא פלגוף (מבואר בשער לא פ"ב ופ"ה) לא הוה משגיחין אפיין באפיין אז לא היו הפרצופים מסתכלים פנים בפנים ואפילו א"י"א היו אז צנח"י אחר באחור (מבואר בשער מד פ"ז), ומסיבה זו ומלכין קדמאין מיתו מלכי קדם מוה, והם השבעה מלכי אלוס שמתו ונשברו כליהם ויכלו לעולם הנביאה, ודיוניהוין לא אשתכחו וזויהם כלומר האורות שלהם לא נמלאו ולא נשארנו במקומם, אלא עלו ונמלכנו בג' קוים של כח"ב, וארעא אתבטלת והארץ נתבטלה, דהיינו גם הכלים של המלכות הנקראת ארץ נתבטלו ונשברו, הגם שזמן הראוי היה שלא יתבטלו.

הפך צווי ה'. וגם ענשו היה תיקון המלכות, וזהו שלא כתוב ויחר אף ה' באדם אלא רק סיפר לו את המציאות של קללה שהביא על עצמו ועל העולם. אבל הסכים עימו שזה התיקון הנכון. והבחירה ע"י הסתרת האמת, בחי' תרדמה. נמצא רוצה לומר שכל זמן שהקדש הוא קדש הבא מלמעלה אזי אין הארת פנים אלא חיבור של אחר באחר, לכן הבריאה היא לשון חיתוך (פרש"י יהושע יז טו ובראת לשון כריתה), שברא עולם המסתיר ומעלים את האמת כדי לחזור ולגלות את האמת וזהו שקודם לברודים שהוא עולם התיקון נברא הנקודים שהוא עולם הקלקול. וכמובא במדרש שקדם הבריאה היה בונה עולמות ומחריבן, וזה יסוד בבריאה וכדאיתא בגמ' (גיטין מג) עה"פ "והמכשלה תחת ירך" אין אדם עומד על דברי תורה אלא א"כ נכשל בהם. ובילקוט שמעוני עה"פ כי נפלתי קמתי, דרשו אלולא שנפלתי לא קמתי, ועל הכתוב כי אשב בחשך ה' אור לי דרשו אלולא שישבתי בחשך לא היה אור לי: "אשב בחושך" זה בחי' כניסה לבחי' תרגום. בחי' ויפל תרדמה בחי' שהלא טוב יקח אותך בחי' לכי מעטי עצמך כנ"ל לצורך עליה דהיינו בניין המלכות כנ"ל. עד לא הוי מתקלא המפרשים פירשו משקל הבחירה וכן פרש רבנו בהשמטות אבל באות ט' שהמתקלא היא משקל האותיות שבכל דבר וצ"ע. ונראה כי כל פרטי הבריאה הם פרטי הסתרת האמת באופן שיהיה אפשר מהגשמיות להבין את השכל שבדבר כמובא בתורה א' נמצא שמשקל האותיות שבכל דבר הוא מאד מדוקדק שיהיה באופן שיסתיר ואעפ"כ יגלה את האמת שמסתיר באופן שתייהיה בחירה דהיינו משקל שווה כנ"ל שלשון בחירה הוא בין שני דברים שוים. (ועיין בזה עוד בתורה יז)

אות א

מה שפתח ב"כי", נראה שהוא תירוץ על קושי בדברי הספרא שצניעותא, מזה הכוונה אפין באפין, ומה כל כך חשוב עניין זה, עד שהוא תכלית השלימות. ותירוץ רבנו הוא שזה בחי' קושיית העולם, כמו שאומרים העולם, שיהודי עונה על שאלה בשאלה. ורוצה לומר שהתירוץ להבין מדוע התכלית היא אפין באפין, הוא התירוץ לקושיית העולם מדוע צריך לנסוע לצדיק לשמוע תורה דווקא מפיו. וכפי שיתבאר שכיון שהצדיק זוכה לבחי' אפין באפין לכן השמיעה מפיו ובהקדם ההסתכלות בפניו אין לה תחליף ואי אפשר שהשומע מהצדיק יעביר מעלה זו לשומע ממנו. וכאן תחילת התירוץ נראה לי שרוצה לומר שתחילת התיקון הוא לבוא אל הצדיק שזה בחי' אפין באפין כי מי שלא בא לצדיק אזי הוא בבחי' קודם המתקלא כי סתם אדם הוא בבחי' עולם ותוהו ורק הצדיק זכה לבחי' עולם התיקון שעל ידו מתקנים את התוהו. אלא שכדי להבין שאני בחושך ותוהו גם לזה צריך לבוא לצדיק כדי לראות בפניו עד כמה אני רחוק מתיקון המלכות ולשון הקדש. ואזי נעשה כלי לשמוע מהצדיק ביראה ולקבל ממנו תיקון עד שזוכה בעצמו ללשון הקדש.

כי קשה להעולם, על מה צריך לנסוע להצדיק לשמוע מפיו. הלא אפשר, לעיין בספרים דברי מוסר [י]. אך באמת הוא תועלת גדול, כי יש חילוק גדול בין השומע מפי הצדיק האמת בעצמו, ובין השומע מפי אחר האומר בשמו/י^א. מכ"ש כששומע מפי ששומע מפי השומע צ"ע כיון שלא שומע מהצדיק מה זה משנה אם שומע מכלי שלישי או שני, הרי אפשר שהשני חוזר בדיוק על אותם מילים וכגון במכשיר הקלטה, ואולי כדאמרי אנשי אשרי העינים שראו את העינים, דהיינו שנשאר איזה רושם באדם הרואה את הצדיק שגורם גם לרואה אותו לשוב קצת בתשובה אם רוצה, ואולי יתבאר עפ"י תורה יג שהשומע מהצדיק יש לו חלק בתורה עצמה שחוזר עכשיו, כיון שירדה ע"י שהצדיק העלה את נפשו בעיבור כמבואר שם, אבל השומע ממנו הוא רק חוזר על המילים בלבד. כי יורד בכל פעם מדרגא לדרגא, רחוק מפי הצדיק ממה שנקט מפי הצדיק משמע שהחסרון לא בראיה אלא בשמיעה, ואולי כיוון שעל פי רוב לא מצליח החוזר לחזור בדיוק כמו ששמע ומדובר בזמנים שלא היה מכשיר הקלטה. וכן בין השומע מפי הצדיק למעיין בספר [יט], הוא חילוק גדול ביותר/כ^ב כפי שמבאר בסוף התורה ע"ש אריכות בעניין זה של לימוד מהספר וע"ש שכששומע מפי הצדיק כאילו שומע מהקב"ה בעצמו ונוסף לזה מבאר בסמוך באות ב' שכשמביט בצדיק רואה עצמו כמו במראה ומיד מתחרט על כל עוונותיו ועיין גם תורה סו כעין זה שכשרואה את הצדיק ראוי שימצא את עצמו בתוך הצדיק שיסתכל בעצמו בכל המידות איך הוא אוהו בהן כי כל המידות מד' יסודות וכל היסודות נמשכין מיסוד הפשוט שהוא הצדיק

^א עיין בעש"ט עה"ת פרשת עקב את עו ופרשת בשלה את כא, ועיין לק"ה ברכת הריח והודאה ד' אות לב

^ב עיין תורה קצב אפילו השומע מהצדיק שלא בשעה שמחדש את דברי התורה זה כבר מדרגה נמוכה יותר ומבאר שם עפ"י תורה יג שבשעה שמחדש את התורה מעלה בעיבור את נפשות השומעים ויש להם חלק ממש בהורדת התורה.

^כ עין תורה כ' אות ד' ותורה סו אות ח'

^כ צ"ע מדוע באדם כלי שלישי טוב מהספר שהוא כלי שני והלשון מדוייק בו יותר, דהיינו דלעיל גבי השומע מהשומע אמר יש חילוק וכאן אמר הוא חילוק גדול ביותר. לכאורה מבואר שהספר אע"פ שכתב רבנו בתורה קצב שנמצא בו שכלו ונשמטו ופניו ודעתו של הצדיק, זה נמוך הרבה יותר מלשומע מהשומע. וצ"ע. ואולי קמ"ל שיש בחי' אשרי העינים שראו את העינים שראו את העינים. וצ"ע, כי זה קשה בסברא.

ועוד בתורה ד' ע"י ראית הצדיק מתבטל ממנו מידות רעות הבא מבחי' דומם וצומח עצלות ותאוות רעות ועוד בתורה עב תנינא ע"י שצדיק מסתכל עליו ממשוך לו מוחין ועיין עוד בתורה יג ותורה כ' שהשומעים מפי הצדיק תורה הם חלק מהתורה שלו ממש כי מעלה אותם בעיבור ומתקן נפשותם ומחדשם ועל ידם דייקא מוריד את תורתו:

אות ב

עתה יבאר שאדם צריך לזכך את פניו כל כך עד שכל מי שרואה אותו יתעורר תשובה ע"י שיראה בחוש עד כמה הוא בעצמו רחוק מתיקון המדות המתגלה לו.

כנ"ל לכאורה זה תירוץ מדוע צריך לשמוע תורה מהצדיק בעצמו דייקא, אלא שצ"ע כי פתח בשמיעה וסיים בראייה ואולי כי השמיעה בליבא תליא והתפעלות הלב תלויה בראייה. דהיינו שרק כששומע מהצדיק כשרואה פניו אזי התפעלותו מהצדיק היא הכלי לשמיעה כראוי/כא.

אבל עיין בסוף התורה מתבאר שהצדיק זוכה לבחי' פנים בפנים ע"י שתיקן את המתקלא כנ"ל ואזי הוא גבור כח עושה דברו לשמוע בקול דברו ששומע מהקב"ה ואזי כל דבריו ביראה גדולה הנשמעת אצל הבאים אליו כי מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים (כמבואר בברכות ו: ובתורה ה') בבחי' וישמע יתרו שמיעה שמביאה למעשה.

וכבר נתבאר שצריך את שניהם כי הראייה הכנה לשמיעה כי בראייה תופס מצבו השבור ומבין לשוב שזה בחי' תרדמה שעל ידה יכול לשמוע כראוי בבחי' בניין המלכות וגם מכח היראת שמים שלו יהיה נשמע כראוי. עוד נראה פשוט שעיקר זיכור הפנים המבואר מכאן ולהלן הוא כדי שיוכל הצדיק להיות עם הקב"ה פנים בפנים, ואמנם זה מועיל מאד גם להבא לשמוע ממנו, אבל העיקר הוא לתיקון עצמו.

כי צריך לזכך את הפנים/כב, שיוכל כל אחד לראות את פניו בפנים שלו כמו במראה. עד אשר בלא תוכחה ובלא מוסר יתחרט חבירו תיכף על מעשיו/כג, רק ממה שיביט בפנים שלו. כי ע"י שיביט בפנים שלו יראה א"ע כמו במראה/כד, איך פניו משוקע בחשך [כה/כו]:

^{כא} עיין תורה קלד קמא ותורה מז תנינא הסכנה באמירת תורה ובשמיעתה ושרק צדיק שיודע לומר באופן שכל אחד לא ישמע יותר מהראוי לו הוא מותר לומר תורה ברבים. ולפי הנ"ל שהשמיעה תלויה בהתפעלות מהצדיק אולי ע"כ הצדיק בכוונה עושה מעשים משונים עד שנדמה לכל אחד באופן אחר כפי הביטול שיש לו לצדיק. ועי"ז נשמר שלא ישמע כל אחד אלא כפי הביטול שיש לו לרב ועי"ז לא ישמע אלא את הראוי לו. אבל צ"ע לפי זה מי שמתבטל לגמרי לצדיק לכאורה יש סכנה שישמע גם מה שלא ראוי לו לפי מדרגתו. ע"כ יורה נראה שכוונת רבנו היא לעניין לא טבעי שיש סכח הצדיק האמיתי לומר באופן שלא ישמע אלא מה שהצדיק רוצה שישמע וכדמצינו שיחה בעניין דומה שרבנו גילה סודות למוהר"ת ורבי נפתלי והיה שם אחד שלא היה ראוי לשמוע ואמר רבנו עליו אני אדאג שלא ישמע וכן היה שלא שמע כלום.

^{כב} צ"ע אם זה תירוץ לקושיא הנ"ל שמקשים העולם לא מובן מדוע מדבר על מה שהצדיק צריך ולא פשוט שצריך לבוא לצדיק כיון שכבר זכה לזה. לכן אולי כוונת רבינו במה שפתח "כי" לא לתרץ קושיא זו אלא שממשך לתרץ את הספרא דצניעותא הנ"ל. וצ"ע.

^{כג} שמעתי מהריצ"ח ע"פ המבואר בכתובות קו: ובתורה י' אות ד' שהמוכח שנוא, ע"כ שנוא האחים את יוסף כיון שכשראו אותו תפסו עד כמה הם רחוקים מהשלימות ותוכחה הזו לא יכלו לסבול.

^{כד} לקמן באות ג' מבאר ענין שלימות לשון הקדש שהיא כלליות הקדושה ותיקון המלכות ותיקון הברית ובשלימות זוכין לזה רק הצדיקים הגדולים עד שזוכה באכילתו להתנוצצות האותיות של מעשה בראשית שבאוכל ונראה שמה שכותב כאן זה גם תוצאה של המדרגה המבוארת שם.

^{כה} עיין תורה טו תנינא ובהערה שם

^{כו} תורה טו תנינא – (בראשית ב): "וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הָעֵדֶן, וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים. וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן וְהָיָה בְּחִינַת 'צַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם, בְּחִינַת יִסּוּד הַפְּשׁוּט, אֲשֶׁר 'מִשָּׁם יִפְרֹד' הָאֲרָבָעָה יִסּוּדוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת אֲרָבָעָה רְאשִׁים בְּנִל. נִמְצָא שְׁפָלָם נִמְשָׁכִין מִהַצַּדִּיק, וְעַל כֵּן אִם הוּא מְעַנֵּשׁ אֶת אֶחָד, נִגָּע אֶת הַצַּדִּיק בְּעֵצְמוֹ, וְעַל כֵּן: 'גַּם עֲנוּשׁ לְצַדִּיק לֹא טוֹב' כְּנ"ל: וְזֶה שְׁאֵמְרוּ הַבְּעָלִי מוֹסֵר, שְׁכַשְׁבָאִים לְצַדִּיק וְרֹאִים אוֹתוֹ, בְּבְחִינַת (יְשַׁעְיָה ל'): 'וְהָיָה עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת מוֹרִיךְ', רְאוּי שְׁיִמְצָא אֶת עֵצְמוֹ בְּתוֹךְ הַצַּדִּיק, שְׁיִסְתַּכֵּל בְּעֵצְמוֹ עַל כָּל הַמְדוּת, אִיךָ הוּא אוֹחֵז בָּהֶם עַל יְדֵי רְאִית פְּנֵי הַצַּדִּיק. כִּי כָל הַמְדוּת נִמְשָׁכִין מִהָאֲרָבָעָה יִסּוּדוֹת הַנִּל, כְּמוֹבֵא (ב). וְעַל כֵּן כְּשֶׁרֹאֶה אֶת הַצַּדִּיק, שְׁהוּא בְּחִינַת יִסּוּד הַפְּשׁוּט, שְׁמִמְנוּ נִמְשָׁכִין כָּל הָאֲרָבָעָה יִסּוּדוֹת, רְאוּי לוֹ שְׁיִסְתַּכֵּל וְיִרְגִישׁ עַל יְדֵי זֶה אִיךָ הוּא אוֹחֵז בְּכָל הַמְדוּת, שְׁבָאִין מִן הָאֲרָבָעָה יִסּוּדוֹת, שְׁנִמְשָׁכִין מִהַצַּדִּיק, שְׁהוּא בְּחִינַת יִסּוּד הַפְּשׁוּט כְּנ"ל:

דהיינו דאמר שם לעיל שהצדיק מוכרח לעשות תשובה בשבילנו כי ע"י שהצדיק הוא יסוד פשוט שרש המדות שלנו לכן כשעושה תשובה מאיר תיקון לכל המשתלשל ממנו ומכח זה אפשר שנראה חסרונותינו כשמביטים בו, כי בלא זה מבואר במשנה בנגעים פ"ב מ"ה כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו. אבל ע"י הסתכלות (דהיינו התקשרות כמבואר בתורה ד') בצדיק שהוא יסוד הפשוט שרש המדות אזי אפשר להרגיש איזה מידה אצלי מנותקת משרשה אצל הצדיק שע"ז היא נפולה וצריכה תיקון. ועיין לק"ע ערך צדיק אות קה הצדיק האמת הוא עושה תשובה בעד ישראל, לכן כל המקורבים אליו ביותר תשובתם בנקל יותר, גם עיין בקיצור הישן שע"כ ע"י הסתכלות בצדיק ראוי לכ"א לשוב בתשובה עיש. עוד בענין ענוש לצדיק לא טוב עיין פרש"י סנהדרין קה: שהוסיף שגם לא טוב שיענש אדם בשבילו ועיין מזה בשבחי הר"ן אות כט.

אות ג

עתה יבאר רבנו כיצד זוכים לזכך את הפנים כנ"ל. ופוחת בביאור גודל מעלת שלון הקדש, שע"י שלון הקדש רוממנו מכל לשון, ומבאר כוונת חז"ל שהוא לשון הנופל על לשון דהיינו שבכוחו להפיל את הרע שבלשונות העכו"ם דהיינו את תבערת התאוה הידועה/כ"ו.

וזה בחי' חשמ"ל חש מל ומשתיק וממולל את המ"ל לשונות עכו"ם כי מבואר בכהאריו"ל שהחשמל הוא אור עב היוצא מחיצוניות הבינה עילאה וממנו בורחות הקליפות, (ובתורה לה מבואר שהוא בחי' דובר אמת בלבבו דהיינו הארת אמת הנחקקת היטב ובחוזק בלב בבחי' שכל הנקנה עד שמתגברת על תאות הממון וכל מיני פגם המשא ומתן) וכאן ע"י שלשון הקדש היא דיבור אמת בבחי' כל עצמותי תאמרנה ע"י שהיא הארת אמת נפלאה מבינה עילאה בבחי' פנים בפנים, היא מפילה את כל השקר של לשונות העכו"ם ואת כל הסטיה של הרוח שטות של התאוה.

כי גודל יקר הערך של לשון הקודש שבו נברא העולם דהיינו שאינה לשון הסכמית שנוצרה כמו כל הלשונות כהיכי תמצוי לקשר בני בני אדם, אלא היא לשון שבה נברא העולם, כי השם של כל דבר בלשון הקדש הוא מהותו ממש, דהיינו שהאותיות עושות ומקיימות את הדבר ולא הדבר את אותיות שמו, עד שצדיקים יכולים לראות בכל דבר את האותיות שממנו נברא ומתקיים/כ"ז, ולקמן יתבאר שאפילו חכם יכול לדעת זאת. **כמאמר חז"ל {ב"ר פ' יח [כט/ל] הובא בפרש"י} (בראשית ב')/ל"א לזאת יקרא**

^{כ"ו} יש כאן קושיא במה שאמר לשון נופל על לשון היינו לשון הקדש שמפיל לשונות העכו"ם הרי עד שלא מפיל עדיין הוא לשון הקדש וא"כ איך יפיל אותם.

ובפרט שהמלכות רגליה יורדות מוות כי אחיות הקליפות ומדות רעות הן ברגלי המלכות דייקא דהיינו בבחי' הנמוכה שבה לכן קשה לדבר קודש וצריך לזה מאמץ וכוונה גדולה ואעפ"כ זה חדוש גדול שזה אפשרי, עיין תורה מח שאדם בהתבודדות בהתלהבות יכול לזכות שדבריו יהיו דבורי הקב"ה ובתורה קנו כתב שהם רוח הקדש, וכן בתורה עח מבואר שהדיבור יורד עם האדם למקומות המטונפים, דהיינו שגם במקומות המטונפים יכול האדם לדבר קודש ולא רק בטוי של מדרגתו הנמוכה שם. לשפך

יסוד הענין המבואר כאן הוא שאשה בחי' עולם הפירוד שנפרד מהאיש כמו עולם הזה שנברא דהיינו נחתך ממנו ית' ועיקר העבודה לקדשו היא ע"י שחזורים לאחות את הקרע, נמצא כל חיות העוה"ז היא ע"י שמקבל הארה מקודם הפירוד. וזה בחי' שאשה דהיינו הדיבור צריך תמיד לזכור כי מאיש לוקחה זאת, זאת היא המלכות כידוע והיא בחי' הדבור והיא בחי' כנסת ישראל. נמצא שישראל ע"י שבדיבורם מקושרים להקב"ה מדברים קודש ועי"ז נופל מהם כל הרע המתבטא בלשונות הגויים.

נמצא לפי זה שאדם גם לפני שזוכה לתיקון המלכות כבר יכול לדבר קודש שהרי רק עי"ז יזכה לתיקון וא"כ צ"ע מה הוא התיקון בעצמו, ונראה הביאור בזה שבאמת אדם מדבר כפי מדותיו ועד שמזכך עצמו ומכניע כל מדותיו להיות רק טוב אזי צריך מאמץ גדול כדי לדבר קודש, אמנם לא בשלימות המבוארת בתורה קיב, אבל יכול לדבר קודש שהוא עכ"פ למעלה ממדרגת תיקון המדות שלו, שע"ז יתקן אותם יותר ויזכר יותר לדבר קודש.

שמעתי מוהר"ם קרמר חדוש נפלא בזה היוצא מקושיא חזקה בספורי מעשיות מעשה מבעל תפלה מדוע אחרי הסערה הכת של הבעל תפלה לא טעו כמו כל הכיתות האחרות, מוכח שכיון שדברו לשון הקדש, רוממה אותה הלשון מכל שאר הכיתות, וביטלה מהם את כל הרע של ע' אומות. אבל שאר כיתות כל אחת דברה בלשון השייכת לה ואדרבה נפלה יותר בתאוה השייכת לה. ולפ"ז קצת משמע שהסערה היא בבחי' דור הפלגה שנתחדשו בו הע' לשונות, וכל כת תפסה לשון השייך לה שהוא ביטוי התאוה שנפלה בה. מוכח מזה שגם אחרי הסערה נשארת האפשרות לדבר לשון קדש, בבחי' הנ"ל המבוארת בתורה עח הנ"ל, וצ"ע באמת כיצד זה יתכן הרי נפילת המלכות היא נשארת נקודה בלבד וכל תשע חלקיה חסרים ובאופן כזה כיצד יתכן לדבר לשון קדש. וצ"ל כיון שהנקודה הנשארת בה היא נקודת הרצון וכסופים דקדושה, זה בעצמו מספיק כדי לדבר לשון קדש אלא שלא בדרך קבע אלא ברגעי התעוררות כגון התבודדות ונראה שלזה כוון רבינו בתורה מח ותורה קנו שהדבורים בהתבודדות הם דברי ה' ורוח הקדש. דהיינו לשון הקדש.

^{כ"ז} **כדברי הבעש"ט** עה"ת בראשית אותיות מח עד נא - זה לשונו באות נא. נודע מה שאמר הבעל שם טוב זי"ע ועב"י על פסוק לעולם ה' דברך נצב בשמים, כי הנה אומן בשר ודם העושה כלי, על דרך משל הצורף לוקח שברי חתיכות כסף ועושה מהם כלי, הנה וודאי בעת עשיית הכלי הניח בה חכמתו ופעולת מעשה ידיו, וכח הפועל בנפעל להיות הכלי נעשה על ידו, אבל אחר גמר פעולתו בעשיית הכלי על תכונתה, אין בה שום מחשבה ושום פעולה, כי הכלי נשארת על מעמדה בלתי השגחת האומן, כי הוא עשה את הכלי יש מיש, כלי נאה מחתיכת כסף, ועל כן אחר שנגמרה עשייתו אינה צריכה להאומן, כמו שעיקרה היה במציאות קודם שבאה ליד האומן, לא כן באומנתו יתברך שמו, כי הוא ברא כל העולמות יש מאין, וקודם הבריאה לא היה במציאות כלל שום נברא, ונמצא גם אחר בריאתו אם יסתלק חלילה השגחת הבורא מהם, אף על רגע כמימריה, היו כל העולמות כמו שהיו קודם בריאתו והיו לאפס ואין ממש, ועיקר חיותו וקיומו הוא בכח הראשון שהניח בוראיו ברוך הוא וברוך שמו בבריאתו, והמה אותיות התורה אשר בהם ברא את עולמו כמאמר חז"ל ע"ש, דרך משל כמאמר יהי רקיע בתוך המים וגו', הנה באותיות הללו נתהווה הרקיע, ועד עתה באותיות הללו הם חיותו וקיומו של השמים ושמי השמים, ואלמלי יצוייר העדר שפע חיות האותיות משמים ברגע אחד, תיכף ומיד יחזרו לכמו שהיו לאין ואפס ממש, והיו כלא היו, וכמו כן בכל העולמות שלמעלה ושלמטה, וזהו שאמר הכתוב לעולם ה' דברך נצב בשמים כלומר דברך אשר דיברת בבריאת השמים להיות אמר ויהי, עד הנה הוא נצב ועומד בשמים להיות על ידו קיום השמים, עד כאן דפח"ח: (באר מים חיים בראשית)

^{כ"ח} פסקא ד'

^ל **בראשית רבה פ' ק"ה יח פסקה ד** - אמר רבי תנחומא נשא אדם אשה מקרובותיו עליו הוא אומר עצם מעצמי לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת מכאן שניתנה התורה בלשון הקודש רבי פנחס ורבי חלקיה בשם רבי סימון אמרי כשם שניתנה תורה בלשון הקודש כך

אשה כי מאיש לוקחה זאת לשון נופל על לשון דהיינו שהשם של נקבת האיש הוא אשה מצד המהות שלה/ל^ב שנבראה מהאיש, **מכאן שנברא העולם בלשון הקודש.**

וזה בחי' חוה רוצה לומר שעל כן אשת אדם נקראה חוה לשון דיבור בחי' (תהלים יט) ולילה ללילה יחוה. היינו בחי' הדיבור של לשון הקודש שבו נברא העולם נ"ל החדוש כאן שאדם נברא קדש וזה בחי' טוב הבא מלמעלה בלא בחירה לכן ברא ממנו (ברא לשון חיתוך כמו לברא את היער עיין פרש"י יהושע יז טו) אשה שהיא בחי' תרדמה בחי' לילה בחי' דיבור חשוך, וע"כ יחוה לשון תרגום, על מנת שהיא תזכור כי מאיש לוקחה זאת ועי"ז יאיר הקדש בדבור ויהיה לשון הקדש, וזה בחי' בריאת העולם שהיה הכל אלוקות גמור וברא (לשון חיתוך כנ"ל) עולם לשון העלם והסתרה שמעלים את האלוקות, וכל העבודה שלנו זה לזכור כי מאיש לוקחה את דהיינו לחזור להתחבר לבחי' קודם הבריאה ועי"ז כל מעשינו יהיו בבחי' לשון הקדש, נמצא לשון הקדש בו נברא העולם עומק הכוונה בזה שהם בחי' אחת העולם נברא כמו הלשון, לבד מהפשט המבואר בספרי הקבלה שבאותיות לשון הקדש נברא העולם כמבואר בהקדמה לזהר בראשית ושעמק המלך א' ד' כיצד נברא העולם ע"י שהסתכל בתורה הקדומה שהיא גלגול צרופי האותיות ברלא שערים פנים אחר כדי לברא את העולם באריגת צרופי האותיות, עי"ש .

נברא העולם בלשון הקודש שמעת מימך אומר גיני גיניא אנתרופי אנתרופא גברא גברתא אלא איש ואשה למה שהלשון הזה נופל על הלשון הזה:

עי"ש **מתנות כהונה** – שמהפסוק לזאת יקרא אשה וכו' מוכח שהעולם נברא בלשון הקדש אבל מה שהתורה ניתנה בלשון הקדש זה נלמד לא מכאן אלא מהפסוק עשה לך שרף שמשוה רבנו עשאו נחש מנחשת לשון נופל על לשון וכמבואר בב"ר פרשה לא.

עין עץ יוסף – מה שהמדרש מביא ראייה מלשון יוני כי יש להביא ראייה מלשונות קדומים משובחים, ובהם לא מצאנו לשון אשה נופל על לשון איש שהרי הוא נקרא גיני והיא אנתרופא וכן בארמי הוא גברא והיא איתתא. משמע סובר שאשה מלשון איש.

אבל עיין עקידת יצחק – הערות – שער ח הערה ג – וע"כ לא נקראת בשמה אישה רק אשה בדגש השי"ן משרש אשש הדומה רק לשם איש, אף שאינו משרשו, וזהו שקרו חז"ל לשון נופל על לשון, ועליו רומז הכתוב ג"כ באמרו לזאת יקרא אשה (לא אישה) כי מאיש לקחה זאת.

^{לא} **בראשית פרק ב (בג) וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים זֶה הָעֵץ מִטְּעַמִּי וְכֹשֶׁר מִבְּשָׂרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לָקְחָה זֹאת:**

רש"י – (בג) זאת הפעם – מלמד שבא אדם על כל בהמה וחייה ולא נתקרה דעתו עד שבא על חוה: לזאת יקרא אשה כי מאיש וגו' – לשון נופל על לשון מכאן שנברא העולם בלשון הקדש (ב"ר):

מלבים – (בג) ויאמר האדם זאת הפעם. הנה בעת היתה חוה דבוקה לגופו היה שמה אדם, כמ"ש זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם, כי גם היא נבראת מן האדמה כמוהו, ועתה חדש לה שם אשה נוסף על שמה הקודם, שע"ז אמר לזאת יקרא אשה, שכבר בארנו שקריאת השם שבא אחריו למ"ד מורה שהקרא כבר יש לו שם ומוסיף לו שם אחר, שאל"כ היל"ל את זאת יקרא אשה,

משכיל לדוד – (בג) זאת הפעם מלמד שבא וכו'. עיין להרמ"ע ז"ל בס' ע"מ מאמר אם כל חי פי' שזה נדרש בענין קריאת השמות שהוא גמר צורתם ופקודתם והיא ע"ד אמרם אין אשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי וביאר שם שהפקידה נחלקת לג' בחינות א' ע"ד הכתוב כי בועליך עושיך ה' צבאות שמו ומבחינה זו היא האמורה כאן שבא על כל בהמה וכו' עיין שם ויאירו עיניך שאין להבין המאמר הזה כפשוטו ח"ו ולפי"ז מ"ש ולא נתקרה דעתו עד שבא על חוה יהיה פירושו ע"ד מ"ש רש"י לעיל שאמר לכל יש בן זוג ולי אין בן זוג מיד ויפל וכו' ואין ספק אצלי שרש"י ז"ל לזה נתכוון וכך הבין המאמר דאל"כ לא היה מביא אגדה זו שאין דרכו להביא בפירושו אלא האגדות הקרובות לפשטו המקראות והאגדה הזו אם נבין אותה כפשטה רחוקה היא מן הדעת ומפשט הכתוב דהך קרא לא מיירי בזוג אלא בקריאת שם:

שפתי כהן – זאת הפעם עצם מעצמי וגו'. היה לו לומר צלע מצלעי אלא שאותו צלע לוקח עם חצי חוליא של השדרה שהוא העצם שממנו מתהווה שהוא לוח, ולזה אמר עצם מעצמי שאני מתהווה ממנו, ולזה תמצא אפילו בבהמות שתיים עשרה צלעות בימין ואחת עשרה בשמאל, וכדי שלא תהיה הבהמה בשלימות ומין האדם בחסרון נחסר גם בבהמה אפילו שנקבתו לא נקחה מצלעו:

^{לב} **עיין לעיל עקידת יצחק** שכתב שאם לא נברא בלשון הקדש אזי היתה נקראת אישה ביוד דהיינו הטייה של איש. ונראה שלשון אשה מלמד על מהותה חסר יוד חכמה דעת קלה ולשון אש גבורות שהן עיקר בניינה כידוע. דהיינו שרמוז בה שנקחה מאיש בשעת תרדמה דהיינו תרד-מה בשעת שינה שהוא חסר יוד חכמה, אבל ע"י שנקחה ממנו יש לה אפשרות להיות כלי לחכמה שלו ע"י שזוכרת כי מאיש לוקחה זאת כפי שיתבאר לקמן.

^{לב} **תהילים פרק יט (ג) יום ליום יביע אִמֶר וְלִילָה לְלִילָה וְתִהְיֶה דָעַת:**

עיין פרש"י בשם מנחם שפיר יביע לשון מעין נובע ויחוה לשון הגדה

רוצה לומר שחוה לשון דיבור ודייקא דיבור של בחי' הלילה דהיינו דיבור שמצד עצמו הוא חסר ונשלם רק ע"י שמקושר לבחי' יום ולכן יחוה לשון ארמית לשון תרגום

מלבי"ם – חלק באור המלים – (ג) יביע – דברים הנוזלים מן המבוע, והושאל אל הדיבור הנובע ומתרבה מעצמו, יחוה – ענין גילוי חדשות בעניני מדע: עיין בבאור ונ"ל כוונתו שיביע הוא דבר המתחדש מהמבוע ויחוה הוא סיפור הדברים שנתחדשו כבר

ועיין גם **תרגום יונתן** – (ג) יומא ליומא מוסיף ומביע מימרא וליליא לליליא פתית ומחוי מנדעא:

צ"ע היום יביע אומר והלילה יחוה דעת, מדוע היום מגלה אומר והלילה דעת הרי נשים דעתן קלה? ואולי כי כאן הוא כלפי האומר ואומר הוא מחשבה כידוע ודעת היא חזונית המחשבה מה שמאיר למידות. ויתבאר לפי המלבי"ם שהיום יביע אומר אבל הלילה רק חוזר ומחוה דעת שקיבל מהאומר, כי אין לו דעת מעצמו להביע מלשון נביעה חדשה.

וזה בחי' לזאת יקרא אשה, רוצה לומר שעל כן נקט אדם בלשון זה, כי זאת הוא כנוי לספירת המלכות^{לד} שהיא בחי' אשה היינו הדיבור/לה^ל [לן] שגם הוא בחי' ספירת המלכות כמו שאמר יעקב אבינו כשגמר לברך את בניו לפני פטירתו (בראשית מט/לז) וזאת אשר דבר להם רמוז שזאת רומז לדיבור וגם רומז לאשה כנ"ל נמצא אשה בחי' דיבור כי שניהם בחי' זאת:

וע"י לשון הקודש שהיא לשון שמבטא קודש רוממנו מכל הלשונות [לח] שהם כל אחת ביטוי למדה הרעה של אותה אומה המדברת בה **שכל הלשונות העמים/לט** נופלים/מ ע"י לשון הקודש/מא כי

^{לד} כמבואר בספרים רבים עיין הערה לקמן ועיין ספר שערי צדק – השער הראשון – ...והמדה הזאת נקרא – זאת, וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם וסימן להניח ברכה אל תוך ביתך והנני רומז לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת וזה גודל מסודות האמונה יסוד זה נקרא מלכות נקרא זאת לפי שכל גנוי המלך בידה מא' ועד תי"ו זאת נחלת עבדי י"י וצדקתם מאתי נאם י"י את י"י אלה"ך תירא זאת עולת חודש בחי'ש ויהודה ירש אותה וזכה למלכות וזאת ליהודה ויאמר ודוד מכריז זאת היתה לי כי פקודיך נצרת לפי הצדיקים הם נדבקו במדה זאת לכך נקרא זאת התורה אשר שם משה וכל כהן גדול שנכנס לפני ולפנים ביום הכפורים אינו נכנס אלא על מדה זאת והסוד בזאת יבא אהרן אל הקודש שאם אינה נכנסת עמו לא יפיק כלום מכל צרכיו ולא יראה פני המלך יתברך אלא על ידי מדה זאת וזה שאמר כי אם בזאת יתהלל המתהלל והסוד הגדול אנה הלך דורך היפה בנשים אנא פנה דורך ונבקשנו עמך כלומר אם אנו רוצים לבקש פני השם יתברך לא נוכל להשיגו אלא עמך.

^{לה} דיבור בחי' אשה, כי כמו שאשה עושה מטפה שמקבלת מהזכר אדם שלם כך הדיבור מהבוק מחשבה עושה דיבור שלם, כידוע שהדבור מגלה את המחשבה הנעלמת כמו אשה שמגלה בלידה את טפת האדם שקבלה מבעלה.

^{לו} עיין זה ח"א דף רמח. ושערי אורה שער ראשון ספירה עשירית. ועיין בעש"ט עה"ת עמוד התפלה אות קנו בבאר מים חיים שם אות קנב (ד"ה ובספר אור החכמה) הפוגם בדיבור יש לו צער מאשתו.

^{לז} בראשית מט (כח) כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם איש אשר כברכתו בך אתם:

עיין רבינו בחי' – וזאת אשר דבר להם אביהם – ע"ד הפשט באורו וזאת הברכה אשר דבר להם אביהם:

ועל דרך הקבלה מלת זאת היא כנסת ישראל שכתוב בה (שיר ז) זאת קומתך דמתה לתמר, והיא התרומה שנאמר (שמות כה) וזאת התרומה והיא הברית שנאמר (בראשית ט) זאת אות הברית, והיא התורה שנאמר זאת התורה, שנתנה בשם המיוחד שנאמר וידבר אלהים, ולזה רמז הנביא שאמר (חבקוק טח) נתן תהום קולו, וזהו שכתוב (ויקרא טז) בזאת יבא אהרן אל הקדש, כי זה השער לה' אשר צדיקים יבואו בו אל הקדש כענין שנאמר (תהלים קלד) שאו ידיכם קדש וברכו את ה': והנה יעקב השיג המדה הזאת והיא שירדה עמו למצרים, ועל כן אמר הכתוב וזאת אשר דבר להם אביהם, שהשכינ' עליו הברכה הזאת, ואמרו במדרש וזאת אשר דבר להם אביהם אמר להם יעקב עתיד אדם כיוצא בי לברך אתכם וממקום שפסקתי אני משם הוא מתחיל, רמזו לנו בזה כי יעקב לא השיג כי אם זאת האחרונה ועל כן הוכיחה באחרונה והפסיק דבריו בה, אבל משה שזכה והשיג למעלה ממנו עד החכמה, לכך התחיל בזאת האחרונה ובה היו תחלת דבריו ומשם יעלה ויבא אל הקדש ועל כן תמצא שרמו משה עשר ספירות בפרשה ההיא ושם אבאר זה בעז"ה:

^{לח} ועיין זוהר ויחי דף רמח. – וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם, דהא באתר דא דבור שריא כי נמלטות סוקה סוק הליכוד. תו אשר דבר עור יך לפנך כי אשך הוא ניסוד וזכר הוא נמלטות, הכי הבא קשרא חד יסוד ומלטות כחלל לאתחברא מתתא לעילא ומעילא לתתא, מתתא מתחלתא המלטות באלין תריסר שבטין, וזאת המלטות אתחברת בהדידהו, אשר דבר אשך הוא ניסוד, הא חבורא דכר ונוקבא יסוד ומלטות, קשורא לתרין סטרין מלתתא ומעילא, לסוף קשר לון באתר דלעילא דכר ונוקבא כחודא, הדא הוא דכתיב איש אשר כברכתו וגו', מאי כברכתו, אלא כברכתו בת זוגו, איש אשר כברכתו, תרווייהו כחודא.

^{לח} לשון הקידוש שאומרים בליל ג' רגלים

^{לט} לשונות העמים – שבעים לשון – עיין חת"ס על גיטין דף פ. כאשר הקב"ה פילג את אוכלוסית העולם לע' אומות בעקבות פרשת מגדל בבל כל אומה ואומה קבלה שפה ייחודית לשימושה אשר נוצרה לפי טבעם של בני אותה אומה ובהשפעתם של המזלות ושל שרי אותה אומה במרום. ועיין ע"ז דף י. שלאומה רומי אין לא כתב ולא לשון ומבאר החת"ס ששפת רומי אינה מותאמת לטבעה ולא נקבעה ע"י השר שלה שבמרום אלא בשנת שמה לאלף השלישי המציא חכם אחד בשם לטינוס שפה המורכבת מיט אותיות והיא השפה הלטינית הנקראת על שמו ובשפה זו כתבו ברומי.

עוד עיין ספר שם משמואל – פרשת דברים – שנת תרע"ו – ההפרש שבין לשון הקודש ובין לשונות העמים, אף דכל מיני הלשונות הם אמצעים בין פנימיות לחיצוניות, מ"מ לשון הקודש נוטה לפנימיות וכל מיני לשונות העמים נוטין לחיצוניות, באופן שבהתפשטות הפנימיות מתפשטת תחילה ללשון הקודש וממנה ליתר הלשונות עד שמתפשטת גם לחיצוניות למשך אותו אחר הפנימיות, ובהיפוך בהתפשטות החיצוניות מתפשטת תחילה ללשונות הגויים ומהם ח"ו ללשון הקודש עד שמתפשטת גם לפנימיות ומושכת את תשוקת פנימיות הלב לחיצוניות, שהיא מהות האומה שמדברת באותו לשון. וכמו שהגיד כ"ק אדמו"ר הרי"ם זצלה"ה מגור שלשון צרפת מושכת לניאוף ר"ל, ולדעתי הטעם משום שהאומה הצרפתית משוקעת בטינוף זה יותר מכל האומות כידוע, ע"כ שפתה מושכת לטבעה ומהותה, וממנה תקיש ליתר לשונות הגויים שכולן מתפשטות מהותם וטבעם בלשונותיהם ומושכין את תשוקת לב האדם לטבעם ומהותם בחיצוניות. ובהו הנני מבין מה שסיפר כ"ק זקני אדמו"ר הגדול זצלה"ה מקאצק היות שבימי קטנותו היתה גזירה במדינתו שלא לישא אשה טרם ידע שפת המלכות, ע"כ ה' אז המנהג ללמד את הקטנים הלשון ההיא, וסיים שהוא ז"ל ה' משגיח על עצמו שזה לא יזיק לו, עכ"ד. ולפי האמור דבריו מובנים. ומכאן אזהרה יתירה ללומדים לשונות העמים לצורך פרנסתם שידעו להזהר ולשמור את עצמם כנ"ל:

^מ לכאורה קצת צ"ע הרי הכלל (בלשון הרע) שאסור לאדם להגביה עצמו ע"י שמוצא רע באחרים, אלא מגביה עצמו וממילא מתברר שהוא למעלה מכולם. ומדוע כאן כדי להתרומם מפיל את לשונות הגויים. אבל באמת אינה קושיא כלל, כי כאן מדובר ברע שנמצא באדם עצמו, שמתבטא בלשונות העמים, שבוודאי צריך תחילה לסור מרע וע"ז להיות טוב.

עוד עיין קדושת לוי קדושה שניה פורים – ועתה אבאר מימרא דר' יונתן (מגילה י ע"ב) ר' יונתן פתח להאי פיתחא וקמתי וגו' והכרתי לבבל שם ושאר גין ונכד (ישעיה יד, כב) שם זה הכתב ושאר זה הלשון. נין, זה המלכות. ונכד, זה ושתי. כי הנה כפי אשר ביארנו האותיות

כדי לדבר לשון הקדש צריך להיות נכסף ומשתוקק רק לקדש ואזי הדבור שמדבר הוא קדוש וממילא אין שליטה לשום מדה רעה עליו ואין לה שום ביטוי בדיבורו. **היינו שהרע שיש להלשון של האומה אחיזה בו נתבטל ונופל ע"י לשון הקודש, ואין לו שליטה על מבישראל [מג], וזה בחי' לשון נופל על לשון שלשון העמים שהוא התבטאות המדה הרעה שלהם נופל ע"י לשון הקדש שהוא התבטאות של הקדש :**

והרע הכולל, שכל הרעות של ע' לשון כלולין בו, דהיינו תבערת המדורה של תאות ניאוף [מ"ד] שכל הע' לשון משוקעין וכלולין בו [מ"ה] כי ניאוף היא תאוה מיוחדת מכל התאוות שאע"פ שגם בה יש תאוות ההנאה שמיסוד המים אבל עיקר בניינה הוא הגאוה (כמבואר בתורה קל ותורה יא אות ג) לכן רק היא נקראת לשון זנות שפירושו לשון סטיה מהקב"ה ופגם הברית עם הקב"ה, ולכן רק היא לא נקראת בשם עצם המעשה אלא ניאוף על שם החרון אף שגורמת. והזנות והסטיה הזו נמצאת בכל המדות ותאוות רעות, כי גם כגון בתאוות אכילה לבד מתאוות ההנאה שהיא מיסוד המים יש בה סטיה מהקב"ה במה שרודף אחר הנאת עצמו ולא אחר כבוד שמים, וכן הוא בכל תאוות ומדות רעות, והזנות דהיינו הסטיה מהקב"ה דהיינו פגם הברית שבכל תאוה ומדה רעה **נופל ונתבטל ואין לו שליטה ע"י לשון הקודש** כי היא לשון שמבטאת קשר וברית עם הקב"ה.

וזה הזנות ופגם הברית שטמון בכל תאוה ומדה רעה הוא בחי' מדורה של שבעין כוכבין הנזכר בזוה"ק (פ' ויקהל רג.) מ"ו/מ"ז, הזוהר שם מדבר מקליפת נגה שהיא בעולם הפירוד וכשהיא רואה בערב

המה תמונה כפי אשר מקבל העולם הטבעים הוא העולם הזה ועולמות העליונים הוא עולם הקדושה עולם השכל. וכפי אשר מקבלים האומות ככה תמונת האותיות לכן נשמותינו שהוא עבודה תמה ככתוב בתורת משה (דברים יח, יג) תמים תהיה עם ה' אלהיך, לכן האותיות התורה ולשון התורה הוא כתיבה תמה. אבל האומות העולם אשר המה מקבלים מתחת ידי שרי מעלה ושכלם אינו בדרך הישר. והשפעתם מעולם העליון אינו מדרך הישר. וכפי השפעתם מעילת העילות לשר שלהם ומשר שלהם בא אל האומות כך תמונת אותיות שלהם של אומות העולם וכפי שכלם כן הלשון שלהם לכן כתב שלהם ולשון שלהם אינו תמה כי השפעתם ושכלם הוא תחת השר. אמנם שכלנו ועבודתינו הוא לאלהי האלהים והשפעתנו ממנו יתברך שמו לא מתחת השר לכן אותיותינו כתיבה תמה ולשונינו לשון הקודש. ולכן נאמר ורוממתנו מכל הלשונות. ועוד נבאר בזה.....

ועיין **שפת אמת** סוף פרשת נח ופרשת דברים תרמח ותהילים סח יב. (הובא בשוטנשטיין מסכת שבת פח: הערה 16) שבתחילה כל האומות דברו לשון הקדש וחטא דור ההפלה אזי בלבב הקב"ה את לשון הקדש בשבעים אנפים שונים ויצאו שבעים לשונות שיסודן בלשון הקדש. ובמתן תורה חילק כל מילה שאמר לשבעים לשון כדי להראות את ניצוץ הקדושה שהוא שרש של לשון מהלשונות הזרות.

^{מא} **צ"ע** כי כל לשון היא התבטאות המידה השייכת לאותה אומה, וא"כ מה הכוונה שרוממנו ע"י לשון הקדש הרי כדי לדבר לשה"ק כבר צריך להיות מרומם.

ונראה שהתירוץ הוא חידוש נפלא שרבינו מחדש לנו שאפילו בשאל תחתיות בשפל המדרגה אדם יכול להכריח עצמו ולדבר לשה"ק כי הדיבור אינו ככל המידות שנפלו לגמרי ונשברו אלא הדיבור נפל רק באופן שא"א לדבר בו בלי שיכריח עצמו וזה מבואר בתורה עח - גם מבאר מתורה זאת, שהדיבור הולף עם האדם אפלו למקומות המטנפים, כמו האם ההולכת עם הילד לכל מקום שהוא הולף, ועל פן נקרא הדיבור "אם הננים". וזהו: "כי מדי דברי בו זכור אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד", היינו שאפלו אם האדם מנח, חס ושלום, במקום שהוא, אפלו בשפל המדרגה מאד, אפלו במקומות המטנפים, אף - על - פי - כן על - ידי הדיבור יכול להזכיר את עצמו בהשם יתברך. דהיינו, שאפלו אם הוא במקום שהוא, אם יתחזק גם שם לדבר על - כל - פנים דבורים קדושים של תורה ותפלה והתבודדות, יכול להזכיר את עצמו בהשם יתברך, אפלו שם במקומות הנמוכים, שהם בחינות מקומות המטנפים, אפלו אם נפל למקום שנפל, כי הדיבור אינו מניח אותו לשכח את השם יתברך. בחינות: "כי מדי דברי בו זכור אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד", שכל זמן שיש בו הדיבור של השם יתברך, שהוא הדיבור דקדושה, זה הדיבור אינו מניח אותו להיות נשכח מהשם יתברך, כי הדיבור זוכר ומזכיר אותו להתחזק בהשם יתברך במקום שהוא. והבן הדבר היטב, מגדל כח הדיבור. והוא עצה נפלאה ונוראה למי שחפץ באמת, לבל יאבד עולמו לגמרי, חס ושלום:

ועוד זה מבואר במעשה מבעל תפילה עי"ש שאחר הסערה שאז נשברו ונפלו כל המידות אזי כל הכיחות טעו כל אחת במידה שלה שנפלה, חוץ מהכיתה שבחרו לעצמם להתפלל להשי" שהם גם אחר שבירת הכלים המשיכו להתפלל להשי"י.

דהיינו שרבינו כאן מבאר שעכשיו בגלות במצב של שבירת כלים ונפילת המידות שמזה גרם התגברות כל התאוות רעות ובפרט תאוות הסטיה והזנות שהיא עצם פגם הברית-והקשר (זה לעומת זה לזיווג הקדוש שהוא עצם הקשר הקדוש והברית) שע"ז נעשה התגברות כל הלשונות כי כל לשון היא התבטאות איזה מידה רעה והעיצה לזה היא שיותר מעצם שבירת כל מידה ומידה לעצמה צריך את עיקר הכח והעבודה להשקיע בדיבור שלא לתת שום התבטאות לרע שבי אלא לטוב והחכמה שהיא קדש וזה בעצמו מכניע את כל המידות הרעות דהיינו משמע כאן שרבינו מייעץ לנו להשקיע יותר כח בהתבודדות מאשר במלחמה ושבירת המידות רעות והתאוות רעות בעצמן וכן יש שיחה שאמר שאם היה יודע כח ההתבודדות לא היה כ"כ שובר גופו בתעניות.

²² בדפדפון על מ"ל דקדושה, ובלוח טעויות שם הנדפס בסוף ספודי מעשיות ציין שצ"ל על מלכות ישראל, ובתקפא חיקן על ישראל.

²³ שליטת לשונם על ישראל - עיין ערובין נד. אלמלי לא נשתברו לוחות ראשונות וכו' אין כל אומה ולשון שולטת בהם.

²⁴ עיין שיש"ק ח"ו אות ל' שבצעם הלשון של רוסיא כבר מונח פגם הברית

²⁵ עיין תורה כט אות ד' גיד שהוא כלליות הגידין

²⁶ המ"ם הזה כתב מוהר"ג בלוח השמטות בסוף ליקוטי קמא מהדורת תקפא. בתרלד לא נמצא. בתרלד (ויקהל רג עא)

שבת שהעולמות עומדים לעלות אל הקדש לקבל שפע, אזי היא רוצה לעלות עמהם והיא בחי' כוכב אחד גדול הכולל את כל הע' ככבים ונעשית מדורה גדולה, ואזי יורד שלהבת אש מלמעלה ומפילה את המדורה למטה חזרה למקומה לתהום. ורבינו מדמה ענין הנ"ל לבאר כיצד לשון הקדש מפילה את כל לשונות העמים שהם כמן מדורה גדולה של שבעים ככבים, שכלולים בכבב אחד, שהוא בחי' מדורת תאוות הניאוף והביאור נ"ל כי הגאווה שבתאוות ניאוף הוא מיסוד האש וכשמצטרף יחד כל פגמי הברית שטמונות בכל התאוות נעשית מדורה היינו הרע הכולל שהוא תבערת המדורה של תאוותי^מ ניאוף שכל הע' אומות כולוין בו [מט] אבל ישראל "עמך כולם צדיקים" ע"י שרוממנו מכל לשון, שנתן לנו את לשון הקדש שהוא

דיבור בשלהבת האש דקדושה שמפיל את האש דסט"א שבלשונות הגויים כנ"ל :

וזה בחי' חשמ"ל הנזכר בנבואת יחזקאל פרק א' ו' ומבואר בכהאריז"ל שהוא סוד השמירה מהקליפות (בחי' מקיפי הבינה), וחשמ"ל נוטריקון חיות אש ממללות כמבואר בגמ' (חגיגה יג.)^א חיות אש, זה בחי' חוה אשה דהיינו דיבור קודש מחכמה שבבינה בשלהבת אש (כמבואר בתורה מח ותורה קנו) ועיין

^מ זוהר ויקהל דף רג. – להצין מאמר הנא נקדים מש"כ האריז"ל (בשעה כ"ד דף סב טור ד), צענין רחילת פניו ידיו ורגליו, וז"ל וטעם רחילה זו מה שרמזו צב' הזהר צב' ויקהל דף רג ע"א, צענין מה שנעשה בכל יום ששי לפנות ערב, כי מתקבלים שבעים כוכבים ונעשים כעין מדורה אחת של אש, ורואים להתקרב ולהתאחד בקדושה לקבל שפע מעולם האצילות, ואז נתעורר חד שלהבא לאשא וכו', והענין הוא כי אותה המדורה של אש, היא סוד קליפת נוגה, שהיא הקליפה היותר קרובה אל הקדושה, והקליפה בלחותה כי השפע של יום השבת שעבר לקחוה ששת ימי החול בששת ימי המעשה, (והיינו חג"ת נה"י דז"א, והמלכות דבוקה עם היסוד), ועתה שאור ערב שבת יודעת הקליפה שתחזור הקדושה להתעלות כדי להזווג עם למעלה, ולקבל שפע כדי לחזור ולהשפיע פעם אחרת שפע בעולמות התחתונים, ואז גם הקליפה עולה כדי לשאול גם כן פרנסתה, כי כיון שכבר גמרו כל ששת ימי החול לקחת חלקם, הגה הגיע זמנה גם כן לקחת אחריהם גם היא חלקה כהם, וזו היא הסיבה שכל יום הששי עולה הקליפה למעלה, אמנם כדי שלא תערבב את השמחה העליונה, ולא תחטט הכללות של העולמות ותוספת קדושתם העליונה, לכן נמשך מן גבורות העליונות כח אחד הגורא שלהבא לאש, ומוריד את הקליפה היא אש בחי' הוא כוכבא לתעבד כעין חד מדורה לאש, למטה עד התהום, עיי"ש, וזה מובן חלק מאמר הנא.

לא תבערו אש בכל מושבותיכם, הכא אית רזא דרזין לאינין דידעי חכמתא עלאה כאן יש סודי סודות לאלו שיודעים חכמה העליונה, והנה רזא דשבת הא אוקמוה חב"ריי אית סוד השבת כבר ביארו החכמים ומבואר בכמה מקומות בזה הקדוש, אבל רזא דא אתמסר לקימי עליונין אבל סוד זה של לא תבערו אש נמסר רק לחכמים הגדולים, דהא שבת רזא עלאה הוא כי שבת הוא סוד גדול כמפרט ואזיל.

תא חזי ביומא שתייתאה בשעתא דמטי זמנא דערב זא וראה ביום הששי בשעה שגמיע זמן הערב כשקרובה קדושת שבת לזוה, פדין פוכבא חד מסטרא דצפון נהיר אז כוכב אחד שהוא סוד קליפת נוגה מתעורר ומאיר מלד לפון שהוא לז הגבורה, ועמיה שבעין פוכבין אחרנין ועמו שבעים כוכבים אחרים, שסם הכח של השבעים שרי מעלה של הע' אומות, והוא פוכבא בטש באינין פוכבין אחרנין וזה הכוכב מעורר ומאיר בזהם הכוכבים האחרים ונותן בהם כח והתעוררות שיתכללו עמו, ועי"ז ואתכלילו פלהו בההוא פוכבא וטולס נכללים בזה הכוכב כי הוא השורש שלהם, ואתעביד חד פלקא דשבעין ונעשה כוכב אחד גדול הטולל בתוכו את כל השבעים כוכבים, והוא פוכבא אפשט וזה הכוכב מתפשט ומתגדל בזה של כל הע' כוכבים, ואתעביד כמדורא חד להיטא בכל סטרין ונעשה כמדורה אחת הלוהטת בכל הצדדים ומתחזק כח גבורתו, פדין אפשט ההוא מדורא סחריייהו דאלף טורין אז מתפשטת המדורה היא סביב אלף הרים, שסם סוד עולם הבחיאה שיש בו ש"ל שד"י שצמלויים עולים עם הכולל אלף, כזה: אל"ף למ"ד, שיי"ן לז"ת יו"ד, ורואה לעלות מעולם הבחיאה לעולם האצילות, וקיימא פחד חושא דסחרא ועומדת ומקפת את עולם הבחיאה מסביב כחוט המקיף איזה דבר מסביב. (רמ"ז ומפסיק לפי האריז"ל)

^מ מתצו - תאות

^מ עיין סוף תורה כג החולק על צדיק הקב"ה טפילו לתאות ניאוף ועי"ש שכל ישראל צדיקים.

^נ יחזקאל פרק א ג) היה היה דבר ידוד אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פשדים על נהר פבר ותהי עליו שם יד ידוד: (ד) וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב ומתוכה פעין החשמל מתוך האש: (ה) ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן דמות אדם להנה:

פרש"י – כעין החשמל – חשמל מלאך ששמו כך וכעין גוון שלו ראה מתוך האש וכך אמרו רבותינו מעשה בתינוק אחד שהיה דורש במעשה מרכב' והיה מבין בחשמל ויצאה אש מחשמל ואבלתו ועוד אמרו כי המלה מורכבת באמרים מאי חשמל א"ר יהודה חיות אש ממללות במתניתא תנא עתים חשות ועתים ממללות בשעה שהדבור יוצא מפי הקב"ה חשות בשעה שאין הדבור יוצא מפי הקב"ה ממללות כלומר משבחות ומהללות את השם ויתכן שיהא חשמל שם העין שהוא קרוב לעין האש כי אמר חשמל מתוך האש ואמר כעין חשמל כמראה אש בית לה סביב ממראה מתניו ולמעלה ואמר במראה השניה וממתניו ולמעלה כמראה זוהר כעין החשמל:

^{כא} חגיגה יג. – מיתבי עד היכן מעשה המרכבה רבי אומר עד "וארא" בתרא רבי יצחק אומר עד "החשמל". עד וארא מגמרינן, מכאן ואילך מסרינן ראשי פרקים. איכא דאמרי עד וארא מסרינן ראשי פרקים מכאן ואילך אם הוא חכם מבין מדעתו אין אי לא לא. ומי דרשינן בחשמל? והא ההוא ינוקא דדרש בחשמל ונפקא נורא ואבלתיה, שאני ינוקא דלאו מטי זימניה. אמר רב יהודה ברם זכור אותו האיש לטוב והחנייה בן חזקיה שמו אלמלא הוא נגנו ספר יחזקאל שהיו דבריו סותרין דברי תורה מה עשה העלו לו שלוש מאות גרבי שמן וישב בעלייה ודרשו. תנו רבנן מעשה בתינוק אחד שהיה קורא בבית רבו בספר יחזקאל והיה מבין בחשמל ויצאה אש מחשמל ושרפתו וביקשו לגנוז ספר יחזקאל. אמר להם חנניה בן חזקיה אם זה חכם הכל חכמים הן? מאי חשמל אמר רב יהודה חיות אש ממללות במתניתא תנא עתים חשות ועתים ממללות בשעה שהדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא חשות ובשעה שאין הדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא ממללות.

תורה לח/כ"ב ששרש הדבור בגבורות. היינו בחי' לשון הקודש כנ"ל אש קודש/ג"ג, שעל ידו מתמלל ומשתבר אש המדורה של שבעין כוכבין דהיינו אש קודש שמבטל אש הגאווה וחמימות התאוה שבכל המדות הרעות (ועי"ז ממילא מתבטל גם תאוות ההנאה שמיסוד המים). וזה בחי' מ"ל מחשמו"ל, מל גמט' שבעים שהם בחי' מדורה של שבעין כוכבין, שנתמלל ונתבטל ע"י לשון הקודש [נ"ד] עניין זה מבואר נפלא בתורה קנו/נ"ח כנ"ל עפ"י הכתוב כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש, שדבורי התבודדות בשלהבת האש דקדושה שורף את כל חמימות התאוות ומטהר את הלב. כי ע"ש על שם זה שלשון הקדש מבטל את מדורת תאוות נאוף היא נקרא לה"ק לשון הקדש, כי כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה כמבואר במדרש (מ"ר קדושים פ' כד [נ"ו]/נ"ז) הכי נמי לשון הקדש עושה גדר לערוה לכן בו נמצא קדושה:

וזה שפי' רש"י (בראשית שם/נ"ח) ע"כ יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו עיין שפתי חכמים שם/נ"ז שכיון שבראתי לו אשה על כן יעזוב אביו ואמו וכיון שא"א לומר שדיבור זה הוא המשך

^כ תורה לח אות ג) וצריך להעלות את הדבור לשרשו, שהוא הורע. שהם המש אצבעין שביד שמאל, שהם המשה גבורות, שהם בחינת המשת מוצאות הפה. כי עקר הדבור על ידי המשת מוצאות הפה, שהם הגבורות. כמו שכתוב (שם ק"ו): "מי ימלא גבורות ה'", שעל ידי גבורות נעשה הדבור. כמו שכתוב (שם קמ"ה): "וגבורתך ידברו", וכמו שכתוב (ירמיה כ"ג): "הלא פה דברי פאש נאם ה'": ועיין תורה פ – ודבור הוא בחינת גבורות, כמו שכתוב (תהלים קמ"ה): "וגבורתך ידברו".

^כ עיין תורה מט אות ז' שהמלכות בחי' אש דקדושה בחי' תכלת לשון כליון דכלי כלא ושצי כלא בחי' אש ששורף ומכלה את כל המתנגד להמלכת הקב"ה, אבל ואתם הדבקים וכו' חיים כולכם היום, כמבואר שם שמי שכן רוצה להמליך את הקב"ה אזי להפך בשבילו היא דייקא חיים שמקבל חיות נפלאה וכדלקמן בתורה קנו, שהדבור בהתבודדות בשלהבת הגבורות הוא בחי' רוח הקדש.

^כ עיין ביאור הרמ"ק שם באור יקר כרך יד דף כ' ועיין גם תורה קנו

^כ עיין תורה קנו ... לב טהור ברא לי וכו' (תהלים נ"א). כי מה שמדברים בינו לבין קונו, הוא בחינת רוח הקדש. וידו המלך, עליו השלום, שהיה מעלתו גדולה מאד, יסד מזה ספר תהלים. וכן כל אחד לפי בחינתו הוא בחינת רוח – הקדש, כמו שכתוב (תהלים כ"ז): "לך אָמַר לבי", כמו שפרש רש"י: "לך בשבילך ובשליחותך", אמר לי לבי". שכל הדברים שהלב אומר, הם דברי השם יתברך ממש, והוא בחינת רוח הקדש. וצריך לחדש תמיד, לבקש בכל פעם בתחנונים ודברי רצונים חדשים, ולזכות לזה, צריך טהרת הלב. וטהרת הלב הוא, על – ידי שמתלהב ובויער לבו להשם יתברך, על ידי זה נטהר הלב. כי נגד שנתלהב ונבער לעברה או לתאוה רעה, חס ושלום, שמוזה נטמא לבו, נגד זה צריך שיתלהב ויבער לבו להשם יתברך, ועל ידי זה יטהר לבו, כמו שכתוב (מדרש ל"א): "כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש". וכשיש לו טהרת הלב, אזי זוכה לדבר בכל פעם דבורים חדשים, שהוא בחינת רוח – הקדש: וזהו לב טהור ברא לי אלקים, אזי ורוח נכון חדש בקרבי, שיזכה לחדש דבורים חדשים, שהם בחינת רוח הקדש כנ"ל:

^כ פסקא ו'

^כ ויקרא רבה קדושים פרשה כד פסקא ו' – א"ר יהודה בן פזי מפני מה נסמכה פרשת עריות לפרשת קדושים אלא ללמדך שכל מקום שאתה מוצא בו גדר ערוה אתה מוצא קדושה ואתיא כהדא דר' יהודה בן פזי דאמר כל מי שהוא גודר עצמו מן הערוה נקרא קדוש רבי יהושע בן לוי מיייתי מן שונמית הה"ד (מלכים ב ד) ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא אמר רבי יונה הוא קדוש ואין משרתיו קדושים הדא הוא דכתיב (שם) ויגש גיחזי להדפה א"ר יוסי בר חנינא שהדפה בהוד יפיה על דדיה רבי איבון אמר מלמד שלא הביט בה מימיו ורבנן אמרי שלא ראתה טפת קרי מימיה על סדין שלו אמתיה דרבי ישמעאל בר רב יצחק אמרה אנא הוינא משמשא למנוי דמרי ולא מן יומי חמית מלה בישא על מנוי דמרי אמר רבי יהושע בן לוי מפני מה נסמכה פרשת עריות לפרשת קדושים אלא ללמדך שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה ואית ליה קריין סגיין אשה זונה וחללה וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב אלמנה וגרושה וחללה זונה וגו' ולא יחלל זרעו והדין דבר אל כל עדת בני ישראל:

^כ בראשית פרק ב (כג) ויאמר האדם ואת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת: (כד) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד:

רש"י – (כד) על כן יעזב איש – רוח"ק אומרת כן לאסור על בני נח את העריות (סנהדרין נו):

פשט הפסוק נראה כמו שלמד המורח ופפתח חכמים בפרש"י שיעזב את אביו ואמו הכוונה שלא ידבק בהם כי הם עריות לו אלא ידבק באשה הראויה לו. אבל רמב"ן ספורנו נראה שלמדו כפשוטו שיעזוב את הבית כדי להתדבק באשה.

רמב"ן – (כד) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו וגו' רוח הקדש אומרת כן לאסור העריות לבני נח והיו לבשר אחד, הולד נוצר על ידי שניהם ושם נעשה בשרם אחד, לשון רש"י ואין בזה טעם, כי גם הבהמה והחיה יהיו לבשר אחד בולדותיהם: והנכון בעיני, כי הבהמה והחיה אין להם דקות בנקבותיהן, אבל יבא הזכר על איזה נקבה שימצא, וילכו להם, ומפני זה אמר הכתוב, בעבור שנקבת האדם היתה עצם מעצמיו ובשר מבשרו, ודבק בה, והיתה בחיקו כבשרו, ויחפוץ בה להיותה תמיד עמו וכאשר היה זה באדם, הושה טבעו בתולדותיו, להיות הזכרים מהם דבקים בנשותיהם, עוזבים את אביהם ואת אמם, ורואים את נשותיהן כאלו הן עמם לבשר אחד וכן כי אחינו בשרנו הוא (להלן לו כז), אל כל שאר בשרו (ויקרא יח ו) הקרובים במשפחה יקראו "שאר בשר" והנה יעזוב שאר אביו ואמו וקרבתם, ויראה שאשתו קרובה לו מהם.

ספורנו עה"ת – (כד) על כן. מאחר שבזאת הראשונה כיון האל ית' שתהיה דומה לאיש כפי האפשר עד שיצר אותה מגייתו: יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. ראוי שישתדל האדם לישא אשה הוגנת לו וראוי לידבק בו גם שיצטרך לעזוב את אביו ואת אמו כי לא יהיה דבוק אמתי בבלתי דומים אבל יהיה בדומים בלבד כי אז יכונן לדעת אחד: והיו לבשר אחד. מכיון בכל הפעולות להשיג השלמות המכוון ביצירת האדם כאלו שניהם נמצא אחד בלבד:

דברי אדם הראשון שהרי אין לו אב ואם לכן דרשו חז"ל שרוח הקדש אמרה: "ע"כ יעזוב וכו' ודבק באשתו" דהיינו ולא באביו או באמו (מזרחי שם) ולא באשה זרה **מכאן שנאסר להם עריות רוח הקודש אומרת כן** דהיינו שרוח הקדש שהיא לשון הקדש אמירת אוסרת וקושרת את תאוות העריות. **כי רוח הקודש, היינו לשון הקודש (ס' /ס"א) [ס"ב], כמו שכתוב (תהלים לג') בדבר ה' שמים נעשו וברוח**

^ט **שפתי חכמים** – (ס) ר"ל אדם אינו יכול לומר כן דהא לא היו לו אב ואם וגם לא היו לו בנים בעת הזאת ולמה הוצרך לכך: (ע) ולא אדלעיל מיניה קאי ויאמר האדם, דהא מהאי קרא נפקי עריות ודבק באשתו ולא באשת חבירו וכו', כאילו אמר על כן יעזוב איש את אשת אביו ואת אמו, שלא ימש עמהם. (רא"ם). ואת מאי נפקא מינה בזה שרוח הקודש מצוה וכו', לאפוקי שלא תאמר בטבע הוא כן, דא"כ היה לו לומר עזוב ולא יעזוב. (מהרש"ל). ונ"ל תיבת על כן דהכי קאמר הואיל ועשיתי לו טובה כזאת ובניתי לו אשה על מנת כן עשיתי שיקיים איסור העריות, כמו שנאמר לישראל (שמות כ, ב) אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ופירושו על מנת כן הוצאתיך שתקיים המצוות. (נחלת יעקב):

^ס **עיין זור אורי סא.**

^{סא} **זוהר אחרי דף ס:** – פתח רבי חזקיה ואמר התחיל לפרש, מה שכתוב אדני"ם אלהים נתן לי לשון למודיים לדעת לעות את יעף דבר וגו' והקדים בשבחם של ישראל, ואמר **זכאין אינן ישראל דקדשא בריה הוא אתרעי בהו מכל שאר עמין** אשריהם ישראל שהקב"ה בחר בהם מכל שאר העמים ברצונו הטוב בלא הקדמת איזו מעלה וזכות, ותיקן אותם באופן שיהיו ראויים לקבל את התורה, ולכן **וקרא להו קדש** קרא אותם קדש **דכתיב קדש ישראל ליהו"ה** על ידי לימוד התורה, **ויהיב (דף סא.)** להו חולק לאתחדא בשמא קדישא ונתן להם חלק להתאחד בשם הקדוש הוי"ה שהוא ז"ל, ושאל **ובמה אחידו ישראל בשמא קדישא** במה זכו ישראל להתאחד בשם הקדוש הוי"ה, והשיב **בגין דזכו באורייתא** לפי שזכו לקבל את התורה על הר סיני, ומשם זכו להתאחד בהקב"ה, **דכל מאן דזכי באורייתא זכי ביה בקדשא בריה הוא** שכל מי שזכה בתורה זכה בהקב"ה, כי התורה והקב"ה ישראל הם קשר אחד (כמבואר לקמן דף ע"ט).

ותניין קמיה דמר ולמדנו לפני מורנו, **מאי קדש** איזה פלגוף נקרא קדש, ואמר **שלימותא דכלא דאקרי חכמה עלאה** הפלגוף שהוא בשלימות הגמורה הגקרא חכמה עליונה, והיינו אבא המשפיע קדושה ושפע לכל הפלגופים שתחתיו, **ומהאי אתר נגיד משה רבות קדישא** ומהו המקום דהיינו מיסוד לאבא נמשך שמון משחת קודש, דהיינו המוחין דז"א דמלך אבא, **בשביילין ידיען** דשביילין ידועים, שכן היסוד לאבא נקרא שבייל, ולפי שדרכו נמשכים המוחין שהם כלולים מחו"צ הו"ג, וכל בחינה עושה שבייל לעצמה, לכן אמר דשביילין ידוען, **לאתר דאקרי בינה עלאה** למקום הגקרא בינה עליונה, דהיינו ליסוד לאימא, **ומתמן נפקין מבויעין ונחלין לכל עבר** ומשם יולאים לכל עבר המצויעים שהם המוחין דמלך אבא, והנחלים שהם המוחין דמלך אימא, כי המוחין דאבא מתלכדים במוחין לאימא ושניהם יולאים מיסוד לאימא ומתפשטים בכל ג' קוים של ז"א, **עד דמטו להאי זאת** עד שנמשכות האורות המוחין מו"א למלכות הגקראת זאת.

וממשך דבריו ואמר כי **והאי זאת פד מתברכא** (נבחר לפי הני"א) **מאתר עלאה דא דאקרי קדש ואקרי חכמה** כשהמלכות מתברכת ממקום עליון זה, דהיינו מהארת המוחין לאבא הגקרא קודש ונקרא חכמה, **קראן לה רוח הקדש** קוראים אותה רוח הקדש **בלומר, רוח מההוא קדש דלעילא** רוח מאבא הגקרא קדש שלמעלה, **וכד נפקין ומתערין מינה רזי אורייתא** וכשיוולאים ומתעוררים מהמלכות סודות התורה, **אשך שוקשם** הם באבא הגקרא קדש, **פדין אתקרי לשון הקדש** או על שםם היא נקראת לשון הקדש, לפי שהיא לשון ופה נגלות על ידה את סודות התורה של קדש העליון.

ואמר עוד כי סדר המשכת המוחין למלכות היא שתחילה נאספים המוחין בנו"ה דז"א, וזה שאמר **ובשעתא דנגיד ההוא רבות קדישא** ובשעה שנמשך השמן משחת קדש, דהיינו המוחין לאבא, **לאינן תרין קיימין** לאותם הב' עמודים, שהם נלח והוד דז"א שהם עמודי הת"ת, **דאקרון למודי יהו"ה, ואקרון צבאות** הגקראים לימודי ה' ונקראים ככחות, **אתפנש תמן** שפע המוחין נאסף שם, והם מצטלים ומכניס את השפע שיהיה ראוי אל התחתונים, **וכד נפיק מתמן בההוא דרגא דאקרי יסוד** וכשיוולא שפע המוחין מנו"ה ונמשך למדרגה ההיא הגקראת יסוד, ומן היסוד יולא ונמשך כבוד יחוד הקדוש, **לההוא חכמה ועירא** למלכות הגקראת חכמה זעירא, **פדין אתקרי לשון למודיים** או נקרא היסוד לשון למודיים, לפי שהוא לשון ומעבר לאוליא השפע מנו"ה הגקראים לימודי ה', **ונפיק לאתערא לאינן קדישי עליונין** ויולא השפע לעורר לאותם קדושים העליונים שהם הגביאים, המוכנים לקבל את שפע הגבוהה מנו"ה דז"א, **פדין פתיב** או נאמר מה שהגביא אמר אדני"ם אלהים נתן לי לשון למודיים פירוש שקבלתי את הגבוהה מנו"ה דרך היסוד דז"א, **ולמה מהו הטעם, והסני לדעת לעות את יעף דבר** כדי לדעת איך ללמד לפי העת את העיף והנאמר לשמוע דבר ה'.

ומסיק רבי חזקיה את דבריו ואמר **וקדשא בריה הוא יהיב האי לבוצינא קדישא רבי שמעון** והקב"ה נתן לשון למודיים לאמור הקדוש שהוא רבי שמעון, כי הוא זכה לגלות סודות התורה יותר מכל הנביאים, **ועוד דסליק ליה לעילא לעילא** ועוד שהעלה אותו הקב"ה לעולמות שלמעלה ושם השיג רזי תורה מה שלא נגלו אפילו להנביאים, (כמבואר לקמן דף רע"ג ע"א, וז"ל בוצינא קדישא זכאה חולקך, דקב"ה גלי לך מה דלא גלי לכל נביא וחזוה), **בגין קף פל מלוי באתגלייא אתמרו** ולכך כל דברי סודותיו נאמרו בגלוי, **ולא אתפסיין** ולא נתכסו ונעלמו מן העולם, **עליה פתיב** עליו נאמר, מה שאמר הקב"ה למשה רבינו **פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות** לפי שרבי שמעון היה דומה למשה רבינו (כמ"ש בזהר רות דף קד ע"א, וז"ל שבחה דיליה (של ר"ש) מי יכול למיקם ביה, מי לאו כמשה). (מ"ק ע"ר ומ"ק)

עי"ש בביאור הרמ"ק (אור יקר כרך יג דף ב) שמבאר החילוק בין לשה"ק לנבואה, שלשה"ק היא התגלות החכמה בלשון, דהיינו כלי הדיבור, והם פירושי התורה, אבל בנבואה החכמה נטון בשחקים שמצטייר בנו"ה ומשתנה לדברי תוכחה לייסר בהם בני אדם. **נמצא** שלשון הקדש דהיינו לשון הבא מקודש הוא תרגום הבא מלמעלה ואנחנו צריכים בעוה"ז לעשות תרגום משלנו שיהיה כמו התרגום הבא מלמעלה ועל זה כל הבחירה שהמידות כל אחת רוצה לתרגם בלשונה כפי המדמה שלה והשכל מתרגם כפי התרגום האמיתי וצריך להגביר השכל על המדמה.

^ס עיין תורה קנו

^{סא} **מהילים פרק לג (ו) דבר ידוד שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם:**

מלבי"ם – (ו) בדבר – מפרש מ"ש כי ישר דבר ה', כי בדבר ה' שמים נעשו – שהשמים נוסדו ע"פ חקים קבועים בלתי משתנים.

פיו כל צבאם והוא כפל לשון נמצא שרוח פיו של הקב"ה היא דבר ה' דהיינו לשון הקדש. דהיינו שרבנו דורש את דברי רש"י לא רק שרוח הקדש אמרה זאת, אלא שדייקא ע"י שרוח הקדש אמרה זאת ניתן לו הכח לקיים זאת, דהיינו **שע"י לשון הקודש, נאסר ונתקשר התאוה של תאוות ניאוף, היינו המדורה של שבעין כוכבין, שאין לו שליטה על ישראל ע"י לה"ק, בבחי' לשון נופל על לשון כנ"ל, שהרוח שטות [סד]/[סה] של עבירה ותאוה נתבטל ע"י רוח הקודש של לשון הקדש.**

וזה בחי' תיקון הברית, שהוא בחי' רוח הקודש, בבחי' שמצאנו שהכח להוליד מכונה רוח, בדברי רחב הזונה, שאמרה למרגלים ששלח יהושע לרגל את יריחו והתחבאו אצלה, שמגודל הפחד של אנשי יריחו מעם ישראל נמס לבם ולא קמה עוד

וברוח פיו נעשו כל צבאם – יציין כאלו השמים בכללם נעשו ע"י הדבור, וע"י הרוח שיצא מפיו בעת הדבור שהוא קל מן הדבור עצמו נעשו כל צבאם, שהם הכוכבים ומאורות שנתלו ביום ד', וכבר בארתי בפ"י בראשית שהיה הבדל בין בריאת השמים ובין בריאת הארץ שבהשמים לא שינה דבר רק נשאר הכל כמו שנברא בדבור הראשון, כי גם המאורות נבראו ביום הראשון עם השמים רק שנתלו ביום ד' כמ"ש חז"ל, לא כן בארץ שאחרי שנבראת הארץ ביום הראשון, באו בה כמה שנויים ע"י התשעה מאמרות, שהוסיף אח"כ מקרים חדשים על הנעשה ביום ראשון, הקואת המים והתהוות היבשה, ועליית האדים אל הרקיע, והברואים שנבראו עליה, כמ"ש כה אמר ה' בורא השמים (רק בריאה הראשונה לבד) הוא האלהים יוצר הארץ ועושה הוא כוננה, כי הוסיף בה תקונים ע"י המרת צורה בצורה, וע"כ בשמים אמר

י"ז * סוטה ג'

י"ח **כמבואר בסוטה ג.** – ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות שנא' (במדבר) "איש איש כי תשטה אשתו", תשטה כתיב

רוח באיש [א/ב] דהיינו שמרוב פחד לא היה בהם כח לזנות עימה (**כשרדז"ל זבחים קטז.**)^א ומזה שהכח לזנות מכונה רוח דהיינו רוח טומאה דסט"א, כן לעומת זה הכח להוליד בקדושה מכונה רוח דקדושה/י בחי' רוח הקדש, ומכאן שלשון הקדש שהוא רוח הקדש הוא בחי' תיקון הברית דהיינו רוח של הולדה דקדושה.

וזה שכתוב בפרשת בריאת האשה (בראשית ב' כא/יז), אחר שלקח את הצלע מהאדם ויסגור בשר **יתחתינה** ודרשו בגמ' (**ברכות סא.**) [ז/ז] **לא נצרכה אלא למקום החתך** הפשט שכיון שלקח

^א יהושע ב' יא

^ב **יהושע פרק ב** (יא) וַיִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבָבוֹ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יָדוּד אֲלֵהֵיכֶם הוּא אֲלֵהֵיכֶם בְּשָׂמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת:

רש"י – (יא) ולא קמה עוד רוח באיש – אפילו לשכב עם אשה, אמרו אין לך כל שר ונגיד שלא בא אל רחב הזונה, ובת עשר שנים היתה כשיצאו ישראל ממצרים, וזנתה כל ארבעים שנה (זבחים קטז ב):

^ג **זבחים קטז ס.** – ר"א אומר קריעת ים סוף שמע יתרו ובא שנא "ויהי כשמוע כל מלכי האמורי" ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע "כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף". מאי שנא התם נמלכי האמורי (יהושע ה' ז) דאמר (ליה) [דכתוב] ולא היה במ עוד רוח ומ"ש הכא נלמד (יהושע ז' יב) דקאמר ולא קמה עוד רוח באיש, [דף קטז:] דאפילו אקשוויי נמי לא אקשו, ומנא ידעה דאמר מר אין לך כל שר ונגיד שלא בא על רחב הזונה. אמרו בת י' שנים היתה כשיצאו ישראל ממצרים, וזנתה [כל] מ' שנה שהיו ישראל במדבר, אחר כשנשאת נה' שנה נתגיירה אמרה היא מחול לי בשכר חבל חלון ופשתים שהלמי בהם את עמי המגליס, ובהם העלמי את האנאפס:

^ד **הרמיון הזה** בין ה"רוח באיש" שבניאוף לרוח הקדש, של לשון הקדש שבתפלה, מבואר בלק"ה (גילוח ה' ו), וכן רואים בחוש שלשון הקדש היא דיבור אמת שתופס את כל הקומה כמבואר בתורה קנו, בחי' נפשי יצאה בדברו בשלהבת אש הלב, וכן להבדיל עומת זה תאוות ניאוף תופס את כל קומת האדם להשתתף בחמימות התאוה ועסק הניאוף, וזה לעומת זה בניאוף כל הקומה מתבטל למשביעו רעב ובתפילה לברית הלשון. וזה לעומת זה, מי שתפילתו מהשפה ולחוץ והיווג בחיות ומי שהיווג בשמינית המח אזי התפילה בכח. ועיין תורה מו על מאמח"ל שתהא תפילתי סמוכה למיטתי לומד רבינו שהיא בקשה שתפילתו תהיה כמו מיטתו באותה התלהבות. ועיין תורה נ' שזה לעומת זה. וכן בספר היצירה ברית המעור וברית הלשון תלויים זה בזה.

^ה **בראשית פרק ב** (כא) וַיִּפֹּל יָדוֹד אֲלֵהֵם תְּרִדְמָה עַל הָאָדָם וַיִּישֶׁן וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלָעָתָיו וַיִּסְגֶּר בָּשָׂר תַּחְתָּנָה:

רש"י – (כא) ויפל ה' אלהים תרדמה – (ב"ר) כשהביאן הביאן לפניו כל מין ומין זכר ונקבה אמר לכלם יש בן זוג ולי אין בן זוג מיד ויפל: מצלעותיו – מסטריו כמו (שמות כו) ולצלע המשכן זהו שאמרו (עירובין יח) שני פרצופים נבראו: ויסגר – מקום החתך: ויישן ויקח – (שם יז) שלא יראה חתיכת הבשר שממנו נבראת ותתבוה עליו:

שפתי חכמים – (ח) **פירוש מצדדיו:** (ט) **ר"ל** דלפי פירוש זה צריך לפרש מצלעותיו מסטריו, אבל לפי פשוטו של מקרא דלעיל הוא צלע ממש: (י) **כתב הרא"ם** זה אליבא דמאן דאמר (עירובין יח.) ויבן ה' את הצלע זנב, שלא נחסר מגופו כלום וכו', אבל למאן דאמר פרצוף, יהיה כמשמעו למלאות החסרון וכו'. ואני אומר אפילו למאן דאמר פרצוף לא היה חסר מגופו כלום, כי היו כמין שני פרצופים עם גופין מדובקים זה בצד זה ולא נחסר אלא מקום החתך וק"ל. נ"ל. ואע"פ דאמרו בגמרא (שם) בשלמא למאן דאמר שני פרצופין היינו דכתיב ויסגור, אלא למאן דאמר זנב מאי ויסגור, ומשני מקום החתך, י"ל דאי נמי היה שני פרצופין היו מחוברין קצת ביחד. ולפי שפשוט יותר אליבא דמאן דאמר פרצוף, לפי שהיה כל חלל הגוף פתוח שלא היה לו גב, הוצרך לומר ויסגור כמו שסוגרין בית פתוח או תיבה פתוחה, אבל למאן דאמר זנב לא אתי שפיר כל כך, לפיכך המשיך ופירש המקרא גם לדעתו, ור"ל מקום חתך. (נחלת יעקב): (כ) **בראשית רבה** (יז, ו) וסנהדרין (לט). ופירש רש"י שלא יראה בחתיכה קודם גמר תיקונה, ושם מוכח שזה התירוף אליבא דמאן דאמר זנב, ולפיכך הקדים הרב לפרש ויסגור מקום החתך שהוא ג"כ אליבא דמאן דאמר זנב, כדי ללמוד שזה התירוף ג"כ אליביה, וכן כתב הרא"ם. (נחלת יעקב):

^א בתשכס - תחתנה

^א וערובין יח.

^ב **ברכות סא.** – דאמר רבי ירמיה בן אלעזר דו פרצופין ברא הקדוש ברוך הוא באדם הראשון שנאמר (תהלים קלט) אחר וקדם צרתני – עני פלוטין נלחו תחלה, אחד מלפניו ואחד מאחוריו, והפניו לשנים ועשה מן האחד חוה: **ויבן ה'** אלהים את הצלע רב ושמואל חד אמר הצלע היה פרצוף וחד אמר הצלע היה זנב. **בשלמא** למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב אחר וקדם צרתני שהיה צורת פרצוף לפניו ולאחר אלא למאן דאמר זנב מאי אחר וקדם צרתני כדרבי אמי דאמר רבי אמי אחר למעשה בראשית וקדם צרתני כדרבי אמי דאמר רבי אמי אחר למעשה בראשית וקדם צרתני כדרבי אמי דאמר רבי אמי אחר למעשה בראשית דלא אברי עד מעלי שבתא אלא וקדם לפרענות פורענות דמאי אילימא פורענות דנחש והתניא רבי אומר בגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין מן הגדול דכתיב וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים קחו וגו' בקללה מתחילין מן הקטן בתחלה נתקלל נחש ולבסוף נתקללה חוה ולבסוף נתקלל אדם נמלא שנפוענות לא קם שחי נענט אחיו אלא פורענות דמבול דכתיב וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם ועד בהמה ברישא אדם והדר בהמה. **בשלמא** למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב וייצר בשני יוד"ן אלא למאן דאמר זנב מאי וייצר כדרבי שמעון בן פזי דאמר רבי שמעון בן פזי אוי לי מיוצרי אוי לי מיצרי. **בשלמא** למאן דאמר שהצלע היה פרצוף היינו דכתיב זכר ונקבה בראם אלא למאן דאמר זנב מאי זכר ונקבה בראם כדרבי אבהו רמי כתיב זכר ונקבה בראם וכתבי כי בצלם אלהים עשה את האדם הא כיצד בתחלה עלה במחשבה לבראת שנים ולבסוף לא נברא אלא אחד. **בשלמא** למאן דאמר שהצלע היה פרצוף היינו דכתיב ויסגור בשר תחתנה דהיינו שבמקום האשה שחתך מכל אורך גבו נשאר חסרון הניכר והיה צריך לסגור ולכסות אלא למאן דאמר זנב מאי ויסגר בשר תחתנה שהרי לא נחסר ממנו כלום אלא הזנב שא"צ לו **אמר רבי** ירמיה ואיתימא רב זביד ואיתימא רב נחמן בר יצחק לא נצרכה אלא למקום חתך שלא יראה החתך **בשלמא** למאן דאמר זנב היינו דכתיב ויבן שערין צריך לבנות מזבן קומה ופרצוף אשה אלא למאן דאמר פרצוף מאי ויבן הרי כבר היתה קומה שלימה ולא חסר רק חיתוך לכדרבי שמעון בן מנסיא דדרש רבי שמעון בן מנסיא מאי דכתיב "ויבן ה' את הצלע" מלמד שקלעה הקדוש ברוך הוא לחוה והביאה לאדם הראשון שכן בכרכי הים קורין לקליעתא בנייתא. **דבר אחר** ויבן אמר רב חסדא ואמרי לה במתניתא תנא מלמד שבנאה

צלע/1 מאדם היה צריך לסגור את מקום הניתוח (בין רב בין מעט), ורבנו דורש **היינו חיתוך הדיבור** לפי הנ"ל שהאשה היא לשון והאיש קדש ונבראה ע"י שחתך אותה ממנו, נמצא שנבראה באופן של חיתוך, רמז לזה שבחיתוך הזה ברא את חיתוך הדבור/2 דהיינו שהפריד את הלשון מהקדש, דהיינו את חמישה מוצאות הפה המחתכים את הקול הפריד שתייהיה אפשרות לחתך גם לרעה/3 וזה נברא בבריאת האשה שהיא בריאת עוד מדבר מלבד האיש אלא שאצלו שהוא קדש לא היה בחירה על הדיבור, ועל זה אמר הקב"ה לא טוב היות האדם לבדו כולו קדש הבא מלמעלה בלא בחירה, לכן ברא (מלשון חיתוך פרש"י יהושע יז טו ובראת לשון כריתה) עוד בריה של מדבר שיש לו בחירה על הדיבור/4, נמצא שברא חיתוך דיבור חדש :

וזה המשך הפסוקים שם שאחרי שסגר מקום החיתוך באדם כתיב "ויבן את הצלע" הפשט שבנה מהצלע קומת אשה והגמ' (שם) [י"] מבארת את המשך הפסוקים (בראשית ב כב) ו"ו"יבן את הצלע אשר לקח וכו'" ושואלת מאי לשון **ויבן** ומתרצת **עשאה כאוצר** הפשט שעשה בנין האשה רחב למטה וצר למעלה כאוצר/5, ורבינו דורש אוצר מלשון אוצר של יראת שמים, ללמד **שעיקר עשיה ותיקון של לשון הקודש, תולה ביראת ה' היא אוצרו (ישעיה לג) ו"ו** מכאן שיראה מכונה אוצר, וביראה תלוי לשון הקדש/6 **כמ"ש (קהלת יב) סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא** נראה כוונת רבנו שדבר

הקדוש ברוך הוא לחוה כבנין אוצר מה אוצר זה קצר מלמעלה ורחב מלמטה כדי לקבל את הפירות אף אשה קצרה מלמעלה ורחבה מלמטה כדי לקבל את הולד. **ויביאה** אל האדם אמר רבי ירמיה בן אלעזר מלמד שנעשה הקדוש ברוך הוא שושבין לאדם הראשון מכאן למדה תורה דרך ארץ שיחזור גדול עם קטן בשושבינות ואל ירע לו. **ולמאן דאמר פרוצוף** הי מינייהו סגי ברישא אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא דגברא סגי ברישא דתניא לא יהלך אדם אחורי אשה בדרך ואפילו אשתו.

⁵ גם בדפדפון ותולד ותשכט- נצרכה, בתולדו ותרוצו- נצרכא,

⁷ **צ"ע למ"ד** שהיתה כבר אשה שלימה דבוקה לו מאחריו למה נקראת צלע. אבל בכהאריז"ל מבואר שעל מנת לנסרה ממנו היה צריך למעט אותה וזה סוד מיעוט הירח כידוע כדאיתא בחולין ס' שבהיותה דבוקה מאחריו היו שוים בקומתם ושאלה א"א לשני מלכים בכתר אחד וא"ל לכי מעטי עצמך וכו' וזה הכוונה "ויבן את הצלע" שכיון שנתמעטה בחיתוך היה צריך לחזור ולבנות אותה קומה שלימה.

עיין פרי עץ חיים שער ק"ש שעה"מ פ"ג – ותנומה על עפעפי, הוא חסרון הבטת ו"א בנוקבא, בסתימת עפעפיו, ואז ננסרה מאחוריו אותו הצלע לבד, כי תחלה היתה המלכות פרוצוף שלם בסוד אב"א, וכשהפיל תרדמה על הו"א ונתמעטה, וחזרה להיות היא חלק י' שבו לבד, וזהו שנקרא עתה צלע, כי אינו רק צלע א' לבד, ולא פרוצוף שלם, ואז ננסרה ועלתה למעלה מצד פני הו"א, ואז האציל בה א"א להשלים תיקונה, ובנאה בנין שלם, כמו שהיה הזכר מתחלה, ואז שניהן שווין ממש זה כזה. ואח"כ חזרה הבינה להאציל לז"א כבתחלה, כי נמצא שהיה אז פב"פ:

⁸ **צ"ע קצת קשה** שבפשט ה"ויסגור" הוא בו ובדרש הויסגור את מקום החתך היינו בה, דהיינו שבהפרידו אותה ממנו בדרך של חיתוך ברא את חיתוך דיבור שהוא לשון הקדש דהיינו ה' מוצאות הפה המחתכים את הקול. אבל באמת אין הכוונה שהוא והיא קדש ולשון ממש, אלא מצד הדמיון שכמו שברא את הנוקבא ממנו, כך נברא הלשון מהקדש באופן שנעשה דבר נפרד שיכול לחתוך את הקול שהוא קדש לטוב ולרע.

⁹ **עיין רבנו בחיי** עה"פ ויסגור בשר, בשם מדרש (בראשית רבה יז ו') שכאן נזכר לראשונה האות ס' בתורה לרמוז לשון שנברא עימה.

¹⁰ **כי קודם** לא היה לאדם אל מי לדבר אלא להקב"ה ועכשיו יכול לדבר עם אשתו, ועל זה אמרו חז"ל אל תרבה שיחה עם האשה, נמצא שבבריאת האשה נברא הבחירה על הדיבור אם לדבר לשון הקדש להקב"ה או לשון חול לאשה.

¹¹ בברכות וערובין הנ"ל על בראשית ב' כב

¹² **בראשית פרק ב** (כב) וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם וַיִּבְאֶהָ אֵל הָאָדָם:

¹³ **פשוט כוונת** הגמ' שהאגן ביחס לכתפים הוא רחב הפך מאיש שהאגן צר מהכתפים, וקצת צ"ע שרש"י בעירוובין פירש שהכוונה לבית הרחם, וזה אמנם צר בפתח ורחב במקום הוולד, אבל כיון שפתחו כלפי מטה הרי הוא צר למטה ורחב למעלה. ומסתמא נדחק לזה כי במציאות אגן הצר מהכתפים לא מעכב בלידה, אלא רק עפ"ר זה כך. אבל בבית הרחם זה מוכרח כדי שלא יפול, אלא שאינו דומה לאוצר חטים שם הסיבה שהפתח צר משוליו מסיבה אחרת, רק כיון שהדפנות חלשים ומכובד התבואה אפשר שיפלו אם יעמדו ביושר, ובאמת היום עושים מברזל וישר.

¹⁴ **ישעיה לג** (ו) וְהָיָה אֲמוֹנֵת עֲמִיקָא חָסָן יְשׁוּעַת חֲכָמַת וְדַעַת יִרְאָת יְדוּד הָיָה אוֹצְרוֹ:

עיין מלבי"ם – (ו) והיה – תחת חוסן השלל שאבדתם הרוחתם חוסן אחר כי אמונת עתיך – מה שהאמנתם בה' בעתים הרעים הללו ולא נסוג לבכם מאמונתו זה היה לכם חסן – והוון חזק של ישועות של חכמת ודעת – חוסן זה של חכמה ודעת ה' הרוחתם, ואם תשאלו ולאן תניחו החוסן הזה לאצרו שמה? משיב יראת ה' היא אוצרו – היראה הוא האוצר ששם תאצרו את החכמה והדעת שהרוחתם לשמרו שם באוצר עד עולם, ר"ל ע"י יראת ה' תתקיים החכמה והדעת בידכם, כמו שיתקיים החוסן אם יונח באוצר:

¹⁵ **הביאור כי יראת שמים**, נובעת מהרגשת מציאותו ית', ובוה תלוי לשון הקדש כי לשון הקדש פירושה שמדבר אליו ית' כאילו רואה אותו ית' לפניו בסמוך ממש, ולא כמי שמדבר אל אדם שמתתר ממנו שאז הדיבור פחות בחיות. ועל שם זה נקרא לשון קדש שנובע מהשגת קדש דהיינו חכמה שהיא בחי' אמרתי אחכמה והיא רחוקה מכבוואר בתורה פג תנינא שהיא התפיסה עד כמה הוא מציאות קיימת מרוממת ממני מאד וחמת זה מעוררת יראת רוממות. וזו כוונת רבינו בציווי לדבר בהתבודדות אל הקב"ה כאל חבר שאין הכוונה שח"ו הקב"ה בגובה עינים שלי ואפשר לשבת רגל על רגל עם כוס קפה ולדבר כמו עמו כמו חבר, (כמו שיש טועים שזו כוונת

מלשון דיבור, רוצה לומר סוף דבר דהיינו הדיבור/יט נשמע כאשר את האלקים את הירא, כי בלשון הקדש ניכר היראה, וכשמדבר בלא יראה אזי זה לא לשון קדש/כ. וזהו שהכל רמוז בתיבת "ויבן" בתורה כי כמו שהאשה נבראה צלע דהיינו חלק אחד מעשר חלקי קומתה וכדי שתייהיה אשה לאדם היה צריך לבנות אותה ע"י שמוסיף לה עוד תשע חלקים החסרים (כמבואר בכהאריז"ל), כך גם הדבור באדם תחילה עד שמתחיל לשוב ולדבר קודש, הוא דבור חסר, שיש בו רק נקודת רצון לקודש, וע"י שמדבר ביותר ויותר יראת שמים בונה את הדיבור עד שנעשה לשון קודש שעל ידו נעשה יחוד קב"ה ושכינתיה ודיבורו הוא רוח הקדש ודבר ה' כנ"ל.

וזה שפרש"י בחומש/כ"א ויבן וכו' כאוצר של חיטיםכ"ב, רמוז שכ"ב אותיות לשון הקודש תלוי באוצר יראת שמים, כי אוצר היינו כנ"ל היראה הוא אוצר כמו אוצר שעושה גבול ושומר על מה שבתוכו, כך היראה עושה גבול לאדם שלא יפנה בדבורו והתנהגותו מכוונת הקדש, ונקט של חיטים לרמוז **שבו תלוי עשיה ותיקון של חטה**, דהיינו ר"ב^{כ"ב} אותיות של לשון הקודש כי חטה/כ"ב גמט' כב כדאיתא בתיקוני הזהר {תיקון טז} [כ"ה]/כ"ב:

וזה בחי' (תהלים ס) [כ"ז]/כ"ח אלקים דבר בקדשו, שדיבור הקודש תולה באלקים ירא פירוש כי אלקים מידת הדין בחי' יראה "ודבר בקדשו" דהיינו דיבור ברוח הקודש נמצא אלקים דבר בקדשו פי' שאלקים דהיינו היראה היא המדברת מפיו כשהוא מדבר לשון הקדש:

ויוסף, ע"י שהיה לו שלימות לשון הקודש, כמ"ש כשהתוודע יוסף לאחיו אמר להם הראייה שאני יוסף אחיכם (בראשית מה)/כ"ט כי פי המדבר אליכם, ופרש"י שם בלה"ק [ל]. ע"כ כתוב בו (שם מא) אחרי שפתר יוסף את חלום פרעה אמר פרעה, הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו.

(רבנו) אלא הכוונה להרגיש שהוא נמצא מאד וסמוך אלי כמו שחבר אני רואה ומרגיש מציאות, אבל אדרבה דייקא בגלל זה ההתנהגות צריכה להיות ביראה ונוראה ועצומה. מאידך אסור לקיים בו ית' ראוני נערים ונחבאו דהיינו שמרוב יראה לא ידבר כלל, אלא אדרבה צריך לדבר בבחי' כל עצמותי אע"פ שעם רב גדול לא נוהגים כך כי הדבור עם רב הוא רק כדי שידע מה אני מבקש אבל הדבור עם הקב"ה הוא הכלי להשגת המבוקש. כמבואר בתורה לד.

^ט **סוף דבר רומז** לדיבור כיון שאחרי שחושב ומהרהר ומחחק בה' מוצאות הפה את הקול לאותיות הדיבור בסופו של דבר מוציא הדיבור מפיו ומגלה מחשבתו ואז נשמע אם באמת את האלקים הוא ירא, כי כשיוצא ביראה אזי נשמע ומתקבל.

^כ **קדש היינו חכמה** כנ"ל והיראה היא הכלי לקבל אותו כמבואר אבות פרק ג - (ט) רבי חנינא בן דוסא אומר, כל שְׁיָרָאת חָטָאוּ קוֹדְמָת לְחֻמְתוֹ, חֻמְתוֹ מְתַקְנָתוֹ. וְכָל שֶׁחֻמְתוֹ קוֹדְמָת לְיָרָאת חָטָאוּ, אֵין חֻמְתוֹ מְתַקְנָתוֹ

^{כא} **רש"י** - (כב) ויבן - כבנין רחבה מלמטה וקצרה מלמעלה לקבל הולד כאוצר של חטים שהוא רחב מלמטה וקצר מלמעלה שלא יכביד משאו על קירותיו: ויבן - את הצלע. לאשה. להיות אשה כמו (שופטים ח) ויעש אותו גדעון לאפוד להיות אפוד:

^{כב} מתצו - חטים

^{כג} בתרלד ותשכט - כ"ב

^{כד} **גם חטה** בחי' דעת כמבואר בגמ' סנהדרין ע: וברכות מ. רבי יהודה אומר חטה היתה שאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן

^{כה} דף לא. גם עיין שם בדף קיד:

^{כו} **תיקוני זהר** תיקון טז דף לא. - עד כאן רוא דחטה, דמתמן חלה, חט"ה איהו רוא דעשרין ותרין אתון דאורייתא:

תיקוני זהר תיקון טז דף קיד: - ווי לון לבני נשא טפשיא אטימין לבא סתימי עינא, דעלייהו אתמר עינים להם ולא יראו בנהורא דאורייתא, אלון אינון בעירן דלא מסתכלין ולא ידעין אלא בתבנא דאורייתא, דאיהי קליפה מלבר ומוץ דילה, דאתמר בהון מוץ ותבן פטורין מן המעשר, דחכימין דאורייתא מארי דרזין וזקין תבנא ומוץ דלבר, ואכלין חטה דאורייתא דאיהי מלגא, כ"ב אתון דאורייתא דסלקין לחושבן חט"ה.

^{כז} ותהלים קח ח - עי"ש ששני פרקים אלו מסתיימים באותם שבעה פסוקים

^{כח} **תהלים ס** (ח) אֵלֹהִים דְּבַר בְּקָדְשׁוֹ אֶעֱלֶה אֶחְלֶקָה שְׂכָם וְעַמְּךָ סְפוֹת אֲמַדְדֶּ:

^{כט} **בראשית מה** (יב) וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רְאוֹת וְעֵינַי אָחִי בְּנִימִין פִּי פִי הַמְדַבֵּר אֲלֵיכֶם:

פרש"י - (יב) והנה עיניכם רואות - בכבודי ושאני אחיכם שאני מהול ככם. ועוד כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש (בב"ר):

דהיינו שיוסף נתן להם סימן בשני דברים במילה ובלשון וכמבואר כאן בהמשך שהן תלויים זה בזה

ועיין גור אריה בשם הרא"ם מבאר עפ"י הפשט לתרץ קושיית הרמב"ן שאין ראייה מלשון הקדש שהוא אחיהם וקושיית הרא"ם מדוע לא נתן להם סימן ממעשה המכירה. **ותירץ הרא"ם** שעל המכירה אפשר ששמע ודייקא ע"י שני סמנים אלו יש ראייה דלא נמצא מי שיש בו שניהם יחד אלא הם. **ותירץ הוא** שנתן דייקא ראייה מסימנים אלו כי הם בעצמותם.

עיין רבינו בחיי בשם מדרש כי פי המדבר רוצה לומר כפי כן ליבי ונ"ל שזה גם קשור ללשה"ק לקמן בענין ההון שהוא לשה"ק והוא עצם האדם כי לשה"ק היא לשון הבא מעצם הנשמה לאפוקי משאר לשונות הבאות מהמידות

^ל פרש"י שם עפ"י בראשית רבה צג י'

רוח אלקים, היינו תיקון הברית, בבחי' ולא קמה עוד רוח באיש כנ"ל שע"י לשון הקדש מפיל את מדורת הניאוף של שבעים לשון שהם פגם הברית: כי בלה"ק תלוי תיקון הברית, בבחי' מכאן שנאסר להם עריות כנ"ל שרוח דהיינו לשון הקדש אוסר ומבטל תאוות עריות: כי זה בלא זה אי אפשר להיות, היינו תיקון הברית ושלימות לשון הקודש הם תלויים זה בזה/לא | לבן.

וזה רמוז במשלי שלמה המלך (משלי כט) /ג' אוהב חכמה ישמח אביו לירועה זונות יאבד הון, פשט הפסוק שהון לשון ממון/כ"י ורועה זונות הפך האוהב חכמה, שזה ישמח אב וזה יצער באיבוד ממונו. ולפי רבנו נ"ל שהכפל לשון מלמד שרועה זונות דהיינו ניאוף וזונות/כ"י הוא הפך אוהב החכמה דקדושה, כי חכמה היא חיבור אליו ית' שזו החכמה האמיתית, וזונות בדיוק ההפך היא הסטיה מהקב"ה, וכן להפך, מ"יאבד הון" אתה למד על "ישמח אב" שלא מאבד את הון החכמה/כ"י, אלא זוכה בה (גם כידוע שחכמה

^{לא} מ"ק - **תחילה אומר** שהברית תלוי בלשה"ק ואח"כ אומר שהן תלויים זה בזה שגם לשה"ק תלוי בברית וכן אומר בסמוך מי שפוגם בברית מאבד לשה"ק והענין כי ברית היא קשר וחיבור להקב"ה ומה שגם עריות כפשוטו נקרא פגה"ב יותר משאר עבירות זה כי בעריות הפגם הוא באותו אבר שהוא מרכבה ליסוד שהוא מרכבה לברית ועיקר ענין הפגה"ב הוא פגם בכח ההתקשרות הנכונה דהיינו בכל אופן שמתקשר לדבר הלא נכון זה פגה"ב וגם כשלא מתקשר להיכן שכן צריך להתקשר. **ולשון הקודש** הוא לשון של חיבור דהיינו שהוא דיבור הבא מהתחברות לקדש ואזי הוא מדבר קדש.

^כ ברית הלשון וברית המעור עיין ספר היצירה א' ג' והתדרים פ' טו אות ט', ראשית חכמה קדושה פי"א, ותשובה פ"ב. ופרדס לרמ"ק ערכי הננויים ערך ברית.

^{כא} **משלי כט** (ג) איש אהב חכמה ישמח אביו ורעה זונות יאבד הון:

תרגום יונתן (ג) גברא דרחם חכמתא נחדי אבוי ודמתחבר בזוניותא מוביד מזליה:

מצודות דוד - (ג) ורועה - המחבר עצמו לזונות מאבד הון אביו בתת להם אתנן ויצער עוד את אביו:

^{כב} בתולד - ורעה

^{כג} **ברוב המקומות בתנ"ך** הון לשון ממון אמנם עיין משלי ל טו "שאל לא אמרה הון" שהוא ענין די והרבה כמבואר במצודות ציון שם. עוד עיין כאן בתרגום יונתן שיאבד הון תרגומו מוביד מזליה, דהיינו שמאבד מזלו אבל התרגום יונתן על כבוד את ה' מהונך תרגם ממונך. ואולי יתבאר עפי"י חז"ל בני חיי ומוזוני במזל תליא, רוצה לומר שרועה זונות מאבד את מזלו למוזוני דהיינו ממון.

בכמה מקומות רבנו מבאר שפגה"ב פוגם בפרנסה דהיינו מאבד הון כפשוטו עיין סוף תורה ז' - כי פגם הקב"ה - העדר הלחם, כמ"ו שקטוב (משלי ו'): "בעד אשה זונה עד כפר לחם", והקב"ה עיין תורה יא עפי"י הוזהר מאן דזריק פרוזי מוחא כמאן דזריק פרוזי לחם ששר של עניות רדיף אבתריה וכן הוא בתורה כט אות ה'.

^{כד} **רועה זונות** - התרגום והמצודות פירשו שזה המתחבר לזונות, ומרבנו משמע שהכוונה לנואף, כי בדרך כלל הוא אבל באמת רועה זונות יכול להיות גם סריס שמתפרנס מהן ושומר עליהן שלא יגולו אותן. אלא שבוודאי הבוחר בפרנסה כזו הוא זונה וסוטה מהקב"ה כנואף. ומסתמא כשם שלמצווה גדול המעשה מן העושה (ב"ב ט). כך לעומת זה בעבירה. (ואפשר לפלפל בדין שליח לדבר עבירה ובאונס ואכ"מ)

^{כה} **כפי שנתבאר** עפי"י הפשט שהון לשון מזל ולשון רבוי וחזק וממון ששרשם גבוה מאד, כמבואר בתורה סט שהממון והנפש עניין אחד וזה בחי' ממון ומזל הנ"ל.

סוד ההון עפי"י מה ששמעתי מהריצ"ח - רבינו משתמש בג' לשונות: חרפה, בזיון, בושה, שהם הערלה בחי' ג' קליפות שעל הברית. והסרת הערלה הזו היא ע"י כבוד שמים שמגלה את הברית, (את הברית והקשר שלי עם הקב"ה) והברית בחי' ואו בחי' ו' מוסיף, עי ע"י תיקון הברית מוסיף קדושה במה שמותר. כי המותר הוא שע"י תוספת יוד חכמה מבין שהוא מיותר. דהיינו ע"י ברית שהוא ו' מוסיף מוסיף קדש דאיכרי חכמה (כמבואר בוזהר). כי המותר הוא כל הנגה שצריך להעלות אל הקדושה דהיינו כל דברי הרשות, שהם כמו רשת של הס"מ לתפוס את האדם ולהפילו אל הג' טומאות של איסור הגמור בחי' ערלה.

ועי' בחי' הון מתגלה הכבוד, שעל ידו מסיר את הערלה כנ"ל. כי היפך הבושה הוא הכבוד ומתגלה ע"י בחי' הון כמ"ש כבוד את ה' מהונך. כי הון הוא כח הבחירה האמיתי בחי' דעת, והוא נפגם ע"י בחי' "רועה זונות יאבד הון". כי הון גמט' אני, דהיינו העצמיות האמיתית של האדם, כשהוא הוא ולא נגרר. וזה הדעת האמיתית.

וכבוד שמים מתגלה רק ע"י דעת, (הריצ"ח יט 3) כי למשל אדם שעשה מעשה כבוד שמים גדול, אם יתברר שנאנס או עשה בטעות, אזי אין כאן שום כבוד.

כי הדעת הוא הנותן ערך לדברים כמ"ש "והיה ערכך קדש" עי"ש מהר"ל. ערכך דהיינו ערך שלך, כפי מה שאתה, כן אתה מעריך דברים, ורק בעל דעת יכול להעריך נכון דברים.

וזהו "כבוד את ה' מהונך" א"ת הונך אלא גרונך. כי גרון הוא הצוואר ששם מתחברים ראש וגוף בחי' שמים וארץ. וכן רואים בחוש שבתנועת הצוואר אדם מרמו כן או לא, כי שם בחי' הבחירה והדעת (בחי' החו"ג שיש בדעת) דהיינו שהבחירה לומר לא לתאוותו אל ההיתר כ"ש לאיסור או לומר כן לתשוקתו לכבוד שמים היא בצוואר בגרון שהוא בחי' הון.

וזהו שבות המקדש נקרא צוואר כמ"ש צווארך כגן הסהר דהיינו חצי עיגול כמו ירח כי שם ישבו הסנהדרין כגורן שיראו זא"ז. הסנהדרין דייקא אלה שקבעו מה כן ומה לא. מה אסור ומותר טמא וטהור כשר ופסול.

לכן מי שיש בו דעת כאילו נבנה ביהמ"ק בימיו. כי העצמיות של האדם היא במה שיכול לומר לא. כמ"ש מותר האדם מן הבהמה, אין, דהיינו שיכול לומר לא.

איתא בברכות סג: כשם שאין פרצופין דומין זה לזה כך אין דעתן שווה זה לזה. כי כמו שהפרצוף הוא המייחד את האדם, כן דעתו, שעל ידה יש לו תפיסה מיוחדת לו בכל דבר.

נקרא אבא/ל^ח. וחכמה איקרי קדש (זוהר ותורה פי') וזהו שדרשו חז"ל עה"פ משלי ג' ט' לטו כבד את ה' מהונך אל תקרי מהונך/מ^י, אלא מגרונוך (מא) [מב]/מג^י, שהוא בחי' לשון הקודש/מ^י כי עיקר לשון הקדש הוא הקול היוצא מהגרון כי בו הכוונה וההתפעלות ומתלבש להתגלות באותיות הדבור הנחתכות ע"י ה' מוצאות הפה. **כי מי שפוגם בברית, מאבד לשון הקודש** שהוא הביטוי של עצם החיבור והברית וקשר עם הקב"ה, וכנ"ל שזה לעומת זה לשון העמים היא התבטאות מדתם הרעה כלפי כל דבר ולשון הקדש היא התבטאות החיבור עם הקב"ה כלפי כל דבר:

וזה (שם ג')/מ^י כבד את ה' מהונך פשט הפסוק מדבר מנתינת צדקה שהיא כבוד שמים, ורבנו על פי הנ"ל שהון הוא לשון הקדש, מדייק **כבד דייקא, כי בו** דהיינו בהון שהוא שמירת הברית ולשון הקדש

(הריצ"ח יט 4) **הון גמט אני**. כי עיקר ההון הוא הבחי' האני שלי. עיין מסילת ישרים שזה בחי' מה שקורים אניה בלי ה', בחי' "דרך אני בלב ים" שזה בחי' "לעשות בים דרך" כי רק כשהאדם הוא שומר על האני שלו על דעתו, שבדעתו דהיינו כח ההתקשרות קושר עצמו אל המטרה הנכונה, אזי יכול לעשות דרך בים גועש, כדרך הספרנים שיודעים לעבור ים אע"פ שלא שייך בו דרך גשמית, (וזהו חז"ל הספנים רובם חסידים) כי ע"י ה"אני" יכול גם בלב ים סוער וגועש להיות עומד על דעתו ולא נגרר אחרי תאוותיו. כי התאוה בחי' בחי' "שוכב בלב ים" בחי' פגה"ב שנקרא שכיבה. כי בים אין עמידה כי המים רבים משתלט עליו ושוחקים אותו ונעשה כמותם נמסר ונגרר, שוהו היפך הדעת והכבוד. וזהו הכח של יוסף שומר הברית שבכותו היה הם נס מהטבע שלו, דהיינו שהמים בעצמם קבלו כח עמידה "וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד נולים קפאו". (כי ה' צלך ומכווחו של יוסף הצדיק לעמוד בנסיון ולא להיות נגרר ונוול כמים אזי גם הקב"ה ברוח פיו שינה טבע הים ונתן בו את כוחו של יוסף) וזהו וברח פיו רוח דייקא כי הון דהיינו העצמיות והדעת כנ"ל הוא בחי' נר"ן נפש בחי' ה' ו' רוח נ' נשמה, ועיקר הבריה בבחי' רוח כידוע שהרוח מאיר את אור האמת של הנשמה בנפש, נמצא עיקר ההון ברוח לכן גם בבחי' ה' צלך מדה כנגד מדה ברוח דייקא נתן כח עמידה למים בים סוף. בחי' מים שיש להם סוף, כי נעשה בהם סוף לטבע המים להיות נגרים.

וזהו: "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה" (בראשית ב' ז) והתרגום על לנפש חיה הוא לרוח ממללא, ונמצא שבפסוק זה נתן הקב"ה נר"ן באדם. נשמת חיים ונפש חיה בגלוי אבל הרוח בתרגום, כי הרוח בחי' מתרגם לנפש את אור הנשמה. והביאור הוא שנפש חיה היינו כשהנפש חיים הולכת דרך הרוח (ממללא) ומתיישבת היטב באופן של נפש דהיינו הבחי' הנמוכה של הנשמה. דהיינו שהרוח הוא המקשר בין נשמה ונפש וכן הוא התרגום הוא המקשר ומאיר את הקודש במעשים שיהיו בחי' לשה"ק, ולכן את בחי' רוח הוסיף התרגום.

וע"י הרוח בחי' הדעת אפשר לתרגם נכון את כל ההיתר, כי הדעת הוא לשון חיבור כמ"ש והאדם ידע וכו') על ידו מתחבר אל הקדושה והדעת הוא המבדיל בין רע לטוב אסור מותר ומיותר (כהירושלמי אם אין דעת הבדלה מנין) וזהו הלשון "לכרות ברית" שלכאורה הוא תרתי דסתרי שמתחבר ע"י חיוך וכריתיה. אלא שהחיבור הנכון הוא רק ע"י שכורת עצמו מכל חיבור אחר וזה נעשה ע"י הדעת דהיינו כח התרגום שכורת עצמו מערוה ומחבר עצמו לקודש.

^{לח} **עיין גם ספר המדות** הרהורים ח"ב אות כג – לבטל הרהורי זנות יצייר דמות אביו.

^{לט} **משלי פרק ג** (ט) כַּבֵּד אֶת יְדֹוּד מִהוֹנֵף וּמִרְאשִׁית כָּל תְּבוּאָתָהּ:

רש"י – (ט) מהונך – מכל מה שחננך אפי' מקול ערב (אל תקרי מהונך אלא מגרונוך). ומראשית – אלו תרומות ומעשרות:

^מ **צ"ע שהרי כתוב הון** ולא הונך. ולפ"ז צ"ל אל תקרי הון אלא גרון, אלא שדרשת חז"ל הון נאמרה על משלי ג' שם כתיב כבד את ה' מהונך, ודרשו מגרונוך. וזה מתאים מצד דרשת רבנו, **אבל צ"ע** לפי פשט הפסוק כאן כי כבד את מהונך פירוש שהון גורם כבוד שמים, וחז"ל פירשו שזה מתגלה ע"י הגרון דהיינו בקול ערב, אבל רועה זונות יאבד הון, אם נדרוש שרומו לגרון נמצא שמאבד את קולו הערב. וזה צ"ע **עיין שיש"ק** ח"ב סימן קפא שיוסלה החון היה בעל קול ערב אע"פ שהיה נואף גדול. אבל האמת קולו הערב היה רק בחיצוניות ובפנימיות בגלל שהיה פגום אזי עריבות קולו פגמה בשומע אותו כי הלב נמשך אחר קול ערב ומושפע לרעה מפגם הברית שבו כמבואר בתורה ג'. **נמצא** שפנימיות הקול נפגם ע"י פגם הברית וזה רועה זונות יאבד הון דהיינו את פנימיות הכוונה לשם שמים שבקול ולא רק לעצמו אלא גם לשומע אותו. וכיון שלשון הקודש עיקרו היא הכוונה לשם שמים שבה ממילא מאבד גם את לשון הקודש.

^{מא} **עין משלי ג' בהגה ברש"י שם וכן הובא בבאר היטב אר"ח סי' נג בשם הפסיקתא. אמנם בפסיקתא עצמה איתא ממה שחננך אם נתן לך קול ערב וכו'.**

^{מב} פסיקתא רבתי פרשה כה

^{מג} **הבאר היטב מביא** זאת לענין שליח חיבור כמבואר פסיקתא רבתי פרשה כה... דבר אחר בקולך שאם היה קולך נאה והיית יושב בבית הכנסת עמוד וכבד ה' בקולך. חייא בן אחותו של רבי אליעזר הקפר היה קולו נאה והיה אומר לו חייא בני עמוד וכבד את ה' ממה שחננך. נבות היה קולו נאה והיה עולה לירושלים והיו כל ישראל מתכנסים לשמוע קולו פעם אחת לא עלה והעידו עליו אותם העדים בני בליעל (אבד) [ונאבד] מן העולם מי גרם לו על שלא עלה לירושלים בראיה לכבד את ה' ממה שחננך...

^{מד} **צ"ע כי לשון הקדש** הוא דבורים והגרון הוא קול בלבד שהרי רק בה' מוצאות הפה נחתך לדבור. אבל באמת אדרבה אע"פ שנקרא לשון קודש ולשון הוא אחד ממוצאות הפה החותך את הקול, אבל עיקר לשון הקדש הוא הכוונה שבדיבור וכמבואר בקיצור ליקוטי מוהר"ן שטוב לדבר בלשון שרגיל בה. נמצא שעיקר לשון הקודש תלוי בכוונה והתפעלות הלב שבה נאמר הדיבור, והכוונה היא מתלבשת בקול כידוע שהקול הוא פנימיות הדבור בחי' תפארת המאיר במלכות פה ע"י הלשון שהוא היסוד.

^{מה} **משלי פרק ג** (ט) כַּבֵּד אֶת יְדֹוּד מִהוֹנֵף וּמִרְאשִׁית כָּל תְּבוּאָתָהּ:

מצודות דוד – (ט) מהונך – להפריש ממנו צדקה. ומראשית – לתת תרומות ומעשרות:

רש"י – (ט) מהונך – מכל מה שחננך אפי' מקול ערב (אל תקרי מהונך אלא מגרונוך). ומראשית – אלו תרומות ומעשרות:

תלוי בחי' כבוד כבוד האדם/מ"ו וכבוד שמים [מ"ז/מ"ח]. **כי היפך הכבוד, היא מט' חרפות ובזיונות.** והם תולים במקום עריין, כמובא בתיקונים (תיקון נח [נ"ז] נ"א/נ"ב) על הכתוב באדם וחוה לפני החטא **ולא יתבוששו** [נ"ג] ומבאר שם הסיבה כי **אין בשת אלא במקום עריין** וכיון שלא היה אז יצה"ר לעריות לכן לא בושו במערומיהם. ומבאר רבנו **עריין** דהיינו זיווג אסור **הוא פגם הברית/נ"ד** שלנו עם הקב"ה, דהינו כשלא שומר כח ההולדה לכוונו לשם שמים, **בבחי' ערלה/נ"ה** שהיא עור החופה

^{מ"ו} **כידוע שעיקר** הלבוש הוא על מקום עריין, ולבוש מלשון לא בוש, וכן בגמ' רבי יוחנן קארי למניה מכבודתא, דהינו שלבוש מבטל הבושה והוא כבוד האדם. וכמבאר לקמן עה"פ יתבוששו.

^{מ"ז} עיין תורה יא אות ג

^{מ"ח} **לשון הקדש תלוי בכבוד שמים** שתלוי עד כמה מבטל כבוד עצמו וזה תלוי בשמירת הברית.

עיין בזה **תורה יא אות ג'** וְכָבוֹד בְּשִׁלְמוֹת, אֵינּוּ כִּי אִם עַל יְדֵי וְאִ"ו שְׁיִמְשִׁיךְ לְתוֹכָהּ, כִּי בְּלֹא וְאִ"ו נִשְׁאַר כְּבֹד פָּה (ה), וְעַל – יְדֵי וְאִ"ו הוּא בְּחִינַת (תְּהִלִּים ל'): "כְּבוֹד וְלֹא יָדַם"; כִּי כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר וְאִ"ו, הוּא מוֹסִיף (פְּסָחִים ה.), הֵינּוּ בְּחִינַת תּוֹסֵפוֹת קִדְשָׁהּ, הֵינּוּ שְׁמִירַת הַבְּרִית, כְּמֵאֵמֶר חֲקַמְיִנּוּ, וְכְרוֹנֵם לְבָרְכָהּ: 'כָּל מְקוֹם שֶׁאֲתָה מוֹצֵא גֶדֶר עֲרוֹה, אֲתָה מוֹצֵא קִדְשָׁהּ' (וַיִּקְרָא רַבָּה כ"ה, הוֹבָא בְּרִשִׁי"י), כִּי זֶה תְּלוּי בְּזָה, גְּאוֹת וְנֵאוֹף, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲקַמְיִנּוּ, וְכְרוֹנֵם לְבָרְכָהּ (סוֹטָה ד:); עַל פְּסוּק (מִשְׁלִי ו'): "וְאִשְׁתִּי אִישׁ נָפֵשׁ יִקְרָה תְּצוּד:"

^{מ"ט} בדפוס - הכבוד חרפות, בתשכט - הכבוד הם חרפות

^{נ'} דף צב:

^{נ"א} בתקפא - (תיקון נח) ובתשכט תוקן

^{נ"ב} **תיקוני זהר דף צב.** - ובההוא זמנא דאתפשטת מאלין לבושיין, אתייחדת עם בעלה בקרוב בשרא, הדא הוא דכתיב (בראשית ב') עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת, על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד, דכך דרכא לאתייחדא דכר ונוקבא בקירוב בשר, ודא דבוקא (נ"א קורבא) דיחודא דלעילא, דלא יהא דבר חוצץ, ובגין דא אוקמוהו מארי מתניתין, דכך בר נש מצלי ומייחד קודשא בריך הוא בשכינתיה דלא יהא דבר חוצץ בינו לבין הקיר, (שכינתיה קרקוריה דקיר קירות הלב), דלא יעביד פרווד וקצוץ בין קודשא בריך הוא ושכינתיה, ורוא דמלה ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו, ערומים בקרוב בשרא בלא לבושה כלל, ובההוא זמנא דקודשא בריך הוא ושכינתיה כחדא בלא לבושה כלל, אתמר ביה ולא יכנף עוד מוריך, והיו עיניך רואות את מוריך.

אמר ליה רבי אלעזר, אבא, מאי סיומא דקרא ולא [דף צב:] יתבוששו מה ענין בושה שייך בו"ן דאצילות הלא למעלה אין ערוה ואין קליפה, אמר ליה ברי נכון כדבריך **באתר דאית ערוה אית בשת**, ודא איהו ירא בשת שיראה מביאה לבושה, וכל זמן שמתירא מעריות שהם הקליפות צריך בשת, ומאן דלית ליה בשת בודאי לא עמדו רגלי אבהתוי על טורא דסיני,

ובשת איהו בתלת גוונין כשמתביש פתאם נעשה חוור ואח"כ וסומק וכשמתביש זמן רב נעשה וירוק באנפין, דאתמר בהון שלעתיד לבוא (ישעיה כ"ט) לא עתה יבוש יעקב בגוון סומק וירוק, ולא עתה פניו יחווירו בגוון חוור, ואלין תלת גוונין דאית בהון בשת אלין אינון תלת גוונין דתלת קליפין דאגוזא שהם הגורמים הבשת, דאינון עריין קליפות דבהון אתלבשת קשת המלכות ואתחזיא בהון בגלות היא נראית רק כשמתלבשת בהן:

ובגין דאינון עריות תלת קליפין, אתמר בהון אין דורשין בעריות בשלשה, ואסיר לאסתכלא בהון, ובגין דא אסיר לעמא קדישא לאסתכלא בגוונין דקשת, **ודא רוא דערלה דאית לה תלת קליפין** ג' עביות עור, **דצריך לאעברא לון מאות ברית קדש**, ומיד וראיתיה לזכור ברית עולם, ועל אלין תלת קליפין אתמר של נעליך מעל רגליך, ומיד וראיתיה, ובזמנא דמשה הוה מתלבש בהון, מה כתיב ביה אל תקרב הלום, ומיד דאתפשט מנייהו אתקריב תמן:

^{נ"ג} בראשית ב כה

^{נ"ד} **אע"פ שלשון עריות** הוא מלשון כמער איש וליות (במלכים א ז לו) פירוש שהיו שם ציורים של חיבור איש וליותו דהיינו בת זוג. עי"ש מצודות ציון כמער הוא עניין חבור ודבוק כמו בתהלים לו לה ומתערה כאורח רענן. דהיינו שעריות הוא לשון חיבור ולא דווקא חיבור פגום, אבל בלשון תורה וחז"ל עריות הכוונה לחיבור האסור, שהוא פגם הברית. ולא רק בגלל שהוא אסור אלא שדייקא החיבור שע"י כח ההולדה הוא הנקרא פגם הברית יותר מכל עבירה שגם היא פגם בברית שכרתנו עם הקב"ה. כי הפגם שנעשה ע"י כלי ההולדה פוגמים ביסוד שבו תלוי הכל, ואילו שאר עבירות עיקר הפגם במלכות.

זה מה שכתבתי בביאור על הקיצור ליקוטי מוהר"ן אות ב' ד"ה **ערוה** - (שמעתי מהריצ"ח בלק תשנ"ח ביאור) דערוה לשון "כמער איש וליות" (מלכים א' ז לו) דהיינו לשון חיבור. **החת"ס** על ברכת האירוסין "שאסר לנו את העריות" שואל היכן מצינו ברכה על האיסור. ומתוך שהברכה היא על שציוונו על החיבור הנכון. וזהו שברית נקרא ברית המעור דהיינו ברית החיבור. **המהר"ל** מבאר בשני אופנים א"א ליצור חיבור או שממילא כבר ישנו או שבשום אופן לא יועיל דהיינו כי אח ואחות הם ממילא מאוהים דשוים זה לזה, ואלו אב ובתו א"א שיהיה חיבור דלעולם לא יהיו שווים. **וזהו** שציוונו על החיבור הנכון דהיינו באופן שע"י הנישואין יתחדש החיבור והשוויון.

וניאוף היא כל סטיה מהחיבור הנכון ובדקות יותר גם עם בת זוגו האמיתית צריך תמיד להיות מכוון שההשפעה תהיה לשם שמים דהיינו שבוודאי לצורך עצמו אין זה היושר אבל אפילו לצרכה אין זה סוף דבר כי היא לא הסוף אלא הכבוד שמים שייצא דהיינו שהחכמה היא לראות את הנולד את העתיד תיקון השכינה ולא את הנגלה לעין וזה החיבור הנכון הימנע וליות המתוקן. וכל סטיה מזה הוא נוטה לכיוון הערוה דהיינו הסטייה מהחיבור הנכון. כי באופן המצטבר מוביל לאשת זנונים היצה"ר.

^{נ"ה} **פגה"ב בחי' ערלה** - לשון חז"ל הוא שערלה הוא עור החופה על הברית קדש (לק"ה מילה ב' ב') כי העטרה היא לצורך ההולדה אבל העור החופה עליה אינו אלא להגביר התאוה ואין בו צורך הולדה כלל. והולדה דקדושה היא תיקון הברית כשכל כוונתו רק על הכבוד שמים שיוולד מהחיבור אבל כשמתערב תאוה מתערב כוונה לצורך עצמו והיא ערלה. לכן גם בהסיר הערלה עדיין יש ערלה גשמית שצריך התגברות גדולה לכיון המחשבה לכבוד שמים ולשמור המחשבה שלא תמשך אל התאוה הגשמית שהיא פגם הברית.

על ההולדה לשם שמים¹¹, ואין בה צורך הולדה, אלא הגברת התאוה, **בחי'** מה שאמרו שמעון ולוי לחמור ושכם בנו שעינה את דינה אחותם, כשדברו איתם במירמה על כריתת ברית בתנאי שימולו עצמם **(בראשית לד/יז)** **כי חרפה היא לנו** דהיינו שכדי להתחבר עימנו צריכים אתם למול עצמכם, כי הערלה כיוון שהיא לתגבורת התאוה היא בושה לנו, כי כל כוונתינו בהולדה רק לשם שמים.

ניחזהו שנקט שלמה במשלי ג' הנ"ל כבד את ה' מהונך, **כבד** דייקא, **שהוא** **היפך של חרפות** **ובזיונות** שעיקרן בגלל פגה"ב. **שהוא** הכבוד שמים **תולה בהונך, היינו בגרונוך, שהוא שלימות לשון הקודש** שעל ידו אוסר וקושר ומבטל את תאוות העריות בבחי' לשון נופל על לשון דהיינו שמפיל את הלשון של מדורת תאוות ניאוף **כנ"ל:**

ושם יוסף ע"ש שלימות לשון הקודש רוצה לומר שרחל אמנו ראת ברוח הקדש שבנה יוסף מסוגל ביותר לתיקון הברית ושלימות לשה"ק לכן קראה לו יוסף על שם לשון הקדש¹², **שהוא תיקון הברית, בבחי' המבואר (שם ל')/ס"א** שכשנולד יוסף אמרה רחל **אסף אלקים את חרפתי** פשט הפסוק כוונתה לחרפת היותה עקרה, ורבנו לומד מכאן גם רמז לחרפה¹³ של פגה"ב/ס"ג, שבחסרונו של יוסף הצדיק שהוא מרכבה לתיקון הברית ע"י שלימות לשון הקדש, כנ"ל שאמר לאחיו כי פי המדבר בלשה"ק. **כי** ביטול החרפה של פגה"ב **בו תלוי כבוד, כי אין בשת אלא במקום עריין** לכן כשמבטל את העריין שהוא פגה"ב אזי נעשה כבוד שמים **כנ"ל:**

לק"ה מילה ב' ב' – ועקר המילה היא לגלות העטרה שהיא בחינת מלכות פידוע, כי הערלה היא חופה על הברית קדש. ועקר הערלה החופה על ברית קדש היא נמשכת מבחינת ערלת לב שהוא טפשות הלב.

עיין מהר"ל תפארת ישראל פרק יט – וידוע כי הערלה נקראת על שם כסוי ואטימה, וכל דבר נכסה ונבדל נקרא ערלה, וזהו בכל מקום שנאמר ערלת לב שאינו נכנס הדבר בלבו ונבדל ממנו וכן ערלת און כסוי און. וכל דבר מופרש ומובדל מדבר יש לו אטימה וכסוי המבדיל שהוא הערלה.

עיין פירוש האלשיך ז"ל בתורת משה על בראשית (יז א' ב') – הסרת הערלה שמתיש ראש הגויה, ונכנע החומר מהתגאות, ומתמעטת התאוה גופנית,

¹¹ **עיין גם תורה לר עפ"י** הזוהר שחסד מתגלה בפומא דאמה, דהיינו שאהבה דקדושה והכסופים הקב"ה תלויים בתיקון הברית, דהיינו שמירת הכח ההולדה שיהיה רק לכבוד שמים. אבל כשפונה אפילו מעט לתאוה ותענוג גשמי מופקע מאהבת ה'.

¹² **בראשית לד** (יג) ויענו בני יעקב את שקם ואת חמור אביו במרמה וידברו אשר טמא את דינה אחתם: (יד) ויאמרו אליהם לא נוכל לעשות הדבר הזה לתת את אחתנו לאיש אשר לו ערלה פי חרפה הוא לנו: (טו) אך בזאת נאות לכם אם תקונו כמנו להמל לכם כל זכר:

רש"י – (יד) חרפה הוא – שמץ פסול הוא אצלנו הבא לחרף חבירו הוא אומר לו ערל אתה או בן ערל. חרפה בכל מקום גדוף:

¹² בתשכט - זה

¹³ בתשכט - שהיא

¹⁴ **דהיינו שיוסף נקרא מלשון אסף** אלקים את חרפתי, דהיינו ביטול הבושת של עריות ע"י תיקון הברית של יוסף, כי מיד שנולד אע"פ שעדיין לא עמד בנסינות, וצדיק לא נקרא אלא מי שעומד בנסינות של עריות כמבואר בזוהר אעפ"כ מצד נשמתו כבר נעשה התעוררות של תיקון הברית בעולם מיד כשנולד. כדמצינו במדרש הובא בפרש"י שמיד שנולד יוסף בטח יעקב שאין לו לחשוש מעשו ויכול לחזור לארץ, כמו"ש בעובדיה א שעשו נמשל לקש ויוסף לאש.

אבל צ"ע כי בפסוקים מבואר שיוסף נקרא על שם יוסף לי בן אחר ולא על שם אסף חרפתי שנאמר רק כציון מציאות ששוב אינה עקרה. אבל עיין רשב"ם שמקשה ומתרץ – שקראה לו על שם אסף אלקים חרפתי אבל רמוזה בשמו גם התפלה לכן אחר באות י' נמצא השם יוסף משמש שני אמירות אסף ויוסף.

¹⁵ **בראשית פרק ל** (כג) ותהר ותלד בן ותאמר אסף אלהים את חרפתי: (כד) ותקרא את שמו יוסף לאמר יסף ידוד לי בן אחר: (כה) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לכן שלחני ואלכה אל מקומי ולא רצי:

רש"י – (כג) אסף – הכניסה במקום שלא תראה וכן (ישעיה ד) אסף חרפתנו (שמות ט) ולא יאסף הביתה (יואל ד) אספו נגהם (ישעיה ט) וירחך לא יאסף לא יטמן: חרפתי – שהייתי לחרפה שאני עקרה והיו אומרים עלי שאעלה לחלקן של עשו הרשע.

(כה) כאשר ילדה רחל את יוסף – משנולד שטנו של עשו שנא' (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש אש בלא להבה אינו שולט למרחוק משנולד יוסף בטח יעקב בהקב"ה ורצה לשוב:

¹⁶ **חרפה אותיות רפח** נצוצין שברי כלים שתיקונם והעלתם הוא ע"י תורה ומצוות שלנו כפי תיקון הברית. ויוסף הצדיק ע"י שעמד בנסינות עם אשת פוטיפר זכה ביותר לברר מהרפח ניוצות ומובא בכתבי האר"ז"ל שמכלל הרפח"ש שכל ישראל בכל הדורות צריכים לתקן יוסף לבדו תיקון ר"ב מהם במצרים. עיין ספר אגרא דכלה דף קסב. – ויצבר יוסף "בר (בראשית מא מט). כבר ידעת הכוונה שאסף ר"ב ניצוצות אשר היו שקועים בקליפת מצרים מרפח" ניצוצין שנפלו בשבירת הכלים כנודע, ויוסף הוא המסוגל לזה כנודע ואין להאריך:

¹⁷ **קצת משמע** לפי רבינו שבלידתו הרגישה שעד עתה היה לה איזה בחי' פגה"ב לפי מדרגתה וכשנולד יוסף נאספה החרפה הזו ממנה.

ונחש שהוא הרע הכולל הנ"ל יצה"ר של ניאוף/ס^ד, רוצה לומר שתאוות ניאוף שיש לאדם היא בחי נחש שיש בו **כשאין שלימות בלה"ק** דהיינו כשאין לאדם בחי לשון נופל על לשון להכניע את התאוה הזו **אזי הנחש שבו הוא הולך ושולט על לה"ק** דהיינו שפגה"ב משתלט עליו ומונע ממנו לדבר דבור קדוש. **בבחי נחש שולטנותיה על בשרא** סה"ס/ס^ו כי בחי בשר היא הבחי שלו כמבואר בתיקוני י: זוהר שבשר הגוף שלנו אחרי החטא הוא משכא דחויא, דהיינו עור הנחש/ס^ח דהיינו הלבוש גשמי כותנות עור שהלביש הקב"ה את אדם וחיה אחרי החטא. **היינו בחי חוה/ס^ט הנ"ל/ע**, **שהיא בחי בשר מבשרו של אדם/ע"א** כמו שכתוב "זאת הפעם בשר מבשרי" [ע"ב/ע"ג], **בבחינות בשר קודש [ע"ד/ע"ה]**

^ט **כמבואר בנחש הראשון** גם קודם החטא כשאדם וחיה לא יתבוששו כי היו בלא יצה"ר אבל הנחש היה היצה"ר בעצמו ונתאוה לניאוף ועל כן השתדל לפתות את חוה. כמצינו בגמ' **שבת קי**. שהנחש מתאוה לנשים כי כל כולו בחי יסוד דקליפה. עוד יחוס מיוחד לנחש והניאוף **עיין בכורות ה: שאינו כשאר חיות שאינן משמשות אחר שנתעברו אלא משמש תמיד**. גם **עיין תרגום יונתן על בראשית כה כז** – ויהי עשו איש ידע ציד – והוה עשו גבר נחשירכן למצוד עופן וחיון: ועיין **מאור ושמש** שם שכתב וראיתי בציונים על התרגום הזה, שהיה דמות נחש חקוק על ירכו. **אבל מהריצ"ח** שמעתי גם לפרש נחשירכן דהיינו נחש על ירכו. היינו הלעומת זה של יעקב איש תם שהיה בחי איש חרבו על ירכו דהיינו חרב התפלה המבואר בתורה ב'. **ונ"ל מה שנחשירכן** פירושו יודע ציד זה בעצמו בחי חרב שהרי כתיב ביה על חרבך תחיה ונקרא יודע דייקא בחי יודע דעת עליון של בלעם בחי ניאוף המבואר בתורה מג. שכל זה הפך ממש שהדעת דקדושה שעל ידה התפלה היא חרב על ירך. **ועיין בשל"ה** הקדוש טעם שימת בשר הערלה בעפר, שאל המאור הקדוש ע"ה לאליהו ז"ל והשיב: שמעתי בישיבה של מעלה שהערלה הוא הנחש, וכיון שמעבירין אותו ממקומו צריך לתת לו מזונו, הדא הוא דכתיב (ישעיה סה כה) 'נחש עפר לחמו':

^ט בתשכ"ט הוסיף כאן (כמובא בה"ק)

^ט * עיין זהר נח. פקודי רסט. [עיין גם זהר שלה דף קע.]

^ט **זהו נח סה** ופקודי רסט הם אחד ולא מדברים מהנחש בפירוש אלא מקץ כל בשר שהוא בחי נחש וצ"ע שלא מדברים על בשרא אלא לאפוקי מנשמתא אבל לא לאפוקי מהעצמות. וז"ל שם – תא חזי האי קץ כל בשר כל רעותיה לאו איהו אלא בבשרא תדיר, ובגין כך תקונא דבשרא תדיר לגביה, ועל דא אקרי קץ כל בשר, וכד איהו שליט, שליט על גופא ולא על נשמתא, נשמתא סלקא לאתרה, ובשרא אתיהיב לאתרה דא.

אבל מפורש שדייקא בשר עיין **זהר שלח קע**. – סט"א יתבת נח המאור בשרא ומסטרטא דיליה אתיא בשרא ולא מלה אחרא. רתיכין מנכנות דיליה יתבין כח פעולה כל אינון גידין וערקין לאמשכא דמא לבשרא

עוד עיי"ש – וע"ד חשיבו דגופא גרמין הוו כי הו מלי הקושה ובג"כ כתיב ועצמותיך יחליץ. יצילא ויחזק אוחן שייקמו. ובשרא לא כתיב ביה הכי כי הוה נח מהסטי"א ויחזק וכל זמנא דבשרא דסטרטא אחרא קיימא בקיומא ההוא שטן קיימא לאסטנא אתאביד בשרא לית ליה רשו לאסטנא דהא לית ליה על מה דיסתמין וע"ד כתיב יכל בשר מרואי ושפו עצמותיו לא ראו. מההוא חיוז דשטן דקיימא לאסטנא דלא יכיל כיון דיכל בשרו ושפו עצמותיו לא ראו. לא אתחזון לקרבא לגביה דלית ליה בהון חולקא כיון דשף כל חד וחד מדוכתיה לא תבע עלייהו ולא קאים לאסטנא בניייהו לבתר דבשרא מתעכלא הא לא יתבע דינא ולא קאים לאסטנא דהא לית ליה על מה דיסתמין ולא אדכר לב"נ בשום מלה דעלמא.

^ט **נקרא עור** לרמוז לסוד עור הנחש שכל שבע שנים משיל אותו אבל הכוונה גם לבשר האדם ואפילו לעצמות שהרי קודם החטא לא היה להם גוף גשמי כלל אלא שיש חילוק בין בשר לעצמות כמבואר בוזהר שלח הנ"ל כי עצם רומז יותר לעצם האדם והפנמיות שבו, וגם בוזהר נח הנ"ל משמע שעיקר השליטה על הבשר אחרי הפטירה אבל העצמות נשארות (לכד ממי שמתקיים בו רקב עצמו קנאה).

^ט **הנחש בו התלבש הסט"א** והוא נוק' דס"מ כמבואר בכהאריז"ל הוא היצה"ר הוא השטן, ועיין בבחי עה"פ ויסגור בשר תחתיה שאות ס' בתיבה זו רומזת לשטן שנברא עם האשה, וכפי שתבאר בהמשך שכל זה כשמנתקת עצמה מהאיש כי היא בחי נוגה ששם אחיות הקליפות וכשוזכרת כי מאיש לוקחה זאת אזי עולה ומתקדשת. עד שהיא מש לשון הקדש. שהיא אש להבה להקב"ה.

^ע **רבינו הלך ומבאר** שזה בחי הנחש שפיתה לחוה כי אדם הוא שלימות לשה"ק אין הנחש יכול לינק ממנו אבל חוה כשאינה בטלה לגמרי לאדם וכמו שהיה בתחילת הבריאה כנ"ל בספד"צ עד לא הוה מתקלא לא הוה משגיחין אפין באפין לכן היה אפשרות לנחש לפתותה ולינק ממנה עד כדי שהפיל גם את אדה"ר

צ"ע כשלא היו משגיחין אפין באפין הרי בכל הבחינות היה כן וא"כ גם אדם כלפי מעלה לא היה אפין באפין א"כ מדוע לא היה לנחש מקום לפתותו בעצמו

^{ע"א} **צ"ע הרי כתוב** ויקח אחת מצלעותיו ואח"כ כתוב ויבן את הצלע א"כ איך אומר אדם בשר מבשרי הרי הבשר הוא תוספת בבנין הצלע ואולי היה מוכרח לקחת בשר עם הצלע כדי שיעלה ארוכה כמבואר במשנה כלים פ"א מ"ה – פֶּרֶשׁ מְמוֹנֵי אֶבֶר שְׂאִין עָלָיו בְּשָׂר כְּרָאוֹי, מְטֵמָא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא, וְאִינוּ מְטֵמָא בְּאֵהָל. וְאִם יֵשׁ עָלָיו בְּשָׂר כְּרָאוֹי, מְטֵמָא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא וּבְאֵהָל. שְׂעוֹר בְּשָׂר כְּרָאוֹי, כְּדִי לְהַעֲלוֹת אֲרוֹכָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם יֵשׁ בְּמִקוֹם אֶחָד כְּדִי לְהַקִּיפוֹ בְּחוּט עָרֵב, יֵשׁ בוֹ לְהַעֲלוֹת אֲרוֹכָה:

ונ"ל שלזה כיוון העמק דבר שם פסוק כא שכתב – ויסגר בשר. דעצם אין גזעו מחלף כדא' בנדה נ"ה וכך הטביע הקב"ה מי שאמר והיה העולם:

אבל מפרדר"א לא משמע כן דס"ל שאת הבשר לקח מהלב ולא מה שעל הצלע עיין פרקי דרבי אליעזר פרק יב – חס הב"ה על אדם הראשון שלא להכאיבו והפיל עליו שינת תרדמה וישן לו ולקח עצם מצלעותיו ובשר מלבו ועשאה עור והעמידה כנגדו והקיצו משינתו וראה אותה שהיא עומדת כנגדו ואמר זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי. אמנם עיין שם רד"ל אות לד מה שמיישב הסתירה.

שהוא כינוי לברית מילה שע"י כריתת הברית והקשר עם הקב"ה בהסרת הערלה, אזי הוא קודש, ובלא ברית אזי הוא בחי' נחש, בחי' עשו נחשירכן נחש על ירכו/טו. הכי נמי שכשהיא זוכרת שהיא בשר מבשרו, ועי"ז מחוברת אליו, אזי היא בשר קדש/טו, אבל כשנפרדת ממנו ח"ו היא בשר נחש.

וזה בחי' נחש שפיתה לחוה והטיל בה זוהמא [ע"ן/טו] עפ"י הפשט בגמ' שבא עליה, ואיתא בספרים שמזיווג זה נולד קין, אבל בתורה ז' מבאר רבינו שבדיבור עימה הטיל בה זהמה ע"י שנתן לה עיצה

עוד צ"ע עכ"פ כתוב ויקח אחת מצלעותיו וא"כ אפילו אם לקח גם בשר אבל הוא טפל לצלע א"כ מדוע רבינו מכנה אותה דווקא בשר ועוד עיין בזה ח"ג דף קע. שבשר הוא משכא דחויא וכח התהוותו מצד הסט"א כמבואר שם ואילו צלע שהיא עצם היא מצד החכמה וע"ד חשיבו דגופא גרמין הווי ובג"כ כתיב ועצמותיך יחליץ. ובשרא לא כתיב ביה הכי וכל זמנא דבשרא דסטרא אחרא קיימא בקיומא ההוא שטן קיימא לאסטנא

ונראה שדווקא נקט רבינו בשר שהוא בחי' קליפת נגה דאינו טומאה גמורה שהרי אפשר לקדשו כדמצינו שהיו צדיקים שלא בלא בשרם בקבר והיו שאפילו עלו בגופם למעלה לג"ע וא"כ הבשר דייקא הוא בחי' נגה בחי' תרגום בחי' אשה ואילו העצם היא בחי' קדושה הבאה מלמעלה

אבל לכאורה לפ"ז צ"ע א"כ אדרבה מדוע ויקח אחת מצלעותיו ולא בשר, אמנם עפ"י הפשט א"א לגוף להתקיים בלי עצמות, אבל עפ"י רבינו אולי אפ"ל שחייב שיהיה אצלה איוה בחי' קדש הבא מלמעלה כיסוד שעליו יבנה כל הקומה שזה היסוד הוא המזכיר לה תמיד כי מאיש לוקחה ואת שאם לא היה בה צלע ממנו לעולם לא היתה יכולה לעלות לקדושה.

^{טז} * בראשית ב כג

^{עג} **בראשית פרק ב (כב)** וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבַאֶהָ אֶל הָאָדָם: (כג) וַיֹּאמֶר הָאָדָם וְעַתָּה עֲצָמִי וְבָשָׂר מִבָּשָׂרִי לְזֹאת וְקָרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לָקְחָה זֹאת:

^{טז} בתרלו ציין כאן (ירמיהו ואו וכמובא בזה"ק) ובתשכט מחק וכתב במקומו (חגי ב') אבל עיין ירמיהו יא טו וזהו רע"מ פנחס רנג. וזהו חדש מגילת איכה דף נה. והקדמת הוהר דף ת:.

^{ע"ה} **ירמיה פרק יא (טו)** מִה לִידִידִי בְּבֵיתִי עֲשׂוּתָהּ הַמְזֻמָּתָה הָרְבִים וּבָשָׂר קָדֵשׁ יַעֲבֹרוּ מֵעֲלֵיךָ כִּי רַעַתְכִי אֲזוּ תַעֲלֶיךָ:

רש"י – (טו) מה לידידיי בביתי – מה לעם סגולתי לבא עוד בביתי. עשׂוּתָהּ המזומתה – לעשות היא מזומת עצת חטאים שלה. הרבים – שבהם. ובשר קודש יעברו מעליך – אף המילה בטלו מבשרם שעל ידה היו מקודשים לי. כי רעתכי אז תעלווי – כשאתם עוברים עבירה אתם שמחים:

כל המפרשים פירשו בשר קדש על הקרבנות ורק רש"י פירש על ברית מילה וכן איתא בזהו לך לך צד. – פתח אידך ואמר, (איוב יט כו) ומבשרי אחזה אלו"ה, מאי ומבשרי, ומעצמי מבעי ליה, אלא מבשרי ממש, ומאי הוא, דכתיב (ירמיה יא טו) ובשר קדש יעברו מעליך, וכתיב (בראשית יו יג) והיתה בריתי בבשרכם, דתניא בכל זמנא דאתרשים בר נש בהאי רשימא קדישא דהאי את, מניה חמי לקב"ה, מניה ממש, ונשמתא קדישא אתאחדת ביה, ואי לא זכי, דלא נטיר האי את, מה כתיב (איוב ד ט) מנשמת אלו"ה יאבדו, דהא רשימו דקב"ה לא אתנטיר. ואי זכי ונטיר ליה שכינתא לא אתפריש מניה, אימתי מתקיימא ביה כד אתנסיב, והאי את עייל באתריה, (מצוין), דתניא מאי טעמא וא"ו ה"א אולין כחדא, אלא חד דכר וחד נוקבא, אשתתפו כחדא ואקרי חד שמא כדן חסד עלאה שרייא עלייהו, באן אתר שרייא בסטרא דדכורא, ומאן חס"ד חס"ד א"ל דאתי ונפק מחכמה עלאה, ואתערט בדכורא, בגין כך אתבסמת נוקבא.

ועיין זוהר (רע"מ) פנחס דף רנג. – דאיהו לחמו ואיהו יינו ואיהו בשר דיליה ואתמר בה עצם מעצמי ובשר מבשרי בשר קדש דאוקמוה עלה מארי מתיבתאן בבשר היורד מן השמים עסקינן.

הפסוק בחגי מביא רבינו בסוף תורה ז' לענין תיקון הברית ע"ש. חגי ב (יב) הֲנֵן יִשְׂא אִישׁ בָּשָׂר קָדֵשׁ בְּכַנֵּף בְּגָדוֹ וְנִגְעוּ בְּכַנְפּוֹ אֶל הַלְחָם וְאֶל הַנְּזִיד וְאֶל הַיַּיִן וְאֶל שְׁמֵן וְאֶל כָּל מֵאֲכָל הַיְקָדָשׁ וַיַּעֲנֵנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר:

^{ע"ו} **כ"ל עפ"י התרגום** על יודע ציד וביארו (ע"ש משמאל תלחת תרפא) שנוולד עם ציור נחש על ירכו, הפך החרב תפלה של ירך יעקב, ראיתי שכתוב שמחמת רבוי דם לא נימול וכשגדל לא רצה למול אבל בפרקי דר"א כח שיצחק מל אותו אבל עשו מאס את המילה ולא מל בניו.

ועיין השל"ה הקדוש – מסכת מגילה תורה אור – וְהָ לְשׁוֹן הַצִּיּוֹנִי פְרֻשֶׁת תּוֹלְדוֹת: וַיִּצְא הָרָאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי (שם שם, כה) סודו מוכן, כִּי הָיָה סִיגוֹ דִּיצְחָק, וְהָיוּ סוּד רֵאשִׁית גוֹזִים עֲמֶלְקִי (במדבר כד, כ), וְעֲמֶלְקִי שֶׁרֶשׁ הַנְּחָשׁ הַקְּדָמוֹנִי. רָמְזוּ לָזֶה כְּתָבוּ הַמְקַבְּלִים כִּי הָיָה לוֹ דְמוּת נְחָשׁ עַל יָרְכוֹ. וְאַנְקְלוֹס הִגִּיר בְּפִי הַסוּד יִדְעֵ צִיד (בראשית כה, כז) – נחשירכן.

^{ע"ז} **עיין תנא דבי אליהו רבה** פרק ט' שדבורה הנביאה זכתה לנבואה ע"י שכיבדה את בעלה העם הארץ ולכאורה קשה שאינו קודש, אבל התירוץ שבמהות ושרש הדברים זה לא משנה כלל כמה הוא חכם בפועל העיקר שזכרה כי מאיש לוקחה ואת וזכתה ע"י שכבדה אותו מצד היותו בשרו בחי קדש הבא מלמעלה בחי' דכר המביא חידוש מלמעלה מה שאין כן אשה שרק בחי' מקבל ובונה ושומר, לכן זכתה ע"י ללשה"ק רוח הקדש ונבואה.

^{טז} * שבת קמו.

^{ע"ט} **הטיל בה זוהמא** – צ"ע הלשון הטיל. עיין יאיר אור למלבי"ם הטלה היא רק בדבר שיוטל מלמעלה למטה. משמע שהיה לנחש איוה בחי' גבוהה מהאשה שמשם הטיל בה את זוהמה.

הטיל הוא לשון תרגום עיין מצודות ציון על יונה (א ד) וה' הטיל רוח גדולה אל הים (ד) הטיל – ענין הסעה כי ורוח נסע (במדבר יב) תרגם אונקלוס נטל. משמע שהוא לשון תרגום, וכמבואר לקמן בתורה זו שעיקר התגברות הנחש הוא דרך התרגום.

מזהמת הנחש נוצרה הערלה באדם וטעם שלאשה אין ערלה עיין כלי יקר (ויקרא יב ב') עה"פ אשה כי תזרע וכו' – שהערלה בזכר הוא מזהמת הנחש שבאמו. ומשמע שזוהמה עצמה שהטיל הנחש באשה א"א להסיר, אלא רק מה שזוהמה זו בבחי' טופח עמ"נ להטפוח, ניתן להסיר. לכן האדם כיון שכח האשה בו, כמבואר בחז"ל אשה מוריעה תחילה יולדת זכר, הזוהמה שטופחת בו נעשית

וקבלה ממנו שזה בעצמו כמו זיווג, ובוה שיבש את דעתה והכניס בה רוח שטות לעבירה, לה ולכל הנולדים ממנה, **שהוא** דהיינו זהמת הנחש הזו היא **הרוח סערה** שכידוע היא הראשונה מג' קליפות הטומאה (עיין תורה פב) הנזכרות ביחזקאל א' [פ] / פא' שגורמת להתלהב לעבירה^{כ"ו} כמו רוח סערה בלא ישוב הדעת, וזהמת הנחש הזו היא גם **הרוח שטות** המסית את האדם לעבירה כמבואר בסוטה ג. אין אדם עובר

ערלה שאפשר להסיר. והנקבה שנולדת מכח הזכר בבחי' איש מזריע תחילה יולדת נקבה, בה אין זהמה שנוספת בה, לכן אין בה ערלה ואילו את הוזהמה שהטיל הנחש א"א להסיר ממנה.

הנחש הוא הרע הכולל הג' קליפות הטמאות ענן ואש ורוח סערה, הוא הרע להדיא שבעולם וזהמתו רואים אצל הגויים כמ"ש בגמ' שבת קמה סוף ע"ב מפני מה עובדי כוכבים מזוהמין שלא עמדו על הר סיני, שבשעה שבא נחש על חוה הטיל בה וזהמא, ישראל שעמדו על הר סיני פסקה וזהמתן, עובדי כוכבים שלא עמדו על הר סיני, לא פסקה וזהמתן. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי גרים מאי? אמר ליה אף על גב דאינהו לא הוו מזלייהו הוו דכתיב את אשר ישנו פה עמד היום לפני ה' אלהינו ואת אשר איננו פה וגו'. ופליגא דרבי אבא בר כהנא דאמר רבי אבא בר כהנא עד שלשה דורות לא פסקה וזהמא מאבותינו, אברהם הוליד את ישמעאל יצחק הוליד את עשו יעקב הוליד שנים עשר שבטים שלא היה בהן שום דופי.

וני"ל דלא פליגי כי באמת זהמת הגויים היא זהמת הנחש בעצמו כמו שהטיל עיין תורה לח אות ו' שרבינו מדייק לשון חז"ל בתיקונים (מי שאין לו בשת פנים) מי שיש בו עזות בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני. לא עמדו רגלי דייקא דהיינו שאין להם רגלים כי הם בחי' נחש שכתוב בו על גחונך תלך. ועיין גמ' ע"ז: דזהמת הנחש שבעכו"ם היינו דעדיפא להם בהמת ישראל מנשותיהם של עצמם. דהיינו ניאוף באופן היותר בהמי והכי פחות עושה פרי ועוד אעפ"י שמסתרסת ע"ז.

אבל אצל ישראל נמתק ע"י האבות, וכשהגיעו להר סיני פסק לגמרי כשהאיר להם המקיף של תריג עיטין מהר סיני. (עיין תורה ז שהתריג עצות גרמו)

ועיין תורה כב שהכתרים שזכו בהר סיני הם מהנעשה ונשמע שאמרו. ועיין גמ' שבת פח. שזכו אז למדרגת מלאכים בחי' "עושי דברו לשמוע בקול דברו" שאמרו נעשה ונשמע. ועיין תורה לח אות ו' שהכתרים האלה הם בחי' אור התפילין בחי' הבושה שהיא היפך זהמת העזות הנ"ל וכשהתנצלו את עדיים לקחם משה ומהם קרן אור פניו.

וכן אנו אומרים בהגדה דינו אפילו אם רק קרבנו להר סיני ולא נתן התורה, כי בקרבה להר לכד פסקה הוזהמה כפירוש הכלבו שראו מראות אלוקים "וניטל הספק מלבם". והביאור נ"ל כנ"ל כי התורה יצאה מספירת הבינה ובקרבתם להר סיני האיר להם המקיף מבינה, ונתבטל זהמת הספק. יסוד זה שקודם כל עליה מדרגה מאיר מקיף מהמדרגה העליונה לסייע לאדם לעלות אליה עיין כוונת הבה לה בקבלת שבת דרוש א ושם דרושי חזרת העמידה דרוש ג. ועיין תורה קיב מה שמביא ממנחות כט שבעל תשובה צריך סיוע מהפתח מן הצד שבאות ה'.

וכוונת רבי אבא בר כהנא שפסקה זהמתם כבר אצל יעקב אבינו שמעתי דהיינו לעניין להפקיע מהם שם בן נח בלי מיצרים ולהיות בבחי' אע"פ שחטא ישראל הוא. שהרי ישמעאל ועשו אבדו שם ישראל אבל מבני יעקב והלאה גם מומר נשאר לו שם ישראל. אמנם עדיין לא היה זה שם ישראל גמור אלא במתן תורה. וכנראה שזה מה שסייע לבני ישראל שישכימו לקרב להר סיני שלא כמו העכו"ם שסירבו בגלל הוזהמה שיש בהם.

ואח"כ בחטא העגל חזרה הוזהמה כי היה ממש בחי' חטא אדה"ר שכל הרע של הנחש היה אצל הערב רב שהיו בחי' המוחין שלו והטילו זהמתו בהם ע"י חכמות וסברות שהיו להם לעשות אלקים אשר ילכו לפניהם, ואעפ"כ מהגמ' הנ"ל משמע שלא חזרה הוזהמה כמו שהיתה לפני מתן תורה. וכנ"ל בשבת קמו שיש חילוק עצום בין ישראל לעמים בעניין הוזהמה.

בעניין מהות זהמת הנחש – הוזהמה זו מגיע עד שורש השרשים, כל ערוב הדעת והרשת שטומנת קליפת נגה

ועיין תורה ח' תנינא אות ח' ערוב ובלבול המדמה, שמערב ומבלבל באמונות פזביות, זה בחינת זהמת הנחש כי כל המנחשים והקוסמים בלם הם על-ידי כח המדמה, שאינו מברר ומתקן, שמערב ומבלבל אותם באמונות פזביות של שטות ושקר שהם זהמת הנחש.

וביאר הריצ"ח (יט"ו) שמדובר בשורש לפני דיעות ולפני תאוות ממש בשורש הרע שם הוא מטיל זהמתו. מתכוונים כאן על המגמה על הבעצם לאן אתה מכוון, זה הכל במדמה, באמונות כזביות שמטה לשקר שהכל גם כשעושה ונראה כאדם כשר אבל סוף דבר כל כוונתו לעצמו שזה ניאוף. מדברים בהתחלה בכתר של הדברים, באמונה, למעלה, יש בענין הזה זהמה, שמסבב אחרנית את כל הכוונה של האמונה גופא, שהיא התמסרות. הוא פוגע בשורש, כמ"ש הרמ"ע מפאנו עה"פ "דרך נחש עלי צור" שהוא שואף אל הצור אל ההתחלה של הבחירה, שטוען שהוא הצור. כי ביושר א"א לטעות כי ניכר להדיא שהוא מתחיל מהמקור האמיתי אבל בעקמומיות אזי כל נקודת סטיה טוענת להיות התחלת היושר וזה הנחש הוא ראשית הסטיה מהיושר וטוען שהוא המקור ומכאן מתחיל היושר האמיתי.

ואולי נקרא זהמה דייקא מלשון זה מה שמראה עצמו ואומר שזה המה (גמט' אדם) האמיתי והאמת שהוא אדם בליעל וידוע שהוא בחי' אות ק דרגליה יורדות מוות והיא כקוף בפני אדם.

* יחזקאל א'

^{כ"א} **יחזקאל פרק א** (ד) וְאָרָא וְהִנֵּה רוּחַ סַעְרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן עָנָן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת וְנִגְהָ לֹו סָבִיב וּמִתּוֹכָהּ פָּעִין הַחֲשָׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:

^{כ"ב} **במה שפוגמת הרוח סערה** בדיבור הקדוש עיין תורה לח אות ב- וכשפוגמין הדבור שהוא אדני, אז על – ידי הפגם, נעשה מרוח פיו, רוח סערה. פי כ"ז אותיות כל אחד כולל מעשרה, גימטריא ר"ע. ונעשה מבחינת הדבור, הינו מבחינת אדני, ר"ע אותיות, סערה. ס"ה הוא אדני, ר"ע אותיות. וזה בחינת (תהלים קמ"ח): "רוח סערה עושה דבור", שעושים ומתקנים את הדבור, ומעלים אותו מבחינת רוח סערה: ורוח סערה הנה, הוא מקטרג הגדול, שממנו באים כל הקטרוגים והנסיונות. והוא אחר הדברים, שהוא יונק מהדבור, כשמוצא פתח לינק. הינו "לפתח חטאת" (בראשית ד'): וכתוב (מ"ב ד'): "שמור פתחי פיך" וכו'. וכמו שכתוב בזהר (וירא קי"ט): "ייתי אחר הדברים והאלקים נסה את אברהם". והוא מסער גופה דבר – נש (ד). וכל המלשינות והרעות שהדברים על אדם, בא מרוח סערה, מאחר הדברים הנה. פי הוא בחינת קץ כל בשר (בראשית ו') שעושה קץ וסוף לכל בשר:

עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות, וזהמת הנחש הזו היא **אשת כסילות** הנזכרת בספר **(משלי ט/טג)** דהיינו היצה"ר הנקרא כסיל (קהלת ד' יג) שלא חפץ בתבונה אלא בהתגלות לבו (משלי ח ב), **והולך ומפתה את הרוח הקודש** דהיינו את היצה"ט, **שהוא לשון הקודש**, שהיא בחי' **אשה חכמה** [פ"ר/פ"ה] שיש לה חכמת לב טבעית להמלט מתהפוכות עוה"ז ולכוין ליבה לקבל חכמה מבעלה/פ"ו, **בבחי' חכמת נשים** בנתה ביתה **(משלי יד/י"א)** פשט הפסוק מדבר מחכמה שיש לאשה/פ"ו עיצה נכונה בענייני עוה"ז ובבנין הבית והמשפחה, ומטבעה יש לה אמונה ויראה פשוטה הנובע מדעת אבל קלה/פ"ט, דעת פירושו חיבור, ובנקודת החיבור שלה לשכל הקדוש לזכור שכל קדושתה רק ממנו, יש לה חולשה, לכן יש אפשרות להפילן/פ"ז מזה, וזה מנצל הנחש **ומטיל בה זוהמא** עיקר זוהמה היא וזהמת הספק (גמט' עמלק)

^{כ"ג} **משלי פרק ט** (יג) אֵשֶׁת כְּסִילוֹת הַמֵּיָה פְתִיזָה וְכָל יְדָעָה מְדָה:

מלבי"ם – (יג) כסילות, פתיות – הפתי הוא הנבער מחקי החכמה (כנ"ל א' ד'). לא כן הכסיל שהוא לפעמים חכם גדול רק נלוו מחקי החכמה מפני תאותיו כמ"ש בכל הספר:

^{כ"ד} * שמואל ב – יד

^{כ"ה} **שמואל ב פרק יד** (ב) וַיִּשְׁלַח יוֹאָב וַיִּקְחֵהוּ וַיִּקַּח מִשָּׁם אִשָּׁה חֲכָמָה וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הַתְּאֵבֵלִי נָא וְלִבְשֵׁי נָא בְגָדֵי אֲבָל וְאֵל תְּסוּכֵי שְׁמֹן וְהָיִית פְּאֻשָׁה זֶה יָמִים רַבִּים מִתְאַבְּלָת עַל מֵת:

הכוונה שם לאשה חכמה שיואב בקש ממנה לשכנע את דוד להחזיר את אבשלום אחרי שברח כי הרג את אמנון על מעשיו עם תמר אחות אבשלום.

שמואל ב פרק כ (טז) וַתִּקְרָא אִשָּׁה חֲכָמָה מִן הָעִיר שְׁמֵעוּ שְׁמֵעוּ אֲמָרוּ נָא אֵל יוֹאָב קָרֵב עַד הִנֵּה וְאֶדְבְּרָה אֵלֶיךָ:

הכוונה שם לסרח בת אשר שנהגה בחכמה להציל את העיר שנמלט אליה שבע בן בכרי והיא אמרה ליואב קבלה ממש רבנו שתחילה מנסים בדרכי שלום ושכנעה בחכמתה את בני עיר לתת את ראשו ליואב כדי שלא ילחם בכל בני העיר. ובחכמתה ידעה לחלק בין כשמבקשים אדם מסויים לבין כשמבקשים סתם אדם. ועוד שאמרה להם שאם לא יתנו את שבע ב"כ ידונו את כולם כמורדים במלכות. ועיין מעם לועז שם שאשה חכמה אין הכוונה מלומדת אלא פקחית ובעלת תחבולות כמו הבה נתחכמה לו וכן המילדת נקראת חכמה שיודעת כיצד לנהוג בתבונה וישוב הדעת.

^{כ"ו} **כי אשה וחכמה תרתי דטרתי**, כח נשים לשון שכחה (תורה נו אות ג) וחכמה בחי' זכרון (תורה לו ועין ריש תורה נד), וכל חכמתה להשלים חסרונה (ר' צדוק לקמן) וכשיש לה חכמה להתחבר לקדש אזי היא אשה חכמה וכשאינן לה חכמה זו אזי משלימה חסרונה מהבלי עוה"ז.

^{כ"ז} **משלי יד** (א) חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה וְאֶנְלֹת בְּיָדֶיהָ תִּהְרָסְנוּ:

ועיין **משלי פרק ט** (א) חֲכָמוֹת בְּנִתָּה בֵּיתָה חֲצֵבָה עֲמוּדֶיהָ שְׂבָעָה:

^{כ"ח} **להבדיל מחכמת האיש** שכוחו לקבל חכמה מלמעלה בחי' יש מאין תמצא החכמה. אבל באשה עיקר חכמתה הוא שכל היולאני שיש לה מטבעה, ומה שלומדת צריך להיות רק עמ"נ לכיון את החכמה הטבעית אל הקדושה.

עיינן נדה מה: א"ר חסדא מ"ט דרבי ויבן ה' את הצלע מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש: וביאר **המהר"ל שם** – פי' דבר זה כי השכל היולאני נתן השי" לאשה מצד שהאשה היא מוכנת לזה ביותר, כי האיש יש לו שכל וחכמה ביותר הוא השכל הנבדל. ובבחי' זו יש לה בינה יתירה אבל אין זו חכמה הנצרך למילי דשמיא שהיא מכח שכל הנבדל. ע"כ. המושג שכל היולאני, מקורו בספרי המחקרים הגויים שיש ג' שכלים היולאני והקניי והנאצל. והכוונה לשכל טבעי שיש לאשה שעל כן אמרו בסוטה כל המלמד בתו תורה כאילו מלמדה טפלות כי לימוד התורה פוגם בשכל הטבעי שלה שהוא יותר קרוב להרגשת הלב. וזהו שמצאנו נשים שצדקו יותר מבעליהן כאשר של און בן פלט (סנהדרין קט) וכנשות המדבר בחטא העגל, ומאידך הוהירו חו"ל ב"מ נט. ההולך אחר עצת אשתו נופל בגהנם. כאשר של קרח (סנהדרין קט) על שתייהן אמרו חו"ל שם חכמת נשים בנתה ביתה ואולת בידה תהרסנה. כי הרגשת הלב של אשה נוטה לעוה"ז. אבל יש בה חכמה טבעית להנצל מתהפוכות עוה"ז, גם היכן שבמהלכי שכל אפשר להתבלבל.

דובר צדק – קונטרס נר המצוות מצות עשה א'... איתא (מדרש משלי א') היכן החכמה מצויה בראש ר' אליעזר אומר בלב שנאמר (שמות ל"ה, כ"ה) וכל אשה חכמת לב אמרו ליה אין חכמה לאשה אלא בפלך. פירוש חכמת האשה רק השלמת חסרונה כמו שנתבאר לעיל [וכמו ששמעתי באורך על פסוק חכמת נשים] והוא בפלך שהיא המלאכה שהאשה עושה לבעלה שהוא להשלים כדתנן התם (כתובות נ"ט ע"ב) שהבטלה מביאה לידי שעמום ולידי זימה. והיא היראה כמו שאמרו (אבות ב', ב') כל תורה שאין עמה מלאכה היא עמוד העבודה שהיא היראה כמו שנתבאר לעיל וכמו שנאמר (דברים י"א, י"ג) ולעבדו בכל לבבכם שהעבודה בלב וכמו שאמרו (שבת ק"ט ע"ב) שהדיבור מלאכה וכמעשה. ומצינו דיבור בלב כמו שנאמר (תהלים ט"ו, כ') ודובר אמת בלבבו מה שאין כן במוח לא מצינו דיבור כי שלוש מדרגות מחשבה דיבור ומעשה כך סודו מחשבה במוח ודיבור בלב כזכר לעיל וכלי מעשים גומרין כמו שנתבאר אצלנו במקום אחר. וכשאין עמה מלאכה שהיא הלב סופה בטלה כנ"ל שאינה עומדת לעד:

^{כ"ט} **כחז"ל נשים דעתן קלה** עיין קדושין פ: רש"י שם טעם שב' נשים אסורות להתייחד עם גבר א' כיון שדעתן קלה נוחות להתפתות לעבירה של ניאוף. ועיין ע"ז יח: מעשה ברוריה אשת רבי מאיר שהיתה אשה חכמה מאד ואעפ"כ הוכיח לה שדעתה קלה להתפתות.

ביאור המושג נשים דעתן קלה הוא שהכרעת הרגשת הלב חזק אצלן יותר מהכרעת השכל, וזה מחולשת הדעת שהוא המחבר בין המח ללב. וזה בעצמו גם כוונת חז"ל במה שאמרו בינה יתירה ניתנה לאשה כי הבינה היא בלב, ויש לאשה לפעמים הרגשת הלב באמת יותר מהאיש, אלא שצריך שיקולדעת גדול מתי לסמוך על זה ומתי זה מפיל לגבהנם.

^{ל'} **עיינן תורה רנה** – בְּנִשְׁתָּאֲדָם הוּא מְאָמִין בְּהַצְדִּיק בְּלִי שׁוֹם דְּעַת אֶפְשָׁר לוֹ לְפַל מְהַאֲמוּנָה, כִּי מְאָמוּנָה לְבַד אֶפְשָׁר לְפַל, אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ גַּם דְּעַת שְׁמוּבִין גַּם בְּהַדְעַת, אַזִּי אֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְפַל:

במציאותו ית', שע"ז נעשה נפגם היראת שמים דהיינו פגם בהרגשת מציאותו ית' וע"ז פגם באמונה ויראה הנובע מזה.

נמצא שאע"פ שלשון הקדש בחי' אשה חכמה אבל כיון שהיא חכמת נשים ונשים לשון שכחה/כ"י הפך הזכרון כי מאיש לוקחה זאת ששומר על החכמה, לכן יש אצלה מקום להכנס ולהטיל זהמת הספק בעצם החיוב לזכור זאת ונפגמת הקבלה ממנו.

וזה בחי' (בראשית ד')/כ"י לפתח חטאת רובץ, לפתח, היינו פתחי פיך [כ"י/כ"י] של ל' הקודש, שהחטאת הזה רובץ לינק ממנו/כ"י כנ"ל לשון קדש זה בחי' דבור הקשור ומקבל מקדש, אבל אינו הקדש בעצמו, לכן עלול ליפול ולהתנתק מהקדש וצריך שמירת הברית והקשר על זה, כי יש נחש הנ"ל שאורב לפתות ולהכניס עכירות וזהמה ופגם בברית הזו שבין הלשון והקדש בין אשה לחכמה בין רוח והקדש, כי כשהלשון היא קדש אין לו יניקה, לכן מכניס זהמה בלשון דהיינו איזה ניתוק בין הלשון לקדש ואזי ויונג מפגם הלשון :

אות ד

ודע שאשת כסילות הזאת דהיינו הנחש כנ"ל, **שהיא כ"ל כללות הרע של שבעים לשון** דהיינו ניאוף כנ"ל. **א"א להם לינק מאשה חכמה, מלשון הקודש הנ"ל** דהיינו לא מבעי שא"א לה לינוק מהאיש אלא אפילו מאשה כיוון שהיא חכמה דהיינו שזוכרת כי מאיש לוקחה זאת, א"א לסט"א לינוק ממנה, **אלא ע"י** איזה ממוצע שיש ביניהם **בחי' עץ הדעת טוב ורע [כ"י/כ"י]** ממנו אכלה חוה ונתנה לאדם וע"ז נכנס בהם זהמת הנחש וזהמת הספק ועכירות הראיה בעיני השכל שע"ז ירדו למדרגת בחירה נמוכה/כ"י, דהיינו בשטח ההיתר. **שעל ידו הוא מפתח את הלשון הקודש** דהיינו ע"י שעכירות

^{כ"א} **כמבואר בתורה נו** לשון כי נשני אלקים. וסיבת השכחה נ"ל כיון שנטיה לעניני עוה"ז קשה לה להחשיב את החכמה האמיתית יותר מחכמת עצמה הטבעית, לכן בזה יש מקום לנחש להכנס ולהפרידה מבעלה.

^{כ"ב} **בראשית ד'** (ו) ויאמר ידוד אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך: (ז) הלוא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו:

רבינו בחי' (ז) הלוא אם תיטיב מעשיך שאת כלומר אשא פניך מלשון (במדבר ו) ישא ה' פניו אליך. ואמר לו כן כנגד ויפלו פניו. ואם לא תיטיב מעשיך, לפתח הקבורה שלך תמצא החטא, רובץ כלומר תכף הפרדך מן העוה"ז תהיה נענש בעולם הנשמות. או יהיה לפתח חטאת רובץ רמו לדין חבוט הקבר. ואליך תשוקתו, של יצה"ר. ואתה תמשל בו, אם תרצה ביצר הטוב.

לפתח חטאת רובץ - לפי רבינו החטאת הוא הנחש הוא היצה"ר רובץ על פתחי פיך לזהם את הלשון שלא יהיה לשה"ק

^{כ"ג} * מיכה ז' ה'

^{כ"ד} **מיכה ז'** (ה) אל תאמינו ברע אל תבטחו באלוף משכבת חיקך שמר פתחי פיך:

פרש"י (ה) אל תאמינו ברע - כמשמעו ורבותינו פירשו כלפי מעלה אל תחטאו ותאמרו הקב"ה אוהבינו והוא ימחול לנו. משוכבת חיקך - נשמתך היא תעיד בך. פתחי פיך - דברי פיך פתיחות פיך:

^{כ"ה} **עיין תורה סב** אות ה' - וכשמתגברים התאוות על האדם, הוא התגברות הקלפות על הקדשה: וראשי התאוות הם שלשה שרי פרעה, 'שר המשקים' ו'אופים' ו'טבחיים', שהם: 'קנה' ו'ושט' ו'ורידין' (ב). שהם בחינת תאוות אכילה ושתיה, שהם ראשים, שכל התאוות נמשכים אחריהם. ויניקתם מפרעה, שהוא אותיות ערף, הינו מאחורים. ועקר יניקתם מהדבורים, בחינת אחר הדברים, כי הם סמוכין לה, כי 'קנה' ו'ושט' ו'ורידין' הם סמוכים לחמשת מוצאות הפה. ועקר יניקתם, מהדבורים שאינם זכים כל כך.

^{כ"ו} בתשכט- שהוא

^{כ"ז} בראשית פ"ב פסוק ט' יז

^{כ"ח} **בראשית פרק ב** (טז) ויצו ידוד אלקים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל: (יז) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות: (יח) ויאמר ידוד אלקים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו:

עץ הדעת טוב ורע הכוונה שבתחילת הבריאה לא היה לאדם וחוה בעצמם דעת של טוב ורע אלא כל רע נתפס אצלם כרע גמור כמו להכניס יד לאש. והבחירה שלהם היתה לאכול מעץ הדעת טוב ורע דהיינו לרדת למדרגה שתהיה להם בחירה גם על הרע, דהיינו לרדת למדרגה שהדעת שלהם, יהיה אצלו שווה לבחור ברע כמו בטוב, ועל כן מיד כשצויה שלא לאכול מעץ הדעת אמר הקב"ה לא טוב היותו לבדו שהרי נברא בשביל שכר שתלוי בבחירה, ובלא אשה אין לו בחירה לעבור על הציווי, לכן ברא אשה, ונחש, שהפיל אותם לבחירה. והתיקון שעליו נקבל שכר הוא שאחרי שאנחנו כבר בבחי' התרגום והדעת טוב ורע, לא נתפתח לנחש הוה.

^{כ"ט} **עיין תורה עב** בחירה של צדיקים היא בלא דמים עכורים כלל ובלא יצה"ר גשמי אלא רק כיצד לעשות טוב בלא לדחוק את השעה, ושם היצה"ר הוא מלאך שמתלבש במצוות כמבואר בתורה א'. ועיין תורה קץ שיש צדיקים גדולים יותר שבחירתם לכיון לדעת הקב"ה גם לעשות הפך הציווי. אבל יצה"ר שאחרי החטא הוא יצה"ר גשמי בגלל זהמת הנחש נעבר מהם אור החכמה כי נפקחו עינים הגשמיות המעכירות את עיני השכל, וע"ז יורדת הבחירה למיגרש ושטח ההיתר וכל דברי הרשות שהוא הרשת שבו תופס היצה"ר את האדם, כי גם אחרי החטא א"א לשכנע אדם לעשות רע ואיסור ממש אבל ע"י שמפיל אותו שלא להתקדש במותר לו ע"ז מפילו מהחכמה לגמרי עד שמחשיך עיניו ומפילו גם לאיסור גמור.

^{כ"י} גם בדפ"ר- הוא, בתולדו- היא ומתצו- הוא

המדמה מצליח להלביש היתר במצווה (עיין תורה א), ומטיל בה זוהמא זהמת הספק ועכירות הזיכרון שמפריד בין האשה לחכמה ובין הלשון לקדש :

ועץ הדעת הוא בחי' כח הבחירה, כי דעת פי' חיבור כמ"ש וידע אדם את חוה ויש דעת קדוש שמתחבר רק לקודש וזו אשה חכמה ויש דעת דקליפה/ק"א שמתחבר לכסילות וזו אשת כסילות אבל יש דעת ממוצע **שיש בו שני כחות שהן חיבור טוב ורע, הוא אמצעי בין לשון הקודש, שהוא אשה חכמה שכולו טוב, ובין לשון של שבעין עממין, שכולו רע :**

עתה יבאר כיצד יונק לשון עממין מלשון הקדש שזה ע"י לשון תרגום שהוא ממוצע. כי תרגום הוא שמפרש את לשון הקדש למי שהוא נמוך מלהבין אותה, כמו תרגום התורה שתורגם לארמית שהוא לשון של העם (לשון גחלים עוממות) ולקמן מבאר שזה בחי' תרדמה, וכשמפרשים איזה עניין יש מקום לטעות ולכן יש בתרגום סכנה ליפול ללשון העממין.

ועץ הדעת טוב ורע, זה לשון תרגום שהוא אמצעי בין ל' הקודש שבכוחו להפיל את לשונות העמים, **ובין לשון של שבעין עממין** שהם התבטאות המדות הרעות.

ולשון עממין דהיינו לשון של התבטאות של תאוות ומדות רעות, **כשרוצים לינק מלשון הקודש** שהיא לשון של התבטאות הקדושה, דהיינו דיבור של הנכסף רק לכבוד שמים, **א"א להם לינק ממנו** דהיינו לגרום למי שלשונו קדש שיתערב בהתבטאותו גם רצונות אחרים שאינם כבוד שמים, **אלא ע"י לשון תרגום** שהוא לשון ממוצע, דהיינו הלשון הממצע שאינו מבטא קודש ואינו מבטא מדות רעות, אלא ההתבטאות של מי שסר מהרע, אבל חפץ בכל המותר והרשות גם מה שאין בו כבוד שמים :

לשון תרגום הנ"ל הוא בחי' אשה משכלת {משלי יט/ק"ב} פשט הפסוק במשלי משמע שהכוונה לאשה עם שכל, להבדיל מאשת כסילות, אבל ממה שלא נקט אשה חכמה משמע שהיא פחותה מחכמה אלא ממצע בין כסילות לחכמה, וההבדל הוא כי חכמה היא אשה שכל שכלה הוא רק מה שמקבלת מחכם, אבל משכלת היא אשה שמצד עצמה היא עם שכל טוב, אבל כיון שהולכת בכל דבר אחר שכלה, היא זו המפרשת ומתרגמת את הדברים אין היא מגיעה למעלת החכמה האמיתית שכולה קדש, וזה בחי' תרגום שהוא **בחי' ק"ג משכיל** כגון "לדוד משכיל" בתהלים פרק לב, לרמוז שפרק זה אמר **ע"י תורגמן** דהיינו שדוד לחש למתורגמן והוא פירשם לרבים לפי שכלו כמבואר בגמ' **{פסחים ק"ז/ק"ר}**. והוא בחי' לשון ממצע **כי לשון תרגום יש בו טוב ורע, ולפעמים הוא בחי' משכיל ק"י, ולפעמים הוא**

בחי' משכיל ק"י {ק"ח} כנ"ל שאע"פ שהוא בעל שכל טוב אבל כיון שהולך אחר שכל של עצמו אזי לפעמים טועה ומשכל ומאבד טוב.

^{ק"א} עיין תורה מג בחי' בלעם הרשע שעצתו ניאוף והבל פיו מפיל לניאוף.

^{ק"ב} **משלי יט** (יד) בית והון נחלת אבות ומי יודע אשה משכלת:

מלבי"ם – (יד) בית והון נחלת אבות – הבית והון ילכו בנחלה מאבות לבנים, הוא נחל מאביו וינחילה לבניו אחריו, בתנאי אם מה' – נודמן לו אשה משכלת – שתצליח את בעלה ותנהיג את הבית וההון בהשכל, שאז יסאר נחלה לדורות, כי האשה היא השומרת ההון, והיא המהרסת את הבית באולתה כמ"ש אשת חיל בנתה ביתה ואולת בידיה תהרסנו:

ולפי רבינו הכוונה אשה משכלת היא שידעת לתרגם נכון ולפרש נכון איך להשתמש בהון הנ"ל אל תקרי הונך אלא גרוך

^{ק"ג} תהלים נב א/ נג א/ נד א/ נה א/ קמב א'.

^{ק"ד} ומדרש תהלים מוזמר כד פסוק ג' משכיל לדוד ע"י תורגמן ועיין ילקוט שמעוני תהלים רמז תרצה משכיל לדוד – ע"י עצמו. לדוד משכיל – היה אומר ע"י מתורגמן.

^{ק"ה} **פסחים ק"ז** – תנו רבנן כל שירות ותושבחות שאמר דוד בספר תהלים רבי אליעזר אומר כנגד עצמו אמרן רבי יהושע אומר כנגד ציבור אמרן וחכמים אומרים יש מהן כנגד ציבור ויש מהן כנגד עצמו האמורות בלשון יחיד כנגד עצמו האמורות בלשון רבים כנגד ציבור ניצוח וניגון לעתיד לבא. **משכיל על ידי תורגמן** פש"י הוא לומר ואחר מפגש. לדוד מוזמר מלמד ששרתה עליו שכינה ואחר כך אמר שירה. מוזמר לדוד מלמד שאמר שירה ואחר כך שרתה עליו שכינה, ללמדך שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה שנאמר ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' אמר רב יהודה אמר רב וכן לדבר הלכה אמר רב נחמן וכן לחלום טוב.

צ"ע כוונת רש"י א"כ מה שכתוב בתהילים הוא התרגום או המקור

ואולי הכוונה שכמו שבליקוטי מוהר"ן יש תורות בלשון רבינו ויש תורות בלשון מוהר"ן כך גם בתהילים יש מוזמרים שדוד עצמו כתב או פרסם ויש שאמר ומישוהו אחר כתב או פרסם וכנראה היה קצת שנוי אע"פ שצ"ע כיון שהוא מוזמר קצר אין כ"כ סיבה שלא יזכר בדיוק כפי שנאמר לו. אבל אולי באמת משכיל נאמר דווקא במוזמרים שדוד עצמו אמר אותם בלשון מאד מליצית, ולכן העם לא הבין אותו והיה צריך מתרגם שיאמר את המוזמר לעם בלשון קצת יותר מובנת והיא דווקא שנתפרסמה ונכתבה וצ"ע.

^{ק"ו} כך מנוקד בתקפא

^{ק"ז} כך מנוקד בתקפא

^{ק"ח} לשון איבור כמ"ש למה אשכל גם שנינים בבראשית כו מה ועיין גם שמואל ב יז ח' וישעיהו מז ח' וט'.

ואשת כסילות הזאת דהיינו לשון המבטא תאות רעות, **היא מפתה את האשה חכמה** לשון הקדש, **ע"י אשה משכלת** תרגום שמבטא שכל עצמי ולא קודש: **כי עיקר תגבורת הקליפה** על לשון הקדש, **אינו אלא ע"י לשון תרגום** כי תרגום הוא שמפרש את לשון הקדש ללשון של העם הפשוטה ואז יש מקום לטעות ולפרש לפי תאוותו ומדתו הרעה.

בבחי' מה שאומרים בהגדה של פסח ובקריאה של המביא בכורים לבית המקדש (דברים כו)/קט' ארמי אבד' אבי דהיינו שזה רמוז במה שכתוב שלבן הארמי רצה לאבד את יעקב אבי אומת ישראל/קיא, כי לבן הארמי היה בחי' קליפת נגה שהיא נראית לבנה וכשרה כלפי חוץ אבל כל כוונתה לאבד את הקדושה שהם בני יעקב שמהם יצא עם ישראל/קיא, **ובבחי' מה שאמר בלעם (במדבר כג)/קיא' מן ארם ינחני בלק** דהיינו מארם קרא לי בלק כדי לקלל ולאבד את עם ישראל, מארם דייקא דהיינו ע"י התגבורת לשון ארמית, **שהוא לשון תרגום, שהוא לשון ארמי שדרך שם מתעוררים לינק מהקדושה:**

מכאן מתחיל רבנו לדבר מבניין לשה"ק, ע"י התרגום, יסוד העניין הוא שהדבור הוא ביטוי לתיקון המלכות אבל אעפ"כ אפשר ע"י דבור גם לבנות או להרוס את המלכות. וכנ"ל שלשה"ק הוא שכל דבורו מבטא רק קדש כי אין לו כלל רצונות אחרים, ולשון תרגום הוא שיש לו רצונות אחרים אפילו לרע אלא שמכח האמת שמאיר לו הוא גודר עצמו רק להתר, וכיון שהם היתר ולא רע הרי שהמלכות אצלו היא בגבול הקודש דהיינו בחי' צדק, (כמ"ש בפתח אליהו צדק מלכותא קדישא) וכן מבואר בתורה ו' שצדק נקראת המלכות כאשר האמת שבה אינה חזקה כל כך. וזה לשון תרגום שהוא הפירוש שמפרשים את קדש לשפת העם (שאצלם האמת עמום וחשוך). ולפ"ז נראה לומר שהטוב שבתרגום הוא מצד הרצון שיש לאדם לקדושה אלא שהיצר מסית ומסיט גם לתאוות ההיתר, נמצא כשמשתדל לדבר רצונות טובים מחזק אותם ומפיל את הרצונות שאינם טובים.

ועיקר בניינה ושליומות של לשון הקודש, אינו אלא ע"י שמפילין הרע של התרגום/קיא, ומעלין את הטוב שבתרגום, ללשון הקודש דהיינו שמשתדלים שלא יהיה בדבור שום ביטוי אחר מהרצון וכסופים לכבוד שמים, **שעי"ז נשלם לשון הקודש:**

ולבן הארמי הרמאי/קט' מארץ ארם היא בבל שהיא ממצע בין ארץ העמים לארץ ישראל לכן הלשון שם היתה ארמית שהיא לשון התרגום, **שהוא ארמי אבד אבי הנ"ל, רצה לינק מהקדושה ע"י התרגום** ע"י שמתרגם את הקודש לשפת התערוכות, **וע"כ** כשכרתו יעקב ולבן בריית/קט' שלא לעבור

^{קט'} **דברים פרק כו (ה) ועניתי ואמרתי לפני ידוד אלהיך ארמי אבד אבי ויגד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב: רש"י - (ה) וענית - לשון הרמת קול: ארמי אובד אבי - מזכיר חסדי המקום ארמי אובד אבי לבן בקש לעקור את הכל כשרדף אחר יעקב ובשביל שחשב לעשות חשב לו המקום כאילו עשה שבעובדי כוכבים חושב להם הקב"ה מחשבה כמעשה: וירד מצרימה - ועוד אחרים באו עלינו לכלותנו שאחרי זאת ירד יעקב למצרים: במתי מעט - בשבעים נפש:**

^{ק"ב} בתשכט-אובד

^{קיא} **שמשנה דבריו** עשרת מונים וכן מפרשים במליצה מה שאמר "לא יעשה כן במקומינו" שאצלו לא נעשה כן ותמיד טוען אחרי הכל אני בסדר ואתה הרמאי. וכן ארצו ארם היא בבל היא בחי' נגה ששם דברו ארמית לשון תרגום. ומקום הגבול בין ארץ ישראל לארם הוא הגלעד והמצבה שהקים יעקב וכרתו ברית שלא לעבור לרעה וכשבלעם שהיה גלגול של לבן עבר לקלל נלחצה רגלו שם ומובא בתנחומא דהיינו משום דיד העדים תהיה בו בראשונה.

^{קיד} **ולכן הלך יעקב** לארם אל לבן כדי לשאת אשה בחי' לשה"ק ולברר דייקא משם את נשמות ישראל דהיינו בניו, וצאנו כמובא. וזה רק יעקב בחזיר האבות יכול דהיינו "אם לבן גרתי ואעפ"כ תרי"ג שמרתי" כנ"ל שלבן זו קליפה הכי קשה לבירור יותר מעצם הרע כי הרע להדיא רואים שהוא רע ונשמרים, אבל רע שמראה עצמו טוב יותר ממך, לזה צריך תמימות של יעקב. ובוהו מבארים מדוע עשו לא רדף אחרי יעקב לארם כי היה בטו בכוחו טומאתו של לבן שבוודאי יצליח יותר ממנו להתגבר על יעקב.

וכן שמעתי מריצ"ח במליצה שהבדלה בין קודש לחול כולם יודעים בע"פ אבל בין קודש לקודש צריך לעיין בפנים כי צריך הבחנה

^{קיא} **במדבר פרק כג (ו) וישא משלו ויאמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם לכה ארה לי יעקב ולכה ועמה ישא אל:**

^{קיד} **צ"ע שבאן נקט** שתחילה מפילין את הרע ואח"כ מעלים את הטוב, וכן מסתבר לפי ההמשך שזה רמוז בפסוק ויפל תרדמה ואח"כ ויבן את הצלע. אבל בהמשך בשני מקומות נקט רבנו שתחילה מפיל את הרע ואח"כ מעלה את הטוב. וצ"ע

^{קט"ו} **ארמי אותיות רמאי.** כמו שבעצמו אמר לא יעשה כן במקומינו דהיינו שאצלינו הלא הוא כן. וגם אמר "המצבה אשר יריתי" ובאמת לא נקף אצבע בהקמתה אלא רק בני יעקב הקימוה. כי זו מהות קליפת הנגה להפיל ע"י רמאות.

^{קט"ז} **מקשים** איזו ברית היא זו שאינה חיבור אלא כריתה וניתוק בלבד, ומתצעים שברית עם רשע היא בדרך של ניתוק. דהיינו שהיא לא ברית בין שניהם שאז כורת עצמו מכל ברית אחרת כדי להתחבר לבן בריתו אבל ברית עם רשע היא של כל אחד עם דרכו שלו, והברית היא שלא נכנס זה לתחום של זה כדי להפר את הברית.

לרעה זה אל זה, אזי הקימו גל של אבנים לסימן ולבן **קרא לו יגר שהדותא/ק"י** בארמית (**בראשית לא**)/ק"י כי רצה להתגבר על לשון הקדש ע"י לשון ארמי לשון תרגום דהיינו שפירש לפי מדתו הרעה את לשון הקדש. **ויעקב היה מעלה את התרגום ללשון הקודש, וע"כ קרא לו גלעד בלשון הקודש** שהדותא היא עדות/ק"י בעלמא על הברית שכרתו, אבל עד הכוונה שהגל בעצמו יהיה עד להעניש את העובר על הברית (כמבואר בפרדס יוסף/ק"י) נמצא שלבן קרא לו יגר שהדותא בכוונה לפגום בברית שכרתו ויעקב קרא לו גלעד כדי לחזק את הברית. ולפי רבנו אולי הכוונה ששם דבר הוא מהותו ולבן רצה שמהותו יהיה תרגום ויעקב רצה שמהותו יהיה קודש, וכיון שמקום זה היה על גבול ארץ ישראל נמצא שיהיה אחיזה לעמים בארץ מכח התרגום. ויעקב נשמר מזה שהוסיף מהחול אל הקדש וקרא לגבול בלשון קדש לחזק את הגבול. ובאמת שניהם היו לטובה שהרי כמו שיניקת הרע ע"י תרגום כך גם בניין הקדושה ע"י התרגום. נמצא יעקב פעל שבלעם שעבר לרעה יענש, דהיינו שלא תהיה לרע יניקה. ולבן פעל שיהיה בגבול גם בחי' תרגום/ק"י שעי"ז יוכל דוד לבנות את המלכות ע"י התרגום דייקא, כי ע"י שבלעם הוא לבן פגם בברית ניתן רשות לדוד לכבוש את ארם/ק"י ולהוסיף אותה אל ארץ הקדש :

עתה יבאר כיצד בניין לשה"ק רמוז בפסוקי בריאת האשה

יסוד העניין נראה לבאר שבריאת האשה היא בבחי' בריאת מרכבה לספירת המלכות כי אדם היה מרכבה לזעיר דהיינו להקב"ה, כידוע שאדם ההולך במדותיו ית' כראוי נעשה לו מרכבה כחז"ל צדיקים מרכבתו של מקום, ובכלליות הדכר מרכבה לזעיר בחי' אמת ובחי' משפיע, והנוקבא מרכבה למלכות, בחי' כלי ששלימותו כשמאיר בו האמת. נמצא בריאת האשה בחי' מלכות בחי' לשון הקדש, הבניין שלהם מבואר בפסוקים בתורה ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם וכו'.

ק"י **ועיין הכתב והקבלה** – (לא מזו) קרוב לומר דלא הוה ניחא לי' ליעקב בשם שקרא לו לבן יגר שהדותא, כיון דמשמעותי' ג"כ לישראל דמאיסותא ענין הניאוף והזנות, דתרגום נואף אשה מאן דגיין אתתא, לא תנאף ת' לא תהוון גיורן, וכן מות ימות הנואף והנואפת. (ע' ערך גר בהוראה ד' ובהוראה י"ג), לכן בחר לו יעקב לשון ערומים ושפה ברורה ונקיה וחזר לבן והסכים לשמו:

ק"י **בראשית לא** (מד) וְעָתָה לְכָה נִכְרְתָה בְרִית אֲנִי וְאַתָּה וְהָיָה לְעֵד בֵּינִי וּבֵינֶךָ: (מה) וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶבֶן וַיְרִימֶה מִצְבָּה: (מו) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאָחִיו לְקַטֹּו אֲבָנִים וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ גֵל וַיֹּאכְלוּ שָׁם עַל הַגֵּל: (מו) וַיִּקְרָא לוֹ לְבֶן יִגְרָה שְׁהֲדוּתָא וַיַּעֲקֹב קָרָא לוֹ גֵלְעָד: (מז) וַיֹּאמֶר לְבֶן הַגֵּל הַזֶּה עֵד בֵּינִי וּבֵינֶךָ הַיּוֹם עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ גֵלְעָד:

עיין פרדס יוסף – [צב] ויקרא (ל"א, מ"ז). עיין במדרש רבה לבן ברמאותיה אמר יגר שהדותא ויעקב בתמימותיה אמר גלעד. ראיתי בזה דידוע מה שאמרו [תענית ח]. חולדה ובור יהיו עדים הכוונה על שר שלהם, וכן גלעד ג"כ הכוונה על שר של הגל, על כן התחכם לבן ודיבר בלשון ארמי, ולא יהיה לו עדות כי המלאך אינו מבין לשון ארמי אבל יעקב בתמימותיה אמר גלעד. ועיין מגילה (ח ע"ב) תרגום שכתבו עברית, ועיין מסכת ידים (פ"ד מ"ה) ועיין שם בהגהות הגאון ר' יוסף שאול בית שאול אריכות בזה:

ועיין צרור המור – ועתה נכרתה ברית אני ואתה. וכשראה יעקב כוונתו, נתיירא שמא ירים לבן אבן לשם ע"ז. ולא דיבר לו כלום, אלא הקדים הוא והרים אבן מצבה לשם ה'. ואז אמר בוריוות לאחיו שהם בניו, לקטו אבנים ויעשו גל, כדי שלא יעשו הגל לבן ואחיו עובדי ע"ז. וזהו שרמוזו במדרש (בר"ר עד, יא) ויאמר יעקב לאחיו, והלא לא היה לו אלא אחד ולואי קבריה. אלא אלו בניו, שכיון שיש לאדם בנים שמגיעים לכתפו נקראו אחיו: וכשראה לבן שלא הניח לו יעקב לעשות גל, הקדים לקרות לו שם, וזהו ויקרא לו לבן יגר שהדותא וגו'.

ועיין שפתי כהן – עד הגל ועדה המצבה, שנים עדים, ובלעם שהיה בן בנו עבר הברית והלך לקלל ועבר ביניהם ועשאוהו פיסח, שנאמר (דברים י"ז, ז) יד העדים תהיה בו בראשונה וגו'. עדה המצבה גימטריא בלעם:

ק"י עיין **מלבי"ם** – שהדותא פירוש עדות אבל עד הוא מי שמעיד עדות.

ק"י **ע"ש פסוק מד פי' צרור המור** שיעקב חשש שלבן ירים את האבנים לשם ע"ז לא לא הניח לו להניח שום אבן בגל ורק בניו לבדם ליקטו אבנים, ונראה כיון שלא הצליח לעשות את הגל לע"ז רצה עכ"פ לתת לו שם של תרגום ולא של קדש, ועי"ש **פרדס יוסף** שכוונת יעקב היתה שהגל יהיה עד ובעצמו לא יתן לעבור אותו לרעה ע"י השר של הגל, ולבן קרא לו שם בארמית כדי שהשר שהוא מלאך לא יודקק ללשון זה ולא יהיה עד, אבל יעקב קרא לו גלעד ובאמת בלעם שהוא לבן כשעבר את הגלעד לקלל את ישראל נתקיים בו יד העדים תהיה בו בראשונה ונלחצה רגלו בגל ונעשה חוגר.

ואולי הסיבה שהידר דוד לכבוש את ארם היה כיוון שהוא בחי' תיקון ה"מלכות פה" שוהו כל ספר תהילים שחיבר כנגד ה' חומשי תורה, וזכה לשלימות לשה"ק ולהיות רגל רביעית במרכבה דהיינו תיקון המלכות בשלימות, והפך עצמו ומידתו ממוות (כדאיתא שהיה צ"ל נפל) לנצח בחי' דוד מלך ישראל חי וקיים. וכיוון שבנין לשה"ק ע"י תרגום לבן כבש את ארם בחי' התרגום וסיפחה לישראל בחי' שהעלה אותה לקדושה.

ק"י **דהיינו שלבן** סבר שבאמת שם הגל יגר שהדותא וממילא המלאך שלו לא ישמור ולכן בלעם שהוא לבן לא חשש לעבור, ובוזה הפר את הברית, ונענש ע"י הגל כיון שיעקב קראו גלעד.

ק"י **ראיתי מבארים** שכיון שבלעם פגם בברית של הגלעד כשעבר לקלל את ישראל, יכול היה יואב לכבוש את ארם בימי דוד, כי שניים שנשבעו זה לזה אם עבר האחד השני פטור.

דהיינו שנבראו תחילה בבחי' אחר בחי' תערוכת בחי' תרגום, בחי' מלכות הנקראת צדק, שהיא בגבול הקדושה בלבד, וכדי לתקן אותה להיות מקודשת, לשון קדש, צריך לנסר אותה מבחי' אחר, ולבנותה מחדש ולהביאה אל האיש ליחוד.

וזהו שבגמ' מבואר שנבראו שוים בקומה דבוקים אחר באחר, וי"א שהיתה זנב, ובחומש מבואר שהיתה צלע, הכוונה בזה שכשהפיל הקב"ה תרדמה על האדם אזי הוא ירד משכל לתרדמה ומדמה בחי' תרגום, בחי' אחר, דהינו למדרגה שלה/קב"ה, והיא ירדה למדרגת צלע, (שזה בחי' המבואר בחולין ס' שכאשר קטרגה הלבנה אמר לה הקב"ה לכי מעטי עצמך) ואז חזר הקב"ה ויבן את צלע לאשה מחדש ויביאה אל האדם.

ולעניין שלנו כפי שנתבאר שבבחי' תרגום כפי שנבראה מתחילה מעורב רע, נמצא ש"ויפל" היינו שמיעט את המלכות לתכלית המיעוט ועי"ז נפרד ממנה כל הרע והגאוה ולשון העמים שהם בטוי רצונות שאינם של קדושה.

ובחי' תכלית המיעוט שלה הוא בחי' הכתר בחי' הרצון, כמו אדם שאין לו כח לעשות שום דבר של קדושה ונשאר לו רק רצון גדול לעשות קדושה וטוב.

וכשנשארה רק במדרגת הרצון אזי מכח הרצון הוזה בנה אותה מקודשת עד ליחוד שאז היא לשון הקדש בקבע.

וזה שכתוב במעשה שקדם לבריאת האשה **(שם ב')/קב"ה ויפל ה' אלקים תרדמה** על האדם, הפסוק מספר כיצד נבראה חוה, שהיה צריך תחילה להפיל את האדם לבחי' תרדמה, שזה בחי' תרד מה, דהיינו שהאדם ירד מבחי' השכל אל בחי' המדמה ותרגום, והיא ירדה מבחי' אחרים דהיינו בחי' תרגום לתכלית המיעוט שהוא בחי' צלע, על מנת לבנותה מחדש נפרדת מקודשת בחי' פנים ולא אחר כפי שנבראה.

ותרדמה **מספר תרגום/קב"ה** גמטריא 649 **כמובא (קב"ה)קב"ה/קב"ה**. והרמז בזה **כי ע"י התרגום, עיקר בניינה של לשון הקודש :**

וע"י שמעלין את הטוב שבתרגום ללשון הקודש, ומפילין הרע שבו, נופלין כל הע' לשון, בבחי' לשון נופל על לשון צ"ע דלעיל אמר שתחילה מפיל את הרע ואח"כ מעלה את הטוב, וכאן להפך. ואולי כי באמת כפי המבואר בפסוקים תחילה הפיל תרדמה ועי"ז נפל הרע ואזי בנה מחדש ע"י הטוב, אבל למעשה כשאדם רוצה לדבר קודש אזי מתחיל לדבר דבורי כסופים טובים ומחזק שלא לתת ביטוי לשום רצון שאינו קודש ואזי לשון נופל על לשון דהינו לשון העמים שנול ע"י שמתגבר לדבר לשון קדוש.

וזה "ו"י"פ"ל, נוטריקון/קב"ה פה להם ולא ידברו נקל/קלא רוצה לומר שבמילה ויפל רמוז נפילת לשונות העכו"ם שאינן נקראים דיבור/קב"ה, כאילו אין להם פה לדבר כי אין להם דיבור קדוש המגלה

^{קכ} **נראה שזו כוונת הגמ'** אשתך גוצא גחין ולחש לה, שכאשר היא בקטנות מוחין ואתה רוצה להעלותה תרד למדרגה שלה ואז היא תמעט עצמה עוד יותר ואז תוכל לבנות אותה מחדש להעלותה אליך.

^{קכ} **בראשית פרק ב** (כא) ויפל ידוד אלהים תרדמה על האדם ויישן ויקח אחת מצלעתיו ויסגר בשר תחתנה: (כב) ויבן ידוד אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם:

^{קכ} **תרדמה מספר תרגום** – נ"ל דוגמא לזה שחכם יורד לבאר לתלמיד ששכלו נמוך את עניין נמצא לגביו זה תרדמה ע"י שמתרגם את השגתו הגבוהה למושגים של שכל נמוך, כמו שרואים הרבה פעמים שחכם דורש עניין גבוה בהבנה דקה ובא תלמיד פשוט ומבקש ביאור הדברים ואזי החכם יורד מדבוריו הגבוהים ומבאר בשפה פשוטה למעשה את כוונתו נמצא זו ירידה לצורך עליה כי הוציא מעצמו ביאור ברור יותר של הדברים, והרבה פעמים אפילו לחכם לא כל כך מובנים הדברים בהירות כראוי אלא ע"י שתלמיד נמוך מכריח אותו לבאר את הדברים בשכל נמוך יותר דהיינו לרדת לבחי' תרדמה ולתרגם את הדברים לשכל נמוך יותר ולבנות הבנה מחדשת בהירה יותר.

^{קכ} **עיין לקוטי תורה להאריז"ל פ' ואתחנן**

^{קכ} עיין לקוטי תורה לך לך ובספר הלכותים לך לך פרק יג ובעץ חיים שער לד פ"ב מ"ב ופרי עץ חיים שער הנהגת הלימוד פ"א

^{קכ} **לקוטי תורה** – פרשת לך לך ותרדמה נפלה על אברם תרדמה גימ' תרגום כי בלשון תרגום מדבר עם הנביאים שאינם יכולין לקבל הנבואה רק ע"י תרדמה וזהו תרדמה נפלה על אברם ולזה במחזה שהוא לשון תרגום כדפי' בווהר, ודע כי תרגום הוא באחוריים דקדוש וכל אחוריים הוא שמות בסוד המילוי ואלו נקראין תרדמה שהוא גי' תרגום וזהו ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם כי הנסירה היא בהיות אביא אשר לטיבה זו סוד תרדמה הנ"ל ואז נסרה ואח"כ ויביאה אל האדם פכ"פ:

ספר הליקוטים – פרשת לך לך – פרק יג – אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברם במחזה וגו': – הטעם שדבר לאברהם בלשון תרגום. הוא נגד מה שאמר הכתוב (בראשית ב' כ"א) ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם, שכן תרדמה עולה בגי' תרגום. וזהו ג"כ נרמז, במ"ש ותרדמה נפלה על אברם. ולפי שתיקן אברהם חטא אדה"ר עכשיו, בא לו הדיבור באותו לשון של תרגום. וזה מ"ש אחר הדברים האלה, ר"ל אחר שתיקן אשר עותו.

עוד עי"ש ד"ה – ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה וכו':

עוד עיין עץ חיים – שער לד פרק ב מ"ב

ובפרי עץ חיים – שער הנהגת הלימוד – פרק א

כבוד שמים, שהן נופלות ע"י שהפיל את האדם לתרדמה כדי להעלות מהתרדמה את הטוב שבתרגום **כי ע"י בחי' תרדמה שהוא בחי' לשון תרגום שעי"ז עיקר בנינה קל"ג של חוה שהוא בחי' לשון הקודש ע"י שמעלין הטוב שבו ומפילין הרע שבו, כנ"ל, עי"ז נופלין כל הע' לשון שהם** הלשונות שמבטאים רצון של כבוד והנאה עצמית **בבחי' פה להם ולא ידברו, ר"ת/קל"ד ויפל וכו' כנ"ל.**

נראה לבאר לשון הקדש היא התבטאות של הרצון להתגלות כבוד שמים, ולשון העכו"ם היא התבטאות של רצון כבוד עצמי והנאת עצמי, וכיון שאדם וחוה נבראו אחור באחור נמצא שלשון הקדש בתחילה היתה לשון שלא מאיר בה החכמה והקדש אלא בבחי' אחור, וזה בחי' לא טוב ע"כ אמר הקב"ה לא טוב היות האדם לבדו, ויפל תרדמה, (ובלשון הגמ' חולין ס' לבי מעטי עצמך) היינו שמיעט את הלשון עד לתכלית המיעוט, שהיא נקודת הרצון דקדושה בלבד. ועי"ז נפל הרע שבה שזה בחי' פה להם ולא ידברו, וזה בחי' ירידה צורך עליה, בחי' תכלית השפלות שרק אז מבין שאני כלום בלי שאבקש חכמה וקודש מהקב"ה. ואז "ויבן אלקים את הצלע" שחוזר ובונה את לשון הקדש באופן שתמיד נשאר נקודה את עיקר והשאר תוספת שאין לה אלא ע"י בעלה. וזה שאמר לה ואל אישך תשוקתך, כי זה עיקר הכח הפועל וגורם לה להתקדש. לכן תלוי בבחירה שרק כשזוכרת כי מאיש לוקחה אזי היא לשון קדש וכשלא זוכרת אזי היא לשון תרגום.

בכהאריז"ל/קל"ה שאדם וחוה נבראו ע"י זיווג אחור באחור/קל"ו של זו"ן, גם מהגמ' משמע כך שנבראו דבוקים אחור באחור, שזה מצב של השפעה בלא הארת פנים אלא כלאחר גבו. אבל קודם התרדמה אזי אע"פ שהיתה שווה לו בקומה היה בה גאוה שווה לו וזה בחי' תרגום שמעורב טוב ורע וגם כשמדבר זה לא קודש בלבד אלא שרוצה כבוד שמים וגם כבוד עצמי.

עתה יבאר שלשון התרגום הוא כמו חלום שבתרדמה וכמו שבניין לשון הקדש ע"י ברור התרגום והתרדמה, כך הוא פתרון חלום שבתרדמה, שהוא לברר את האחד משישים שבנבואה, מתוך הדברים הבטלים שבו. ולכן מי שזכה ללשון הקדש הוא גם יכול לפשר לחלמין. החלום הוא בשעת התרדמה ס' ממיתה, וס' מנבואה, כדי שיתערב הדמיון, דהיינו שכיון שהאדם לא ראוי לנבואה, לא מגלים לו אלא בדרך של רמז ותערובת. עיין ספר חסידים סימן תתשמו הסיבה שמעלימים מהאדם כדי שלא יספר לאחרים שאינם ראויים לזה. נמצא שחלום הוא נבואה קטנה שרוצים לגלות לאדם וכיון שאינו ראוי לזה מעלימים זאת בתרדמה, דהיינו בחי' שמעורב בו אחד משישים ממיתה, ואז מראים לו נבואה שבטלה בשישים דמיונות. לכן רק מי שהוא כל כך מבורר ע"י לשון הקדש כנ"ל, יכול לברר אמת הבטלה בשישים של שקר יכול לפתור חלום. כעין שמבואר בתורה לג/קל"ו שמי שכופה את יצרו נופל לפניו כל הרע ואזי אותיות בולטות ומתגלה לו התורה הנעלמת.

קב"צ * למה כתב נוטריקון ולא ר"ת. ונראה דהיינו הך עיין זוהר ח"ג דף רפה: אמ"ן נוטריקון אל מלך נאמן

ק"י * תהילים קטו [ה] קלה [ז]

קלא **תהילים קטו** - (ד) עצביהם קספ וזהב מעשה ידי אדם: (ה) פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו:

קלב **עיין תורה יא** אות ב' - סגרו פימו דברו בגאות דהינו שעי"ז גאוה אין לו כלי דיבור, לדבר דיבור שיאיר לו היכן לעשות תשובה, ועי"ז מעשה מבר סיס משמע שגם לא יכול לדבר כלל דבור דקדושה.

ותורה כט אות א - לא כל דיבור נקרא דיבור אלא המתקבל וכדי שיתקבל צריך שיהיה נלקח מהדעת.

ויצ"ע מה שאמרו חז"ל תשעה קבין דבור ירדו לעולם תשעה נטלו נשים והרי דעתן קלה.

קלי מתוצרו - בניינה

קלי **צ"ע** שלעיל נקט נוטריקון וכאן ר"ת

קלי **בשער מאמרי רשב"י** הובא בדעת ותבונה פרק טו (דף נו:): ובקיצור בהקדמת המתוק מדבש לזוהר בראשית מט: מבואר שהיחוד הראשון של זו"ן הוא בבחי' אחור באחור שכיון שעדין לא נמתקו הגבורות שבה לכן מחשש יניקת הקליפות מוכרחים לדבק אחור באחור להסתיר מקום היניקה, ובאופן כזה לא שייך יחוד לכן נעשה הניסור ואמא מלוה לה כלי מ"ן להעלות לבעלה כדי שתוכל להתייחד עימו שם למעלה ע"י בחי' הנה"י שנעשין חב"ד כנ"ל דהיינו שנעשית גדולה בהיותה למעלה ויש לה כלי מ"ן בהשאלה מאמא. ונה"י אלה הם הנה"י שהסתלקו מו"א שעי"ז נפל לתרדמה ועלו המוחין שלו לאמא ובעת השינה גם הוא בהיכל או"א. ושם אין חיצונים שיינקו ונעשה יחוד פב"פ ואז יורדים למקומן למטה ויולדת, כי ע"י שהיתה למעלה נמתקו הדינים שבה ויכולה לבוא בפ"ב עם בעלה למטה בהיכל הנוק. (מבואר שם שמקום זה למעלה הוא היכל או"א הוא בחי' חופה ואולי לכן המנהג שהחופה הראשונה היא עם או"א.)

קלי **כנ"ל** בהערה קודמת שאין הכוונה כפשוטו אחור באחור אלא הכוונה ששניהם עולים לבניה ושם אמא מסככא על בניה ומשאלת כלים לנוק כדי להתייחד, ואין זה יחוד אחור ממש רק נקרא כך על שם המצב שלהם למטה. אמנם בגשמיות מצינו יחוד אחור באחור אצל הגמל כמבואר בבכורות ח. תנא גמל אחור כנגד אחור. גמל דייקא שהוא מרכבה לס"מ כמבואר בזהר פקודי רלו. ובפרדר"א פי"ג.

קלי **עיין תורה לג** אות ב' - נמצא אפילו במדור הקלפות, הינו בימי רע, שהם מדות רעות ולשונות עבו"ם, [גם] שם יכולין למצא אותיות התורה. אצל מקמת רבוי הלבושים וגדל הצמצום, אינם נתראים אותיות התורה, הינו ימי טוב, על ידי ימי רע והחשך השורה

ותרגום הוא שמפרש את לשון הקודש ללשון העם (לשון גחלים עוממות) בחי' תרדמה שהוא קדש שבטל בשישים של לשון שקר.

לכן לברר אותה צריך למעט אותה לנקודה יסודית שבה שהיא הרצון דקדושה בלבד, ומתוכו לחזור ולבנות אותה ללשון קודש.

ומי שלא דבוק בקודש אזי האמת שבחלום שלו בטל בשישים, אבל מי שדבוק בקדש, אזי מתברר שהרצון והכסופים דקדושה הוא בחי' מעמיד ואינו בטל באפילו באלף ויודע לפשר חלמין.

ויוסף ע"י שהי' לו שלימות לשון הקודש דהיינו ששלט בתרגום והתרדמה להעלות הטוב שבו לקדושה, **עיי"ז היה יכול לפשר חלמין [קלחין/קלט] לפתור חלומות. כי עיקר החלום הוא בשינה, היינו בתרדמה** החלום הוא בשעת שינה כי הוא בעצמו בחי' שינה בחי' מיעוט שכל בחי' מדמה בחי' תרדמה, בחי' תרד-מה, מה גמט' אדם, דהיינו שתרדמה הכוונה ירידה ממדרגת אדם, ואדם הוא הדעת ובתרדמה הדעת קלה בחי' אשה בחי' ערוב טוב ורע בחי' תערובת כמו רואה דבר לא ברור ולכן הוא צריך תרגום ופירוש שהכוונה שכמו שהוא לא אמת, אלא צריך מישהו שיודע לברר את הטוב שבו מהרע שבו ולכווין לאמת/קמ"ב. **ושלימות לשון הקודש הוא ע"י תרדמה שהוא בחי' תרגום כנ"ל. וע"כ יוסף שזכה לשלימות לה"ק שעיקר שלימותו ע"י תרדמה כנ"ל, ע"כ היה יודע לפשר חלמין שבתרדמה ע"י שהיה יודע לברר את הטוב שבנגה בתרגום ותרדמה גם ידע לברר את הטוב שבחלום כמו שמצינו שפתר חלומות שר המשקים ואופים בהיות בבית הסהר ואת חלום פרעה שעיי"ז יצא מבית הסהר כמבואר בפרשת מקץ (וגם בעצמו חלם חלומות אמיתיים כמבואר בפרשת וישב:**

ומבאר מוהרנ"ת קמ"א **וכי זכה לברר את בחי' לשון התרגום את בחי' התרדמה. דהיינו להעלות הטוב שבו ללשון הקודש ולהפיל הרע שבו. שזהו בחי' שלימות לה"ק, ע"י לשון תרגום כנ"ל. וע"כ היה יודע לפתור החלום שבשינה ותרדמה שהוא בחי' תרגום, כי היה יודע לברר הטוב והאמת שיש בהחלום שהוא בחי' תרדמה בחי' תרגום. כי הוא זכה לברר את לשון תרגום, שזהו עיקר בחי' שלימות לה"ק ע"י התרגום שזכה לזה כנ"ל :**

(הריצ"ח שיעור יג אחרי 60 דקות בערך) כי חלום בחי' תרגום ומי שיודע לברר קליפת נגה דהיינו לתרגם נכון את התערובת למצא את הטוב שבה, זה בעצמו לפתור חלום, כי העולם הזה הוא חלום, וכל דבר היתר בו הוא חלום, דהיינו תערובת שצריך ברור, צריך חלום ותרגום זה תערובת, בחי' אני ישנה וליבי ער, וצריך למצא את ה"ליבי ער" בתוך ה"אני ישנה", למצא את הקשר שבתוך המקרה, הכל מתחבר, אין מצב מנותק/קמ"ב, זה הצדיק, כי כל בשמים ובארץ מפשר חלמין, אצל יוסף זה לא עוד מעלה שהיתה לו, אלא זה מה שהוא.

עליהם. אָבֵל מִי שְׁכּוּפָה אֶת יֶצְרוֹ הָרַע, הֵינּוּ הַיָּמִי רַע, הֵינּוּ הַמְדוּת רְעוּת, אֲזִי הָרַע נִתְבַּלְבֵּל לְגַמְרֵי נֶגֶד יָמֵי הַטּוֹב שְׁבָהֶם, אֲזִי אוֹתוֹת בּוֹלְטוֹת וְנִתְרָאִים וּמְאִירִים בְּיֹתֵר. כִּי מִתְחַלָּה לֹא הָיוּ מְאִירִין כָּל כָּף, כִּי לֹא קָבְלוּ אוֹר מְלֻמְעָה, כִּדִּי שְׁלֹא יִקְבְּלוּ הַיָּמִי רַע יוֹתֵר מִכִּדֵּי חַיִּינוּ. וְעַכְשָׁיו שֶׁנִּתְבַּטְּלָה הָרַע, וְנִשְׁאַרִין אוֹתוֹת הַתּוֹרָה לְבַד, אֲזִי מְקַבְּלִין אוֹר רַב מְלֻמְעָה: נִמְצָא, זֶה שְׁכּוּפָה אֶת יֶצְרוֹ, הֵינּוּ שְׁכּוּפָה אֶת יָמֵי רַע. כִּשְׁהוּא מְדַבֵּר עִם הָעֶפְרוֹת אוֹ שְׂרוּאָה מְדוּתִיהֶם, אֲזִי תִכַּף הָרַע שְׁשׁוֹכֵן עַל הַטּוֹב הֵינּוּ אוֹתוֹת הַתּוֹרָה, נִתְבַּטְּלָה וְנוֹפֵל, וְאוֹתוֹת הַתּוֹרָה בּוֹלְטִין, אֲזִי הוּא יוֹדֵעַ הַתּוֹרָה שְׁבָאוֹתוֹ הַדְּבָר:

קמ"ב עיין זהר ח"א דף קצא:

קמ"ב **זוהר ח"א דף קצא:** עס מתוק מדגש ויחלמו חלום שניהם איש חלמו בלילה אחד, איש כפתרון וגו', תא חזי דהא אתמר, דכל חלמין אולין בתר פומא, יוסף כד פשר להו חלמא, אמאי פשר להאי פישרא טבא ולהאי פישרא בישא, אלא אינון חלמין עליה דיוסף הוה, ובגין דידע מלה על עקרא ושרשא דילה, בגין כך פשר חלמא להו כמה דאצטריך, לכל חד וחד פשר להון פישרא לאהדרא מלה על אתריה, מה כתיב ויאמר אליהם יוסף הלא לאלהיכם פתרונים ספרו נא לי, מאי טעמא, בגין דהכי מבעי ליה למפשר חלמא לפקדא פישרא לקב"ה, בגין דתמן איהו קיומא דכלא, וביה קיימא פישרא. כי עס הוא קיוס הכל וכו' קייס ונמאל הפתרון וזהו לומר כי הפתרון הוא ע"י הפה שהוא נמלטת ולכין פותר החלום לקשך פיו כפה העליון ועיי"ז יתקיים הפתרון.

תא חזי הא אתמר, דדרגא דחלמא לתתא איהו, ואיהו דרגא שתיאדה שטיס לנבואה, בגין דהא מאתר דנבואה שריא עד האי דרגא דחלמא שיתא דרגין אינון מנאס וכו' דז"ל לאילנות עד מדגה על החלום שהוא נבונה לזירה שזה מלאך גבריאל הממונה על החלומות יש עס דגות וזהו לומר אס תמנה נקו שמאל עס החלום היינו הו' לאילנות ובינה וגבורה והו' דנביאה ובינה נבונה לזירה שזה הוא שוקס החלום הוי יש כך עס מדגות, וסלקא פישרא מדרגא דחלמא לדרגא אחרא ועולה הפתרון ממדגת החלום למדגה אחת, ומפנש חלמא איהו דרגא דלתתא החלום הוא נמלגה שלמטה היינו גבריאל, ופישרא קיימא עליהו והפתרון עומד למעלה ממנו, ופישרא קיימא בדבור כי הפתרון עומד ותלוי נבדור שהוא המלכות לאילנות, ועל דא בדבור קיימא מלה, דכתיב הלא לאלהיכם פתרונים הלא לאלהיכם ודאי שהוא המלכות.

קמ"ב **ואולי אפ"ל** שזה הכוונה בתהילים קכו בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים הכוונה שאז נתפוס שהיינו כל ימי הגלות כחולמים כי עיקר הגלות היא גלות הדעת בחי' תרדמה תרד-מה וכן כל העוה"ז הוא חלום כלפי הדעת שיהיה בימות המשיח וגם זה בחי' חלום כלפי לעתיד לבוא.

קמ"ב ביאור מוהרנ"ת בתקפא

קמ"ב **הריצ"ח** יט 63 13 ביאר שלץ מלשון מליצה שיודע לדבר אבל כל כוונתו היא להוציא מקו דהיינו לקטוע כל דבר שהולך אל הגבוה או למקור או לתכלית. כשאדם הולך ונופל צוחקים קטיעת מהלך מעורר צחוק.

יש ג' נקודות אצל יוסף, פשר ושפר ופָרוש, פשר היינו פותר חלום ופָרוש כמ"ש קדקד נזיר אחיו תרגום פרישו דאחוי, ושפר היינו יפה מראה, זה מה שמבואר כאן בתורה שהצדיק ע"י שרואים אותו זה בעצמו תוכחה, וכמבואר בתורה י' יוסף איננו שמעון איננו, כי יוסף זה תיקון המעוות ואז גם שמעון איננו דהיינו אינך שנוא דהיינו שאין תוכחה, שהמוכיח הוא שנוא. וזו הסיבה של שנאת האחים אליו, עיין מהר"ל גור ארי-ה וישב [לז ב] על אלה תולדות יעקב יוסף פרש"י כמה דברים שוים ביניהם בשם המדרש וביניהם ששניהם היו שנואים ע"י אחיהם וקשה מה הדמיון בין שנאת עשו לשנאת האחים וכתב הגור ארי-ה ששורש השנאה שווה בגלל קדושה יתירה, וביאר הריצ"ח (אחר 73 דקות) שזו קדושה שלא נתפסת אלא ע"י מחלוקת. ונ"ל אולי אפ"ל לבאר קצת שמרוב קדושתו שקשור בבחי' כי כל בשמים ובארץ עי"ז מוצא קו וקשר ופתרון אמת בכל מקום, לכן כלפי חוץ הוא נראה סותר עצמו, כי רק הוא יכול לתפוס את הקו שבהתנהגותו, ולכן חולקים עליו.

(78 דקות) השליטה המנימלית על הנגה היא שאתה עושה זאת לא כתכלית אלא כאמצעי לדבר אחר, דהיינו שזה לא נגמר פה, אלא מתקשר להלאה, אתה אוכל עם מחשבה שיהיה כדי לתת חיות לדבר שבקדושה, בתענוגים זה יותר קשה צריך חכמה ובינה לדעת איך לחבר זאת לתכלית, אבל זה ידוע בדברים האלה של הנגה, אם אינם מתקשרים להלאה, אזי אין הבדל בין אדם לבהמה. כמבואר בהקדמת רבינו בחיי לפרשת בא עי"ש שמבאר הפסוק "אשרי אדם מפחד תמיד". ולכן צדיק נקרא דאחיד בשמיא וארעא, דהיינו מי שמביא כל דבר אל התכלית שלו. העולם הזה הוא חלום עם הרבה דברים בטלים וזה נקרא לפשר חלום, אדם אוכל זה חלום, החלום הזה של האוכל זה תלוי איזה פתרון תתן לו אם הפתרון של שבע הנפש או פתרון של שבע הבטן והנאת הגרון.

אות ה

עתה יבאר שבתרדמה שנתבאר לעיל שעל ידה מפילין את הרע כדי לחזור ולבנות את המלכות פה ללשון קדש, בתרדמה יש גם סכנה שיתקיים להפך כנ"ל שגם יניקת הרע מלשה"ק ע"י תרגום שהוא תרדמה. וכן מבאר שהיניקה הזו יכולה להביא לטומאת המקרה לילה. נמצא שמי שמשתדל תמיד לתקן את לשון הקדש אזי התרדמה טובה לו אבל מי שלא אזי התרדמה סכנה לו להטמא, ע"י לשונות העמים שהם מדורה של התאוה.

וזוה דהיינו מי שלא זכה ללשון הקדש אזי הסט"א מתגבר עליו לינוק מהקדושה ולטמא אותו בשעת שינה **בחי' מקרה לילה [קמג]/[קמד]**, דהיינו **שהרוח סערה, היינו הרוח שטות, היינו השבעין לשון.**

כתוב משלי פרק יד (ו) בְּקֶשׁ לֶץ חֲכָמָה וְאִין וְדַעַת לְנִבּוֹן נֶקֶל בִּיקֶשׁ לֶץ חֲכָמָה וְאִין נֶקֶל עַל חֲרָטוּמִי מִצְרִים וְדַעַת לְנִבּוֹן נֶקֶל נֶאֱמַר עַל יוֹסֵף שֶׁפֶתֶר חֲלוֹם פִּרְעָה כִּי לֶץ הוּא הִפֵּךְ פּוֹתֵר כִּי פּוֹתֵר הוּא שְׁמוּצָא קו אֶפִּילוּ בְּחֲלוֹם שְׁהוּא תַּעְרוּבַת אֶפִּילוּ בְּמִקּוּם שְׁכַלְפֵי חוּץ אִין בּו שוּם קו הַפּוֹתֵר מוּצָא קו דְּהֵינּוּ לֵאן הַדְּבָרִים מוֹלִיכִים לְאִיזָה פִּתְרוֹן הֵם מְבִיאִים וְזוּ בְּחֵי צְדִיק כְּמִ"ש כִּי כָל בְּשָׁמִים וּבְאֶרֶץ שְׁמוּצָא קו עַל הַשְּׁמִים בְּאֶרֶץ כִּי אֶרֶץ הִיא בְּחֵי חֲלוֹם לִכֵּן נִקְרָאת עוֹלָם שְׁהָקוּ בּו נַעֲלָם.

קמ" * דברים כג יא

קמ" **דברים כג** (י) כִּי תֵצֵא מִחֲנֶה עַל אֲבִיבָה וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע: נ"ל לרמוז כי תצא להלחם בעכו"ם ונשמרת ממקרה כי עיקר הפלתם ע"י תיקון הברית כנ"ל

(יא) כִּי יִהְיֶה בָּךְ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טְהוֹר מִקְרָה לִילָה וְיִצָּא אֶל מַחוּץ לְמַחֲנֶה לֹא יָבֹא אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה: (יב) וְהָיָה לְפָנֶיךָ עֶרֶב יִרְחָץ בְּמִים וּכְבֹּא הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה:

נקרא מקרה דייקא הפך הדעת בהשגחה שאין מקרה ונקרא לילה בחי' הפך האור שהוא בחי' שכל **עיין צדקת הצדיק** (לר' צדוק הכהן) - אות קנו - תיקון למקרה לילה [וגם במזיד נקרא כן בלשון הכתוב ובדברי חז"ל. ובסנהדרין (ק"ו.) על פסוק (במדבר כ"ב ב') ותקראן ר' יהושע אומר שנעשו כולם וכו'] להאמין באמונה שלימה שאין שום מקרה בעולם כלל וכל מה שיארע לו ידע שהכל בכוננת מכון יתברך שמו. ודבר זה הוא באמת עיקר הכל וכל תרי"ג מצוות התורה הם רק עיטין להגיע לידיעה זו שהכל מהשם יתברך:

וכל העבירות נקרא בתוכחה אם תלכו עמי קרי לשון מקרה כי העבירות הם יציאה מן הסדר ואין להם סדר [ובשוב ה' וגו' כחולמים כמו בחלום אדם עושה כמה מעשים וכשהקיץ אין כלום כך כל העבירות אז. וזולת הקרי שזה גם כשהקיץ יש פעולה וכן כל העבירות נקרא כן ואין כאן מקומו] וכן כל העונשים נקרא שם חמת קרי. ועל ידי זה שמאמין שאין מקרה ממתיק כל הדינים ומתקן כל העבירות כי אם כן על כרחך כולם לא היו יוצאים מן הסדר והיה מסודר כך ולא במקרה ואם כן אינו עבירה ועל עוון הנוכח הוא תיקון ביחוד:

עיין קיצור ליקוטי מוהר"ן השלם אות יא והביאור שכתבתי עליו - אות יא

וְזוּ בְּחֵינַת **מִקְרָה לִילָה** רַחֲמָנָא לְצַלְן, שְׁהָרוּחַ שְׁטוּת הֵינּוּ הַשְּׁבָעִים לְשׁוֹן עוֹלָה עַל-יְדֵי תַרְגוּם עַל-יְדֵי תַרְדֵּמָה וְשִׁנָּה וְיוֹנֵק מִלְשׁוֹן-הַקֹּדֶשׁ מִרוּחַ הַקֹּדֶשׁ מִבְּרִית קֹדֶשׁ. כִּי מִי שֵׁשׁ לוֹ שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן-הַקֹּדֶשׁ מְקַרֵּר אֶת תְּמִימוֹתוֹ בְּלִשׁוֹן-הַקֹּדֶשׁ, אֲבָל מִי שֵׁאִין לוֹ שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן-הַקֹּדֶשׁ אֲזִי הָרוּחַ סְעָרָה הֵינּוּ הַשְּׁבָעִים לְשׁוֹן הַנֶּזֶל מְקַרֵּר אוֹתוֹ בְּמִקְרָה לִילָה בְּשִׁנָּה רַחֲמָנָא לְצַלְן, בְּחֵינַת **אֲשֶׁר קָרָה בְּדָרָה** לְשׁוֹן קְרִירוֹת. בְּדָרָה הוּא בְּחֵינַת דָּרָךְ אֲשֶׁה מְנַאֲפֵת (מְשָׁלִי ל' כ) שְׁהָרוּחַ סְעָרָה הוֹלֵךְ דָּרָךְ הַתַּרְגוּם שְׁהוּא בְּחֵינַת נְגַה וְיוֹנֵק מִן הַחֲשָׁמַל שְׁהוּא בְּחֵינַת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְעַל יְדֵי שְׁלֵמוֹת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ דְּהֵינּוּ עַל יְדֵי שְׁמִיבְרִין אֶת בְּחֵינַת הַתַּרְגוּם וְהַתַּרְדֵּמָה פְּנִ"ל אֲזוּ נְצוּלִין

ממקרה לילה שבתךדמה ועל פן צריכין לקרר חמימותו בדבורים קדושים שהם בחינת שלמות לשון הקדש, ועל ידי זה נצולין מקרי רחמנא לצלן, שלא יקרר אותו הרוח סערה פנ"ל:

זה לשון מוהר"ת בלקוטי עצות ערך ברית אות יד. – צריך לדבר דבורים קדושים שהם בחינת שלמות לשון הקדש. עד שיקרר חמימותו בלשון הקדש בבחינת "חם לבי בקרבי וגו' דברתי בלשוני". שיקרר חמימותו בדבור של לשון הקדש, ועל ידי זה יהיה נצול ממקרה לילה, חס ושלום, שלא יקרר אותו הרוח סערה במקרה לילה, חס ושלום (שם ד'): עכ"ל והשאר הוא תוספת שהוסיף המסדר קיצור השלם מהתורה. עכ"ל.

מקרה לילה – הכוונה לז"ל, ואעפ"כ נקרא כך, דהיינו על שם פגם האמונה והחושך שיש בדבר הזה, כי מקרה הוא היפך ההשגחה. ולילה הוא חשכות היפך האור והבהירות של המוחין.

עיין ר' צדוק בדובר צדק עמ' 101 שבתורה נקרא כן גם במתכווין כי אפילו חסיד שבחסידים וכו'. ועיי"ש שדייקא ע"י קרי יוצאות נשמות יקרות וגבוהות מאד, דייקא בגלל חסרון הנוק. וכן מבואר **בשער הפסוקים**, שזהו שנשמות ישראל שרשן בקל שנים שפירש אדה"ר. ולכן היו צריכות להתברר בירור אחר ברור כ"כ שנים וכ"כ יסורים.

ומשמע שכקליפה על הפרי כן הוא המקרה על הטיפה הקדושה, שידוע שהיא כח נפלא שניתן לאדם להמשיך מגבוה מוחין נפלאים ולהלבישם בגשמיות ולהעבירם להבנות לקומה שלימה ונפלאה של שלימות הבריאה ולכן דייקא הקליפה על זה היא כ"כ קשה עד שאפילו חסיד שבחסידים אינה מתבררת אצלו לגמרי.

וזהו שפירש רבינו מקרה לשון קרירות מיראת שמים בחי' "אשר קרך בדרך" שגורם עמלק. (ומסתמא דייקא בבחי' דרך דהיינו "דרך גבר" והיינו "דרך אניה בלב ים" ובחי' "לעשות ים בדרך" המבואר בכוונות אלול) וכן דרך הוא בין מקום למקום דהיינו בחי' פרוודור ובחי' תרגום כנ"ל ששם עיקר הסכנה לשכוח את המכוון.

ועיין ברכות דף כב. אמר רב נחמן בר יצחק עשאן רבי יהודה כהלכות דרך ארץ דתניא והודעתם לבניך ולבני בניך וכתוב בתריה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע **מכאן אמרו** הזבים והמצרעים ובאין על נדות מותרים לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים לשנות במשנה וגמרא ובהלכות ובאגדות אבל **בעלי קריין אסורים**.

ופרש"י מכאן אמרו – כל הטמאים מותרים בתורה, שאף הם יכולים להיות באימה וברתת, אבל **בעל קרי אינו אלא מתוך קלות ראש וזחות הדעת**: (צ"ע דמשמע שביראה גם שאר טמאים אינן יכולים להיות)

ופשוט שמדובר גם בקרי דמצווה ואעפ"כ זה מפקיע אותו מאימה ויראה ורתת וזיע. (עיין **יאיר אור** למלבי"ם דאימה היא רעדה וזיע מהשגת גדלות ה'. ויראה היא הבושה גמ' נדרים כ. בחי' שירא מגשת).

לקמן מבואר שהצדיק בחי' "גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דבר" דהיינו שע"י שהם שומעים את דבר ה' הם עושים אותו לדיבור. כי דיבור שאינו מתקבל אינו דיבור.

ולפ"ז מי שהוא לא צדיק אזי גורם כביכול לדיבור לבטלה, וכן היא גם כל מציאותו שכיוון שכוחותיו אינן לכבוד ה' הרי הם כוחות לבטלה, היפך יעקב שאפילו על פחים קטנים חזר כדי שח"ו לא יאבד שום כוח שהשקיע בעוה"ז.

הרוח סערה – עיין תורה לח אות ב. כשפוגמין הדבור שהוא אדני, אז על ידי הפגם, נעשה מרוח פיו, רוח סערה. כי כ"ז אותיות כל אחד כלול מעשרה, גימטריא ר"ע. ונעשה מבחינת הדבור, היינו מבחינת אדני, ר"ע אותיות, סערה. ס"ה הוא אדני, ור"ע אותיות. וזה בחינת (תהלים קמ"ח): "רוח סערה עושה דברו", שעושים ומתקנים את הדבור, ומעלים אותו מבחינת רוח סערה: **ורוח סערה הזה**, הוא מקטרג הגדול, שממנו באים כל הקטרוגים והנסיונות. והוא אחר הדברים, שהוא יונק מהדבור, כשמוצא פתח לינק. היינו "לפתח חטאת" (בראשית ד'): וכתוב (מיכה ז'): "שמר פתחי פיך" וכו'. וכמו שכתוב בזה (וירא קי"ט): "ויהי אחר הדברים והאלקים נסה את אברהם". והוא מסער גופה דבר נש. וכל המלשינות והרעות שדוברים על אדם, בא מרוח סערה, מאחר הדברים הזה. כי הוא בחינת קץ כל בשר (בראשית ו') שעושה קץ וסוף לכל בשר: ובני אדם שהם דנים את כל אדם לכף חובה, וחוקרים תמיד על חובות בני אדם, הם מבחינת קץ כל בשר.

וזה שכתוב משלי יח כא מִן תִּחְיֶיךָ וְיָחִיב לְשׁוֹן וְאֶהְיֶיךָ יֹאכֵל פְּרִיָהּ. כי הדיבור הוא בחי' רוח החיים שכל התיקון תלוי דייקא בו ולעומת זה דיבור פגום ממנו כל החורבנות.

ועיין תורה ט' ח"ב שיש בחי' אליהו שהוא הרוכב ומכניע הרוח סערה.

אשר קרך בדרך – דברים כה יז זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים: אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנפשלים אחריו ואתה ענף ויגע ולא ירא אלהים: ויזנב בך היינו יניקתו דרך התרגום דהיינו האשה כמובא בגמ' ברכות סא. ויבן ה' אלהים את הצלע רב ושמואל חד אמר פרצוף וחד אמר זנב. (כידוע מרבינו דלא פליגי). (ובכתבי האר"י הן בינה ומלכות, לאה ורחל)

עמלק הוא העומת זה של ישראל, כי ישראל כולו נצחיות וקשר למקור האמיתי, ולעומת זה עמלק כולו מקרה שאינו קשור לשום מקור רק עושה מעצמו מקור כפירוש הרמ"ע מפאנו עה"פ "דרך נחש עלי צור" ועה"פ ראשית גויים עמלק" שעמלק טוען שהוא הצור והראשית להכל. דהיינו מהיכן שמתחיל לעקם את האמת משם הוא טוען שמתחיל הכל ושם השורש להכל. וממילא הוא מנותק מנצח ולכן תאב לנצחיות ובשביל זה רודף את ישראל לינק מהם איוה נצחיות.

והוא המקרה שבאומות שאין בו שום טוב, ושום תיקון לא יהיה לו לעתיד, כי הוא הרע בעצמו, מה שאין כן שאר אומות שלעתיד כולם יקראו בשם ה', שהם בחי' המידות הנפולות שלעתיד יתקנו.

ולכן גם כל קרי דהיינו מנותק מהולדה והמשך דהיינו שלא הולך לנצחיות, אזי הוא הולך אליו. וכמבואר בכתבי האר"י שאין דבר שכ"כ נותן חיות לקליפה כמו הדבר הזה. (הריצ"ח יט 14).

וזהו שאין הכסא שלם עד שיוכרת זרעו, כי הכסא היינו ההנהגה השלימה, דהיינו השגחה, שזה בדיק היפך המקרה, ולכן כל עוד שהוא בעולם, אזי אין האמונה בהשגחה, כראוי.

כוחו של עמלק הוא בליצנות דהיינו דבר המבטל כבוד, דהיינו היפך היראה, וכמ"ש שכתוב "ולא ירא אלקים" ולכן גם השימוש של מידה זו בקדושה הוא לבטל היראה של ע"ז, כמחול מגילה כה: אמר רב נחמן כל ליצנותא אסירא בר מליצנותא דעבודת כוכבים.

עולה ע"י תרגום, ע"י תרדמה, ע"י שינה כי שינה היא בחי' המפיל חבלי שינה על עיני בחי' שנופל לתרדמה לבחי' תרגום שליטת המדמה ועל עיני דייקא עינים על שם החכמה ובשינה נופל משכל למדמה ואז השכל שנשאר הוא רק בחי' הנקנה שיש לו לכן השינה מסוגל מאד להתגברות הרוח סערה. **וינוק מלשון הקודש, מרוח הקודש, מברית קודש** כי מי שלא מקרר תאוותו בדבורים קדושים אזי קשה לו להשמר מהרהורים רעים וטמאים אבל במשך היום האדם בדעת ואפילו שיש לו הרהור שומר עצמו מטומאה ממש אבל בתרדמה שהיא תרד-מה אזי שולט המדמה בחי' תרגום ועולין ההרהורים הטמאים ואין לו שמירת הדעת ונטמא במקרה לילה.

כי מי שיש לו שלימות לשון הקודש, מקרר את חמימותו בלשון הקודש, בבחי' (תהלים (לט)/קמ"ה) חם לבי בקרבי וכו', דברתי בלשוני, פשט הפסוק מדבר בהתלבטות של דוד המלך שרוצה לשאול את הקב"ה וחושש שאסור לשאול אותה ותחילה נאם דומה ואח"כ מרוב שחם לבי לשאול הוא שואל, נמצא בפשט הכוונה ששמדבר בגלל שחם לבי לשאול, ורכנו דורש **שמקרר חמימותו** לתאוה **בדיבור של לה"ק [קמ"ו]/קמ"ו**. **בבחי' זאת הפעם עצם מעצמי [קמ"ח]/קמ"ט מכאן שנתקררה דעתו בחוה (יבמות סג)/ק"י** ואז גם בשעת השינה הוא שמור ממקרה לילה.

אבל מי שאין לו שלימות לה"ק, אזי הרוח סערה מקרר מיראת שמים אותו במקרה לילה בשינה/קנ"א. **בבחי' מה שכתוב בעמלק (דברים כה) זכור את אשר עשה לך עמלק אשר קרך בדרך,**

ליצנות היינו כח הדיבור לבטל מעשה, דהיינו שמביא לקרי, והיינו עמלק שזורק מילות כלפי מעלה (תורה יט ח"ב) שכופר במצוות מילה וזורק כלפי מעלה אל השכל כי מפרש הכל על השכל וכופר בעשיה. שזה נקרא כופר בעיקר.

ממש היקר הדיבור דקדושה שדייקא מביא לידי מעשה דהיינו עושה פרי. כפרש"י בראשית ו ט עה"פ אלה תולדות נחד"א למדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים.

תהילים פרק לט (ב) אַמְרָתִי אֲשֶׁמְרָה דְרָכֵי מַחְטָא בְלִשׁוֹנִי אֲשֶׁמְרָה לְפִי מַחְסוֹם בְּעַד רִשְׁעִי לִנְגִדִי: (ג) נֶאֱלַמְתִּי דוּמְיָה הַחֲשִׁיתִי מְטוֹב וְכַאֲבִי נֶעְכָּר: (ד) חֶם לְבִי בְקַרְבִּי בְהִגְיִי תִבְעֵר אֶשׁ דְּבַרְתִּי בְלִשׁוֹנִי: (ה) הוֹדִיעֵנִי יְדוֹד קִצִּי וּמְדַת יָמֵי מָה הִיא אֲדַעַה מָה חֲדָל אָנֹכִי:

צ"ע שמביא ראייה לקרור בפסוק המדבר מחום. והכוונה כי לא צריך להכניע את החום אלא להפנות אותו לקדושה ועיין **תורה כא** ותורה קנו באיזה התלהבות צריך להיות הדיבור של קדש בבחי' שלהבת עולה מאליה ועיין **לק"ה גילוח ה'** ו' דמיון חום התפילה לחום התאוה הידועה (וכן מצאתי בספר היכל הברכה חלק אוצר החיים על מצות פרה אדומה) ועיין **תורה נ** ההשואה בזה שע"י תיקון הברית אזי מרגיש מתיקות בתפילה משמע שחום התאוה הידועה והתלהבות בתפילה הם זה לעומת זה וכן בתורה לא חסד מתגלה בפומא דאמה מבואר שכפי תיקון התאוה כן הכסופין ואהבה דקדושה

ק"י עיין תורה קנו

עיין תורה קנו – וְטָהַרְתָּ הַלֵּב הוּא, עַל יְדֵי שְׁמִתְלֵהָב וּבוֹעֵר לְבוֹ לְהִשָּׁם יִתְבַּרְךָ, עַל יְדֵי זֶה נִטְהַר הַלֵּב. כִּי נִגְדַּ שְׁנִתְלֵהָב וְנִבְעֵר לְעֵבְרָה אוֹ לְתַאֲוָה רָעָה, חֶס וְשָׁלוֹם, שְׁמִינָה נִטְמָא לְבוֹ, נִגְדַּ זֶה צְרִיף שְׁיִתְלֵהָב וְיִבְעֵר לְבוֹ לְהִשָּׁם יִתְבַּרְךָ, וְעַל יְדֵי זֶה יִטְהַר לְבוֹ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (בְּמִדְבָר ל"א): "כָּל דְּבַר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֶשׁ תִּעֲבִירוּ בְּאֶשׁ". וְכִשְׂשֵׁ לֹ טְהַרְתָּ הַלֵּב, אֲזִי זוֹכֵה לְדַבֵּר בְּכָל פֶּעַם דְּבוּרִים חֲדָשִׁים, שְׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ: וְזֶהוּ לֵב טְהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹקִים, אֲזִי וְרוּחַ נְכוֹן חֲדַשׁ בְּקַרְבִּי, שְׂיִזְכֶּה לְחֲדַשׁ דְּבוּרִים חֲדָשִׁים, שְׁהֵם בְּחִינַת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ כְּנ"ל:

ק"י בראשית ב' כג הנ"ל

בראשית פרק ב (כב) וַיִּבֶן יְדוֹד אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לְקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבָאָהּ אֵל הָאָדָם: (כג) וַיֹּאמֶר הָאָדָם וְזֶה הַפֶּעַם עֲצָם מִעֲצָמִי וּבִשָׂר מִבִּשְׂרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לָקַחָה זֹאת:

רש"י (כג) זאת הפעם – מלמד שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקררה דעתו עד שבא על חוה:

שפתי חכמים – י"ג כן, מלמד שבא אדם על כל בהמה וכו' ולא נתקררה וכו', ואע"ג דלאו בתשמיש מיירי, אין זה אלא רמו, והעיקר מן האדם ידע את חוה אשתו (להלן ד, א) נפיק, ועי"ל שהיה משיג בשכלו טבע כל בהמה וחיה, דאי לא היה יודע טבעם לא היה יודע לקרות להם שמות:

יבמות סג. וא"ר אלעזר מאי דכתיב זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי מלמד שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקררה דעתו עד שבא על חוה.

אולי הכוונה שרוצה לומר שמי שזוכה לקיים ודבק באשתו דהיינו בלשון הקדש בדביקות כזו שמרגיש זאת הפעם דהיינו ניחא ושלימות ותענוג בדיבור קודש דהיינו שמרגיש שאשתו היא בחי' לשה"ק אזי גם בתרדמה על זה אשה כזו הוא חולם ולא על אשה גשמית המביא לקרי.

רבינו מביא ראייה לדבור קדוש מזיווג קדוש דכיוון שזה אותה בחי' לכן אפשר לומר שמה שבפשט הכוונה לזיווג בדרש הכוונה לדיבור ועיין תורה ז עה"פ הנחש השיאני לשון נישואין ולשון עיצה וכן מובא ברית הלשון וברית המעור קשורים זל"ז.

נ"ל כי שלימות לשה"ק זה ע"י שקשור לקדש לחכמה להקב"ה דהיינו דייקא כשהוא בעוה"ז במקום הרשות וההיתר הוא זוכר מאין באת דהיינו כי מאיש לוקחה זאת ולאן אתה הולך דהיינו ודבק באשתו והיו לבשר אחד ומי שכך עובר את העוה"ז אזי אין שום מקרה כי הכל בהשגחה הכל בא מכוונה מיוחדת מחשבה תחילה שבשבילה בא לעולם והכל הולך לכוונה מיוחדת שיהיה סוף המעשה כמחשבה תחילה ומי שכך בכל המעבר דרך העולם הזה קושר מחשבתו להקב"ה שאליו הוא הולך אזי אין מקרה כלל.

[קנב]/[קנג] קרך לשון קרירות [קיר] הפך בחי' חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דהיינו דיבור לשה"ק.
בדרך, הוא בחי' לשון ניאוף כמ"ש (משלי

קנב עיין פרש"י שם ובוהר ויקהל קצה.

קנג דברים פרק כה (יז) זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים: (יח) אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך
ואתה עינך ויגע ולא ירא אלהים:

קיד עפרש"י שם משל לאמבטי רותחת

ל') כן דרך אשה מנאפת רוצה לומר ש"דרך" שכתוב בפסוק אין הכוונה למקום, אלא לבאר במה קירר דהיינו שקרר בזנות/א. **שהרוח סערה הולך דרך/ב** התרגום **שהוא בחי' נוגה, ויונק מן החשמל הנ"ל** שהוא לשון הקדש ונקרא חשמל בחי' חיות אש ממללות ומוללות את המל לשונות העכו"ם, כי החשמל מבואר בבבכאריז"ל שיוצא מבינה עילאה ושומר מהקליפות (זוה בחי' אשה בחי' חומה/ג) וכן הדיבור של לשון הקדש הוא דיבור אש להבה היוצא מהלב שהוא בחי' בינה ליבא התבטאות של כסופים לקדושה ועי"ז מפיל את הקליפות שהן לשונות הגויים שהם התבטאות הע' מדות רעות, אבל ע"י תרדמה דהיינו תרגום קליפת נגה אזי יכול הרוח סערה לינק מלשון הקדש, כי בתרדמה נחלש הארת הקדש והתלהבות הלב לקדש ואזי יכול הרע להתגבר בחלום של טומאה:

ואלישע/י **היה יורש/ה** **מאליהו רוח הקודש** הארת החכמה הנקראת קדש, ועי"ז **היה מקבל ממנו שלימות לה"ק** [י] דהיינו שבדיבורו האיר הקדש והיינו לשון הקדש שהיא ביטוי של קדש, בבחי' (מלכים ב' ב') **ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. פי שנים, היינו לשון הקודש** כי לשה"ק היא כשמדבר בפיו בדיוק כמו שעלה במחשבה תחילה של הקב"ה דהיינו שמכפיל והיינו פי דייקא שנים כמו שתי פיות פה בפועל כמו פה בכח וזה כששכינה מדברת מגרונה ואזי מדבר בפיו את הפה של מעלה דהיינו מלכות פה קרינן ליה שהיא השכינה, **כי שנים מקרא ואחד תרגום {ברכות ח.} [יח/ט]** נ"ל הכוונה שלשה"ק

^א **ורמזו בלשון דרך** כי יש לב ישר בחי' דרך ישרה שכוסף לתכלית אמת ויש לב זונה בחי' דרך עקומה שכוסף לתאוות רעות. כי בבחי' דרך שם הניסיון, דרך בחי' תרגום כי דרך היא ממוצע היא פרודור את הטרקלין בחי' עוה"ז כלפי עוה"ב שזה בחי' תרגום ודייקא שם אחיזת עמלק לקרר מזיכרון עוה"ב ויש ג' בחי' פרודור (לשון תרגום דייקא) העוה"ז נקרא בחז"ל פרודור והגרון הוא פרודור לבטן ויש באשה פרודור לרחם כמובא במשניות נדה והם כנגד ג' תאוות אכילה ניאוף וממון והם עיקר הנסיון בעוה"ז ויש בהם הרבה התר ורשות שהיא הרשת של עמלק לתפוס את האדם שיאבד את עולמו להשיב מחאדם את הטרקלין שיחשוב שהדרך היא התכלית.

^ב **הולך דרך תרגום** נראה שזה עוד דרש על המילה דרך ולפ"ז הרוח סערה היינו עמלק הולך וכדי לינק מלשה"ק הוא בא דרך התרגום שזה הדרך הסובב את הקדש ועי"י התרגום רוצה להפיל את הלשה"ק לבחי' דרך אשה מנאפת דהיינו זנות.

^ג **כמבואר בגמ'** יבמות טב: השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה

^ד **מה שהזכיר כאן את אלישע** אולי אפ"ל שגם כי על ידו נולד פעמים חבוקק הנביא, שעל תפילתו בנויה התורה שלנו, **כמבואר באריכות בזהר בשלח דף מדר.** ועין גם הקדמת הזהר דף ז: עם מתוך מדבש - אתא רבי אלעזר, ושיי רישיה בין ברכי דאבוי, וסח ליה עובדא שעבר עליהם פחד גדול, דחיל רבי שמעון ובכחה. אמר (חבוקק ג ב) יהו"ה שמעתי שמעך יראתי, האי קרא חבוקק אמרו, בשעתא דחמא מיתתיה כשנדע לו שכבר היה מת, ואח"כ ואתקיים על ידא דאלישע כמבואר במלכים ב' פרק ד', אמאי אקרי חבוקק, בגין דכתיב (מ"ב ד טז) למועד הזה כעת חיה את חובקת בן, ודא בריה דשונמית הוה, ותרין חבוקין הוו, חד דאימיה, וחד דאלישע, דכתיב (שם לד) וישם פיו על פיו ויגהר עליו פ"י נשחט עליו וחבוק.

אשכחנא בספרא דשלמה מלכא, שמא גליפא דשבעין ותרין שמדון שם ע"ב יש בו עב שמות נרמז בג' פסוקים של יסע ויבא ויש שיש בהם ריו אותיות כמספר חבוקק, ועב שמות כל שם מג' אותיות אגליף עלוי בתיבין חקק עליו אלישע את העב שמות ועי"ז החזיר רוחו בקרבו כדלקמן, בגין דאתון דאלפא ביתא דאגליף ביה אבוי בקדמיתא כי אותיות הא' ב' שחקק עליו אביו בתחילה, רוצה לומר כל עיסת האדם מן כב אותיות התורה והם התקשרות הנשמה בתוך הגוף, כד מית פרחו מניה וכשמת פרחו ממנו כל הכב אותיות, והשתא דאלישע חבק ליה, אגליף ביה כל אינון אתון דשבעין ותרין שמדון ואתון דאלין שבעין ותרין שמדון גליפן, אינון מאתן ושיתסר אתון ריו אותיות כמספר חבוקק וזה עוד טעם למה נקרא חבוקק על שם חקיקת שמות אלו, וכולהו אתון אגליף ברוחיה (נ"א, בדיבורא) אלישע כמ"ש וישם פיו על פיו ונפח בו ריו אותיות, בגין לקיימא ליה באתון דשבעין ותרין שמדון, וקרא ליה חבוקק כי עד כאן היה שמו חבוק ע"ש חיבוק אמו ועכשיו שחבוקו אלישע קראו חבוקק משון חיבוק כפול וגם עבור מספר ריו אותיות של עב שמות, שמא דאשלים לכל סטרין שמו נאה לו מכמה טעמים אשלים לחבוקין כדאתמר, ואשלים לרזא דמתן ושיתסר אתון דשמא קדישא, בתיבין של עב שמות אתקיים לאהדרא רוחיה, ובאתון אתקיים כל גופיה על קיומיה ובריו אותיות של השמות היה קיום לגופו שיעמוד על בוריו, ועל דא אקרי חבוקק.

ואיהו חבוקק אמר (חבוקק ג ב) יהו"ה שמעתי שמעך יראתי, שמענא מאבי ואמי מה דהוה לי דאטעימנא מההוא עלמא שכבר טעמתי טעם מיתה ודחילנא שלא אמות בצעירותי, שרא למתבע רחמין על נפשיה התחיל מבקש רחמים מהמלכות שמשם היתה נפשו ואמר, יהו"ה פעלך, דעבדת לי מתן ה' שהוא מדרגת המלכות אני מבקש שאני פעלך פ"י שבראת אותי בתחילה מבחינתך, מכל מקום מעתה בקרב שנים פ"י ע"י שנים קדמוניות שהם הו"ק דז"א הנקראים אילנא דחיי יהון חייהו, חייהו הכוונה כמו חייו פ"י שהתפלל על חייו שהמלכות תמשיך לו חיים מהו"ק לפי שידע ברוח הקדש שבתחילה היה מעלמא דנוקבא ולכן מת, לכן התפלל שמעתי יהו שניו מעלמא דדכורא ויארין ימים, וכל מאן דאתקשר באינון שנים קדמוניות חיין אתקשרו ביה, בקרב שנים תודיע, לההוא דרגא דלית (בה) חיין כלל דהיינו שהתפלל שהמלכות שאין לה חיים כלל מעצמה תתודע ותתקשר בקרב שנים שהם הו"ק ואז הם ימשיכו אליה רב טוב וגם ימשך חיים לכל העולמות ולשורש נשמתו הנשרש בה.

^ה **צ"ע לשון ירושה** מה שייך בזה

וצ"ע איזה לשון כן שייך בזה הרי לשה"ק אדם זוכה כפי עבודתו ועיין תורה סו שאלישע עשה פי שנים מופתים מאליהו והכל מכח רבו והכל בכח התפילה דהיינו שהתפלל יותר בכוונה מרבו כי הנס הוא רק כפי התפילה (וכן מבואר בתורה ז) אלא שהכל מכח רבו וצ"ע הביאור בזה ונ"ל שזה תלוי בתלמיד עד כמה מקשר עצמו לרבו כך מקבל ממנו רוח ע"י שנכלל ברוחו ואזי בשעת עליית רבו שיוירד ב"י רוח דלעילא ונקשר לרוח דלתתא אזי יכול התלמיד ע"י שקשור היטב לרוח רבו לקבל פי שנים של רבו שיאיר ברוחו שלו ע"י הכל מבואר בתורה סו

^א עיין הקדמת הזהר דף ז. כיצד ב"פ החיה את חבוקק בדיבור

^ב **מלכים ב פרק ב (ט) ויהי כעברם ואלהיהו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי:**

^ג זהו תרומה דף קלב:

נקרא פי שנים כי שנים מקרא הם אחד הבחי' מחשבה תחילה והשני לשה"ק ובאמצע הוא התרגום שע"י תיקון התרגום אזי נעשה המקרא השני כמו המקרא הראשון וכמבואר בתורה סו שפי שנים זה בחי' משה משה דהינו משה למטה כמו משה שלמעלה. **עיי"ז כתיב ביה (שם ד')/א' איש קדוש עובר עלינו תמיד, שלא ראתה קרי על סדינו {ברכות י:א} [ב] הזוהר בפרשת שלח דף מד. מקשה על זה שיש הרבה בני אדם**

ט ברכות ח. – אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור ⁵³ שנים מקרא ואחד תרגום ^{54 55} [ח:]; ואפילו (במדבר לב-ג) עטרות ודיבון שכל המשלים פרשיותיו עם הצבור מאריכין לו ימיו ושנותיו רב ביבי בר אביי סבר לאשלומינהו לפרשייתא דכולא שתא במעלי יומא דכפורי תנא ליה חייא בר רב מדפתי כתיב (ויקרא כג-לב) ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב וכי בתשעה מתענין והלא בעשרה מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי. סבר לאקדומינהו אמר ליה ההוא סבא תנינא ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר כדאמר להו ר' יהושע בן לוי לבניה אשלימו פרשיותיכו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום.

הערות ביאור חרותא – 53. היינו מדי שבוע בשבוע, וכתבו תוס' ד"ה ישלים] שכל השבוע נחשב שקורא עם הציבור, כיון שמתחילין הפרשה ביום שבת במנחה, ונחלקו הטור ודרכי משה אם כוונתם שיכול לקרא ממנחה בשבת, או רק מיום א' ואילך, ומה שקורין במנחה מחשיבו כקורא עם הציבור. וסיימו שמצוה מן המובחר לגמור לקרא לפני סודת יום השבת, וכתב המ"ב [ט] שלא יעבב את סודתו אחר חצות לצורך קריאת שמו"ת. והב"י [רפה] נקט שיתחיל בע"ש וישלים בשבת, ואילו המג"א הביא בשם האר"י שלכתחילה ישלים בע"ש ורק כשהוא אנוס ישלים בשבת, וכתב המ"ב [שם] שאם לא קרא בע"ש יקרא בשבת קודם התפלה. ובבאר היטב [רפה א] כתב, שהזמן המובחר לקריאת שמו"ת הוא אחר חצות עש"ק, ובמחזיק ברכה כתב, שהאר"י היה קורא בעש"ק מיד אחר שחרית, אך לא באשמורת כי אין קורין תרגום בלילה, וראה הערה הבאה. ⁵⁴ הראב"ה [ברכות כב] כתב, שטעם התקנה שנים מקרא. להודיע חשיבות המקרא, ואחד תרגום – כדי שיבין את העניין. ובמטה משה [תכב] כתב, שהתורה ניתנה ג' פעמים, בהר סיני, באהל מועד, ובערבות מואב "באר היטב" בשבעים לשון, והתרגום נגד "באר היטב". ובערוך השלחן [רפה ב] כלל שני הטעמים, וכתב שקורא ג"פ נגד נתינתה ג"פ, והשלישי בתרגום כדי שיבין מה שלומד. ונפקא מינה, במקום שאין תרגום, שאם כל ענינו רק שיבין, אין צריך לומר פעם שלישית, אלא אם כן תקנו גם כנגד ג"פ שניתנה תורה. ובתורת הדין [ח"א כג] ובהקדמת ספר החינוך כתבו, שטעם התקנה כדי שישלים כל יחיד את התורה בכל שנה כמו הציבור, ולכן כתב שאין צריך לקרא שמו"ת של קריאת יו"ט. ואילו רבינו חננאל כתב, שהטעם כדי שיהא רגיל במה שהציבור קורין, ולטעמו צריך לקרא גם ביו"ט. וכן צריך לקרא קודם קריאת בציבור. ובהגה"מ הביא בשם ראב"ן שתקנה רק למי שדר ביחידות שיקרא בשעה שהציבור קורין בביהכ"ס. והלבוש כתב, שתקנה כדי שיהיו בקיאים בתורה, וראה בערוך השלחן שביאר דבריו. ⁵⁵ תוס' ד"ה שנים] כתבו, שהלועז לא יקרא בלעז כי התרגום מפרש לפעמים פרטים שאינם במשמעות המקרא. והרא"ש כתב, שהקורא בפירוש התורה יוצא בו ידי תרגום, כי מפרש כל מלה, והיינו שכלולים בו פירוש המילות ופירוש הענין. והטור [רפה] כתב, שאם לומד פירוש רש"י חשוב כמו תרגום. והביא הבית יוסף שמקורו מהרא"ש ה"ל, ואף שרש"י לא פירש כל מלה, משמע שנקט כי כל מקום שלא פירש אינו טעון פירוש, והוא כמו שאין תרגום ל"ראובן ושמעון". והסמ"ג [עשין יט] העדיף ללמוד פירוש רש"י לפי שמפרש יותר מהתרגום, והביא שיש ראשונים שדחו וסברו שדוקא תרגום לפי שניתן בסיני, ומסיק הב"י "וירא שמיים יצא את כולם ויקרא התרגום ופירוש רש"י". וכן פסק בשו"ע [שם ב] וראה בה"ל ד"ה תרגום.

ועיין פרי עץ חיים – שער הנהגת הלימוד – פרק א – **סוד התרגום – דע, כי תמיד תקרא פסוקים אלו עם התרגום. ותכוין, כי המקרא הוא הפנים, ותרגום אחרונים.** וביום ו', שאתה מכוין או לשם הוי"ה, היינו והי"ה, אז תקרא כל הפרשה שמו"ת. וביום שבת, אינך צריך לקרות, רק לשמוע מפי הש"ך כולה היטיב, ולכוין בה כדרך הנו'. ולפי שגם ביום ז' אנו מכוונים לכל שם ב"ן, לכן צריך לשמוע כולה. ודע, כי בתרגום יש כוונת שם ב"ן, אך הם בסדר ריבוע, ועדיין לא קבלתי הסדר. אבל מה שזכרתי הוא זה, כי ביום ו' שאתה מכוון במקרא, כל מילוי שם ב"ן דפנים בשורק, או תכוין ג"כ, באחוריים שלהם מנוקדים בשורק, שהוא סוד התרגום, כי כל תרגום אחוריים כידוע, כזה – ו"ד וד"ה וד"ה וד"ה, והוא מה שזכרתי. אך אפשר להבין מזה, כי גם ביום ז', יהיה שם ב"ן כולו בסוד אחוריים, רק שאיני יודע איך יהיו הנקודות:

והנה, מ"ש שחייב האדם לקרות הפ' שמו"ת, הוא, כי שנים מקרא הוא כנגד ת"ת ויסוד. והענין, כי שנים מקרא, ר"ת שם, והוא שדי הוי"ה, עולה שם. וכן מקרא, בגימטריא שם ע"ה, להורות על ב' שמות הנו', שהם בת"ת ויסוד. וז"ס, לשון הרגיל בדברי רז"ל, לומר שנים מקרא ולא אמרו שנים תורה. וגם במקרא נמצא פנים ואחור, והנה, פנים הוא לשון רבים, ואחור הוא לשון יחיד. כי לשון קדש הוא פנים, והוא שנים מקרא. אך התרגום שהוא אחור, אינו אלא אחד, וז"ס ואחד תרגום. גם תבין הענין, כי האחור הוא תמיד בסוד הריבוע, שתמיד אות ראשונה הולכת עם כל האותיות שלפניה, וכן השניה הולכת עם כל שלפניה, וזהו ענין ואחד תרגום, כי התרגום שהוא אחוריים, לעולם הוא א', הראשון הולך עם כולן, וכן הב' עם כולן שלפניו, וכן כל השאר נקשרים כאחד. אך לה"ק הנקרא פנים, הם רבים כי כ"א בפ"ע, כזה – אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד.

אך התרגום, הוא קשור ביחד כידוע, והוא שנים מקרא וא' תרגום. **ואבאר לך הטעם, למה אחוריים הם תרגום. והענין, כי תרגום גי' תרדמה, והנה נסירת אחוריים הוא ע"י התרדמה שנאמר ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם, והוא סוד התרגום.** גם ט"א, שהרי בכל ספירה מ"ס, יש הוי"ה א', ואחור שלה הוא ריבוע, גי' ע"ב. נמצא ט' פעמים ע"ב, מנין תרגום, נגד כל אחוריים, מן החכמה עד היסוד. וכולם ניתנים אל המלכות, וזהו ואחד תרגום, שכל האחוריים, הם במספר תרגום. והבן. והנה תרדמה, בגימטריא תרגום, כי בלשון תרגום מדבר עם הנביאים, שאין יכולים לקבל הנבואה רק ע"י תרדמה, וזהו ותרדמה נופלת על אברם. ולזה אמר במחזה, שהוא לשון תרגום, ע"ש בוזהר. ודע, כי לשון תרגום הוא אחוריים של הקדושה, וכל אחוריים הם בסוד פכמ"מ, ואלו נק' תרדמה. וזהו ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם, כי הנסירה היתה בסוד אב"א, שזהו סוד תרדמה, שאז ננסרת, ואח"כ ויביאה אל האדם:

מלכים ב פרק ד (ח) וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֱלִישֶׁעַ אֶל שׁוֹנֵם וְשָׁם אִשָּׁה גְדוֹלָה וַתִּחַזַּק בּוֹ לֶאֱכֹל לֶחֶם וַיְהִי מִדֵּי עֲבָרוּ יִסֵּר שְׁמֹהּ לֶאֱכֹל לָחֶם: (ט) וַתֹּאמֶר אֶל אִשָּׁה הַזֶּה נָא יִדְעֵתִי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא עֲבָר עֲלֵינוּ תְּמִיד: (י) נַעֲשֶׂה נָא עֲלֵיתָ קִיר קִטְנָה וְנִשְׁעִים לּוֹ שֶׁם מִטָּה וְשִׁלְחָן וְכֶסֶף וּמְנוֹרָה וְהָיָה בָּאָו אֲלֵינוּ יִסֹר שְׁמֹהּ:

כ" ברכות י: נעשה "נא עליית קיר קטנה" רב ושמואל חד אמר עלייה פרועה היתה וקיריה וחד אמר אכסדרה גדולה היתה וחלקיה לשנים. בשלמא למאן דאמר אכסדרה היינו דכתיב קיר אלא למאן דאמר עלייה מאי קיר שקיריה בשלמא למאן דאמר עלייה היינו דכתיב עליית אלא למאן דאמר אכסדרה מאי עליית מעולה שבבתים. "ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה" אמר אביי ואיתימא רבי יצחק הרוצה להנות ינהג כאלישע ושאינו רוצה להנות אל ינהג כשמואל הרמתי שנאמר ותשובתו הרמתה כי שם ביתו ואמר רבי יוחנן שכל מקום שהלך שם ביתו עמו. "ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא" אמר רבי יוסי ברבי חנינא מכאן שהאשה מכרת באורחין יותר מן האיש. "קדוש הוא" מנא ידעה רב ושמואל חד אמר שלא ראתה זבוב עובר על שולחנו וחד אמר סדין של פשתן הציעה על מטתו ולא ראתה קרי עליו.

שלא רואים קרי ותירץ שהיתה מריחה ריח ג"ע מהסדין שקם ממנו, ונראה שכוונת רבנו לתרץ בדרך אחרת שהצדיקים שלא רואים קרי זה בעצמו מקרה כי גם אדם רגיל לא בכל יום זה קורה לו שרואה, אבל השונמית קראה לאלישע איש קדוש כי הבינה שע"י שזכה לשלימות לשון הקדש הוא מופקע לגמרי מטומאה זו של קרי על הסדין¹⁷:

כי ע"י שלימות ל' הקודש ניצולין ממקרה לילה כנ"ל. כי ע"י שלימות לשון הקודש זוכין לתיקון הברית כנ"ל. כי עיקר שלימות לה"ק הוא ע"י תרגום שהוא בחי' תרדמה ושינה, דהיינו ע"י שמבררין את בחי' התרגום בחי' התרדמה כנ"ל, וע"כ אז ניצולין ממקרה לילה שבתרדמה כנ"ל:

וזה שבקש דוד (תהלים קם)/י"א ראש מסיביו עמל שפתימו יכסמו. פשט הפסוק הוא שדוד המלך מתפלל על ראש השונאים אותו, שמה שמדבר עליו יחזור על עצמו, ורבנו דורש "ראש מסיביו" דהיינו קליפת נגה יפול ה"עמל" שבו דהיינו הרע שבו, ע"י "שפתימו" דהיינו לשה"ק בבחי' לשון נופל על לשון, וע"י לא תיחיה יניקה ללשונות העכור"ם וגם הם "שפתימו יכסמו" ימוטו עליהם גחלים" ע"י לשון הקדש "כי מהאש יצאו והאש תאכלם" בבחי' אש אוכלת אש (יומא כא:).

וכך הוא דרש הפסוק **ראש מסיביו, הוא בחי' נבואת (יחזקאל א')/י"א** שראה את המרכבה העליונה הקדושה וסביב לה ג' קליפות טמאות ולפניהן קליפה רביעית שהיא **נוגה לו סביב**, דהיינו קליפת נוגה **שהוא ראש המסבבין את הקדושה** שהיא כמו ממצע המבדיל בין הג' טמאות לקדושה¹⁸. **עמל שפתימו יכסמו**, פירוש **העמל והרע/י"א שבו** בקליפת נגה **יתבטל** ויתכסה. **ועל שאר לשונות העמים שהן בחי' ג' קליפות טמאות, שהם בחי' מדורה של שבעין כוכבין הנ"ל, ימוטו עליהם גחלים [י"א], וטעם שדווקא ע"י גחלים הם יפלו כי מהאש יצאו והאש תאכלם (יחזקאל טו)/י"א** פשט

עייין זהר בשלח דף מד. שמקשה מאי רבותא דיש הרבה שלא רואים קרי ומתיר ששקם ממטתו היה ריח ג"ע עולה ממטתו. אבל א"כ קשה לשון הגמרא ונ"ל שזה התכוון רבינו לתרץ שזה ענין מהותי שאלישע ע"י שלימות לשה"ק תיקן את בחי' התרדמה והשינה וניצול מבחי' מקרה לגמרי עד שאפילו בשעת השינה הוא כמו ער דהיינו שהמדמה שלו נודרך כל כך עד שהוא כמו שכל אצל אחר. וזה בחי' פי שנים שהשינה בקדושה בחי' שכל בחי' מאיש לוקחה זאת בחי' אשה תרגום שוגג תרדמה נגה מבורר שע"י שקשור וזוכר כי מאיש לוקחה זאת נעשה לשון הקדש לשון הבא מקדש.

עייין שם בהמשך זהר הנ"ל בשלח דף מד. מבואר שם כל ענין המעשה דאלישע והשונמית ובנה חבקוק הנביא

¹⁷ עייין גם זהר בשלח דף מד.

¹⁸ **לשון זהר שם** ששמה לו סדין לבן על מטתו, ואולי אפ"ל שהתכוונה לבחון אותו בענין הזה של קליפת נגה שהיא צוציתא חורתא כמבואר בתורה א' והיא בחי' לבן הארמי כמבואר בספרים, בחי' נגה, שמראה עצמו לבן וכשר ובאמת הוא טמא ביותר, וזה בחי' הרשות וההיתר שהוא נדמה למותר ובאמת הוא מיותר, נדמה לכשר ובאמת ממנו נופלים לטומאה. ואלישע שזכה ללשון הקדש הפירוש שידע תמיד להעלות את הטוב מהתרגום והנגה ובכל המותר ידע לברר את המיותר ולכן נעשה מופקע לגמרי מטומאת המקרה.

¹⁹ **תהלים קמ (ט) אל תתן ידך מאנני רשע זממו אל תפק ירמו סלה: (י) ראש מסביו עמל שפתימו יכסמו ויכסמו (יא) ימיטו וימוטו) עליהם גחלים באש יפלו במהירות בל יקומו:**

מצודות דוד – (י) ראש מסביו – ראש המסבבים ללכודי והוא דואג האדומי. עמל שפתימו – השקר שמדברים עלי הוא וסיעתו השקר הזה יכסה אותם ר"ל מה שרוצים לעשות לי יבוא עליהם:

רש"י פרש דקאי על עשו ומלבי"ם פירש שאול ואנשיו עוטרם את דוד וצ"ל שכל זה התפלל דוד בבחי' הפשט שבאותו זמן התלבש הסט"א באנשים אלה אבל שורש הענין הוא כמו שמבאר רבינו שהתפלל על שורש הרע להנצל ממנו על קליפת נגה שהיא כל דברי הרשות הסובבים את האדם שהיא הרשת שפורס הסט"א לאדם לתפוס אותו ולהפילו לרע גמור עייין רמב"ן על פרשת קדשים שאפשר להיות נבל ברשות התורה ברשות דייקא ונבל דייקא אותיות לבן לבן הארמי קליפת נגה (לבן התגלגל בבלעם ואח"כ נבל הכרמלי שער הגלגלים לו)

²⁰ **יחזקאל פרק א (ד) וארא והנה ריח סערה באה מן הצפון ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב ומתוכה כעין החשמל מתוך האש:**

²¹ **וזה בחי' שאי אפשר להכנס לשער הקדושה אלא ע"י שמתגבר ועומד בנסיון בדברי הרשות.**

²² **צ"ע מדוע הרע שהן לשונות הגויים נקרא עמל. ואולי כי לשון הקדש הוא בחי' רוח הקדש בחי' שגורה תפלתו בפי וכמבואר בתורה מח שהם דברי ה' ממש ולעומתם לשונות הגויים הם בחי' עמל דהיינו שהאדם מתאמץ לדבר מעצמו ולא שמתדבר מגורו כלשה"ק.**

²³ המשך פסוק הנ"ל

²⁴ **יחזקאל פרק טו (ו) לכן כה אמר אדני ידוד באשר עץ הגפן בעץ היער אשר נתתי לאש לאכלה פן נתתי את ישיבי ירושלים: (ז) ונתתי את פני בהם מהאש יצאו והאש תאכלם וידעתם כי אני ידוד בשומי את פני בהם:**

רש"י (ו) כן נתתי. את ירושלים שתי קצותיה אבל' האש שתי גליות כשגלה יהויקים גלו עמו מזרע המלוכה ומן הפרתמים כמו שנאמר בדניאל אחריו גלה יבניה בנו והחרש והמסגר ותוכו נחר צדיקיהו הנותר בה כבר גזרתו עליו מלא חפניך גחלי אש וזרוק על העיר (לעיל י) : (ז) מהאש יצאו. על פתגמי אוריתא דיהיבין מגו אשתא עברו ועממיא דתקיפין כאשתא ישיצינון :

הפסוק בחורבן בית ראשון שתחילה שהתחילה בשתי גלויות יהויקים ויכניה שהנביא ממשיל זאת לאכילת האש בשתי קצוות הגפן והנותר הם המעטים שעליהם מלך צדקיהו עליהם אומר שיצאו מגזרת אש ראשונה ותאכלם האש האחרונה, ורבנו מוצא בנבואת הזעם הזו רמז לעיצה כיצד להתגבר עם חום התאוות ע"י חום לשון הקדש, דהיינו שע"י לשון הקדש שהוא דבור חם כגחלים/כחי בהגיגי תבער אש (תורה קנו) על ידה מכבים את לשונות העכו"ם שהם התבטאות של מדורת החום לתאוות ששרשם מדורת תאוות ניאוף, כי רק ע"י חום דקדושה אפשר לבטל את החום לתאוות:

היינו כי בחי' נוגה שהוא בחי' תרגום צריכין שיתברר, שיפול הרע שבו, והטוב שבו יתברר ויעלה ויהיה נכלל בתוך הקדושה, היינו בלשון הקודש, שזהו בחי' שלימות לה"ק ע"י לשון תרגום כנ"ל. ושאר לשונות העמים שהם בחי' רע גמור, צריכין לכלותם לגמרי, בבחי' ימוטו עליהם גחלים וכו' כנ"ל:

לעיל באות ג' נתבאר כיצד לשה"ק מפיל את כל לשונות העכו"ם, שכללות הרע שבהם הוא תבערת המדורה של תאוות ניאוף, והיינו מדורה של שבעין כוכבים הנזכר בזהר ויקהל רג.כ"א וביאר במתוק מדבש שם עפ"י שער הכוונות שזוהר הנ"ל מבאר סוד כוונת רחיצת חמין בערב שבת לגרש את אותה קליפת נגה שרוצה לעלות לינק מקדושת שבת, כי בער"ש עולין כל העולמות לזיווג ואח"כ השפע מתחלק לבחי' ששת ימי החול התחתונים.

ונראה שהכוונה שע"י רחיצת חמין בע"ש מעוררים את השלהובא דאש הזו לגרש הקליפה כנ"ל. ורוצה לומר שכמו שלשון הקודש נבנית ע"י שמעלה קליפת נגה לקדושה, ע"י שמכניע את הרע הרוצה לעלות עמה, כן הוא בשבת קודש שקבלתה הוא ע"י עלית הנגה לקדושה, ואז דייקא צריך לגרש הרע הנאחו לעלות עמה.

וזה בחי' שלהובא דאשא היורדת בע"ש על ראש הקליפות שלא יביכללו בנוגה לינק מהקדושה: פי' כי בע"ש בכניסת שבת נכלל נוגה בקדושה וזהו שבשבת נעשה למצווה האכילה ושינה וזיווג שמתרת בחול, ואז רוצין גם שאר הקליפות הטמאות לגמרי לעלות אל הקדושה שגם דברי איסור יהיה מצוה בשבת, ואז יורד שלהובא דאשא על ראשם ונופלים למטה.

שזהו סוד כוונת רחיצת מים חמין בע"ש, כמבואר בכוונות [כ"ג]/כ"ד. וזהו בחינה הנ"ל שצריכין לברר הטוב שבתרגום שהוא בחי' נוגה, שיהיה נכלל בלה"ק, ושאר לשונות העכו"ם שהם בחי' רע גמור צריכין להפילם ולבטלם לגמרי היינו כנ"ל /כ"ה:

מצודת דוד (ז) מהאש יצאו. ר"ל עם כי בעת שצר עליהם מלך אשור אחר שכבש את שומרון היו אז נצולים מיד המכלה כל העובדי כוכבים כדבר הנאכל באש אולם עתה בבוא נ"נ המכלה גם הוא את העובדי כוכבים כאש הוא יאכל וישחית גם אותה: בשומי. כשאשים כעסי בהם אז ידעו שאני ה' הנאמן לשלם גמול:

^כ גחלים - אולי אפ"ל שהכוונה למבואר בתורה כ' יש נשמה שכל דבריה כגחלי אש דהיינו לשה"ק בשלימות היא בוערת כאש להשי" וכן הסותר מלכות שמים נשרף ונופל על ידה

^{כא} וזהו ויקהל רג. עם מתוק מדבש - ת"ח (ס"א) צינורא שחיתאה צעטתא דמטי) בשעתא דיומא שתיאה מטא זמנא דערב (היינו ערב שבת) כדן ככבא חד (היינו קליפת נגה וכללות צו גס אג' הטמאות) מפתרא דצפון (היינו יסוד קליפה דהיינו יוס השקיע הממוצר לצבת) נהיר (בלש דהיינו) ועמיה שבעין ככבין אחרנין (הס כח הצעעים שקיים על ע' אומות) והוא ככבא בטש באינין ככבין אחרנין (שמעוררם ונותן בהם כח שיתכללו עמו) ואתכלילו כלוה בהוא ככבא (שאר שורש לכולם) ואתעביד חד כללא דשבועין. (שנעשה ככב אחד גדול הכולל בתוכו כל הע' ככבים) והוא ככבא אפשט (שמתגלגל ככב כל הע' כוכבים) ואתעביד כמדורא הוא לחיטא בכל פטריין. (ונעשה כמדורה הלוהטת ככל הללדים ר"ל שמתחזק כח גבורתו) כדן אפשט הוא מדורא פהנייהו דאלף פורין (סניד עולם הכליהה כי הם רוצים לעלות לאלילות) וקיימא כהד הוטא דפריא. (ועומת ומקופה לת הכליהה מסניד כחוט המקיף סניד) והוא מדורא דאשא משיך לגביה גוינין אחרנין דלגו מניה וכו' ..ע"פ

^{כב} בתקפא ותולד - יכללו. בדפ"ר ומתולד - יוכללו

^{כג} דרושי סדר שבת דרוש א ענין קבלת שבת ועיין זהו ויקהל דף רג. ועיין גם תורה פב

^{כד} שער הכוונות - דרושי סדר שבת דרוש א ענין קבלת שבת - אח"כ היו מביאים לפניו עריבת מים חמין ורוחץ בהם תחילה פניו ואח"כ ידיו והיה מנגב אותם במטפחת ואח"כ רוחץ רגליו במים חמין הנז' ומנגב אותם. וטעם רחיצה זו היא מה שרמזו בס"ה בפ' ויקהל ד' ר"ג ע"א בענין מה שנעשה בכל יום ששי כי מתקבצים אותם שבעים כוכבים כו' ואח"כ נעשים כעין מדור' אחד של אש ורוצים להתקרב ולהתאחו לקבל שפע מעולם האצילות וכדן אתער חד שלהובא דאשא כו' והענין הוא כי אות' המדורה של אש היא סוד אות' קלי' הדקה הנק' קלי' נוגה שהיא הקלי' היותר קרובה אל הקדושה והקליפה בראותה כי השפע של יום השבת שעבר לקחוהו ו' ימי החול בששת ימי המעשה ועתה שהוא ע"ש היא יודעת שתחזור הקדושה להתעל' כדי להודווג שם למע' ולקבל שפע כדי לחזור ולהשפיע פ"א שפע בעולמו' התחתונות ואז גם הקליפה היא עולה כדי לשאול ג"כ פרנסתה כי כיון שכבר גמרו כל ששת ימי החול לקחת חלקם הנה הגיע זמנה ג"כ לקחת אחריהם גם היא חלקה בהם וזו היא הסיבה שבכל יומא שתיאה' סלקא הקליפה לעילא ואמנם כדי שלא תערבב שמחה העליונה ויבטל הכבלות של העולמות ותוספת קדושתם העליונה לכך נמשך מן הגבורות העליונות כח אחד הנקרא שלהובא דאשא ומוריד את הקליפה ההיא אשר היא בחי' ההוא כוכבא דאתעביד כעין חד מדורא דאשא למטה עד התהום:

ועיין תורה פב - וזהו בחינת סדרי בראשית, שלש שני ערלה, כנגד השלש קלפות הנ"ל, ורבעי הוא כנגד נגה. והוא בחינת חש"מ"ל, פי לפעמים נכללת במ"ל אורות. וזהו סוד מילה, פי יש שלש עורות, הם שלש קלפות. ועור דק רביעי, בחינת נגה: וכל החרפות הפאים לאדם, הם משלש קלפות הנ"ל. ומפני זה אמרו אחי דינה לאנשי שקם (בראשית ל"ד): "לא נוכל לתת את אחתנו לאיש אשר לו ערלה פי

אות ו

עתה יבאר רבנו עניין צרופי האותיות שבהם נברא כל דבר ומקבלים כח קדושה ע"י שלימות לשון הקדש

וכשמעלה הטוב שבתרגום ומשלים את הלה"ק שבו נברא העולם, עי"ז נתעוררין

ונתגדלין הכח של האותיות/כ"ו של לה"ק שיש בכל דבר שבעולם כי כנ"ל לשה"ק היא ביטוי של התקשרות להקב"ה, כי אדם הראשון לפני החטא כשהיה סמוך מאוד לקודם הבריאה אז דייקא היה בכוחו לקרא שמות לכל דבר, הוא לשון הקדש עצמה הבאה מלמעלה ומי שזוכה ללשון הקדש ע"י שמתקן את התרגום, קושר את הבריאה אל קודם הבריאה. וזה כח האותיות כשהן אות וסימן על מציאות ה', בחי' כח מעשיו הגיד לעמו בכ"ח אתון דמעשה בראשית, שהם תחילת הבריאה בתחילת ההסתרה כשעדיין היה ניכר מי הבורא, וזה מתגלה בדיבורו של מי שזכה ללשון הקדש שכל אות מדיבורו היא התגלות כבוד שמים ומציאות ה'. **כי כל דבר יש בו כמה צירופי אותיות שבו נברא זה הדבר** כגון לחם נברא ע"י צרופי אותיות ל-ח-מ/כ"ו והמלח ע"י צרוף אחר של אותן אותיות מ-ל-ח, וע"י שלימות לשון הקודש ע"י לשון תרגום, עי"ז נתעוררין ונתגדלין הכח של אלו האותיות שיש בכל דבר ודבר כח האותיות הכוונה לאלוקות השופעת הן, שזה תלוי באדם האומר אותן שאם זכה להתגבר על יצרו ולעלות את הטוב שבתרגום וההיתר אל הקדושה עד שנעשה לבו זך ואזי מתדבר בפיו לשון הקדש מלבו והם דברי ה' ממש דהיינו דבור קודש, כי בהסרת ערלת היצר הרע אזי מקבלות אותיות הדבור היוצאות מפיו משרשן שבראשית הבריאה שנבראה באותיות, דהיינו מכ"ח אותיות של מעשה בראשית שהן "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ".

כשחזרו המרגלים והוציאו דבת הארץ, רצו העם לרגום את משה ואהרן באבנים ונראה כבוד ה' ואמר למשה רבנו עד אנה ינאצוני וכו' אכנו בדבר וכו' ואעשה אותך לגוי גדול וכו' ומשה רבנו טרב בטענה שיצא מזה חילול ה' שיאמרו הגויים אין בכוחו להביאם אל הארץ לכן שחטם במדבר, אלא ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמור ה' ארץ אפים וכו' וגמר ט' מדות של רחמים. ועי"ז סלח נא לעון העם הזה וכו' ע"י מדת ארץ אפיים שלך שאמרת לי שהיא גם לרשעים, ויאמר ה' סלחתי כדברך וכו', כדברך דייקא שלא בקשת מחילה אלא אריכות אפיים.

בגמ' שבת פט. כשעלה למרום וראה את הקב"ה קושר כתרים לאותיות וא"ל הקב"ה משה אין שלום בעירך? אמר לפניו כלום יש עבד שנותן שלום לרבו, א"ל הקב"ה היה לך לעזרני, מיד אמר לו משה ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת. /כ"ו/ ופרש"י מיד בעליה אחרת והכוונה אחרי חטא המרגלים אז קיים את בקשת הקב"ה

הרפה היא לנו. וגם יהושע אחר מל את ישראל שנית, אמר (יהושע ה): "היום גלתי את הרפת ישראל". כי עקר הרפת באים מבחינת ערלה, שהיא בחינת שלש קלפות ה"ל (ג). ועל כן בשנולד יוסף, אמרה אמו (בראשית ל): "אספ אלקים את הרפתי". כי בהתגלות בחינת יוסף, שהיא בחינת קדשת הברית, בחינת מילה פנויה, נאספו הרפות, הינו השלש קלפות כנ"ל. וזהו פגנת רחיצת מים חמין בערב – שבת – קדש, כי אז קלפות נגה נכללת בקדשה, ואז חפצים גם השלש קלפות לעלות לאחו בקדשה, ואז יורדים בחינת (שיר השירים ח): "שלהבת י"ה", ומכנה אותן שלא יאחזו בקדשה, והוא בחינת מים חמין. והוא פגנת נטילת צפרנים בערב – שבת – קדש פנויה:

כ"ה עיין קיצור לק"מ אות יב – וזה תיקון הברית – והביאור נ"ל כי כל בירור הנגה והתרגום הוא כנ"ל ע"י שלהבת האש היורד לגרש הרע, והיינו דיבור קדושה בשלהבת הגבורות שהוא בחי' תיקון הברית. כי כן הוא תיקון הברית בינינו להשי' שנעשה דייקא ע"י כריתת ברית, דהיינו הכרתת הרע הרוצה להתרבק בנו ולהרחיקנו מהשי', דהיינו כל הבלבולים והמורה היתר שמתלבש בהם, בחי' התרגום שהיא קליפת נגה. ורק ע"י כריתת הקליפה דייקא אפשר להתחבר בברית עם השי'.

כ"ו נקט אותיות דייקא כי צרופי אותיות בהם נברא ונחתך העולם מהקב"ה להיות בחי' מציאות זולתו, המעלימה ומסתירה אותו ית', בשביל הבחירה, אבל כל אות לעצמה יש בה יותר גילוי אלוקות וזה שמה אות דייקא דהיינו אות וסימן לדבר גבוה יותר והתרגום אתי דהיינו בא כי האות מביא בתוכו חיות עליונה אל הדבר, ועיין מהרש"א קידושין דף ל. שמבאר הטעם שדייקא ו' דגחון הוא אמצע התורה באותיות, מבאר שם שהמט פנים טמא ומט פנים טהור שיש בתורה זה דווקא בתיבות ופסוקים שבה, אבל האותיות אינן מורין אלא על שמויות ית' שהוא נסתר גמור של התורה לכן הפסיק אותיות התורה בהולך על גחון שהוא הנחש הקדמוני להורות שמצד אותיות התורה אין מקום כלל לכח הטומאה, דויו דגחון מפסיקו.

כ"ז כך נראה בפשטות לפי הידוע ששם כל דבר מורה על מהותו. אבל לקמן מבואר שחכם גדול בקבלה יכול לדעת אותיות כל דבר לפי הטעם ריח ומראה שלו, וצ"ע הרי יכול לדעת לפי שמו של הדבר, וצ"ל או כגון שלא יודע, או כגון שהשתבש בלשון העם, או שבאמת הן שתי בחי' אותיות וצ"ע.

כ"ח נמצא שהקב"ה ביקש עזרה ממשה רבנו ותחילה ביקש שלום ואח"כ עזרה נמצא העזרה בחי' שלום. וכידוע שלום נקרא הברית. והעזרה היא בחי' ועתה יגדל נא כח אדני – כאשר דברת, בפשט היינו יגדל כח הרחמים שבמדת אדני (דהיינו המלכות) (שפתי כהן). ורבנו דורש שע"י דיבור לשון הקדש מתגדל כח האותיות שבמלכות.

וזוהו יגדל נא כח אדני-י, הוא כח הויה המחיה את המלכות שהיא כל הבריאה כולה והוא כח הטמון בכ"ח אתון דמעשה בראשית, שהם "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" שכן אותיות אלו הם שרש כל הבריאה כולה, דהיינו העולם שנברא ונחתך ממנו ית' להעלים את כח הויה הפועל בו בשביל הבחירה ועיקר הבחירה היא בעניין הזה של התרגום לדעת לפרש נכון כל דבר בבריאה ועי"ז

להתפלל עליו שיצליח במלאכתו^{טז}. ונראה שהעזרה היא כי בחטאם פגמו באותיות התורה ולכן הקב"ה חזר לקשור כתרים לאותיות כי הכתר הוא תג שרומז לסוד שיש בדבר, כי החטא פוגם בנגלות של צרופי התורה שמפריד אותם מהקב"ה, אבל ע"י תגי האותיות חוזר להראות שכל אות יש בה סימן שיש משהו מעליו דהיינו רמז שהקב"ה מנהיג את העולם, ולזה ביקש הקב"ה עזרה מלמטה מהצדיק, כי הצדיק בדיבורו נותן כח למעלה (מהרש"א) ומשה רבנו ביקש יגדל נא וכו' דהיינו שימשיך גדולה דהיינו חסד ורחמים למלכות ע"י מדת ארך אפיים.

ורבנו דורש פסוק זה לענין הנ"ל שע"י שלימות לשון הקדש שמעלה את הטוב שבתרגום ומפיל את הרע נותן כח לאותיות התורה שבכל דבר, שמשה רבנו אומר להקב"ה ועתה יגדל נא כח אדני-י דהיינו כח אותיות שבמלכות הנקראת אדני-י וזה כאשר דברת דהיינו כפי תיקון הדיבור, של לשון הקדש שהוא בחי' שהקב"ה מדבר מגרוני, ואזי בבחי' לשון נופל על לשון נכנעת התאוה של גילוי עריות שהיא רמוזה במילה לאמור כמבואר בגמ' סנהדרין נו:

וזה שאמר משה רבנו להקב"ה אחר חטא העגל (במדבר יד) ועתה יגדל נא כח אדני כאשר דברת לאמר, ובגמ' שלמדו את ז' מצוות בני נח מהפסוק (בראשית ב-טז) "ויצו ה' אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכול תאכל" דרשו לאמר, דא רמוז על גילוי עריות שנאסר לבני נח (כשארז"ל סנהדרין נו:)[לא/לב]. ורבנו לומד משם שגם לאמר שבפסוק ועתה יגדל נא וכו' לאמור הכוונה שלאמור דהיינו לשון הקש מכניע גילוי עריות היינו את בחי' המדורה של שבעין כוכבין הנ"ל, שהוא בחי' תאוות ניאוף, שנתבטל על ידי הדיבור של לשון הקודש כנ"ל. וזהו שאמר משה רבנו להקב"ה כאשר

להעלות את הטוב שהוא כבוד שמים והתגלות מלכות שמים ולהפיל את הרע שמסתיר כל זאת. וזה בעצמו לשון הקדש, שנבנית ע"י ברור הטוב מהתרגום, דהיינו שמפרש כל דבר כפי שמתפרש בלשון קדש שהוא ביטוי של התקשרות להקב"ה, ועי"ז מתגלה שכל ריבוי הפעולות של כל הבריאה כולה נפעלים בכח ה' אחד, ובוזה נותן כח וחיות לבריאה כולה, וזו העזרה שאנו יכולים לעזור להקב"ה, כי בריאת העולם היא העלמת הקב"ה, ואנו בלשון הקדש מגלים, שרק הוא הכח הפועל בפנימיות כל הפעולות המשתנות, וזהו ועתה יגדל נא כח אדני-י כאשר דברת לאמור, שאמרו חז"ל בתיבת לאמור רמזו גילוי עריות, פגם הברית וזה שביקש הקב"ה ממה מדוע לא אמרת לי שלום דהיינו תיקון הברית הנקרא שלום, ומשה ענה לו בגלל מדת הענוה שצריך לאחוז בה שגם היא בחי' תיקון הברית וא"ל הקב"ה אעפ"כ היה לך לעזרני ומשה רבנו הבין שהכוונה ללשון הקדש שמגלה שהקב"ה הוא כח ה' בבריאה. ואז אמר עתה יגדל נא כח אדני-י, ע"י לשון הקדש. כי לשה"ק מגלה את הקדש ומפיל את ה"לאמור" דהיינו גילוי עריות ועי"ז עושה שלום דהיינו תיקון הברית. ואת זה ביקש הקב"ה ממה היה לך לעזרני.

^{טז} **עין שם מהרש"א** - וא"ל הקב"ה היה לך לעזרני. כפי"ש"י וכן מצינו בבוטעו שאמר לקוצרים ה' עמכם והצדיקים בדיבורם מוסיפין כח וגבורה בפמליא של מעלה וז"ש ועתה שאתה אומר לעזרך בדיבורי הרי יגדל כח ה' כאשר דברת לי לאמר שאומר אני והאי קרא אינו כתוב לגבי מתן תורה אלא בשילוח מרגלים ואפשר דה"ל לריב"ל קבלה שהאי קרא נאמר אדהכא ואין מוקדם ומאוחר בתורה וכל דברי המאמר לא מצינו לו רמז בקרא אלא דברי קבלה הם ודו"ק:

^ל **במדבר פרק יד (יז) ועתה יגדל נא כח אדני כפאשר דברת לאמר: (יח) ידוד ארץ אפיס ורב חסד נשא עון ופשע ונקח לא ונקח פקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים:**

רבנו בחיי - ועל דרך הקבלה ועתה יגדל נא כח, יושפע וימשך הכח הפנימי במדות ולא יסתלק למרום מרומים. וביאור הענין כי כשישראל מקיימין התורה והמצוות ה' יתברך רוכב שמים, וזהו רוכב שמים בעורך (דברים לג, כו), כלומר בעזרת ישראל משפיע כח במדותיו, ובוזה מוסיפין כח בגבורה של מעלה שנאמר (תהלים ס, יד) באלהים נעשה חיל, וכשאין מקיימין התורה והמצוות הוא מתרחק ממדותיו שנאמר (דברים לג, כו) ובגאותו שחקים, כלומר שהוא מתגאה, מסתלק למרום מרומים ובוזה משפיע כוחו במדות ובוזה מתיישן כח של מעלה, שנאמר (שם לב, יח) צור ילדך תשי. ולפי שהיו ישראל חייבין כליה במקום הזה והיו מתיישן כח של מעלה היוצרך משה לומר עתה בתפילתו ועתה יגדל נא כח אדני, כדי להמשיך ולהשפיע הכח הפנימי במדות ושלא יסתלק למעלה, וזהו לשון יגדל. כיוצא בו אמר דוד ע"ה (תהלים מ, יז) ישישו וישמחו בך כל מבקשיך יאמרו תמיד יגדל אלהים אוהבי ישועתך:

וחז"ל חכמי האמת כינו ההמשכה והשפע בלשון עזר, והוא שדרשו חז"ל במסכת שבת (פט). כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שהיה קושר כתרים לאותיות, אמר לו משה אין שלום בעירך, אמר לו, רבונו של עולם כלום יש עבד שנותן שלום לרבו, אמר לו אף על פי כן היה לך לעזרני, מיד אמר ועתה יגדל נא כח אדני. וביאור מלת לעזרני להמשיך לי כח ועזר:

^{טז} עי"ש חדושי הר"ן

^{לב} **סנהדרין נו:** - תנו רבנן שבע מצות נצטוו בני נח דינין וברכת השם ע"ז גילוי עריות ושפיכות דמים וגזל ואבר מן החי..... מנהני מילי אמר ר' יוחנן דאמר קרא (בראשית ב-טז) "ויצו ה' אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכול תאכל" ויצו אלו הדינין..... ה' זו ברכת השם.... אלהים זו עבודת כוכבים... על האדם זו שפיכות דמים.... לאמר זו גילוי עריות וכן הוא אומר (ירמיה ג-א) לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר, מכל עץ הגן ולא גזל, אכל תאכל ולא אבר מן החי.

חדושי הר"ן שם - לאמר זו ג"ע. וא"ת ול"ל האי קרא מלאמור דהא עריות בהדיא דרשינן להו לקמן מקרא דע"כ יעזב איש וכו', וי"ל דע"כ יעזב איש אינו אזהרה אלא דברי אדם הוא שאמר כן על חוה ואין ללמוד משם אלא מה הן עריות שהזוהרו עליהן אבל אזהרתן לא שמענו אלא מלאמר שהוא בפסוק ויצו שהוא רמז על המצות כולן, וא"ת והא האי קרא דלאמר גבי מחזיר גרושתו הוא דכתיבא שבני נח לא נצטוו אלא על עריות של כריתות ומיתות ב"ד וכדאיתא בפירקין, וי"ל דמ"מ האי לישנא איתמר על איסור עריות ישראל דהיינו מחזיר גרושתו וא"כ ראוי לעשות ממנה רמז לעריות האסורות לבני נח אבל מה הן העריות האסורות להן ילפינן להו מקרא דעל כן יעזב איש:

דברת לאמר, היינו כפי הדיבור של לה"ק/לג שעל ידו נאסר עריות ונתבטל תאוות ניאוף כנ"ל, כמו כן יגדל כח ה'לד' בבחי' ברית ברית שמסיר ערלת תאוות ניאוף ואז מתגלה הברית והקשר עם הקב"ה, וזהו יגדל נא כח אדני-י ע"י לשון הקדש שמגלה את הקב"ה בכל דבר ועי"ז יש בכוחו להשפיע יותר שפע לעולם והמלכות מתמלאת ונעשית מד' ה'.

כי כפי השלימות שמשלים את הדיבור"ה של לשון הקודש שהוא בחי' שבירת וביטול תאוות ניאוף שהיא עיקר הסטייה ממנו ית' בחי' זנות הלב ופגה"ב דהיינו פגם ההתחברות, כן נתגדל ונתעורר כח ה' שבמעשה בראשית [ל'ז/ל"ז], שהם האותיות שיש בכל דבר ודבר שבעולם כנ"ל (ל"ח/ל"ט) רוצה לומר שכל דבר חיותו מהאותיות של שמו והם מקבלות חיות מכח אותיות של מעשה בראשית שהם "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ" כי בראשית שקודם הבריאה "ברא אלקים א-ת-דהיינו את האותיות וכח צרופן ברל"א שערים פנים ואחור כמבואר בקבלת מהר"י סרוג בסוד הטהירו שקדם לעולם^מ, ובריאית העולם היא התגשמות צרופי האותיות בד' עולמות אצילות בריאה יצירה ועשיה תחילה בכלליות בבחי' "את שמים ואת הארץ" ואח"כ בעשרה מאמרות:

אות ז

ז' ויניח שיכול להתעורר/מ"א התנוצצות האותיות שבכל מעשה בראשית שיש בכל דבר, אזי אכילתו ושתייתו וכל תענוגיו, אינו אלא מהתנוצצות האותיות שבהאכילה^{מב} ושתייה^{מג}

^{לג} צ"ע שדורש כאשר דברת דהיינו דיבורו של הקב"ה שרומז לדיבור שלנו בשלימות לשון הקדש. ונראה כי באמת מי שזוכה לשלימות לשון הקדש אזי פיו מוכן לדיבורו של הקב"ה בבחי' אם שגורה תפילתי בפי וכמבואר בתורה קנו שדבור קדוש הוא רוח הקדש ממש וכן בתורה קלח שדבור שמדבר מלב וך הם דברי ה' ממש ע"ש. ועיין תורה מוז- פח שאדם מכניס בתבות, הם כ"ח אתון דעבדא דבראשית, שבהם נברא העולם. ועשרה מאמרות שבהם נברא העולם (אבות פרק ה'): מקבלין כח מכ"ח אתון אלו. והדבורים שאדם מדבר בבה, הם עצמן הדבורים של הקדוש ברוך הוא. וזה בחינת (ישעיה נ"א): "ואשים דברי בפיך", כי הם עצמם דבר ה'.

^{לד} צ"ע כי בדרך כלל ה' רומז לשם היה ואילו אדני-י הוא במלכות. אבל עפי' הסוד המלכות דייקא נקראת ה' אחרונה. עכ"פ צ"ע אולי באמת כוונת רבנו בדרש לכת היה.

^ה בתשכס - הדבור

^ה עיין תורה מד

^{לז} עיין תורה מוז - כי כח שאדם מכניס בתבות, הם כ"ח אתון דעובדא דבראשית, שבהם נברא העולם. ועשרה מאמרות שבהם נברא העולם (אבות פרק ה'): מקבלין כח מכ"ח אתון אלו. והדבורים שאדם מדבר בבה, הם עצמן הדבורים של הקדוש ברוך הוא. וזה בחינת (ישעיה נ"א): "ואשים דברי בפיך", כי הם עצמם דבר ה' והם "כח מעשיו" (תהלים קי"א). והמאמרות שבהם נברא העולם, הם בחינת חסד, כמו שכתוב (תהלים פ"ט): "כי אמרתי עולם חסד יבנה".

^ה עיין זהר [רע"מ] פנחס דף רמה.

^{לט} זוהר פנחס (רע"מ) דף רמה. - תניינא נטילת ידים תיקון השני הוא נטילת ידים, עד שעוין דגזרו רבנן עד השיעור שגזרו חכמים, דהיינו עד מקום חכור האלכעוה כח ה', דאינון חמש אצבעאן (ה"ג הגר"ה) שהם חמש אלכעוה של היל ימין, דבהון י"ד פרקין שיש בהם י"ד פרקים, כי יש ג' פרקים בכל אלכע מל' אלכעוה, ונבול יש רק ב' פרקים הכי הם י"ד פרקים אינון דיד שפאלא וכמו כן יש י"ד פרקים בחמש אלכעוה שניד שמאל, ואינון כ"ח פרקין וביחד הם כ"ח פרקים, לקבליהו כ"ח יהו"ה כנגדם יש כ"ח אותיות במלוי המלוי דהו"ה ע"כ וס"ג ומ"ה, דאינון כ"ח אתון דקרא קדמא דעובדא דבראשית שהם כנגד כ"ח אותיות שיש בפסוק הראשון של מעשה בראשית, דהיינו "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", דאתמר בהון שנאמר בהם, ועתה יגדל נא פח אדני" שכן זה יתפשט במלכות הנקראת אדני, לצורך כל הגבראים, כמו"כ כ"ח מעשיו הגיד לעמו.

ועשר אצבעין רמיזו לעשר אצבעין דעובדא דבראשית ועשר אלכעוה שנטילים אותם בנטילת ידים, הם רומזות לעשרה מאמרות של מעשה בראשית, ובגין דא אוקמוה מארי מתניתין וכשנזיל זה פירשו חכמי המשנה (במש' סוטה דף ע"ג ב'), מאן דמזלזל מי שמזלזל ומיקל בנטילת ידים, נעקר מן העולם, אמאי מה הטעם שנענש כל כך, ואומר בגין דאית בהון רזא דעשר אצבעין וכ"ח אתון לפי שיש בהם סוד של עשרה מאמרות וכ"ח אותיות של פסוק ראשון שכתורה, דבהון אתברי עקמא שבהם נברא העולם, ור"ל לפי שעל ידי שמזלזל בנטילת ידים הוא מנגיד את כח הקליפות בעשרה מאמרות וכ"ח אותיות שבהם נברא העולם, ומנאל עוקר ומחריב את העולם, לכן הוא נענש שנעקר מן העולם, וילך בלא כ"ח לפני השטן. (מש' ובר"ה ומפרשים)

^מ עיין עלים לתרופה סוף מכתב נז ולק"ה מנחה ז' כב ועיין בזה עמק המלך שער א' פרק ד' ושהיא תורה הקדומה המבואר בהקדמת הזוהר דף ב: כי התורה מתפשטת בכל העולמות בסוד לשון הקדש ע"י צרופי אותיות ברלא שערים פנים ואחור בעולם המלבוש

^{מא} הלשון להתעורר התנוצצות האותיות צ"ע. שלא אמר מי שיכול לעורר אלא להתעורר. ולא אמר להתעורר מהתנוצצות אלא להתעורר התנוצצות. משמע שמעורר את התנוצצות האותיות שכבר התנוצצות ע"י צרופי אותיות ברלא שערים פנים ואחור בעולם המלבוש ועכשיו באכילתו וזכה שמתנוצץ בתוכו אותיות הניצוצות שבמאכל,

^{מב} בתשכס - שבאכילה

^{מג} ושמעתי מהריצ"ח (ט"ו) כי באדם יש דצח"ם ולכן גם ניוון מדומם וצומח וחי אבל כדי שיהיה בו בחי' מדבר צריך שיהיה ניוון מבחי' דיבור, ואם לא אזי אליבא דאמת הוא עדיין בבחי' חי בלבד בחי' בהמה, ולכן צריך שיהיה ניוון גם מבחי' ה"מוצא פי ה' " שבכל דבר, ואזי זוכה להיות בחי' מדבר באמת.

דהיינו תענוג רוחני ולא גשמי [מ"ד]/[מ"ה], **בבחי'** הנאמר בבוטו (רות ג')/מ"ו **ויאכל וישת ויטב לבו**. לפי מה שמבאר בהמשך נראה כוונתו כאן שע"י שזכה ללשון הקדש דהיינו שמעלה את הטוב שבתרגום ומפיל את הרע דהיינו שכופה את יצרו (כמבואר בתורה לג) להעלות את הטוב שבמותר ולהפיל את המיותר. דהיינו שעושה לפניו משורת הדין דהיינו טוב שמותר לא לעשות הוא עושה, ורע שמותר לעשות הוא לא עושה, אלא מתקדש במותר, על ידי זה מאירים הל"ב אלקים שבעשרה מאמרות באותיות כל העשרה מאמרות, כי ע"י שמכניע יצרו עד שנעשה שכל הנקנה אזי גם בא לביטוי בלשונו שזוכה ללשון הקדש ואזי אותיות הדיבור שמדבר הם מאירות בשרשן שבמעשה בראשית. וע"י שבשרש הבריאה מאיר הלב אלקים בכל אות אזי כל האותיות שבמזון שאוכל מאירים מלב אלקים וע"י כל תענוגו ממאכלו הוא מהלב אלקים.

וזהו **ויטב לבו, היינו בחי' התנוצצות האותיות של ל"ב אלקים [מ"ז]/[מ"ח] שבמעשה בראשית/מ"ט** **שיש בכל דבר**. והביאור בזה נ"ל כי מעשה בראשית כתוב בפרק א' של חומש בראשית (תל"ד תיבות) כיצד ברא את כל הבריאה בשישה ימים ושם נזכר שלשים ושתים פעמים המילה אלקים/ו. ומבאר הרמ"ק על פ"א ספר היצירה שתחילה הן לב נתיבות (שהם עשר ספירות וכב אותיות) ונתיב הכוונה דרך נעלמת ולב נתיבות הן צינור נעלם של השפע לעולם ובמעשה בראשית הם נתגלו לכן נאמר שם כנגדם לב פעמים השם אלקים.

וע"י שזוכה ללשון הקדש מתקן את הצינורות וממשיך שפע בהם לעולם ואזי מאירות אותיות מעשה בראשית והן מאירות לאותיות כל הבריאה כולה, וזה שזכה להמשיך את השפע והאור דרכו נמשך השפע וזוכה לתענוג רוחני באכילתו תענוג מהאותיות של המזון ולא מהגשמיות.

כי בריאת העולם היא בריאת גשמיות המעלים את האלקים שברא אותה, ולכן מי שלא רגיל לכפות את יצרו ולא זוכה ללשון הקדש אזי אצלו לא מאיר בכל פרט ממעשה בראשית שאלקים ברא אותו, אבל מי שזכה ללשון הקדש כנ"ל, ע"י שכפה יצרו לתקן את הנוגה והתרגום כנ"ל, אזי בכל פרט בבריאה מאיר בכל אות מהשם שלה, והשם הוא מהות הדבר, מאיר בו שאלקים ברא אותו וזה בחי' שכל אות במעשה בראשית מאיר בו לב אלקים דהיינו שמאיר בו מי ברא אותו ואזי ע"י כל פרט בבריאה הוא מתקשר בקלות אל הבורא ומתענג מהשגת האלוקות הזו.

וזהו שמי שזכה ללשון הקדש כנ"ל אזי כל תענוגו באכילתו היא רק מלב אלקים המאירים במאכלו ולא מגשמיות המאכל.

^{טז} עיין תורה עה

^{מ"ה} עיין תורה עה – יש ניצוצות שגפלו בכל דבר במאכל ובמשתה ובמלבוש. והתענוג שיש מן הדבר מאכל ומשתה הוא הניצוצות והניצוצות הם אותיות.

מבואר שגם התענוג הגשמי הוא מהניצוצות ואותות הקדושים שיש במאכל, אבל ארובה זה ההבדל בין מי שזכה לברר את הנגה עד שזכה ללשון הקדש ולהאיר הניצוצות אור באותיות כל דבר מרגיש עונג רוחני ומי שלא זכה מרגיש רק עונג גשמי.

^{מ"ו} **רות ג'** (ז) ויאכל בעז וישת ויטב לבו ויבא לשכב בקצה הערמה ויבא בל"ט ותגל מרגליתו ותשב: וייטב לבו – פרש"י שעסק בתורה

^{טז} בראשית פרק א' הוא מבראשית עד ויהי ערב ויהי בקר יום השישי נזכר לב פעמים השם אלקים, ועיין פירוש הרמ"ק לספר יצירה פ"א.

^{מ"ז} **פירוש הרמ"ק** לספר יצירה פ"א – עם היות שכבר פירשנו משנה זו בספ"ר בשער הנתיבות, עם כל זה לא נאסוף ידניו שנית הנה לפרשה בחזקת היד בס"ד. ב' של בשלשים ישמש לשתי פנים, או בשלשים ירצה בעצם השלשים ושתים חקק הכוונה שהיו הל"ב מקום חקיקת צורת העולם, או בשלשים ירצה שהל"ב היו חוקקים צורות העולם. ושתיהם אמת, כי ראשונה חקק והמציא ענין מציאות העולם בל"ב נתיבות, ואחרי כן בל"ב הוציאה לחוץ. ואולם הכרח ל"ב אלו הוא ממה שבא בתורה במעשה בראשית ל"ב פעמים נזכר שם אלהים. ואלו הם אחד לאחד:

א' בראשית ברא אלהים, ב' רוח אלהים, ג' ויאמר אלהים יהי אור, ד' וירא אלהים את האור, ה' ויבדל אלהים בין האור, ו' ויקרא אלהים לאור, ז' ויאמר אלהים יהי רקיע, ח' ויעש אלהים את הרקיע, ט' ויקרא אלהים לרקיע, י' ויאמר אלהים יקוו המים, י"א ויקרא אלהים ליבשה, י"ב וירא אלהים כי טוב, י"ג ויאמר אלהים תדשא, י"ד וירא אלהים כי טוב, ט"ו ויאמר אלהים יהי מארת, י"ו ויעש אלהים את שני וכו', י"ז ויתן אותם אלהים, י"ח וירא אלהים כי טוב, י"ט ויאמר אלהים ישראל המים, כ' ויברא אלהים את התנינים, כ"א וירא אלהים כי טוב, כ"ב ויברא אותם אלהים, כ"ג ויאמר אלהים תוצא הארץ, כ"ד ויעש אלהים את חית, כ"ה וירא אלהים כי טוב, כ"ו ויאמר אלהים נעשה, כ"ז ויברך אלהים את האדם, כ"ח בצלם אלהים, כ"ט ויברך אותם אלהים, ל' ויאמר להם אלהים, ל"א ויאמר אלהים הנה, ל"ב וירא אלהים את כל אשר עשה:

הנה אלו הם שמות ל"ב נתיבות, וכן מנאם הרשב"י ע"ה בתיקונים. ועל ידם כל מעשה בראשית מראש ועד סוף. ואולם נקראים נתיבות, להיות הנאצלים האלו דרך וצנור של השפע הבא אל הנבראים כל אחד ואחד כפי מקום שורש בריאתו על ידי הנתיב ההוא, והם דרכים של האור והשפע. ויש חילוק בין נתיבות לדרכים, כי הדרכים נגלים והנתיבות נסתרים.

^{מ"ט} **לעיל דיבר** מכ"ח אותיות ראשונות של מעשה בראשית, שהן בריאת כל העולם בכה, וכאן מבאר כיצד יוצר לפועל בעשה מאמרות מכח הל"ב אלקים, שהן לב נתיבות נעלמים של השפע מא"ס אל הבריאה.

^{נ'} **אלקים** – נ"ל לבאר שא–ל הוא כח כמ"ש יש לאל ידי. וא–ל הוא חסד. ואלקים הוא החסד א–ל–ל דהינו הכח הזה אלא שנסתר ע"י בחי' שמתגלה בכוחות רבים ומשונים וזה התלבשותו בדין והסתרה. ותחילת הבריאה היה בבחי' דין כמ"ש רצה הקב"ה לברא את העולם בדין כי צמצם כחו לפרטים רבים לכל פרטי ופרטי פרטי הבריאה וזה מה שכתוב שאלקים גמט' עולם דהיינו שבעל הכוחות מתעלם ברבוי הכוחות המתגלים. וכשאדם אעפ"כ תופס בבריאה שהיא התלבשות האלקים שהוא נפעל ע"י בעל הכוחות כולם אזי מחזיר את כל הבריאה לקבל כח משרשה מלב אלקים וכח אתון שבבריאה.

וזוהו ויטב לבו, אין טוב אלא אור [נ"א]/נ"ב, כמ"ש (בראשית א') וירא אלקים את האור כי טוב. נמצא ויטב לבו זה כמו והאיר לבו. ולב רומז לל"ב פעמים אלקים הנזכר בעשרה מאמרות של מעשה בראשית, וזהו ויאכל וישת ויטב לבו, שהיתה אכילתו ושתייתו מהארת והתנוצצות האותיות של ל"ב אלקים שבסעודתו שאוכל.

וזה שדרשו חז"ל ויטב לבו זה ברכת המזון {זוהר ויקהל ר"ח. נ"ד} ומ"ר רות פ' ה [נ"ה/נ"ו]. ברכת המזון הפירוש וייטב לבו מהברכה שבמזון דהיינו שהיתה אכילתו ושתייתו מהתנוצצות האותיות שיש בהאכילה ושתייה. שזהו בחי' ברכת' המזון/נ"ח, כי המזון נתברך על ידי שלימות

^א שמות רבה א' כ' ולקמן תורה כג אות ג' ובספר סדר היום סדר קריאת שמע ד"ה היכל רביעי ועיין ע"ז יט: אין טוב אלא תורה ובתענית ז: אין אור אלא תורה
^ב עיין שמות רבה א' כ' ותרא אותו כי טוב ... ורבנן אמרי בשעה שנולד משה נתמלא כל הבית כולו אורה כתיב הכא ותרא אותו כי טוב הוא וכתיב התם (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב.

^ג בראשית א (ד) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר וַיֵּרָא אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ:

^ד זוהר ח"ב ויקהל דף ר"ח. – רבי יוסי פתח ואמר, (רות ג ז) ויאכל בעו וישת וייטב לבו, מהו וייטב לבו, דברייך על מזוניה, ואוקמוה, ודא איהו רזא, דמאן דמברך על מזוניה, דא אוטיב ללביה, ומאן אוטיב (נ"א ומאן איהו), כמה דכתיב (תהלים כו ז) לך אמר לבי, וכתיב (שם עג כו) צור לבבי וגו', ובגין דברכת מזונא חביבא קמי קודשא בריך הוא, כל מאן דברייך על שבעא, אוטיב וחדי לאתר אחרא דהיינו להקביה שהא ליבם של ישראל, וסימנך סעודתי דשבת, דאתר אחרא אתהני מההיא ברכה דשבעא וחידו שהשכינה נהנית מעצם השובע ומשמחת הסעודה, והכא אתהני מההוא ברכה דשבעא כאן בחול היא נהנית רק מברכת המזון הנאמרת על השובע (נ"א, דההוא צדיק בעו, ודא וייטב לבו).

מאי טעמא שהשכינה נהנית מברכת המזון, בגין דמזונא איהו קשה קמי קודשא בריך הוא דהיינו למלכות שהיא לפני הקב"ה, לפי שאין מקור המזון בידיה אלא למעלה ממנה במזלא עלאה ואם לא משפיעים לה אין לה מה ליתן, ההוא אתר, וכיון דבר נש אכיל ושתי וקא מברך, ההיא ברכתא סלקא, ואתהני המלכות מאינן מלין דשבעא דסלקין ועולין אליה בסוד מין ועי"ז נשפע לה שפע מזון שהוא מ"ד היורד מלמעלה אליה לצורך התחתיים, ואשתכח דאתהני מזונא מתתא ומלעילא, ודא איהו רזא דבין חברייא. רזא בחול לא אתהני ההוא אתר אלא מאינן מילין דסלקין מגו שבעא, וכלהו מילין מתערטן וכל הדיבורים של ברכת המזון מתערטים ונעשים מוחין לשכינה ורוחן ושבעין בחדו והן משביעות אותה בשמחה, וההוא אתר אתהני מנייהו.

אבל בשבת איהו רזא אחרא, במזונא ממש, ובההוא חדוה דמזונא דמצוה דשבת, ובכלל אשתכח כלילא מעילא ותתא כי בשבת השכינה נהנית מהמזון הנשמי ומברכת המזון, ורזא דא (דה"א כט יד) כי ממך הכל ומידך נתנו לך מהשכינה אנו מקבלים מזון וממה שקבלנו ממנה אנו חוזרים ומחזירים לה, ודאי בהנאותיה דא, ובההוא חדוה דמזונא דמצוה דשבת, כמה דאוקמוה החברים. וכן כתב האריז"ל שאכילת שבת הכל רוחני ואפילו מה שאוכלו יותר מהצורך נבלע באיברים ולא הולך לחיצונים כבחול כמבואר במק"מ ע"ש.

ועי"ש זוהר לפני ואחרי המאמר הזה שהמאמר כולו מדבר מהציץ שמכפר על עזות מצח ומדבר שם מבעו ורות ועל שניהם אומר שהיה להם עין טובה ולא היה להם עזות מצח ומשמע שהיפך העזות מצח הוא העין טובה ועי"ז מתברך כל מה שמסתכל בו.

ומבואר שם שכל מי שהסתכל בציץ דהיינו בשם ה' שבו נפלו פניו מאימה ונשבר ליבו (והכהן מבקש עליו רחמים) ובאופן הזה הציץ מכפר. ועי"ש שע"י הציץ זוכה הכה"ג ע"י שהיה איש חסד גם להציץ ולראות היכן אוחו אותו האיש שבא לפניו. ונסמך ענין זה למה שרשב"י הכיר ברבי יוסי שנפל ממדרגתו, ומשמע שהכל עניין אחד הסתכלות הציץ והסתכלות הכהן גדול וכפרת הציץ ואכילת רות "ותשבע ותותר" ו"ויטב ליבו" דבועז דהכל הוא המשכת הארה וברכה מלמעלה בבחי' "מציען מן החרכים" שעושה פתח וחרך לעינים שלמעלה שיוכלו להציץ אלינו ולמלכות וימשך ברכה עי"ז. כמבואר ברמ"ק כאן. (עיין אור יקר ח"א עמ' קח)

וזהו שמבאר רבינו בהמשך שע"י ויטב ליבו" מלב אלוקים אזי מעורר אחרים בתשובה ע"י שמסתכלי בפניו בבחי' הציץ הנ"ל.

^ה פסקא טו. ובזה חדש רות דף קה. ודף קו: (במתוק מדבש) ובליקוט שמעוני רות פ"ג סוף רמז דרד

^ו **מדרש רבה רות פרשה ה פסקה טו (רות ג ז) ויאכל בעו וישת וייטב לבו למה וייטב לבו שברייך על מזון ד"א וייטב לבו שאכל מיני מתיקה אחר המזון שהיא מרגלת לשון לתורה ד"א וייטב לבו שעסק בדברי תורה שנאמר (תהלים קי"ט) טוב לי תורת פיך ד"א וייטב לבו שהיה מבקש אשה שנאמר (משלי י"ח) מצא אשה מצא טוב.**

^ז מתולדו - ברכות

^ח **בַּרְפֶּת הַמְזוֹן** – (שמעתי מהרי"ח יט"ו) משמע מרבינו שהזהר לא בא רק להשמיע לנו שבעו בריך ברהמ"ז אלא לומר שאכילתו שבבחי' "ויטב ליבו" זה בעצמו ברכת המזון כי ע"י קדושת אכילתו המשיך הארה וברכה ללב אלוקים שבמזון.

ועומק העניין הוא הקשר העצום כ"כ בין האותיות שיש כאן ובין אותו מישור שגורם להם להתנוצצות, דהיינו שהויטב ליבו והארת הטוב בלב אלוקים נעשה במעשה אחד, כי שניהם מקבלים הארה ע"י אכילתו.

וזה גם בחי' לסמוך גאולה לתפילה (תפילה בחי' אדנ-י שפתי תפתח בחי' אשת ר"ת אכילה שתייה תענוגים) (ועיין תורה קב תנינא בועז ורות בחי' סמיכת גאולה לתפילה.) כי הוא גואל את האותיות, ע"י שנהנה מן האותיות, שהם האור של לב אלוקים שבמעשה בראשית. וזהו כבוד אלוקים הסתר דבר, דהיינו כשמאיר וגואלם מן ההסתר, וזה שייך רק ע"י בועז שהוא בחי' תיקון הברית (כמבואר בתורה יא).

וזהו ש"וייטב" רומז לאור (בראשית א ד) "את האור כי טוב" דייקא שרומז לאור הגנוז (כמבואר בפרש"י שם) כי ע"י הויטב ליבו מביא הארה לל"ב אלוקים מהאור הגנוז ועי"ז ויאכל ויטב ליבו.

כתוב (ש ג) "ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור". "יהי אור" הוא אור הגנוז. ואור הגנוז היא האמת בעצמה שמאיר להדיא שאין שום דבר חוצץ כנגדה ואינה מלוכשת בשום דבר ואין צריך כאן לתקן שום דבר, כי זה אור שמאיר בכל דבר את התכלית שלו להדיא. אבל "ויהי אור" בלשון עבר, כי נגנז בכל דבר ודבר שבמעשה בראשית. אבל להדיא במקום מסוים אינו בנמצא אלא הוא "אור זרוע לצדיק" דהיינו שנהיה זרוע וטמון לצדיק, שרק ע"י בחי' צדיק אפשר לגלותו, וזהו גופא הברית דהיינו צדיק, דהיינו שהצדיק גם אחרי הגניזה עדיין קשור לאור הזה.

וזה "ויטב ליבו" היינו שסומך גאולה לתפילה, היינו תיקון לשוה"ק ע"י תרגום, כי ליבו הוא הנשמה, עצם האדם. והלב אלוקים שבאש"ת (אכילה שתייה תענוגים). הוא בחי' תרגום, והצדיק באכילתו הקדושה, ניזון מלב אלוקים שבאש"ת, היינו שמעלה את התרגום לקדושה.

לה"ק, ע"י שמעוררין ומאירין את האותיות שיש בכל דבר, ומשם צריכין שתהיה עיקר האכילה ושתיה ושאר התענוגים כנ"ל :

אות ח

וכל חכם פשוט נספוי שהוא חכם לבד אע"פ שאינו צדיק. יכול לידע האותיות שבו נברא הדבר הזה שאוכל. כי מי שיודע הכח של מתיקות ומרירות, חריפות ומליחות, שזה מרכך וזה מקשה, זה מגדיל וזה מקטין, זה מכווץ וזה מרחיב^ס. ויודע התחלקות האותיות^{סא}, שנחלקין לשלש אמות אמ"ש^{סב}, ושבע כפולות^{סג}, ושנים עשר פשוטות^{סד}/^{סה}. ויודע האותיות השייכים לכל ספירה וספירה^{סו}/[^{סז}] הרמ"ק בביאורו לספר היצירה פ"ב מבאר

^ס ביאור מוהר"ת בתקפא

^ס צ"ע לפי סדר שנקט נראה שמתוק מרכך ומר מקשה חריף מגדיל מלוח מקטין, וצ"ע א"כ מה מכווץ ומה מרחיב. גם צ"ע מדוע במכוץ ומרחיב נקט שלילי תחילה שלא כנ"ל שפתח בחיובי.

^{סא} עיין ספר יצירה פרק ב משנה (א) עשרים ושתים אותיות יסוד, שלש אמות ושבע כפולות וי"ב פשוטות: (ב) שלש אמות אמ"ש, תולדות השמים אש, תולדות הארץ מים, תולדות אויר רוח. אש למעלה ומים למטה ורוח חק מכריע בנתיים:

פרק ד משנה (א) שבע כפולות בג"ד כפר"ת מתנהגות בשתי לשונות, יסודן חיים שלום חכמה עושר ח"ן זרע ממשלה: (ב) ומתנהגות בשתי לשונות ב"ב ג"ג ד"ד כ"כ פ"פ ר"ר ת"ת, רך וקשה, גבור וחלש, כפולות שהן תמורות, תמורת חיים מו"ת, תמורת שלום ר"ע ונוסח אחר – מלחמה, תמורת חכמה [נוסח אחר – חרוצה] אול"ת, תמורת עושר עוני, תמורת ח"ן כיעור, תמורת זרע שממ"ה, תמורת ממשלה עבדו"ת:

פרק ה משנה (א) י"ב פשוטות באותיות ואלו הן, הו"ז חט"י לנ"ס עצ"ק. יסודן ראי"ה שמייע"ה רי"ח שי"ח לעיט"ה תשמי"ש מעש"ה הילוך רוג"ז שחוק"ק הרהור"ר שינ"ה:

^{סב} פירוש הרמ"ק לספר היצירה פ"ב מ"ב – ...ופי ענין מציאות אמ"ש על פי סדרו ואמר אש למעלה – דהיינו בבחינת בינה, ומים למטה – בבחינת חכמה, ורוח – בבחינת הדעת מכריע בנתיים – שלא יפסיד המים אל האש ולא האש אל המים. והרוח שוה אל האש ושוה אל המים, בסוד הדעת שהוא דין מצד זה וחסד מצד זה ולכך הוא מכריע בנתיים. והרי שלשה יסודות אלו הם הרכבת כל נמצא:

ואם תאמר והרי יסוד העפר הוא רביעי להם אם כן למה הם שלש אמות ואינם (שלשה) וארבעה יסוד, אשיב כי שלש יסודות עיקר, אמנם יסוד העפר הוא תולדות המים בשיתוף האש והרוח, כי האש נדלק על ידי האויר הרתיחו המים ומאמצען יצא העפר שהוא מורכב. ולא שיש בו חלק מים וחלק אש וכו' כשאר המורכבים מארבעה יסודות, אלא הכוונה שהוא גשם יסוד רביעי שיצא מהויית השלשה, אם כן עיקר ההייה על ידי שלשה. וכן במדות העליונות הם אמ"ש, כי המלכות הוא רביעאה לכל תלת כדפרישית בשער הקודם.

^{סג} פירוש הרמ"ק לספר יצירה פ"ד משנה א – שבעה אותיות בג"ד כפר"ת. והן נקראות כפולות – שיש בהן שנים בכל אחד מהן, דהיינו או דגושה או רפוייה. והכוונה בזה כי כאשר ירצה האדם לפעול בשם מן השמות או באות מן האותיות, אם ירפה יפעל ברחמים ובנחת, ואם ידגישה יפעל בדין ובחזק. וקרוב אלינו הדבר מאד כי הדגש סודה חזק הפעולה, כי הקל רובו בודד והכבד רובו יוצא מפני הדגש שמטבעו מורה חזק הפעולה. והנה האותיות שהדגש יורה בהן רפיין או חזק הם שבעה אלו בג"ד כפר"ת:

ועתה נאמר כי הדגש סוד הדין והרפה סוד הרחמים, והטעם כי סוד הרפה רקיע כעין ו' והוא הת"ת שהוא יהו"ה רחמים ודאי, דגש נקודה כעין י' והיא המלכות שהיא אדני דין ודאי, ובהגביר צד הנקבה יהיו האותיות בדגש ובהגביר צד הזכר יהיו האותיות ברפה, דסימנין נטלין בידיון דג"ש ורפ"ה כדפירשנו. והאותיות האלו הם רמז לשבע הספירות מחסד עד המלכות שהם פועלות פעמים לדין פעמים לרחמים, ולכן נקראות כפולות שיש בה כח השוה לדבר ולתמורתו. ואין ספק שהם רמוזות באותיות אלו שהם ב' חסד, ג' גבורה, ד' תפארת, כ' נצח, פ' הוד, ר' יסוד, ת' מלכות, וסדרם כסדר המדות. ויש בידינו לייחסם על המדות, אלא שלא להאריך. ולהיות פעולתם כפולה כך מבטאם כפולה, שענין זה יורה על כפל הכח לדבר ותמורתו, והיינו שהם מתנהגות – בהנהגת העולם בשתי לשונות – שהם דין ורחמים כדפרישית:

^{סד} פירוש הרמ"ק לספר יצירה פ"ה משנה א – שער שמנה עשר: – י"ב פשוטות באותיות ואלו הן, הו"ז חט"י לנ"ס עצ"ק. יסודן ראי"ה שמייע"ה רי"ח שי"ח לעיט"ה תשמי"ש מעש"ה הילוך רוג"ז שחוק"ק הרהור"ר שינ"ה:

כבר פירשנו לעיל כי י"ב פשוטות – הם י"ב היות, הם י"ב צורות קדושות שיש בת"ת ובמלכות ובבינה דהיינו עולם שנה נפ"ש, ופי' עניינים אלו בארוכה בספ"ר בשער פרטי השמות. ואולם הם י"ב כוחות בנפש והם הנזכרים. וכמו שבכח שבעה כפולות הנזכרים בפרק הקודם נבראו שבעה דברים בעולם שנה נפ"ש, וכן בכח שלשה אמות כנוצר בפרק שלישי, כן בכח אלו הי"ב הנזכרים הנה נבראו י"ב כחות בעולם והם י"ב מזלות, וי"ב בשנה והם י"ב חדשים, וי"ב אברים בנפש. וזה בכח י"ב אותיות בסוד צירוף ומשקל ותמורה כדמסיק לקמן:

והטעם שי"ב אותיות אלו נקראים פשוטות – מפני שהם מתפשטין והולכים עד עדי עד, שהם י"ב מקורות בכתר עליון, ועם הכח הכולל אותם הם י"ג, והיינו י"ג מדות של רחמים. והם י"ב היות והכח הכולל אותם שהם י"ג,

^{סו} ספר היצירה פ"ב משנה א' ב' ופ"ד משנה א ופ"ה משנה א'. גם עיין זוהר בראשית טז: ד"ה היא נקודה דאור וכו' ואתפשט ונהירו ביה ו' אטון וכו'. ועי"ש מקדש מלך (במהדורת תשך נמצא בדף פו.)

^{סז} ביאור הרמ"ק שם י' ספירות שיש לכך אותיות. עוד עיין מדרש תלפיות אות אלף ענף אותיות כל ספירה וכל יסוד אותיות השייכים לה ועוד.

^{סח} פירוש הרמ"ק לספר יצירה פ"ב מ"א – האמנם יש לדקדק למה כ"ב נתיבות אחרונות באו במציאות אותיות ועשרה נתיבות קודמות לא באו במציאות אותיות, היה ראוי שיהיו האותיות ל"ב כמספר הנתיבות. ואין להשיב שלא היו במציאות מוצאות אליהם שכל המוצאות בכללות בכ"ב, שהרי האדם נברא באותיות ואם היו האותיות ל"ב היו המוצאות הברואות בהם מקבלות אותן. ועוד עדיפא מהא קשיא לי

של"ב נתיבות נחלקות לעשר ספירות וכב אותיות, והכב אותיות לג' ראשונות, ושבע מידות, ויב אלכסונים. והעשר ספירות הן שורש לכב אותיות עי"ש והן העשר נקודות המניעות ומחיות את הכב אותיות, ויודע כח של כל ספירה, שזה רך וזה קשה וכו' /ס"ו. אזי ע"י שטועם איזה דבר, או רואה איזה דבר, הוא יודע ומבין הצרופי אותיות שבו נברא זה הדבר /ס"ט. כי כל דבר נשתנה בטעמו וריחו ותמונתו, הכל לפי צירופי אותיות של לה"ק, ששקל הקב"ה בחכמתו וברצונו הפשוט, כך וכך אותיות שיברא בהם דבר זה, וכך כך אותיות שיברא בהם דבר זה. וזה בחי' חסירות ויתירות ונקודות שיש בהתורה, שהכל לפי המשקל, שגורעין ומוסיפין לפי המשקל, שצריך לגרוע לפעמים או להוסיף לפעמים איזה אות או נקודה, כדי לכוון המשקל של כח ה' /ל"ו. הכל לפי חכמתו ורצונו, כי כן חייבה חכמתו ורצונו יתברך, שישקול כך וכך אותיות ונקודות, ויברא בכח הזה ואותיות ונקודות אלו, הדבר הזה, כדי שיהיה לו טעם הזה וריח הזה ותמונה הזאת, וכן שקל כך וכך אותיות ונקודות אחרות וברא בהם דבר אחר, כדי שיהיה לו כח וריח וטעם ותמונה אחרת כפי אותן האותיות. וכן בכל דבר שבעולם. ומי שהוא חכם לבד, יכול להבין כל זאת בחכמתו, שיודע"י האותיות שיש בכל דבר כנ"ל. אבל שירגיש ויתענג רק מהצרופי אותיות בבחי' ויאכל וישת כנ"ל. זה א"א כ"א למי שהביא שלימות בלה"ק, והביא התנוצצות חדש בלה"ק של כל דבר, היינו בהאותיות שיש בכל דבר. זה יכול לקיים ויאכל וישת כנ"ל צ"ע שלא אומר שמאידך מי שכן זכה ללשון הקודש אין צריך כלל לדעת בחכמתו מאיזה אותיות נברא הדבר. [פי' כי ע"י חכמה לבד, יכולין לידע האותיות

שהרי כל המציאות נברא בל"ב, ומעשה בראשית יוכיח כדפרשנו ריש פרק הקודם, ואם כן היה ראוי שיהיה הבריאה בכ"ב ועשר ואינו כן שלא יחסו בספר זה הבריאה אלא לכ"ב לבד כדמפרש במלתי. לכך נראה לפרש כי הנתיבות הם ל"ב, אמנם העשרה הקורמים הם שרשים אל ב"ב. וראיה לזה שעשר שהם בחינה ראשונה הם דקות שוות כולם לטובה ואינם מתחלקות כלל, אמנם כ"ב יש בהם בחינות בסוד התפשטות אור עשר להאציל עד שהם מתחלקות אל שלשה בפני עצמן ושבע בפני עצמן ואחרי כן הסתעפם בי"ב כדפרישית, הוכרח היות הקודמות מציאות ראשון אל הספירות בחכמה ואחרי כן בעצם החכמה מסתעפות. ואין ספק שאלו הכ"ב הם מרכבה לעשר, והם סוד הנקודות שהם עשר – א א א א א א א א א א א א, הם עשר נקודות עשר ספירות דקות מנהיגות לכ"ב הנתיבות. ולכך עיקר גלגול האותיות הוא על ידי הניקוד כאשר נבאר לקמן בס"ד, להיות כוונת הבריאה שעשר מקורות עליונות ישפיעו וימשיכו השפע והמציאות אל הצורה הנרצת להבראות:

ס"ח עיין רמ"ק לספר היצירה פ"ד משנה ב – ואמר כי הדגש והרפה טודו רך – מצד החסד וקשה – מצד הגבורה, והכוונה שמוזה נמשכו הפעולות הגשמיות קצתם רכות, אם במוזג כטיט וכמים שהם דקות ורכות ומקבלות (הצורה) בקלות ומאבדת אותה בקלות, ויש קצתם קשות כאבנים וכברזל וכיוצא שהם קשות לקבל הצורה ולא תאבד מהן. וזה קצת יסוד הארץ שטבעה קשה ולא תקבל צורה אחרת חוץ מוז על הרוב. וכן בבריות גבור וחלש – המשל בזה המים גבורים והאש חלש, שמבטלים המים כח האש בקורבתם זה לזה, ובהתרחקם זה מזה האש חזק וגבור שמייבש לחות המים ומתייבש, והמים חלשים. וכן בבריות יש קצתם חלשים וקצתם גבורים, ובכולם הגבורה בתגבורת האש והחולשה בתגבורת המים כנודע. ואמר כי זה ימשך מענייני דגש ורפה שבאותיות אלו, שמצד הדין הם חזקים וגבורים ומצד הרחמים והחסד הם חלשים רכי הלבב. והנה כל רך לבב בטבע הוא חלש ורחמן, וכן גבור בטבע הוא אכזרי:

ואפשר שדקדק באמרו רך וקשה – לרמוז אל חס"ד וגבור"ה, גבור וחלש – לרמוז אל נצ"ח והו"ד. אמנם עם כל זה הנצחון למעלה לעולם אל צד הימין והרחמים אינו מן הדוחק שימצא גם כן למטה, כיוצא בו אל האריה שהוא רחמן וגבור:

ס"ט ספר המידות – ערך דעת חלק שני – אות א. דע, כי לכל העולמות ולכל נברא יש לו קומה מיוחדת ובנין מיוחד. למשל מין האריה – קומתו נבדל ממין הצאן הן בכחו והן בבנין איבריו, והן בקולו והן במין האריה (בעצמו) יש הבדל בין כל אחד ואחד, וכן בכל הנבראים ההבדלים הן כולם רמוזים בתמונת האותיות ובצירופיהם. והזוכה להבין את התורה, יוכל להבין רמזות כל ההבדלים שבין כל הנבראים וגם ידע התאחדותם, הינו ראשיתם ותכליתם כי בראשית ותכלית הם באחדות בלי הבדל:

אות ב. דע, לפי גדל ידיעת התורה וטבעי העולם כן נמטר ונשתעבד העולם תחתיו. ולפיכך היו נכנעים האריות תחת דניאל, כי דניאל היה חכם גדול....

ועיין בלקוטי הלכות "יורה דעה" הלכות מילה הלכה ה' אות כ"ג ואות כ"ד משם עד גמר ההלכה, עין שם באור נפלא בזה, ויונעם לך לעד.

² עיין ספר כח ה' שנדפס בסוף ליקוטי הש"ס להאר"י"ל מאמר ועתה יגדל נא כח ה' (דף לט: במהדורת תרנו ותשלום) בביאור דברי המהר"ח"ו בתחילת ספרו לימודי האצילות.

שיש בכל דבר, כשיודעין כל הנ"ל. דהיינו למשל כשרואה דבר שטעמו מתוק, ויודע שמתיקות כחו לרכך. ויודע מאיזה ספירה נמשך זה הכח של המתיקות והריכוך, כגון מספירת חסד [א]. ויודע איזה אות מן"ב" אותיות שייך לספירת חסד, אזי יודע שאותו האות משובש בדבר הזה. וכן כיוצא בזה בכל הדברים שבעולם, וכנ"ל.

אבל אע"פ שהוא חכם גדול כ"כ שיודע כל זאת בבירור שיודע האותיות שיש בכל דבר. (שצריכין לזה להיות בקי גדול מאד בכל חכמת האמת שהוא חכמת הקבלה, ובכל חכמת הטבע והיסודות, כמובן למשכיל. שא"א לידע כל זאת כ"א חכם גדול מאד בקבלה ובשאר חכמות). אעפ"כ יכול להיות שאכילתו ושתייתו ותענוגיו יהיו עדיין מגוף הדבר ולא מהתנוצצות האותיות.

כי לזכות שיהיה כל תענוגיו רק מהאותיות שבכל דבר, זה א"א כ"א כשזוכה לשלימות לה"ק. דהיינו כשזוכה לשבר תאוות המשגל התאוה הגשמית¹ לגמרי, ולהשלים את הלה"ק דהיינו שמירת הברית גם בכל בחינותיה. עד שהביא התנוצצות חדש בלה"ק וכל חידוש הכוונה מקודם הבריאה², דהיינו בהאותיות שיש בכל דבר. זה הצדיק שאוחז בזה³, הוא דייקא זוכה לזה שאינו מרגיש שום תענוג משום דבר אכילה ושתייה ושאר התענוגים שבעולם, כ"א מהתנוצצות האותיות שיש בכל דבר. אשרי לו⁴:

עתה יבאר כיצד רמוז תיקון לשון הקדש בפסוק תהלים כ ישלח עורך מקדש ומציון יסעך, ורבנו דורש את הפסוק תחילה חציו האחרון ואח"כ חציו הראשון. ומבאר שע"י "ישלח עורך מקדש" זוכה ל"מציון יסעך". כי ע"י חשך שרמוז בסופי תיבות של ישלח עורך מקדש דהיינו ע"י תרדמה ותרגום זוכה לישלח עורך מקדש דהיינו ע"י שחיה מקבלת קדש מאדם ונעשית לשון הקדש, כי כל תיקון התרגום קליפת נגה הוא בחוה שמבטלת כל מדה רעה הגורמת לפניה מהאדם עד שכולה מכוונת לקבל רק מאדם אזי נעשית כולה קדש בבחי' והיתה לבנה כחמה, ואזי מציון יסעך שכל תענוג אכילתו היא מהתנוצצות ציון ואותיות שבמזון.

עומק העניין יותר עפ"י הריצ"ח (יט22) שזה בחי' מה שפתח רבנו תחילה בראית הצדיק וסיים בשמיעת הצדיק, כי רק ע"י שרואה בפני הצדיק את עצמו חשוך אזי מבין לשוב שזה בחי' הניסור בחי' לקיחת הצלע מאדם לבנותו לאשה. וזה בחי' ישלח עורך מקדש ר"ת חשך כי רק ע"י שתופס שהוא בחשך אזי שייך שיעלה ויזכה למציון יסעך.

וזוה בחי' (תהלים כ) /⁵ ומציון יסעך, פשט הפסוק הוא מזמור שדוד המלך היה מתפלל שיצליח יואב במלחמותיו, ומציון יסעך הוא כפל לשון של עורך מקדש, ויסעך לשון סעד ועזר, דהיינו שהקב"ה ישלח לך עזר מבית המקדש⁶. ורבנו דורש יסעך מלשון סעודה, דהיינו **שיהיה סעודתך** [ו], **היינו**

^א עיין ספר מאורי אור אות מב ערך רך

^ב בתרלז ומתשכט - מכ"ב

^ג ביאור מוהר"ן בתקפא היא הערה בתוך הערה שהתחיל בעמוד הקודם בסוגרים מרובע

^ד **נ"ל מדרגת** משגל ולא ניאוף שמדבר מהתאוה הגשמית, אבל ניאוף הוא שם כולל יותר לתאוה על שם התוצאה של חרון אף שגורם כל פגם הברית.

^ה **כי אין חדש תחת השמש**. נמצא שמי שמתקדש במותר מביא התנוצצות האותיות שבהם נבראו כל פרטי הבריאה מהראשית וקודם הבריאה.

^ו **צ"ע אם שידע** כל החכמה הנ"ל כי אע"פ שלא עם הארץ חסיד האם צריך לידיעה כל כך בקבלה כדי להיות חסיד אפילו כזה שכל תענוגו מהתנוצצות האותיות כנ"ל. אבל לפי מה שמבאר בספר המדות דעת ח"ב הנ"ל שע"י שיודע כל זאת אזי נעשה מושל על הבריאה וכן דניאל שלט באריות ע"י שידע חכמה זו אולי לא זוכה לתענוג מאותיות בלבד אלא ע"י שגם יודע כל החכמה הנ"ל.

^ז סוגרים מרובע זה סוגר ביאור מוהר"ן משנת תקפא שהתחיל בעמוד הקודם

^ח **תהילים פרק כ** (ב) יענף יְדוּד בְּיוֹם צָרָה יִשְׁגָּבָה שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: (ג) יִשְׁלַח עֲזָרָה מִקִּדְשׁ וּמִצִּיּוֹן יִסְעָךְ:

רש"י - (ב) יענף ה' ביום צרה - המזמור הזה על שם שהיה שולח את יואב ואת כל ישראל למלחמה והוא היה עומד בירושלם ומתפלל עליהן כענין שנאמר (שמואל ב י"ח) טוב כי תהיה לנו מעיר לעזור ואמר רבותינו אילמלא דוד לא עשה יואב מלחמה. שם אלהי יעקב - שהבטיחו בלכתו לחרן ושמר הבטחתו לכך נאמר אלהי יעקב:

מצודות דוד - (ג) מקודש - ממקום קדשו הוא בית המקדש הוא מקום שכינה ומשם בא העזר. ומציון וגו' - כפל הדבר במ"ש:

מצודות ציון - (ג) יסעך - מל' סעד ותמיכה:

^ט **הריצ"ח ביאר** כאן עומק העניין לפי רבנו, שנמצא בנגלה יואב נלחם ונצח, אבל באמת דוד נצח, הכי נמי באכילה בקדושה נראה שהגשמיות סועדת ובאמת היא רק ציון וסימן לפנימיות נסתרת שהיא הסועדת.

האכילה ושתייה וכל התענוגים, מציון וסימן האותיות המצויינים ומסומנים בכל דבר. כי הטעם והריח והתמונה הנתפס בחושים, הוא רק ציון וסימן על האותיות שיש בדבר הזה כנ"ל שחכם גדול חכמת הקבלה יכול לדעת לפי הטעם ריח ומראה איזה אותיות מחיות את הדבר. וכשתופס את הגשמיות בג' חושים הנ"ל רק כסימנים ואותיות אזי אצלו הגשמיות עולה לבחי' מדבר, בחי' קדש מתוקן ממטה למעלה, בחי' לשון הקדש, בחי' שמחזיר וקושר את הבריאה לשרשה לבחי' בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, לבחי' כח מעשיו הגיד (עפ"י הריצ"ח).

וזה העניין כיצד זוכים לבחי' מציון יסעדר הנ"ל רמוז בתחילת הפסוק ישלח עזרך מקודש, כי עזרך, זה בחי' (בראשית ב') אעשה לו עזר, בחי' חוה, היינו לשון הקודש כנ"ל. וזה מקודש בחי' לשון הקודש/י' נראה כוונת רבנו ש"עזרך" רומז ללשון הקדש שלנו בחי' חוה ו"מקודש" הכוונה לקדש הבא מלמעלה בחי' אדם, וזהו "ישלח עזרך מקודש" דהיינו כשעזרך שהיא חוה זוכרת כי מאיש לוקחה זאת, ומקבלת מקדש מאדם אזי היא לשון הקדש דהיינו שהאדם בדיבורו קשור לשרשו בחכמה/י' הנקראת קדש וזכה ל"מציון יסעדר" הנ"ל.

וזה כיצד זוכים להנ"ל זה ע"י ישלח עזרך מקודש ס"ת חשך"י, היינו בחי' תרדמה, שהוא בחי' תרגום, שעיקר שלימות לה"ק ע"י התרגום כנ"ל. כי תיקון התרגום והנגה הוא בחי' תיקון חוה לאדם, שתחילה היתה צלע שלקח מאדם וזה בחי' ישלח עזרך מקדש דהיינו ששלח והפריד את העזר מהקדש ורק ע"י יכול לבנותה ולהביאה אל האדם להיות קדש כמוהו בבחי' והיתה הלבנה כחמה, וכשיש לו שלימות הזה, ע"י ומציון יסעדר כנ"ל דהיינו רק ע"י שתופס שהוא בחושך אזי מביין לשוב ולתקן את התרגום לחזור לתרגם נכון כל דבר לקדש בבחי' התקדש במותר לך וע"י בונה את המלכות דהיינו את ההמלכה שלו שממליך את הקב"ה על עצמו בשלימות שזה בחיין חוה בחי' לבחי' לשון הקדש:

אות ט

כאן מסיים לבאר את העניין שבו פתח את התורה דהיינו מדוע צריך לשמוע תורה מהצדיק בעצמו ולא מהספר ואפילו לא ממי ששמע מהצדיק. ומבאר כיון שהצדיק ע"י שזכה ללשון הקדש והמשיך התנוצצות אור לאותיות הבריאה כולה, ע"י מאירות פניו וכל הרואה אותו חוזר בתשובה, לכן צריך לשמוע תורה

וביאר שעזר הוא יותר מסעד. וזהו שהעזר בא מקדש, והסעד מציון, ועפ"י יש מפרשים שזו כוונת דוד, לומר שהמלחמה הגשמית בציון היא רק סעד לנצחון אבל מה שעוזר באמת זה מקדש, דהיינו מהתפילות שלו. והכי נמי אפ"ל לפי רבינו לגבי אכילה שזוכה באכילה לנצח המלחמה ולסעוד רק אותיות זה ע"י העזר מהקדש ע"י שהעלה נגה בחי' תרגום לקדש ללשה"ק.

כתיב משלי ט' ה' לנו לחמו בלחמי רמו שגם האכילה היא מלחמה, כל לשונות המלחמה הם לשון חיבור, מלחמה לשון להלחם ולחבר, קרב לשון התקרבות, נשק לשון נשיקין, והכל נמצא באכילה. דהיינו שא"א לנצח במלחמת האכילה אלא ע"י שאוכלים דייקא, ומתגברים על הדמיון שהגשמיות סועדת.

כעין זה מציון במדרש רבה איכה הקדמה פסקה ל' זבדי בן לוי פתח לא האמינו מלכי ארץ וגו' ארבעה מלכים היו מה שתבע זה לא תבע זה ואלו הן דוד ואסא ויהושפט וחזקיהו. **דוד** אמר (תהלים י"ח) ארדוף אויבי ואשיגם וגו' אמר לו הקב"ה אני עושה כן הה"ד (ש"א ל') ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם מהו למחרתם ר"י בן לוי אמר לשני לילות ויום אחד היה הקב"ה מאיר לו בלילות בזיקין וברקים כמה דתנינן תמן על הויקין ועל הזועות ועל הברקים הה"ד (תהלים י"ח) כי אתה תאיר נרי וגו' עמד **אסא** ואמר אני אין בי כח להרוג להם אלא אני רודף אותם ואתה עושה אמר לו אני עושה שנאמר (ד"ה ב' י"ד) וירדפם אסא וגו' לפני אסא אין כתיב כאן אלא לפני ה' ולפני מחנהו עמד **יהושפט** ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף אלא אני אומר שירה ואתה עושה אמר לו הקב"ה אני עושה שנאמר (שם כ') ובעת החלו בקנה ותהלה וגו' עמד **חזקיהו** ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה אלא אני ישן על מטתי ואתה עושה אמר לו הקב"ה אני עושה שנא' (מ"ב י"ט) ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור

לכאורה נראה שמדרגת דוד נמוכה שהיה צריך השתדלות, אבל באמת מבארים להפך שדוד היה בכוחו אע"פ שנלחם לתפוס מציון יסעדר אבל באמת עזרך מקדש ולא נתפס אצלו שום כחי ועוצם ידי במה שעשה, אבל בירידת הדורות הגיע עד חזקיהו שבכל פעולה שהיה עושה חשש שירגיש כוחי ועוצם ידי בדבר לכן ביקש שלא יעשה כלום ומדרגת דוד היא השלימה שדייקא בתרגום מעלה לקדש, ע"י שבמלחמה הגשמית תופס שהיא רק מכח העזרך מקדש. וכן במלחמת האכילה תופס שישלח עזרך מקדש ומציון יסעדר וזוכה ללב שמח יטיב פנים שזו מדרגת דוד.

¹ והר שלח קעג.

^א בתקפא - (בראשית יב) ובתשכט תוקן

^ב **צ"ע שרבנו** אומר שגם עזרך וגם מקודש רומז ללשון הקדש, ונראה כוונת רבנו שעזרך היא לשון שאנחנו מקדשים אותה בחי' אשה ומקודש היא לשון הקדש בעצם בחי' אדם, וכשעזרך מקבל מקודש אזי גם היא לשון הקדש.

^ג **עיין תורה לד** תשובה היא שמחזיר את המלכות שלו למקום שניטלה ממנו דהיינו חכמה. (כי אבא יסד ברתא)

^ד תיבת מקודש ותיבת חושך ש ימני מנוקד בתקפא וכן העתיק בתרילו

דווקא מפיו, כי ע"י שרואה אותו רואה היכן הוא אוחז ומתחרט ושבו. ובהמשך מבאר עוד טעם כי בשעה שהצדיק אומר תורה הוא מקבל אותה מהקב"ה בבחי' פנים בפנים וביראה גדולה ואזי דבריו נשמעים

למי שאוחז במדרגה זו ומציון יסעדרך, מזה מאיר לבו. כי שם הלב הוא ע"י שמקבל וניזון משופרא דשופרא (ט"ו/ט"ו) בווהר (שצ"יין כאן הטשרינער רב) מבואר העניין בגשמיות ורבנו מתכוין ברוחניות ונראה כי שופרא הוא עשרה מאמרות ושופרא דשופרא, היינו מל"ב אלקים של מעשה בראשית [י] דהיינו ל"ב פעמים אלקים הנזכר בעשרה מאמרות, שהם בחי' האותיות שיש בכל דבר, שכולם נמשכין מבחי' ל"ב אלקים של מעשה בראשית כנ"ל/ל"י של"ב אלקים שבהם ברא את העולם שרשם בלב נתיבות הנעלמים, שהם כב אותיות שבהן פועלות עשר ספירות וביחד הן ל"ב. וע"י התנוצצות האור שמקבל הלב מל"ב אלקים הנ"ל שמתבטא בהרגשת שמחת לב, עי"ז מתנוצץ פניו באור הזה, בבחי' (משלי ט"ו/ט"ו) לב שמח ייטיב פנים כנ"ל אות ז' עה"פ וייטב לבו אין טוב אלא אור. וכשפניו מאירות בהזדככות הזה/כ, אזי יוכל האחר לראות פניו בפנים הזה כמו במראה/כא, ולהתחרט ולשוב בתשובה כנ"ל [כב]:

^פ עיין זהר פנחס דף רטז: ודף רכא:

^{טו} וזהר רעיא מהימנא פרשת פנחס דף רטז סוף עמ' ב – בהמשך ציאר הפסוק יין ישמח לבב אנוש שאל ומאי לבב אנוש לב הו"ל למימר ומדוע כחוד נשני ב' משמע שני לבבות אלא שיש שני נחי' לב אית לב מסור ללב יש לב אחד המוסר את השפע ללב השני ואינון ל"ב אלקים דעובדא דבראשית לב אחד כנגד מה שזכר לב פעמים שם אלקים צמעה צלאשית והם סוד לב נתיבות חכמה המתגלים וניתנים בתפארת לז"א הגקלה תורה שכתב חתומה ללב השני, שהוא ב' מן בראשית ל' מן לעיני כל ישראל איהו ל"ב תניינא דהיינו שהלב אלקים משפיע ללב תנינא דא ל"ב ל"ב (ס"א אינון) שנים ס"ד, חסר תמניא לע"ב, דאיהו גמט' ויכלו שהוא נחי' יסוד. והח' חסמיס אינון שבעה ימי בראשית כנגד ז חלקי התורה (כספרי נמלך נחל ג' ע"י פ' ויהי נסוע). תמינא מאי היא היא תחילת ספר בראשית עד זה ספר תולדות אדם שחומש צלאשית נחלק לשנים, נמלך ח' חלקי תורה הגללים בתפארת שהוא סוד התורה שכתב שהוא הלב השני הג"ל, כל זה ביחד עולה מספר ע"ב בחושבן ביין. סיוס ציאוור הפסוק יין ישמח לבב אנוש נמלך שניין ולבב רומז לענין אחד נמשך למלך מטט הגקלה אנוש ע"י היסוד הגרמז ציטולו כי מילת כל היא ציסוד.

זהר ח"ג דף רכא: שאלתא אחרא דודאי אנן קרבין למלכא עלאה יתיר מכל שאר עמין ודאי הכי הוא דישאל עבד לון קב"ה לבא דכל עלמא. והכי אינון ישראל בין שאר עמין כלבא בין שייפין איניסי כמה דשייפין לא יכלי למיקם בעלמא אפילו רגעא חדא בלא לבא הכי עמין כלהו לא יכלין למיקם בעלמא בלא ישראל. ואוף הכי ירושלם בגו שאר ארעאן כלבא בגו שפיין ועל דא איהו באמצעייתא דכולי עלמא כלבא גו שייפין. וישאל תמנהגן גו שאר עמין כגוונא דלבא גו שייפין. לבא איהו רכיך וחלש ואיהו קיומא דכל שייפין, לא ידע מצערא ועקא ויגונא כלל אלא לבא, דביה קיומא דביה סוכלתנו. שאר שייפין לא אתקריב בהו כלל דהא לית בהו קיומא ולא ידעין מדי. כל שאר שייפין לא קריבין למלכא דאיהו חכמתא וסוכלתנו דשריא במוחא אלא לבא. ושאר שייפין רחיקין מניה ולא ידעין מניה כלל. כך ישראל למלכא קדישא קרבין ושאר עמין רחיקין מניה.

שאלתא אחרא דישאל לא אכלי נבלות וטרפות וטנופא ולכלוכא דשקצים ורמשים כשאר עמין הכי הוא דהא לבא דאיהו רכיך וחלש ומלכא וקיומא דכל שאר שייפין לא נטיל למזוניה אלא בריוו וצחותא דכל דמא ומזוניה נקי וברירא ואיהו רכיך וחלש מכלא ושאר פסולת אנח לכל שייפין וכל שאר שייפין לא משגחין בהאי אלא כל פסולת וביש דכלא נטלין ואינון בתקיפו כמה דאתחוי לון. ועל דא בכל שאר שייפין אית אבעבועין שאת או ספחת סגירו דצרעת. ללבא. לאו מכל הני כלום. אלא איהו נקי ברירא מכלא לית ביה מומא כלל. כך קב"ה נטיל ליה לישראל דאיהו נקי וברירו דלית ביה מומא על דא כתיב כלך יפה רעיתי ומום אין בך. אתא רבי יוסי נשיק ידיו אמר אילו לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא דיי:

^ה הג"ל באות ז'

^{ה"ה} עפ"י הרמ"ק בביאורו לספר היצירה פ"א

^{ט"ו} משלי טו (יג) לב שמך ייטב פנים ובעצבת לב רוח נבאה:

צ"ע בפשטות הפסוק מדבר בדבר והיפוכו, ולפ"ז ייטיב פנים היא רוח של שמחה, אבל עיין מלבי"ם שדייק כאן שהעצבות פועלת בפנמיות ופוגעת ברוח שהיא כל כוחות הנפש, אבל שמחת לב היא בחיצוניות ופועל רק בפנים. ומרבנו פשוט שאינו כן אלא מדובר בשמחת לב שהיא בחי' וייטב ליבו שהוא זיכרון נפלא של הלב עד שיוצא ומאיר בפנים וכ"ש בכל כחות הנפש.

^כ **צ"ע ההבדל** בין פנים המאירות משמחת הלב לחכמת אדם תאיר פניו. ומהריצ"ח שמעתי שייטיב פנים היא הזדככות גדולה יותר. ונראה כיון שחכמת אדם תאיר פניו זה אע"פ שלא פועל על הלב לזככו, אבל שמחת לב היא זיכרון הלב שזה כשהחכמה מאירה בלב. כי לב בחי' אשה ומח בחי' איש ותיקון המח הוא בחי' קדש הבא מלמעלה ורק כשהלב מודרך עי"ז אוי נעשה בחי' תיקון התרגום בחי' לשון הקדש הבא מלמעלה.

^{כא} **כמו בפרקא** – צ"ע הרי מה שהוא רואה זה פנים מוזככות ומאירות של הצדיק, רק שע"ז הוא חוזר להסתכל על עצמו ומשווה עם מה שרואה לפניו, א"כ אין זה כמו הרואה במראה שהרי במראה רואה את עצמו. **ונ"ל הכוונה** כי מי שפניו אינם מוזככות אזי כל המסתכל בו אינו נזכר להסתכל בעצמו כי העכירות תופסת את העין. וכמאמר חז"ל כל הפוסל במומו פוסל היינו אף שגם אצלו יש אותו מום ודייקא בגלל זה אזי עיני ליבו נתפסים במום חברו. אבל כשמסתכלים בפנים זכות אזי אין מום להתפס בו ולכן מיד חוזר להסתכל בעצמו והיינו כמשל המראה שמחזירה לך את המראה של עצמך.

ועיין גם תורה סו ח"ב וזה שאמרנו הבעלי-מוסר, ששפאיים לצדיק ורואים אותו, בבחינת (ישעיהו ל): ויהי עיניך ראות את מוריך, ראוי שימצא את עצמו בתוך הצדיק, שישתכל בעצמו על כל המדות, איך הוא אוחז בהם על ידי ראית פני הצדיק פי כל המדות נמשכין מהאדרגעה יסודות הנ"ל. כמובא (במשנת חסידים, עי' בלקו"א סי' ד' אות ח') ועל-כן פשרוהא את הצדיק, שהוא בחינת

וזה בחי' (דברים ה')/כ"ג פנים בפנים דבר ה' עמכם, פשט הכתוב הוא שמתן תורה היה שישראל שמעו את דבר ה' בלא אמצעי כמו אדם המדבר לחברו פנים בפנים, ורבנו מבאר בזה עומק יותר עפ"י הנ"ל שמי שזוכה ללשון הקדש אזי מאירות פניו והרואהו רואה פני עצמו בהם, נמצא גם בפשט ישראל במתן תורה זכו לשמוע דיבור מה' ית' שזה בחי' שזכו ללשון הקדש ועי"ז זכו ללב שמח ייטיב פנים עד שיכול היה כל אחד לראות פניו בפני חברו, כמו במראה היכן הוא אוחו במידות/כ"ד **היינו** שזו היתה כוונת משה רבנו שאמר לישראל פנים בפנים דיבר ה' עמכם, היינו **ע"י שיש/כ"ה עמכם דיבור ה', היינו שלימות לה"ק. עי"ז מתנוצץ הפנים, ומאירות כל כך, עד שיוכל להתראות פנים בפנים** ונראה לדייק ממה שלא אמר להם ע"י שהיה עמכם דיבור ה' אלא ע"י שיש עמכם דיבור ה', והרי משה אמר זאת לישראל ארבעים שנה אחרי מתן תורה ואמר זאת לדור חדש שרובם לא היו כלל במתן תורה וחלקם היו אז תחת גיל עשרים, משמע שכיון שישראל היו נשמותיהם בהר סיני יש לכל אחד בבחי' בכח דיבור ה' ועי"ז ע"י שמזכך עצמו יכול לזכות לפנים מאירות שכל השומע ממנו שומע בבחי' פנים בפנים. וצ"ע כי זה קצת דוחק להעמיד בבכח בלבד :

עתה חוזר לבאר את פרקא קדמאה דספרא דצניעותא שבה פתח את התורה, כחלק מתירוץ הנ"ל רבנו מבאר את תחילת דברי הספרא דצניעותא בהם נאמר – עד שלא היה משקל לא היתה ההשגחה פנים בפנים, פשט דברי הזוהר הוזהר הזה בפרשת תרומה קעו: שעד שלא היו הפרצופים בסוד ג' קוין ימין ושמאל וקו אמצעי המכריע ביניהם לא היה ההשגחה בעולם בבחי' פנים בפנים אלא אחר באחור ממילא כל השפע לעולם היה רק כמי שזורק לאחוריו בלא רצון ובלא הארת פנים.

בלקוטי הלכות בכמה מקומות חוזר ומבאר את סוד המתקלא שהוא סוד הבחירה שעל ידה מבררים את קליפת הנגה ולכן נקרא מתקלא דהיינו משקל, כי כח הבחירה הוא כמו משקל שבדבר קטן מכריע לטוב או לרע.

ועומק העניין הוא שהעולם נברא לגלות טובו ית' וכדי שלא יהיה נהמא דכסופא (דהיינו לחם חינם שיש בו בושה למקבלו) לכן ברא את העולם באופן שייטיב רק כנתינת שכר לממליכים אותו, והשכר הוא על שמצליחים להמליך אותו דייקא מתוך ההסתרה והעלמה ומניעות מצד אחד, ומאיך תמיד יש הארת אמת בעולם, שכל נברא אם רק ירצה יכול להרגיש את אמת מציאותו ית' (כמבואר בלק"ה ערובי תחומין הלכה ה' בביאור סוד היחוד התמידי של חכמה ובינה עי"ש שמכח זה מאיר תמיד בכל העולם הארת אמת חלשה שמי שמחפש את האמת, יכול להתעורר מכוחה להמליך את הקב"ה ואזי יזכה להארת אמת חזקה יותר מיחוד הפנימי).

ואבא ואמא הם נקראים פרצופים כמבואר בכהאריו"ל שיש חמישה פרצופים והם אריך אנפין עליון וכולם ותחתיו אבא ואמא שהם חכמה ובינה ותחתיהם בן ובת שהם זעיר אנפין ומלכות. ותחילה נברא העולם בכח הסתרת האמת, כי קודם הבריאה היה רק אמת אחת פשוטה אין סופית של אלוקותו ית' ובריאת העולם היה שצמצם והסתיר את האמת וברא מקום שבו נסתרת אמיתת מציאותו

יסוד הפשוט, שִׁמְמוֹנוּ נִמְשָׁכִין כָּל הָאֲרֻבָּעָה יְסוּדוֹת, רְאוּי לֹא שְׂיִסְתַּכַּל וְיִרְגֵּשׁ עַל-יְדֵי-זֶה אִיךָ הוּא אוֹחוּ כְּכֹל הַמְדוּת, שְׂבָאִין מִן הָאֲרֻבָּעָה יְסוּדוֹת, שְׁנִמְשָׁכִין מֵהַצְדִּיק, שֶׁהוּא בְּחִינַת יְסוּד הַפְּשׁוּט כְּנ"ל:

²² לעיל אות ב' ועיין גם תורה טו תנינא

²³ **דברים ה'** (ב) יְדוֹד אֱלֹהֵינוּ פָּרַת עִמָּנוּ פְּרִיַת בְּחֻרְבֵּנוּ: (ג) לֹא אֶת אֲבֹתֵינוּ פָּרַת יְדוֹד אֶת הַפְּרִיַת הַזֹּאת כִּי אֲתָנוּ אֲנַחְנוּ אֱלֹהֵי פֶה הַיּוֹם בְּלָנוּ חַיִּים: (ד) פְּנִים בְּפָנִים דְּבָר יְדוֹד עִמָּכֶם בְּהַר מְתוֹךְ הָאֵשׁ:

רבינו בחיי – (ד) פנים בפנים דבר ה' עמכם – ע"ד הפשט בלא אמצעי, וכענין שכתוב (שמות לג) כאשר ידבר איש אל רעהו, שאין אמצעי ביניהם: וע"ד המדרש פנים בפנים, בדמיונות הרבה נדמה הקב"ה לישראל, לזה נראה עומד ולזה יושב, לזה בחר ולזה זקן שנאמר (הושע יב) וביד הנביאים אדמה, על ים סוף כבחור ערוך מלחמה שנאמר (שמות טו) ה' איש מלחמה, על הר סיני כזקן יושב בישיבה, שאין תורה אלא מפי זקן שנאמר (תהלים קיט) מוקנים אתבונן: וע"ד הקבלה פנים בפנים כבר בארתי בסדר כי תשא:

ועיין רבנו בחיי כי תשא (לג יא) – פנים בפנים דיבר ה' עמכם (דברים ה, ד), כי זה בהשגתם של ישראל שהיתה מראה בתוך מראה, כענין שכתוב (במדבר יד, יד) אשר עין בעין נראה אתה ה', וזה מבואר:

פרדס יוסף שם – במדרש רבה [במדב"ר ג, י"ב] פנים בפנים דבר ה' שנשתלשל הדיבור דרך החשך ענן וערפל ולא זכיתם לדיבור ממש כמו שיצא מפי ה', אמנם לצורך להשמיע לעם תורת ה' נאמר פה אל פה רוצה לומר בפיו ממש, הנחת הדיבורים כפי שיצא ממנו לא ישונה אפילו אות אחת, עיין שם באריכות:

²⁴ **ומסתמא** כיון שכולם זכו לא נצרכו לזה, ואולי בבחי' כל אחד נכווה מחופת חברו. ומסתמא הערב רב זכו קצת לתשובה עי"ז, כדי שיהיו ראויים למעמד הזה.

²⁵ **צ"ע לכאורה** היה צ"ל ע"י שהיה להם במתן תורה דיבור ה', לכן זכיתם או לבחי' פנים בפנים. אבל הלשון שיש להם משמע שיש לכל ישראל לעולם לאחר מתן תורה, בבחי' בכח. ורק צריך להוציא לפועל. אבל גוי לא שייך בלשון הקדש, והוא שפרעה לא הצליח ללמוד לשון הקדש.

מצד אחד ומאידך מאירה האמת באור מצומצם, ובעולם הזה ברא בן ובת הם אדם הראשון ואשתו ותחילה ברא אדם ועדיין הבחירה שלו היתה מאד מצומצמת כי היה כל כך גבוה שכמעט לא נסתר ממנו דבר, לכן ברא לו אשה שאצלה ההסתרה גדולה יותר ועי"ז נשלם כח הבחירה בעולם שעל ידו תיהיה הבחירה בטוב כביכול שווה לבחירה ברע. ואז דיבר הקב"ה עם האדם ואשתו פנים בפנים והיה אפשר לברר טוב מהרע של קליפת נגה בזמן מועט מאד ובתפלה לבד אם רק היו ממתנינים עד שבת כשלוש שעות, אלא שכנגד זה עמד נחש להשוות את הבחירה ועל ידו חטאו ואז נתערבב העולם עוד יותר בטוב ורע, ונעשה הברור הנגה קשה יותר, עכ"פ הכלל שרק ע"י התגברות על היצה"ר וההסתרה ובחירה באמת והמלכת הקב"ה עי"ז מבררים את קליפת נגה כמו משקל שבכל הכרע מועט לטוב מתברר הטוב שבה ועולה לקדושה ולהפך להפך.

רבנו בביאור המתקלא מבאר שהוא משקל האותיות ששקל בבריאת כל דבר בבריאה בתכונות המיוחדות לו עי"י ששקל האותיות שעל ידן נברא הדבר.

ומבאר שהמשקל הנכון הוא לשון הקדש, וכפי שנתבאר לעיל שלשון הקדש נבנה ע"י העלאת הטוב שבתרגום והנגה והפלת הרע, שזה בעצמו סוד הבחירה, שעל ידו נשלם לשון הקדש, כי רק ע"י שאדם בוחר בטוב ומתקדש במותר אזי יכול לדבר לשון קדש אבל כשלא מתקדש במותר אזי בהכרח בא בלשונו ביטוי של תאוות ומדות רעות שהוא פגם הלשון.

ומשמע ממה שאומר כאן שהמתקלא הוא משקל האותיות שבכל דבר, שכל פרט בבריאה נברא במשקל אותיות בדיוק באופן שהבחירה להמליך על ידו את הקב"ה תיהיה שווה, דהיינו ההסתרה והגילוי נמצא בכל פרט בבריאה, כי הטעם מראה וריח הם ההסתרה אבל בהתבוננות בדבר אפשר להבחין בשכל שבדבר שמגלה את האמת, וכמבואר בתורה א שיש שכל בכל דבר וצריך חכמה והתקשרות כדי לגלות את האמת על ידו, ומבואר בתורה יז שכל פרט ופרטי פרטים של הבריאה נברא באופן שכל אחד מישראל יוכל לגלות והמליך את הקב"ה על ידו. נמצא שהמתקלא היא הבחירה ונמצאת בכל פרט בבריאה ממש, שכל פרט הוא בחי קליפת נגה וצריך לשקול היטב כיצד להתנהג אם כל דבר בבריאה ועי"ז זוכה לשלימות לשון הקדש ועי"ז שאכילתו מלב אלקים שבמאכל ועי"ז להארת הלב ועי"ז ללב שמח ייטיב פנים ועי"ז כל השומע ממנו ישמע בבחי' פנים בפנים דבר עמכם.

וזה [בין] עד לא הוי מתקלא, היינו שלימות לה"ק הנקרא מתקלא [בין], ע"ש ששקל

הקב"ה ברצונו האותיות כנ"ל, בבחי' (איוב כח) /^{כ"ח} לעשות לרוח משקל פשט הפסוק מדבר ששוקל כמה ולהיכן לשלוח הרוח לכל מקום לפי הצורך וזה בעצמו גם עושה משקל לתת מים בכל מקום כי הרוח נושא העבים, ורבנו דורש ששקל הקב"ה כך וכך אותיות לכל דבר ודבר כדי שיהיה לו טעם וריח ותמונה [כ"ט] הזאת כפי רצונו כנ"ל [ל]. וקודם שהיה הלה"ק בשלימות, לא הוי

משגיחין אפיין באפיין, עדיין לא היה בחי' פנים בפנים. כי א"א לזכות לבחי' פנים מאירות הנ"ל שהם בחי' פנים בפנים, כ"א ע"י בחי' מתקלא, שהוא בחי' שלימות לה"ק כנ"ל. כי עיקר בחי' פנים בפנים, הוא ע"י דבר ה' עמכם כנ"ל: דהיינו שלעשות לרוח משפט הוא לא רק מעשה שהיה בבריאת העולם אלא כל אחד כדי לזכות לשלימות לשון הקדש ועי"ז לבחי' פנים בפנים זה רק ע"י שעושה לרוח משפט, לשקול היטב את הדבור/^{ל"א} והמעשה שלא יהיה ע"י הרוח שטות אלא ע"י רוח הקדש/^{ל"ב}, כי הרוח היא בלב ושם הבחירה בין שני היצרים יצה"ר הוא רוח שטות כדאיתא

¹⁰ זה ביאור ספרא דצניעותא פ"א הנ"ל בתחילת התורה

¹¹ משקל בלשון ארמי

¹² איוב כח (כג) אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה: (כד) כי הוא לקצות הארץ יביט תחת כל השמים יראה: (כה) לעשות לרוח משקל ומים תבן במדה: (כו) בעשותו למטר חק ודרך לחזיו קלות:

לעשות לרוח משקל פשט הפסוק מדבר ששוקל כמה ולהיכן לשלוח הרוח לכל מקום לפי הצורך וזה בעצמו גם עושה משקל לתת מים בכל מקום כי הרוח נושא העבים והמלבי"ם פירש ששקל משקל האויר הקר כנגד ההאדי אויר חם שע"י יעלו לגבול העבים ועי"ש מדד כמה מים ירדו להמטיר וכמה ישארו בעבים וכן כל פרושו כאן הוא עפ"י המחקרים

¹³ עיין מעשה זו בעטלעס יום ב' מהחש"ש שחי חיים טובים בלחם ומים לבד ועי"ז יכול לתקן המראה טעם וריח אפילו של אחרים

¹⁴ לעיל אות ה'

¹⁵ **הדיבור הוא רוח ממללא** כמו שתרגם אונקלוס (בראשית ב ז') וכן מבואר **במשנת חסידים** הובא בתורה ד' ריש דף ד. שדברים בטלים הם יסוד הרוח. ובתורה לח דבורים רעים הם רוח סערה הרי שלעשות לרוח משקל הוא בעיקר בדבור עצמו שנקרא רוח וצריך לשקול היטב כיצד לברר את הרוח שתייהיה רוח הקדש. **ועיין מזה** בתורה נד שהוא סוד הניגון. **גם עיין מזה** במעשה מו' בעטלעס יום רביעי שהחכם שידע לעשות לוח משקל ידע סוד הניגון. **ועיין תורה ג'** שהוא סוד תיקון המלכות. ומלכות פה בחי' דבור.

¹⁶ **לעשות לרוח משקל** יש בזה משקל באיכות ובכמות כי דברי תורה צריך להזהר ולשקול לפי כלי השומע שישמע רק מה ועד כמה שיביא אותו ועי"ז לכבוד שמים אבל המדבר יותר ממה שהשומע יכול לסבול זה פגם הברית (עיין תורה קלד) וכן יש דברים שאסור לגלות ויש דברים בטלים שלפעמים מצוה לדבר כדי למשוך לב השומע לדברי תורה וכשהן לבטלה אזי זה פגם הברית.

בסוטה אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות ויצ"ט הוא רוח דקדושה שיש בלבו המאיר לו קדש מהארת הנשמה, כידוע שהרוח היא ממצע בחי' הנשמה לנפש ומביא הארת הנשמה לנפש הנופשת באדם. וזה עד לא הוי מתקלא, היינו בחי' לה"ק, שעיקר שלימותו ע"י תרגום, שהוא נוגה הנקרא תקלא כידוע [ג]:

עתה יבאר כיצד צדיקים זוכים לשמוע דיבור מהקב"ה, בבחי' עושי דברו לשמוע בקול דברו. ונ"ל כוונת רבנו שכמו שבבריאת העולם צפה הקב"ה שיהיו צדיקים שיעשו דברו, ומכח זה (בבחי' מיין נוקבים בהלוואה) דיבר לשה"ק ובו ברא את העולם. כך גם תמיד נקבע שצדיק שיש לו יראת שמים שלימה שעושה דברו בשלימות, אזי כיון שהקב"ה בטוח בו שיקיים דברו לכן מדבר אליו לשה"ק מכח העשיה שבוודאי תיהיה. דהיינו שהכלל שא"א שירד דיבור מלמעלה בלא אתערותא דלתתא, אלא שאפשר להלוות איתערותא דלתתא, אבל זה רק ממי שבוודאי יחזיר את ההלוואה, ע"י שייקיים את הדיבור שישמע, ושמיעה תליא ביראה, כי הירא מקשיב בביטול גמור ואזי שומע אבל מי שיראתו פגומה אזי בהכרח ההקשבה שלו גם פגומה.

וזהו החילוק בין השומע מפי הרב, או מפי התלמיד, או מפי הספר. כי הצדיקים הם גבורי כח עושי דברו [ל], שהם עושים ובונים הדיבור של הקב"ה ע"י שממחרים להתגבר לקיים מצוות ה' אזי הקב"ה ע"י שיודע שבוודאי יעשו דברו שולח להם דברו עוד לפני שעושים, ודיבורו היינו הלה"ק שבו נברא העולם. וכמו שמצינו בבריאת העולם בבחינות נמלך בנשמותיהם של צדיקים וברא את העולם (ב"ר פ"ח [ל]), כי ע"י השעשועים שראה הקב"ה שיקבל מנשמותיהם של צדיקים, עי"ז בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם (תהלים לג), היינו שנעשה הדיבור של לה"ק שבו נברא העולם וזה כאילו נמלך בהם. כי הצדיקים הם בבחי' עושי דברו, דהיינו ע"י שהם עושי דברו דהיינו כל מצווה ששומעים בוודאי עושים לכן בוטח בהם ומלווה את מעשיהם עוד קודם שיעשו כי יודע שבוודאי יפרעו חובם כשישמעו דברו, ועי"ז הם עושים הדיבור של הקב"ה, שידבר ויברא את העולם. וכל זה היתה קודם הבריאה. גם עכשיו, כשרוצים הצדיקים לשמוע איזה דיבור מהקב"ה, הם עושים תחלה את הדיבור ובונים אותו. היינו ע"י מעשיהם הטובים, דהיינו שע"י "נעשה" זוכים ל"ונשמע", כי ע"י שבטוח הם שבוודאי יעשו אזי זוכים לשמוע דיבורים מהקב"ה, נמצא שאלו הדיבורים נתהוו ונבנו על ידם. וזה בחי' (תהלים קג) עושי דברו לשמוע בקול דברו, כשרוצים/ל' לשמוע דיבור מהקב"ה, הם עושים תחלה את הדיבור, בבחי' עושי דברו כנ"ל. ואח"כ שומעים אותו הדיבור מהקב"ה בבחי' לשמוע בקול דברו, כי בזה הדיבור הקב"ה מדבר עמם דהיינו שלשון הקדש הוא דיבור של הקב"ה היוצא מפיו שלו, כמבואר בתורה מח שדיבור שמדבר בבחי' כל עצמותי הוא דבר ה' משש (כעין שמצינו בספר מגיד משרים על רבי יוסף קארו שהיתה שכינה מדברת מתוכו ומגלה לו חדושי תורה) :

ושלימות הדיבור של לה"ק תליא ביראה, בבחי' מה שאמרו חז"ל על האשה עשאה כאוצר רחבה למטה לקבל הוולד כנ"ל [ל] ורבנו דרש כאוצר של יראת שמים שהיא האשה יראת ה' בחי' לשון הקדש/ל'. ויראה תליא באודנין/ט' {תיקון ע' [מ]/מא} נראה הכוונה שהם תלויים זה בזה

^ל עמק המלך שער תיקוני תשובה פ"י ושער יו פ"א קהלת יעקב ערך נג שער הכוונות דרושי הלילה דרוש ז', פע"ח ק"ש שעה"מ פ"ה, טעמי המצוות להאריז"ל בראשית ד"ה בענין אותן. ובתורה לו אות ז'

^ל * תהילים קג כ'

^ל שם פסקא ז'. ועיין רות רבה ב' ג', ועמק המלך שער ה' פרק מו. וספר הלקוטים להאריז"ל פרשת עקב פ"ח. ואוצרות חיים שער הנקודים סוף פרק ו'

^ל הלשון כשרוצים קצת קשה דמשמע שרק כשרוצים לשמוע עושים, אבל נראה פשוט שצדיק תמיד רוצה לשמוע דיבור מהקב"ה, וממילא תמיד הוא בבחי' "עושי דברו", ועי"ז זוכה לשמוע כי שמיעתו היא תמיד בבחי' "לשמוע בקול דברו", דהיינו לקיים.

^ל לעיל אות ג'

^ל חז"ל דרשו עה"פ "ויבן את הצלע" שבנה ממנה אשה כאוצר שרחבה למטה כאוצר לקבל הוולד ולפי רבינו שאשה בחי' כח הדיבור והוולד הוא חיבור הלשון אל הקדש (בחי' כל עצמותי תאמרנה שמדבר את כל עצמותו דהיינו את נשמתו) בחי' והיו לבשר אחד כפרש"י שם שהכוונה לוולד נמצא לפרוש רבינו שהרחם שבו נוצר הוולד הוזה הוא היראה דהיינו שהיראה כנ"ל שזו תפיסה של קיומי תלוי בהש"י דהיינו בקודש זה הכלי שבו אפשר שיווצר וולד של חיבור כח הדיבור אל הקדש עד שנעשה רוח הקדש לשה"ק, כי היראה תופסת את כל הקומה של המדבר ומכוונת אותו אל הקדש בביטול גמור

שע"י שיש יראה אזי מקשיב היטב ושומע וכששומע מהקב"ה אזי מתעורר עוד יותר ליראה בבחי' שמעתי שמעך יראתי, נמצא כשהצדיק שומע הדיבור של תורה מפי הקב"ה, יש להדיבור שלימות כי כששומע מהקב"ה וודאי מתעורר יותר ליראה ויראה היא שלימות כמבואר בזהר יתרו עט הובא בתורה יד אות ח במקום שיש יראה יש שלימות. כי הדיבור תלוי ביראה, והוא שומע מ"הדיבור בבחי' לשמוע בקול דברו.

נמצא מי ששומע מפיו של הצדיק בעצמו, מקבל דיבור לה"ק בשלימות, היינו ביראה. כי זה הלה"ק יש לו שלימות, מחמת בחי' לשמוע בקול דברו. כי שלימות הדיבור תליא ביראה, והיראה תליא באודנין כנ"ל כי דיבור ביראה מתקבל כמובא בגמ' כל מי שיש לו יראת שמים דבריו מתקבלים, וכששומע מהצדיק שומע את הדיבור עם יראה כי שומע אותו בשעה שהקב"ה מדבר מגורו וכששומע מהקב"ה בעצמו. אבל מי ששומע מפי אחר הוא רחוק מזה השלימות, כי כבר ירד ממדריגתו :

וזה [מג"ן/מד] היתה כוונת חבקוק הנביא במה שאמר להקב"ה ה' שמעתי שמעך יראתי, פשט הפסוק פרש"י שחבקוק טען ששמע שהקב"ה מעניש את הרשעים וכשרואה הצלחת נבוכדנצר הרשע ירא, ותמה מדוע שינה מנהגו. והרד"ק^{מ"ו} פירש ששמע בנבואה על אורך הגלות האחרונה העתידה להיות וירא כיצד יחזיקו מעמד כל כך הרבה שנים בגלות בין הגויים. ורבינו דורש כפל הלשון שמעתי שמעך כשהשמיעה מפי הצדיק בעצמו שהוא שומע מפיו, בבחי' עושי דברו לשמוע בקול דברו. וזה שמעך שהוא שומע ממך, היינו מפי הקב"ה בעצמו, אזי יראתי. כי עיקר היראה תליא באודנין, ואז יש שלימות ללה"ק הזה כנ"ל. וצ"ע כיצד מתיישב הדרש עם הפשט דמשמע שחבקוק טוען שירא כיון ששמע שמעו דהיינו דיבורו של הקב"ה מצדיק אמיתי ולכן ירא. ולכאורה צ"ע כי חבקוק בעצמו הוא הצדיק שמדבר דבר ה', ואולי הכוונה שע"י שיראתי אזי שמעתי שמעך המתדבר מפי, ולכן דבור כזה גם מעורר יראה אצל השומע ממני.

וזה המשך הפסוק שם ה' פעלך בקרב שנים חייהו. חייהו, פי' רש"י עוררהו הפשט שבקש שהקב"ה יעורר את ההנהגה הישנה שלו להעניש את הרשע. ורבנו דורש לפי דרכו הנ"ל היינו שנתעורר פעלך, היינו כח מעשה בראשית נתעורר, בקרב שנים, אל תקרי בקרב שנים אלא בקרב שניים (כשדרז"ל סוטה מט) הגמ' דורשת שם שחבקוק התפלל "ה' פעלך" דהיינו לימוד התורה שלך שהוא "בקרב שנים, פירוש אל תקרי בקרב שנים אלא בקרב שניים הלומדים יחד בעניות ומתכסים בטלית אחת, "חייהו" הרווח להם ותן להם כדי חיותם. ורבנו דורש שניים מקרא, דהיינו לשון הקודש. דהיינו שרמוז בדברי חבקוק שע"י לשון הקודש בשלימות, הנשלם ע"י היראה

^{ל"ט} הלשון צ"ע כי יותר מסתבר לומר שהשמיעה תלויה ביראה כי הירא בוודאי מקשיב היטב ושומע שמיעה המביאה למעשה. לכן נראה כוונת הזהר יראה תליא באודנין דהיינו שהיראה תלויה וקשורה לאוון באופן שעל ידה האוון שומעת. ואע"פ שנשמע קצת דוחק בלשון נראה שדומה לזה פירוש שם המתוק מדבש, ע"ש שמפרש הפסוק שמעתי שמעך יראתי שהשמיעה תלויה ביראי אלקים.

^{כ"ב} בדף קלח.

^{מ"א} תיקוני זהר דף קלח. עס מתוק מלנש - תא חזי ואתה תחזה מכל העם, הכא אוקימנא למנדע תקונין אלין, אנשי חיל עיינין, יראי אלקים אודנין סננינה סוד אות ה' לשאונה להו"ה, הדא הוא דכתיב (חבקוק ג') ה' שמעתי שמעך יראתי הכי ששמייעה תלויה נכחי אלקים, אנשי אמת חוטמא, שונאי בצע פומא,

^{מ"ב} מתוצו- הדיבור

^{מ"ג} חבקוק ג' ב'

^{מ"ד} חבקוק פרק ג (א) תפלה לחבקוק הנביא על שגינות: (ב) ידוד שמעתי שמעך יראתי ידוד פעלך בקרב שנים חייהו בקרב שנים תודיע פרגו רחם תזכור:

רש"י - (ב) שמעתי שמעך - אשר מעולם שנפרעת תמיד ממכעסיך ואת הרשע הזה אתה טובל. יראתי - אמרתי איך נשתנית מדת הדין בעון ישראל. פעלך בקרב שנים חייהו - פעלך הראשון שהייתה נפרע לנו מאויבינו בקרב שני הצרה שאנו שרויים בה חייהו כלומר עוררהו והשיבוהו ובקרב שנים הללו תודיעהו. ברוגו - שתקצוף על הרשעים. רחם תזכור - רחם כמו לרחם:

^{מ"ה} רד"ק - (ב) ה' שמעתי שמעך יראתי - שמעתי קול הנבואה אומר אלי הגלות הארוך שיהיה לישראל לעתיד ויראתי איך יוכל לעמוד כמה שנים בקרב אויביו לפיכך אני מתפלל לפניך ואומר פעלך בקרב שנים חייהו- ישראל שהם פעלך שאתה פעלתם כמ"ש על בני ועל פעול ידי תצוני ואמר הוא עשך ויכוננך:

דתליא באודנין, נתעורר ונתנוצץ כח מעשה בראשית שנברא ע"י לה"ק. וזה שפי' רש"י
שם בפירוש תחילת נבואת חבקוק על הפסוק הראשון

תפלה לחבקוק על שגיונות, כתרגומו. שעיקר שלימות לה"ק ע"י התרגום כנ"ל :
 פשט הפסוק תפלה לחבקוק על שגיונות כתרגומו מלשון שגגה שחבקוק מתוודה על שגגה במה שהטיח דברים
 כלפי מעלה בפרק א', ורבנו דורש את פרש"י בעצמו שפרש כתרגומו, רמז ששגיון הוא בחי' תרגום וזה על
שגיונות, כי שגיונות [א'] הוא בחי' תרגום [ב']. כי תרגום הוא בחי' עץ הדעת טוב ורע,
שמעורב טוב ורע. וכן הוא השוגג, שיש בו גם כן טוב ורע. שהמעשה הוא רע, וכוונתו טוב
 ולקמן בהשמטה מבאר שעל כן עיקר ברור התרגום הוא תיקון השגגות, ע"ש וצ"ל שאין הכוונה לתשובה כמו
 על חטא שמצטער אל העבר וקבלה לעתיד שהיא היתה כוונתו טובה והמעשה כביכול אנוס עליו, אבל באמת
 מבואר לעיל שמי שזכה ללשון הקדש אזי קשור כל כך לקדש עד שמופקע גם משוגג לכן תיקון השוגג אינו
 בתשובה על השגגה עצמה אלא בתשובה כללית להיות יותר קשור לקדש והשכל הנקנה שבו:

(השמטות השייכים לתורה הזאת)

עיינ בתחילת התורה שכתב שיש חילוק גדול בין השומע מהצדיק לשומע מהשומע מהצדיק ובין זה לשומע
 מהשומע מהשומע וכו' וכל שכן מהמעייין בספר. ולכאורה מלשונו שם משמע שהלומד מהספר גרוע אפילו
 מהשומע מהשומע מהשומע. אמנם רק על החילוק בין השומע מהצדיק לשומע מהשומע כתב שהחילוק
 "גדול", ולכאורה שאר דרגות אינן חילוק גדול זו מזו, אע"פ שחלוקות, כי בכל פעם יורד דרגה כמבואר שם.
 מה שכתב ספר הוא לזיכרון, צ"ע כי גם השומע מהשומע הרי שומע ממה שזוכר זה ששמע מהצדיק, ומה
 החילוק, אדרבה מסתמא הצדיק שכתב ידע טוב יותר לכתוב מה שאמר ממה שזוכר זה ששמע מהצדיק.
 וצ"ע לשונו שם שכתב "מהלומד בספר". כי כאן כותב שיש חילוק גדול גם בין השומע מהחכם להלומד בספר.
 ולא מבואר מספיק היכן עומד הלימוד בספר ביחס לשומע מהשומע.
 וצ"ע מהמבואר בתורה קצב/ו: דמשמע שם שהשומע מהשומע גרוע הרבה יותר מהלומד בספר שכתב הצדיק,
 כי מבואר שם שנשמתו ושכלו ודעתו ופניו של הצדיק נמצא בספרו, וכל זה לכאורה לא נמצא במה ששומע
 מהשומע.
 ואולי אפ"ל שמש"כ שם זה מצד הצדיק הכותב שמניח בספרו פניו דעתו ונשמתו אבל מצד הלומד באמת כיון
 שאבדנו את הנעשה כמבואר בתורה קב לכן קשה לקבל התעוררות מהכתב.
 עוד עיינ תורה קב/ו: שבחטא העגל איבדו ישראל את הנעשה ולכן אין היום התעוררות מהכתב, כי הוא בחי'
 מעשה, אלא משמיעה דווקא/י. ובאמת נראה בחוש שיותר קל להתרכז ולהתעורר משמיעת דבר מאשר
 כשלומדים אותו מהכתב.

^א עיינ חבקוק ג' א' פרש"י על שגיונות יש מפרשים כתרגומו ויש מפרשים מלשון שגגה. גם עיינ תהלים ו' א' שגיון לדוד פרש"י לשון משגה ועיינ זהר בשלח דף מה.

^ב עיינ לקמן הערת הטעריגרב על השמטה השייכת לכאן

^א עיינ תורה קצב - דע שדבור אמת שיוצא מפי הצדיק האמת אפלו במלי דעלמא, הוא יקר מדברי תורה של צדיק אחר, פי בהדברי
 תורה של האחר יכול להיות שם תעורבות הרבה, אבל זה הדבור היוצא מפי הצדיק האמת הוא רק אמת לבד, וכיון שהוא רק אמת ואין
 בו שום תעורבות אין יקר ממנו, ומי ששומע דבור מפי הצדיק האמת שהוא דבור אמת, ובפרט בשרואה אותו אז. בבחינות (ישעיה ל):
 "והיו עיניך רואות את מוריי", הוא מקבל בחינות הפנים של הצדיק, ובחינות שכלו ונשמתו, פי זה הצדיק מניח שכלו בתוך זה הדבור
 שמחדש, והוא מקבל זה הדבור, נמצא שמקבל שכלו: וזה גם כן בחינות הנשמה, פי הנשמה היא בחינת השכל כמה שכתוב (איוב ל"ב):
 "ונשמת שדי תבינם", וכן מקבל פנים שלו, פי הדבור שהוא מדבר הוא אמת, ואמת הוא הפנים של כל הפנים דקדושה, בבחינות (תהלים
 כ"ד): "מבקשי פניך יעקב סלה", בחינות (מיכה ז): "תתן אמת ליעקב", נמצא זה שמקבל דבור מפי הצדיק מקבל פניו ושכלו ונשמתו, ונחקק
 ונצטייר בדעתו דמות דיוקנו של הצדיק שהוא הפנים והשכל והנשמה: אף שצריך לשמור משכחה, פי שכחה משכחת הכל ממנו, הינו
 כל מה שנצטייר בדעתו מהדבור כנ"ל, על ידי השכחה נשכח ועובר ממנו כל הנ"ל, ואפלו אם יכתב הדבר בספר לזכרון כשבחינת השכחה
 מתגברת, נופל בחינת השכחה גם על הספר הנכתב, הינו כשחס ושלום, נפטר החכם שחדש הדבור, ואז מתגבר בחינות שכחה בבחינות
 (תהלים ל"א): "נשפחתי כמת מלב", ואז שורה שכחה אפלו על ספר הנכתב: ויש עצה לזה לציר לפניו דמות דיוקנו של החכם בשעת
 הלמוד כשלומדיו דבריו כמובא בירושלמי (שקלים פ"ב): שצריך לציר בשעת הלמוד כאלו התנא עומד לפניו, פי בהספר של החכם נרשם
 ונצטייר שם דמות החכם, כי אלו הדבורים והאותיות הנרשמים ומציינים בהספר, הם שכל החכם ונשמתו ובחינות פניו, נמצא ששכלו
 ונשמתו ופניו שהוא דמותו ממש הוא כאלו האותיות והתבות, על כן נמצא בכל ספר וספר דמות דיוקנו של החכם שחדש אלו
 הדבורים, פי כפי דמותו דהינו שכלו ונשמתו ופניו של החכם, כן נצטיירן האותיות בספר, פי אם היה להחכם דמות אחר הינו שכל
 ופנים ונשמה אחרת, היה מחדש ומציר אותיות אחרים בהספר, כפי השכל שהיה לו שהוא דמותו, נמצא שיש בכל ספר דמות דיוקנו
 של החכם:

^א עיינ תורה קב - הענין מה שצריכין לנסע להצדיק, ולא די בספרי מוסר. מפרש בתורה (שמות י"ז): "ויאמר ה' אל משה כתב זאת וזכרון
 בספר ושים באזני יהושע", פי אף שאמר לו לכתב בספר, אף על פי כן לא הסתפק בזה, וצוה לו, ושים באזני יהושע, שידבר עמו פה אל
 פה. כי העקר מה ששומעין מפה הצדיק, וכמו שאמרו במדרש (דברים פ"ד ג) על פסוק: "שמע ישראל היום אתה עובר את הירדן" (כו),
 וזה לשונו, מה ראה לומר להם כאן שמע ישראל, רבני אמרי למה הדבר דומה, למלך שקדש מטרונה בשני מרגליות, אבדה אחת מהן.
 אמר לה המלך אבדת אחת, שמרי את השניה. כך קדש הקדוש ברוך הוא את ישראל בנעשה ונשמע, אבדו את נעשה ששנו את העגל,
 אמר להן משה אבדתן נעשה שמרו נשמע, הוי שמע ישראל. עד כאן לשון המדרש. ועל כן כשלומד מתוך הספר שהוא בחינת עשיה,

אבל מצד ההגיון צ"ע מה הקשר בין עשיית העגל להתעוררות מדברי תורה כתובים. ואולי כי הכתב ע"י העינים שהן בחי' חכמה (בחי' אבא יסד ברתא) ובעין רואה גשמיות. אבל בשמיעה שומע דיבור שהוא גבוה יותר. ובשמיעה שומע קול הברות ובעצמו מחברם לתיבות ומשפטים, ואז שמיעה בליבא תליא, אבל הראייה כיון שרואה גשמיות היא נמוכה יותר, ויותר קשה להתפעל ממנה. ומה שכתב בתורה קצב שמועיל לזה לצייר דמות החכם, אולי כי אפשר ע"י הדמיון לצייר את הלימוד מהכתב לבחי' שמיעה ומועיל קצת לזיכרון.

ובין לומד בספר לשומע מפי החכם יש חילוק גדול ביותר, כי ספר הוא רק לזכרון, כ"ש (שמות יז) א' אחרי מלחמת עמלק שהצליח יהושע להחליש את כוחו של עמלק ציוה הקב"ה את משה כתב זאת זכרון בספר שעמלק הוא הראשון מכל האומות שבא להלחם בעם ישראל, ועל כן אמחה אותו עד שלא ישאר ממנו זכר תחת השמים^א. והזכרון הוא בכח המדמה^ב דהיינו שהוא מכוחות הנפש הבהמית שבאדם, כי גם בהמה יש לה זכרון^ג, כמו שאנו רואים שגם בהמה זוכרת שבמקום זה נשכה כלב והיא בורחת משם^ד נמצא שכח המדמה הוא מצד נפש הבהמית שבאדם ואין בו כח להעביר את השכל שבו נאמרו הדברים, ועוד שהלומד מהספר חסר את הניגון של אמירת הדברים ואת התנועות והרמיזות של הצדיק, ובוהו גרוע מהשומע מהשומע שיכול קצת להעביר זאת, וע"כ ארז"ל דברים שבע"פ אי אתה רשאי לאומרם^ה בכתב^ו {גיטין ס:} [י"ד] צ"ע כי הלכה זו היא גם לגבי השומע מהשומע מהשומע וכו' תמיד אסור לכתוב, וקשה הרי בכתב בוודאי זוכר יותר טוב ממה שעובר מפה לאוזן כמה פעמים :

שְׁהוּא בְּחִינַת נְעֻשָׁה, אֵין בָּהּ כֹּחַ כֹּל כֶּף לְעוֹרֵר אוֹתוֹ, כִּי יִשְׂרָאֵל אֲבָדוּ אֶת הַנְּעֻשָׁה. אֲבָל בְּשִׁשׁוּמַע מִפֶּה הַצַּדִּיק, הוּא בְּחִינַת נְשִׁמָּע, שְׁזָה הַבְּתֵר נִשְׁאָר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל כִּנְלִי:

^ה צ"ע הרי נעשה ונשמע הם נתנו לו ולא הוא להם. אלא הכוונה לכתרים

וצ"ע מדוע הם שני כתרים משמע שתי מעלות הרי יש כאן רק מעלה אחת בעצם ההקדמה אבל אם כל אחת מעלה לעצמה הרי גם בלי הקדמה הן שתי מעלות

ואולי כי נשמע היא לא מעלה בלי ההקדמה שהרי היא לא עמי' לעשות אלא אם יבין וכן הנעשה אם הוא אחרי שאני שומע ומבין שכך ראוי לעשות אין בו מעלה אבל ע"י ההקדמה אז שניהם מעלה עצומה גם בפני עצמן

צ"ע הרי מבואר בשבת פח שבאו שני מלאכים לכל אחד והורידו את שני העדיים שנעשו להם ע"י הנעשה ונשמע הרי מפורש שאבדו את שניהם ולא רק את נעשה. וע"ש יפה תאר שמקשה זאת ומתריך.

מה הן הכתרים של נעשה ונשמע עיין תורה כב

עוד צ"ע הרי ישראל לא עשו את העגל אלא הערב רב כמבואר בזהר ואם חטאו זה רק בבחי' הנשמע ולא הנעשה.

עיין לק"ה מתנה ה' אות י' מבאר המדרש הזה עפ"י תורה כב שכיון שאבדנו את הנעשה א"א לנו לקיים שום מצווה בשלימות אבל בבחי' הנשמע שלה שהוא הרצון לקיימה זה אפשר לנו לקיים בשלימות.

^י שמות פרק יז (יג) ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפני חרב: (יד) ויאמר ידוד אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמונה את זכר עמלק מתחת השמים:

רש"י – (יד) כתב זאת זכרון – שבא עמלק להזדווג לישראל קודם לכל האומות (מכילתא): ושים באזני יהושע – המכניס את ישראל לארץ שיצוה את ישראל לשלם לו את גמולו כאן נרמז לו למשה שיהושע מכניס את ישראל לארץ: כי מחה אמונה – לכך אני מזהירך כן כי חפץ אני למחותו:

^י צ"ע הרי התורה נצחית וא"כ לעולם ישאר לו זכר בתורה, ואולי לכן נקט תחת השמים דייקא כי לעתיד לבוא ניהיה בבחי' מעל השמים.

^ח צ"ע לכאורה היה צ"ל חידוש יותר שאפילו השומע ממי ששמע מהצדיק זה רק מכח הזיכרון ומדוע מדבר על ספר דווקא והרי מפורש בתחילת התורה שגם לשומע מאדם ששמע מהצדיק זה לא דומה לשומע מהצדיק עצמו. ועוד הרי בספר לכאורה יש מעלה גדולה על השומע מהשומע כי את הספר כתב הצדיק בעצמו וכמבואר בתורה קצב שבלשון הצדיק נמצא שכלו דעתו נשמתו ופניו.

^ט ועיין תורה נד אות ה' ותורה כה בהשטטה השייכת לאות א', גם לבהמה יש כח המדמה

^ז ספר הברית נאמר טו פ"ב

^א הלשון לאמרם בכתב צ"ע כי הכתב אינו אמירה אלא כתיבה.

^ב צ"ע משמע שזה הסיבה שאסור לכתוב כיון שספר לזיכרון וצ"ע הרי גם בע"פ זה מזיכרון ומה ההבדל אם שומע או רואה בספר

^ג זו גרסת גמ' דידן אבל גרסת רש"י וכמה ראשונים אי אתה רשאי לכתוב

^ד גיטין ס: –דרש רבי יהודה בר נחמני מתורגמניה דרבי שמעון בן לקיש כתיב (שמות לד-כז) כתוב לך את הדברים האלה וכתיב (שמות לד-כז) כי ע"פ הדברים האלה הא כיצד דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב דבי רבי ישמעאל תנא אלה אלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות א"ר יוחנן לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה שנאמר (שמות לד-כז) כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל:

תמורה יד: – ואי הוה ליה איגרתא מי אפשר למישלחא והא אמר רבי אבא בריה דרבי חייה בר אבא א"ר יוחנן כותבי הלכות כשורף התורה והלמד מהן אינו נוטל שכר דרש ר' יהודה בר נחמני מתורגמניה דר"ל כתוב אחד אומר (שמות לד-כז) כתוב לך את הדברים האלה וכתוב אחד אומר (שמות לד-כז) כי על פי הדברים האלה לומר לך דברים שעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב ושבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה ותנא דבי רבי ישמעאל כתוב לך את הדברים האלה אלה אתה כותב אבל אין אתה כותב הלכות אמרי דלמא

ויש דברים בגו, כי באמת זה המקרא כתב זאת זכרון בספר הנ"ל נאמר על תורה שבכתב שצריכין דווקא לכותבה טו. אולי הכוונה כי דברים שבע"פ הם בחי' התרגום של התורה שבכתב, ועיקר החשש של יניקת הסט"א היא בתרגום לכן דייקא את התרגום צריך לשמוע ממי שזכה ללשון הקדש, אבל את לשון הקדש בעצמה מותר לכתוב לזכרון כדי שצדיק גדול שיוודע לתרגם נכון יוכל לבאר אותם בעל פה ולגלות בהם חדושים בבחי' לשון הקדש הבא מלמטה. ואולי ע"כ אסור לכתוב תורה שבע"פ כי את התרגום צריך לשמוע רק מאותו צדיק שתרגם אותו, אבל תורה שבכתב שהיא קדש הבא מלמעלה כיון שממילא היא חסרה את התרגום לכן מותר לכתוב אותה, כי אדרבה זה הנסיון לדעת לתרגם אותה כראוי אבל תורה שבע"פ היא כבר אחרי התרגום ואם יכתוב אותה יחסר בהבנת התרגום כי להבין באמת את התרגום של הצדיק צריך לקבל ממנו בשעה שמתרגם שאז הוא נשמע כמו מהקב"ה בעצמו.

טז וכל זה שמעתי מפיו הקדוש בעת שכתבתי לפניו תורה הנ"ל ולא ביאר ענין זה היטב [י"ז]:

עתה יבאר מאמר חז"ל שאדם הראשון בחטאו נעשה משוך בערלתו ומדבר לשון ארמי. ומבואר עפ"י כל הנ"ל שהם עניין אחד כי פגם הברית היא הרע הכולל של לשונות העכו"ם והתגברות הרע הזוה על לשון הקדש הוא ע"י התרגום.

כי אדם הראשון נברא מהול/י"ו דהיינו קודש הבא מלמעלה לכן היה בו חסרון שלא עבר את כל הנסיונות של המניעות על הקדושה ועשיית כלים לעונג ממנה. לכן הצליחה הקליפה לגרום לו ליפול מלשון הקדש שנברא בו ללשון ארמי שהוא ממוצע ואזי לינק מהתרגום ולהפילו לפגם הברית דהיינו בחי' החזרת הערלה על הברית קדש.

כי חטא אדם הראשון היה בבחי' ל"כ מעטי עצמך/טו כי דייקא כיון שנברא שלם וחכם היה בבחי' קדש הבא מלמעלה, שאינו שלם באמת, כי אע"פ שהוא בחי' דביקות, אבל זה בבחי' אחר באחור, כי רק ע"י ירידה צורך עליה אפשר להביא את האדם לבחי' פנים בפנים עם הקב"ה. לכן אע"פ שאדם הראשון דיבר עם הקב"ה, אבל כיון שעדיין לא היה לו ירידות, לכן לא תפס את עוצם רוממות הקב"ה יותר ממנו, וזה בחי' דביקות של אחר באחור, שהיא חיבור אבל בלא שפלות, וזה היה הטעות של הלבנה, שכיון שנבראו שני המאורות הגדולים, היתה גדולה ושלמה, אבל בלא שפלות, לכן התיקון שלה היה ל"כ מעטי עצמך. וכן נראה כל מי שמגיע לצדיק עם גאווה, שיכול לדבר עמו ולחשוב עצמו הכי קרוב, אבל באמת זה בחי' אחר באחור, לכן הצדיק מביא את האדם לבחי' ל"כ מעטי עצמך, ולפעמים זה בדינים כמבואר במעשה מבת מלך ששם הלשון "נעשה ברוגז עמה" ואמר לה ש"הלא טוב יקח אותך" והיינו הך.

ומשמע כאן שאדם הראשון לא התחיל מהחטא אלא מהיתר, שרק דיבר לשון ארמית ומוזה נתן אחיזה לרע.

וזה סוד מה שארז"ל (סנהדרין לח ע"ב) אדם הראשון משוך בערלתו היה, אדם

הראשון בלשון ארמית סיפר, והבן מאד שהם עניין אחד שהנפילה מלשון הקדש ללשון ארמי היא בעצמה בחי' פגם הברית וכאילו החזיר את הערלה על הברית דהיינו חיזוק את הרע שישובב ויסתיר את הטוב וממילא הדיבור שיצא מפיו היה התבטאות של תערובת רע דהיינו שנפל מלשון הקדש ללשון ארמי שהוא בחי' תערובת, וע"ז נתן כח לרע להתגבר וע"ז טעה לדחוק את השעה של היחוד ולא המתין לשבת וע"ז החטיא הנחש את חוה. **כי ע"י לשון ארמית, שהוא לשון תרגום, משכה וינקה הערלה, שהוא**

מילתא חדתא שאני דהא רבי יוחנן ור"ל מעייני בסיפרא דאגדתא בשבתא ודרשי הכי (ותהילים קיט-קכו) עת לעשות לה' הפרו תורתך אמרי מוטב תיעקר תורה ואל תשתכח תורה מישראל.

^{טו} השמטה זו שנסתיימה כאן נמצאת בדפוס בדפוס תורה נד צילום 102 טור ג

^{טז} מוהר"ן בתקפא

^{יז} עוד עיין תורה קכ ותורה קצב

^{יח} **תנחומא נח** אות ה' ואבות דר"נ פ"ב ובילקוט ראובני. מדרש תהלים יז. אבל רש"י על ב"ר יא ו כתב שלא נולד מהול ובאמת הקשו עליו שם.

^ט **עיין חולין ס** שם מבואר שבתחילה נבראו חמה ולבנה שוים וקטרגה הלבנה שא"ל לשני מלכים בכתר אחד ואזי אמר לה הקב"ה ל"כ מעטי עצמך והכי נמי אדם הראשון מבואר בספרים שאלמלא החטא חשב עצמו לאלוה, (כמבואר בתחילת ספר של אמרותיו של רבי זושא ששאל את רבי אלימלך כיון שהם היו כלולים באדה"ר כיצד הניחו לו לחטא וענה לו שטוב שחטא כי בלא חטא היה נופל לחשוב שהוא אלוה). וכידוע בכתבי הארז"ל שמיעוט הירח הוא סוד חטא אדה"ר וסוד בניין המלכות.

^כ **סנהדרין דף לח:** ואמר רב יהודה אמר רב אדם הראשון בלשון ארמי ספר שנאמר ולי מה יקרו רעיק אל והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב זה ספר תולדות אדם מלמד שהראהו הקדוש ברוך הוא דור דור ודורשיו דור דור והכמיו כיון שהגיע לדורו של רבי עקיבא שמח בתורתו ונתעצב במיתתו אמר ולי מה יקרו רעיק אל ואמר רב יהודה אמר רב אדם הראשון מין היה שנאמר ויקרא ה' אלהים אל האדם ויאמר לו איכה אן נטה לך רבי יצחק אמר מושך בערלתו היה כתיב הכא והמה כאדם עברו ברית וכתיב התם את בריתי הפר רב נחמן אמר כופר בעיקר היה כתיב הכא עברו ברית וכתיב התם (את בריתי הפר) ואמרו על אשר עזבו (את) ברית ה' (אלהי אבותם) (אלהיהם)

רע הכולל, מלשון הקודש, מברית קודש, כנ"ל. ע"ש היטיב"א: כי עיקר פגם הברית שהוא רע הכולל, בחי' לשונות העמים, יניקתם ע"י לשון תרגום שהוא בחי' נוגה, שעי"ז הם עולים לינק מלשון הקודש מברית קודש כנ"ל: כי עיקר המתקלא והנסיון והבחירה הוא בבחי' נוגה שהוא בחי' תרגום, כי נוגה נקרא תקלא כנ"ל:

וזהו אדם הראשון משוך בערלתו היה, אדה"ר בלשון ארמית סיפר. כי הא בהא תליא, כי עיקר פגם הברית בחי' משוך בערלתו כי הערלה היא הרע הסובב את הברית והתיקון הוא הסרת הערלה, הכי נמי החטא הוא נפילה לרע לבחי' ערלה שעי"ז מתחזק הרע וסובב את הטוב, וזה נמשך ע"י לשון ארמית שהוא לשון תרגום דהיינו קליפת נגה/כב) כשאין מעלין אותו ללשון הקודש כנ"ל שלשון הקדש היא לשון של ברית עם הקב"ה ולשון ארמי היא לשון התערובת ואדם הראשון נברא מהול ומדבר לשון הקדש ונפל מזה ללשון ארמי ע"י שלא שמר את הברית עם הקב"ה כראוי כיון שעדיין לא היו לו נפילות וירידות היה חסר לו בשפלות והחטא היה בבחי' חטא הלבנה שעל כן אמר לה הקב"ה לבי מעטי עצמך כדי שתביני שאע"פ שאתם שני מאורות גדולים כל האור שלך הוא רק מהחמה ואין לך מעצמך כלום, והגאוה היא פגם הברית כמבואר בתורה קל:

עושי דברו לשמוע בקול דברו, שהצדיק עושה הדיבור וכו' כנ"ל לעיל אות ט.
וכשהלשון^{כב} הקודש בא מלמעלה, עדיין הוא חסר תיקון, כי עדיין צריך להעלות הטוב מן התרגום. והצדיק ע"י שמתרגם נכון את כל ההיתר שהיא קודש הבא מלמעלה הוא מברר את התרגום ללשון קדש וזוכה לדבר ה' המתדבר בו. וברור התרגום הוא כנ"ל ע"י בחי' ירידה צורך עליה שהיא בחי' בריאת חוה מאדם ע"י תרדמה. דהיינו שאדם נברא מדבר לשון הקדש הבא מלמעלה שהיה חסר בו שפלות לכן ברא לו אשה שהיא בחי' תרגום שיצטרך לגחון ולרדת אליה לתרגם לה את ההתר וזה ירידה צורך עליה כי התרגום הוא המבחן והבחירה שצריך לתרגם נכון ועי"ז מעלה את הטוב שבתרגום ומפיל את הרע וזוכה שגם אשתו תדבר לשון הקדש אבל אם מתרגם לאשתו לא נכון אזי מתגבר הרע אצלה ומפילה אותו ללשון ארמי. והכי נמי מצוות מילה שהיא הסרת הערלה מהברית דהיינו הסרת הכח המתאוה לגשמיות מכסה את הברית עם הקב"ה שהיא הרצון לרוחניות. דהיינו שמצות מילה היא בחי' תרדמה לצורך ניסור כח ההולדה שנברא חסר בחי' אחור באחור הנ"ל, בחי' לא טוב, שזה בחי' הערלה הסובבת אותו ובמילה מסירים אותו ופורע הקליפה הרביעית שהיא בחי' נגה בחי' תרגום ועי"ז ניתן לאדם הכח להשתמש בכח ההולדה לשם שמים בלבד ועי"ז לבנות את המלכות דהיינו את הכח ההמלכה שלו את הקב"ה יותר ויותר לשם שמים עד שזוכה לתיקון הברית בשלימות שהוא עיקר תיקון המלכות.

וזהו סוד כוונת מילה [כד], כמו שמובא במדרש (בראשית פ' יא [כ"ז])^{כא} שאלת המינין על מצות מילה איך יברא הקב"ה דבר המחוסר תיקון. אך הוא על כוונה זו, היינו כנ"ל, שהלשון הקודש שהוא בחי' תיקון הברית הבא מלמעלה, הוא עדיין חסר תיקון כי קשור בו הערלה הגורם לתאוה להתגבר, ועיקר תיקונו למטה בזה העולם, ע"י שאנו שומרים הברית מעלין הטוב שבתרגום ומשלימין^{כב} את הלה"ק. כי עיקר התיקון של כל הדברים נשלם למטה

^{כא} גם בדפוס (דף ג) ותולד- היטיב, ומתולד- היטב

^{כב} כידוע הרע דהיינו הערלה הוא ג' קליפות טמאות ויש קליפה דקה רביעית קליפת נגה שהיא בחי' תרגום, שהיא תערובת שצריך לברר ממנה את הטוב להעלותו לקדש ולהפיל את הרע.

^{כג} בתולד- וכשלושון

^{כד} עיין לק"ה מילה א' א'

^{כה} פסקא ו' ע"ש פרש"י ומהר"ו וראה פסיקתא רבתי פרשה כג

^{כו} בראשית רבה פרשה יא פסקא ו – פלוסופוס אחד שאל את רבי הושעיה א"ל אם חביבה היא המילה מפני מה לא נתנה לאדם הראשון א"ל מפני מה אותו האיש מגלח פאת ראשו ומניח את פאת זקנו א"ל מפני שגדל עמו בשטות א"ל אם כן יסמא את עינו ויקטע את ידיו וישבר את רגליו על ידי שגדלו עמו בשטות א"ל ולאלין מיליא אתינן אתמהא א"ל להוציאך חלק אי אפשר אלא כל מה שנברא בששת ימי בראשית צריכין עשייה כגון החרדל צריך למתוק התורמוסים צריך למתוק החיטין צריכין להטחון אפילו אדם צריך תיקון: עכ"ל.

צ"ע הרי לא ענה על השאלה מדוע לא נתן מצווה זו לאדם הראשון. ועוד הרי נברא מהול כמבואר במפרשים חוץ מרש"י שם ועיין עץ יוסף פירש שהשאלה מדוע לא נצטווה למול את בניו. אבל באמת פשט המדרש כפרש"י ונ"ל לפי רבנו שלא פליגי כי נולד מהול אבל זה היה בחי' קדש הבא מלמעלה שאין בו שלימות כמו מצוות מילה ממש. אלה שזה צ"ע כי בחז"ל מובא כמה צדיקים שנולדו מהולים ומשמע שזה שבחם וגם רבנו בספר המדות כותב שוב סימן על מדמה טוב.

^{כז} בתולד- ומשלימים

בזה העולם דייקא, שזהו בחי' שלימות לה"ק ע"י תרגום. וכמו שלשון הקדש בחי' אשה, ותיקון לשה"ק הוא בחי' בריאת האשה ע"י תרדמה, וניסורה מהאדם שע"ז הפיל את הרע והעלה את הטוב ובנה ממנו אשה, כך תיקון הברית ע"י מילה שהיא כשהתינוק קטן בלא דעת בחי' תרדמה (ובגדול ע"י תרדמה ממש) מסיר את הערלה שהיא הרע כדי לבנות כח הולדה נקי מתאוה ורק לשם שמים.

שאעפ"י שהלשון הקודש בא מלמעלה, אעפ"כ אין לו שלימות כ"א ע"י לשון תרגום, שהוא בחי' עץ הדעת טו"ר, דהיינו ע"י שמבררין^כ הטוב שבתרגום הטוב שבעץ הדעת, שע"ז דייקא נשלם הלה"ק. נמצא שבריאת האשה היה לצורך תיקון הלשון ועץ הדעת טוב ורע היה ההיכי תמצוי לתקן על ידו את הלשון דהיינו את האשה, כי העץ היה היתר דהיינו תערובת המצוה ואיסור דהיינו תרגום שנאסר להם מרוב קדושתם ואם היו עומדים בנסיון היו מיד מבררים את הטוב שבו אבל עדיין לא היה התיקון שלם כי היה חסר בירידה לצורך עליה שזה נעשה ע"י החטא דייקא בבחי' משחז"ל "אין אדם עומד על דברי תורה אלא א"כ נכשל בהם כמ"ש "והייתה המכשלה הזאת תחת ידכם", כי עיקר התיקון הוא לזכות לשפלות ומתוך שפלות להמליך את הקב"ה/כ"ט.

וזוהו בחי' מה שמבואר שם במדרש התירוץ על שאלת המינין הנ"ל בענין מצות מילה, איך יברא הקב"ה מחוסר תיקון כנ"ל. שהשיבו שם, כל דבר צריך תיקון, התורמסין צריכין לבשל [ל] וכו' כי יש בהם מרירות גדולה ורק ע"י בישול שבע פעמים נמתקים. והבישול בחי' תרדמה שעל ידה נפרד המרירות, ואזי שייך לתקן אותם ע"י אכילה בקדושה, אף האדם צריך תיקון וכו' ע"ש. היינו כנ"ל, שהש"י ברא כל הבריאה בשביל האדם הבעל בחירה, שהוא דייקא יתקן כל הדברים כי כל פרטי הבריאה נבראו חסרים כמבואר בכתבי האריז"ל שעל כן קדם עולם הנקודים שבו נברא הרע, לעולם התיקון, שבו נברא האדם שבכוחו לתקן, וכיון שאם לא חטא אזי עדיין היה בתיקונו בחי' קדש הבא מלמעלה, לכן חטא באכילת עץ הדעת, ואזי נעשה התיקון בשלימות יותר, ע"י בירור הטוב שבעץ הדעת, שע"ז משלים ומתקן כל הדברים שבעולם. וע"כ צריכין לתקן תיקון המילה, בחי' תיקון הברית, בזה העולם דייקא^ל. שזהו בחי' שלימות לה"ק ע"י תרגום דייקא. שהלה"ק הבא מלמעלה, אין לו שלימות כשבא מלמעלה, כ"א ע"י שאנחנו משלימין אותו, ע"י שמבררין הטוב שבתרגום, שאז דייקא נשלם הלה"ק כנ"ל :

וזוהו שרמוז במילה חשמ"ל שהיא נוטריקון חש מל"ב, בחי' מילה שהיא הסרת הערלה, וזהו חש מל, כי לשונות העמים בחי' ערלה דהיינו הרע שבקליפת נגה, וחש לשון שתיקה נמצא שהמילה בחי' שמשתיק את המ"ל לשונות העכו"ם. ומל גי' שבעים, בחינות מדורה של שבעין כוכבין הנ"ל שנתמלל ונחתך ונתבטל ע"י מצות מילה שהוא בחי' תיקון הברית כנ"ל : עיין בכוזנות [ג]/[ד] והבן :

^כ בתולד - שמתבררין

^{כט} וכנ"ל בשם רבי אלימלך שחטא אדם הראשון היה כיון שבלא זה היה מחויק עצמו אלוה.

^ל רש"י ביצה דף כה: - תורמוס - מין קטנית, עגול כמין ערשה ורחב כמעט קטנה, והוא מר מאוד, עד ששולקין אותו שבע פעמים ונעשה מתוק וטוב עד שיאכל למטעמים בקנוח סעודה:

^{לא} בתולד - דווקא

^{לב} בתולד - נחמק תיבות חש מל

^{לד} טעמי המצוות להאריז"ל פרשת לך לך וע"ה שער לג פ"ג ופ"ד

^{לד} שער המצות - פרשת לך לך - ונמצא כי מה שצריך המוהל לכיון בעת המילה הוא כי הערלה היא הקלי' הנקראת קלי' נוגה הנזכר בפרשת ויקהל אשר היא יושבת ונאחזת שם באותה העטרה דיסוד ומכסה עליו. ושורשה הוא מן המותרות והסיגים היוצאים מן היסוד מן הנקב השמאלי [מא] המטיל מים עכורים כמבואר בכתבתי ידי מורי זלה"ה בביאור המאמרים שלו בהקדמה פרשת בראשית כי הסיגים האלו הם סוד עפרון ובני חת היוצאים מהנקב השמאלי הנקרא ח', כי הנקב הימני נקרא ט' בסוד אמרו צדיק כי טו"ב ע"ש. ולכן קליפה זו הנקראת נוגה עומדת ונאחזת שם בשרשה שהוא מצינור ההוא ובהיותם שם אין החסדים המגולים שהם ע' חלקים כנ"ל מתפשטים אפילו בגופא דז"א ולכן הוי ח"ש מן חשמל לשון דממה שאין שם התפשטות הע' אורות המגולים. ועתה ע"י כריתת הערלה מן היסוד אז כל החמש חסדים יורדים מן הדעת ומתפשטים בגופא דז"א כל אחד במקומו הראוי לו והחלק שבת"ת נחלק כפי הראוי לו כנ"ל שהוא ח' חלקים בשליש העליון המכוסה וי"ח חלקים במקום המגולה שהוא בחינה השלישית מן הג' בחינות הנכללות בפחות משותת מחילה כנ"ל. ועתה נמצאו ע' אורות מגולים שהם כ"ו חלקי הוי"ת הנצח וכ"ו שבהוד וחי' שבת"ת מן החוה ולמטה וז"ס שני אותיות מ"ל מן חשמל דמעיקרא ח"ש ולבחר מ"ל, גם אלו הם שני אותיות מ"ל מן מילה כי ע"י כריתת הערלה הנקרא מילה כי מילה לשון כריתות מלשון כי אמילם וע"י המילה נתפשטו [מב] ע' אורות החסדים המגולים למעלה במקומם לבד והרי נתבאר ענין מצות המילה:

עץ חיים שער לג פ"ג - וזהו הענין סוד מצות מילה ופריעה דע כי במצוה זו יש ב' דברים הא' הוא כריתת הערלה אשר שם אשר או יש אונאה פחות משותת כנ"ל ואח"כ על ידי הפריעה יש אונאה יתר על שתות ומתגלה גם השליש העליון של חסד דת"ת וזה פרט ביאורם. הנה נתבאר בוזהר ויקהל דר"ג ענין הקליפות ואיך יש קליפה דקה הנקרא קליפת נוגה כעין חשמל מתוך האש כדן איקרי חשמ"ל ח"ש ואתגלי מ"ל מהו מ"ל כדאמרין מל יהושע וכו' ואע"פ שאין כאן ביאורו נאמר בקיצור ענינו. כי הנה בתחלה טרם שיתפשטו החסדים

ולהעלות הטוב מן התרגום, הוא ע"י תיקון השגגות [ל"ה], שצריך לתקן כל מה שחטא בשוגג. והבן (ל"ז/ל"ז) : צ"ע בזה כי בפשטות עיקר תיקון התרגום והנגה הוא עניין ההתקדש במותר לך, דהיינו כל מה שמותר שאעפ"כ רצונו ית' באמת שנחשוב אותו כמיותר, ואילו השגגות הן איסור גמור שנדמה להיתר, וכנ"ל בסוף התורה שהוא מעשה רע בכוונה טובה. וקשה הרי קליפת נגה היא לא איסור גמור. ועיין לעיל אות ה' בעניין המקרה לילה שם מבואר שמי שזכה ללשון הקדש ניצל ממקרה, ומקרה הוא שוגג, אלא שנגרם ע"י שלא מקדש עצמו כראוי ולא זוכה לשכל הנקנה בעניין הזה נמצא שכל שוגג יש בו בחי' עוון מה שלא מספיק ירא ממנו בשעה שהוא בדעת לכן כשהוא נופל מהדעת גם נופל לעוון הזה, נמצא תיקון השגגות הם לא תשובה על העבר שהרי היה כוונה טובה, אלא היא להתגבר ביראה כזו שתפקיע ממנו את האפשרות להפיל אותו לזה גם כשהוא לא בדעת, וזה בחי' לשון הקדש, כשמקדש עצמו עד כדי שמופקע אפילו משגגה ואז לשונו הוא התבטאות הקדש בעצמו, אבל כל זמן שהוא עלול לשגגה אזי גם בלשונו זה ניכר שתערב התבטאות של איזה מדה רעה.

ובי שיש לו שלימות לה"ק יודע לפשר חלמין שבתרדמה כמו יוסף כמבואר שם [ל"ח]. כי החלומות הם כפי המאכלים שאוכל כמובא [ל"ט], כי בכל דבר יש אותיות כנ"ל [מ], וכששוכב וישן, עולים האידיים^{מא} מהמאכלים שאכל, ועולים להמוח, ונצטרפין האותיות שיש בהם, ומזה נעשה החלום. נמצא כשאדם אוכל, אם היה אוכל הכף השני קודם הראשון, היה מתראה לו חלום אחר/מב. כי בכל דבר יש אותיות אחרים, ואלו היה אוכל זה הכף תחלה, היו נצטרפין האותיות בצירופים אחרים, והיה מתראה לו חלום אחר. ומי שיש לו שלימות לה"ק הוא יודע האותיות שיש בכל דבר כנ"ל, ע"כ הוא יכול לפשר חלמין כנ"ל.

בז"א ב"ק הנה או הערלה שהוא קלי' נוגה חופפת ונאחות שם ביסוד שלו סביב וזהו נוגה לו סביב ושרשה הוא מן הצינור השמאלי שביסוד שהוא משפיע המותרות ושופכן לחוץ להיות מזון לחיצונים ולקלי' כמבואר בכת"י מורי זל"ה בענין מאמר בני חת ועפרון החתי וע"ש. וקליפת נוגה הנשרשת בצינור הנ"ל נאחות שם וסובבת את היסוד הקדוש ונקרא ערלה ובהיות ערלה זו חופפת על היסוד אין החסדים יורדין עד היסוד כדי שלא ינקו הקלי' מהם ולא יתאחזו באורות הגדולים ההם וע"כ לא די שהם לא ירדו עד היסוד אלא אפי' בכ"מ המגולה למעלה שהוא בב"ש תחתונים בת"ת ונ"ה דז"א אשר משם ולמטה הוא מקום מגולה כנ"ל בין שאין שם מחיצות כלי היסוד דאמא לכן אינם יורדין ונופלין עד היסוד כנודע וע"כ הם נשארים למעלה בשרשם בדעת דז"א ואינם מתפשטים למטה כי נאחות ביסוד שלו ואח"כ כאשר נימול כורתים הערלה ההוא ומסתלקת משם קליפת נוגה הנ"ל ואז יורדין החסדים הנ"ל ומתפשטים במקומם שהוא בת"ת ובנ"ה דז"א ונודע כי כל חסד מהם הוא הוי"ה א' כנ"ל. והנה הוי"ה גימטריא כ"ו והנה ב' היות של ב' חסדים אשר בנ"ה הם גימטריא ב"ן וב"ש התחתונים של החסד דת"ת הרי הם ח"י נקודות כי הח' עליונות הם מכוסים בשליש העליון כנ"ל א"כ בהצטרף ח"י עם ב"ן של נ"ה יהיה ע' אורות מגולים שהם גימטריא מ"ל מן חשמל ואז הוא בחי' אונאה פחות משתות וקיים המקח כנ"ל והוא בזמן קיום מצות מילה בכריתות הערלה כנ"ל שאז מתגלים ע' אורות החסדים המגולים שהם גימטריא מ"ל מן חשמל הנזכר בזה פרשה ויקהל דכד אתעבר קליפת נוגה אקרי מ"ל. וכאשר הערלה קלי' נוגה נאחות שם מחמת עונות ויונקת שם מאלו ע' אורות המגולים איקרי ח"ש מ"ל שמיהרה הקליפה לקבל מן האור מ"ל הנ"ל. ונחזור לענין כי הנה על ידי המילה שהוא כריתת ערלה עדיין הע' אורות הנ"ל המגולין לא נתפשטו רק בב"ש תחתונים דת"ת ובנ"ה אבל עדיין לא נתפשטו ביסוד עצמו דז"א וזהו ענין ד' אותיות מילה פירוש מ"ל י"ה. כי מ"ל הם ע' אורות המגולין וי"ה הם בחי' שלישי עליון המכוסה ולמטה בסוד פריעה נבאר למה נקרא י"ה וצריך המוהל לכוין לזה בכריתת הערלה שע"ז יתגלו מ"ל אורות הנ"ל במקומם עד הוד ע"ד הנ"ל ויכוין באומרו על המילה שהוא מ"ל י"ה כמ"ש ענין י"ה למטה בענין הפריעה שהוא ג"כ פרע י"ה.

^ה כנ"ל בסוף התורה שוגג בחי' תרגום

^י עיין תהלים ז' שגין לדוד ופי' התרגום תרגומא דאודיתא לדוד וכו'.

^ל תהילים פרק ז (א) שגין לדוד אשר שר לדוד על דברי כוש בן ימיני:

תרגום יונתן על תהילים פרק ז פסוק א – תרגומא דאודיתא לדוד די שבח קדם יי מטול די אמר שירתא על תבירא דשאל בר קיש דמן שבט בנימן:

^ה לעיל סוף אות ד'

^ט עיין רבינו בחיי פרשת מקץ מא א' ד"ה דע. ובספר הברית ח"א מאמר יז פרק יג ד"ה ולפעמים. ולקטן תורה ה תנינא אות י'

^ב אות ו'

^כ בתרלז- האידיים

^כ צ"ע זה חידוש גדול שהחלום הוא צירוף האותיות כסדר אכילתם, ונראה שאין הכוונה כסדר האכילה ממש אלא בכלליות גדול בכל כף יש אותיות וסדר העלאתן גורם לסדר הצטרפות החלום.

והבן היטב איך עתה מבואר היטב ענין פתרון חלומות ע"י שלימות לה"ק, ע"י מה שכתב שם אח"כ שע"י שלימות לה"ק מאירין מ"התנוצצות האותיות שיש בכל דבר. כי ע"י התנוצצות האותיות שיש בכל המאכלים שמהם החלומות, ע"י הצדיק בחי' יוסף יודע לפשר חלמין שבתרדמה כנ"ל :

(זה מצאנו מזה המאמר מכת"י רבינו ז"ל בעצמו) :

ישלח עזרך מקודש וכו', גודל יקר הערך מלשון הקודש שבו נברא העולם כמו שאמרו חז"ל לזאת יקרא אשה כי מאיש לשון נופל על לשון מכאן שנברא העולם בלשון הקודש. כי האשה יראת ה' היא מ"י בחי' לשון הקודש שבה נברא העולם/מ"ה, וזהו חוה לשון דיבור כ"ש ולילה ללילה יחווה דעת [מ"י] חוה לשון דיבור בארמית דייקא כי היא בחי' תרגום שצריך להתברר מלמטה. וזה בחי' לזאת יקרא אשה, כי הדיבור נקרא זאת כ"ש [מ"י] וזאת אשר דיבר להם אביהם. וע"י לשון הקודש רוממנו מכל הלשונות [מ"י]. וזה בחי' לשון נופל על לשון כל הלשונות נופלים ע"י לשון הקודש ואין : ע"כ מצאנו :

[פרקא תנינא דספרא דצניעותא מבואר לעיל, בהתורה אמור אל הכהנים סימן ב'] :

עד כאן ביאור חברותא לתורה יט

השלמה בעניין ירידה צורך עליה

ביאור העניין (וכפי הבנתי עפ"י הריצ"ח בשיעור יא סוד ירידה צורך עליה ומה שהבנתי דבר מתוך דבר מדבריו)

דהיינו שבריאת האשה היה באופן של ירידת האדם לצורך עליה שירד לתרדמה עמ"נ שע"י האשה שנבראה אז יוכל לעלות לשלימותו וזה מקביל ללשון הקדש שתיקונו דייקא ע"י התרגום שע"י ירידה לברר את התרגום אזי זוכה ללשון הקדש, דהיינו ירידה לברר את כל ההיתר עד שזוכה לקדושה.

רבינו מבאר ענין סוד לשה"ק שבו נברא העולם, שהוא בחי' חוה, בחי' אשה, בחי' חיות אש (אשה לשון אש) כמ"ש "לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת" מכאן שנברא העולם בלשה"ק, רבינו מביא הרבה בחי' ודוגמאות להשוואה בין אשה ולשה"ק, דהיינו שכל מה שאנו מוצאים בבריאת האשה שכפשוטו היא חוה, נמצא גם בענין של לשה"ק.

השם חוה בחי' חיות ממלולת (כי חוה לשון חיות ולשון מדבר וממלול כמ"ש לילה ללילה יחווה דעת) הוא רמז שע"י לשה"ק מתמללים (מתפוררים) לשונות העכו"ם (מלשון תהלים ב' ימולל ויבש דהיינו לשון הכרתה כמבואר בפרש"י תהלים קיח י) אח"כ מבאר רבינו את הבת קול שאומרת "ע"כ יעזוב איש אביו ואמו ודבק באשתו" ודרשו חז"ל מכאן שנאסר להם עריות, רוח"ק אומרת כן, והוא רמז לבחי' חוה רוח"ק היינו לשה"ק.

ואח"כ רבינו מסביר ענין "ויסגור בשר תחתיה" שרומז לענין חיתוך הדיבור ואח"כ "ויבן" ודרז"ל עשאה כאוצר, שזה עשיה "בחי' יראת ה' היא אוצר" ואח"כ ענין הנחש, הרומז לענין עיקר היניקה שיונק לשון העכו"ם דרך לשון התרגום כל זה מדובר על לשה"ק לעצמו שכל מה שנאמר על חוה אשה מתאים לענין לשה"ק נמצא שמה מבואר בתורה על הצלע שלקח מאדה"ר ובנה ממנה אשה, רומז לבחי' רוח ממללא שנפח באדם דהיינו כח הדיבור שאחרי שנפח בו אזי בנה אותו עד כדי שיהיה מדבר רק קודש דהיינו לשה"ק.

נראה שעיקר סוד הדיבור לעשותו לשון הקודש מתבאר בביאור ענין הכתוב "ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם" וישן ואח"כ "ויקח אחת מצלעותיו ויבן את הצלע אשר לקח מן האדם ויביאה אל האדם". ואז דייקא אמר האדם "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי" ורבינו מבאר שכמו שבריאת האשה הוא לתיקון האיש, כך התרגום הוא לצורך בנין לשון הקדש.

שמה שמבואר בענין לשה"ק שבנינה ושלימותה הוא רק ע"י שמפילים את רע שבקליפת נגה ע"י תרגום נכון של כל דבר ללשון הקדש מתבאר כאן איך נמצא גם בענין בריאת חוה אשה

מפורש שבתהליך בריאת האשה הורד האדם למצב של תרדמה ואז לקח צלע ויבן את הצלע ומכאן והלאה כבר מדברים מחוה עצמה ויביאה אל האדם

זה עיקר הענין כאן שגם אחר שנלקחה מאדם דהיינו בחי' הנסירה להפרידה ממנו, אעפ"כ חזר והביאה אל האדם בחי' "זאת הפעם עצם מעצמי", דהיינו שנהיה כאן חיבור שלאחר פירוד דייקא וזה עיקר השלימות.

²² בתלול - ההנוצצות

²³ מתלול - הוא

²⁴ צ"ע כי העולם נברא בלשון הקדש הבא מלמעלה ואילו האשה היא בחי' לשון הקדש הבא מלמטה שהרי בעצמה היא בחי' תרגום בעלה אם מצליח להאיר בה קדש אזי היא לשון הקדש והעולם נברא חסר כנ"ל בהשמטה דייקא כיון שנברא בלשון הקדש הבא מלמעלה. ואולי כיון שברא עולם והחריבם אזי יש בעולם שלנו כבר בחי' של קדש הבא מלמטה דהיינו אחרי הירידה צורך עליה.

²⁵ תהלים יט ג'

²⁶ בראשית מט כח

²⁷ לשון קדוש ג' רגלים

כי אין הכוונה שלקחו מאדם בחי' תרגום ובנו אותו להיות לשה"ק. אלא יש כאן עומק גדול שאת האדם שהוא בחי' לשה"ק הורידו לבחי' תרדמה לבחי' תרגום כדי לברר את התרגום ולהעלות הטוב שבו ללשה"ק

דהיינו שהתיקון הוא ע"י ירידה לצורך עליה

עיקר העליה כאן הפירוש שאותה ירידה כשלעצמה אינה הולכת לאיבוד דהיינו שהירידה אינה רק אמצעי והיכי תמצי לעליה, אלא שהנפילה עצמה הופכת להיות נפילה לרע שבתרגום דהיינו אם מצליח שהנפילה לא תפיל אותו אזי יכול לעשות שהנפילה בעצמה תפיל את הרע ותברר את הטוב ותבנה אותו לקומה שלימה שטוב המתברר מותר תערוכות שזה טוב מאד

זו הנפילה הראשונה שכתובה בתורה זה השרש לכל הנפילות וכאן נמצא השרש לכל הנפילות בבחי' הכתוב (מייכה ז ח) ⁽¹²⁾ כי נפילתי קמתי, ודרשו בילקוט אלולא שנפילתי לא קמתי, וכמ"ש כי אשב בחשך ה' אור לי ודרשו שם אלולא שישבתי בחשך לא היה אור לי: "אשב בחושך" זה בחי' כניסה לבחי' תרגום.

(באמת כבר קודם היו כמה נפילות בבחי' זו אבל הן לא כתובות בתורה אלא בחו"ל כגון שבירת הכלים לפני הבריאה וכגון הבדלת מים תחתונים מהעליונים ביום השני וכגון לבי מעטי עצמך ביום רביעי אבל רק כאן ביום השישי נכתב בפירוש לשון נפילה ויפל ה"א תרדמה) ונפילה זו היא לצורך הפלת הרע ועלית הטוב וכשמצליח בזה זה עיקר התיקון, דהיינו שזה לא למרות שיש נפילה יש עליה, אלא "אם לא נפילתי לא קמתי" כי התקומה של לשה"ק היא ע"י נפילה שלה ללשון תרגום. אבל מי שבאמת נופל זה לשון העכו"ם בבחי' לשון נופל על לשון שלשה"ק נופל על לשון התרגום ומפיל את לשון העכו"ם.

יוצא מכאן שא"א להפיל את לשון העמים בלי שלשון הקדש קודם נופל ללשון תרגום, אבל לא במצב שנשאר בנפילה, כי אז יהיה הפוך שאז יש נפילה ללשה"ק ולשון העמים יונק ממנו דרך החושך של התרגום, אבל כשנעשה כמו שצריך דהיינו אור שעבר את כל החושך ונשאר אור, כך לשה"ק צריך ליפול לתרגום ולעלות מבורר, כי אין ערך לאור אלא מה שאפשר לעבור איתו את הבחירה, כי כל המעלותא של עבודה"ש זה רק מכח הבחירה

וזה חיוני עצום הפך המקובל ועצת היצר שנדרמה לאדם כיון ששקוע בדבור בטל ואפילו רע לא יכול לזכות ללשון הקדש אלא אדרבה זו הדרך לזכות ללשון הקדש, דיקא ע"י התרגום והחשך רק צריך להבין שהוא בחשך ולרצות לצאת ממנו בכל מחיר. זה כאילו עוד מהדורא של אדם שלם יותר, אחר שעבר את התרגום, כי מהתרדמה הזו נבראה החיות אש ממלכות של לשה"ק והוה "נעשה אדם" דהיינו זכר ונקבה שהם אחד. וזה עומק תכלית סוד הירידה לצורך עליה.

ואין לטעות ולומר כאן שאדם וחווה הם שני דברים נפרדים והכל לצורך בנינה בנפרד, אלא תמיד אדם וחווה הם אחד, אלא שקודם הברור לא היה בהם שלימות ואחר הברור דהיינו אחר שהפיל על האדם תרדמה ונעשית חווה אשה חיות אש, אין זה דבר לעצמו, כי רק אצל שאר הלשונות האשה דבר לעצמו, דהיינו לשונות העכו"ם הם דבר לעצמו, אבל לשה"ק הוא כמ"ש במדרש "כי לזאת יקרא אשה" "כי מאיש לוקחה זאת" דהיינו שגם אחר הברור מחוברת לאיש בבחי' "כי מאיש לוקחה זאת", "זאת" דייקא שהוא בני למלכות פה) וכל מהותה חיבור גם אחרי הפירוד שזה עיקר לשה"ק ודווקא לשה"ק שעבר לשון תרגום.

בבחי' "יום ליום יביע אומר" זה בחי' אדם בחי' קודש לעצמו, אבל עיקר התיקון הוא "לילה ללילה יחווה דעת" דהיינו לשה"ק המברר את הלילה.

דהיינו דרך דיבורים, כי רק שם אפשר להוציא את החיות אש גם לאחר כל ירידה וכל נפילה וזה שאמר אדם "זאת הפעם עצם מעצמי" שגם אחר הפירוד תפס את האחד, גם אחר שנעשית מציאות לעצמה, שזה בחי' שאדם מכניס את כל הפנימיות שלו בעולם הדיבור עד שנהיה דבר אחד.

וחי' לטעות שא"כ טוב לאדם להפיל עצמו לנסיון אלא הכוונה היכן שמוכרח כגון בכל תחום ההיתר והרשות שהיא רשת שהסט"א פורט לאדם להפילו משם לרע הגמור) כגון אכילה זיווג דיבור, וכיו"ב כל מה שמותר, את זה בעצמו צריך לתפוס כנפילה, כי בהיתר יש רע וטוב, כגון באכילה שיש אכילה שלא מועיל לקיום הגוף וגם המועיל יש בו הנאה גשמית שמסיטה מעיקר הכוונה לשם שמים. וכשיודע מה רע אזי תופס את ההיתר כנפילה ומתקדש בכל מיני המותר ואזי משאיר את הרע ועולה עם הטוב אלוקות שנעלם שם.

והחיידוש כאן ששרש כל תיקון ההיתר אע"פ שעקרו הוא מעשי היתר כנ"ל אכילה זיווג וכיו"ב אבל שרש הכל הוא הדיבור בבחי' רוממנו מכל לשון שע"י לשון נופל על לשון אפשר לצאת מכל הרע שבדיבור ועי"ז דייקא מהרע של כל המעשים. עיין תורה טו שכל מעשה קודם לו דיבור עכ"פ באופן נעלם שמרשן שפתיהו, כי כל מעשה מתחיל ממשבה ודרך הדיבור יורד למעשה. וכאן רבנו מתייחס בעיקר לתיקון המעשים ע"י תיקון הדיבור. עיין תורה מט ששם תלה את הכל בתיקון המחשבה דייקא עי"ז שיצה"ר ויצ"ט הם מחשבות רעות ומחשבות טובות.

יש כאן נקודה חשובה שהיא לימוד לכל עבודת ה' כמבואר בתורה ו' שדרכי התשובה הן הבקיות בעליה וירידה וכאן מתבאר שרש ועומק ענין הירידה צורך עליה שזה לימוד איך לעבור כל נפילה, ועיקר הענין הוא לתפוס שאין זה כפי הנראה שיש ירידה ואח"כ עליה כי זה בחי' אדם הנרדם ומתעורר,

אבל החידוש הוא לתפוס שבירידה אני כמו ננסר ונפרד מאחורי הקב"ה על מנת להתחבר מחדש פנים בפנים. וצריך לבנות את ההמלכה שלי לקומה שלימה, כמו באדם הראשון שהקב"ה הפיל עליו תרדמה כדי לקחת הצלע ואח"כ ויבן את הצלע ויביאה אל האדם. ולעניינינו שהכל מרמו ללשון הקדש הכוונה שבנפילה נלקח ממני כח הדיבור קדש, כי בתרדמה א"א לדבר קדש, אבל דייקא עי"ז נעשה כאן נפילה לבחי' איהו רע שיש בי שלא נתן לי לדבר כראוי ועכשיו בנפילה דהיינו הפלת התרדמה נעשה ברור כוה שדייקא עכשיו יש בי כח לבנות כח דיבור חדש דיבור קודש יותר ממה שיכולתי קודם

יש כאן כביכול סתירה כי במשל דהיינו איש ואשה נראה שהם שני אנשים נפרדים שכל אחד צריך תיקון לעצמו אבל באדם ולשה"ק נראה שזה דבר אחד. אבל באמת הבא ללמד נמצא למד, שגם באיש ואשה נלמד מאדם ולשה"ק, שכל התיקון שלו זה מה שהוא מתקן אותה. (עיין הקדמת זוהר ה: ובמותק מדבש שם מבואר שאע"פ שעלית המלכות בשבת ע"ז ז"א בליל שבת ככוונת הקדוש, אין לו עצמו עליה למחרת ביום השבת, רק מכח שהעלה את המלכות בליל שבת.)

נראה כלל הדברים שתחילה היא בחי' אחור וקדם צרתני כמ"ד שנבראו מחוברים אחור באחור שבידוע זה מצב של פחד מיניקת הדין כידוע בחוש שבנ"א המפוחים עומדים כך כדי להשמר מכל צד כי עיקר היניקה היא מהגב דהיינו מהצד שקשה יותר להשמר כי מהפנים צריך להתמודד אבל אחור יכול לינק בפתע ועפ"י הסוד שמהפנים מאיר האמת אבל מבחי' אחור כיון שהוא חשוך יותר יש מקום לינק דהיינו למצא אחיזה לשקר

ועל מצב זה אמר הקב"ה "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו" בכהאריז"ל מבואר שכשהם אחור באחור אזי אינה מקבלת ממנו, אלא מאמא עלאה כמודו, (שהם בבחי' אמא דמסככא על בניה) ובמצב זה, היא טוענת שהם שני מלכים בכתר אחד, ואז א"ל לבי מעטי עצמך (בחי' שהלא טוב יקח אותך) דהיינו ניסור שנפרדה ונעשית לעצמה וממילא נעשית צלע בלבד שצריכה לו, כדי להבנות. הגה

¹² ילקוט שמעוני תהלים פ"ה רמז תרכח-.... אל תשמחי אויבתי לי כי נפילתי קמתי, אלולא שנפילתי לא קמתי, כי אשב בחשך ה' אור לי אלולא שישבתי בחשך לא היה אור לי:

אלול תשעו - (אולי אפ"ל ש"לא טוב היות האדם לבדו הוא בחי' הלא טוב יקח אותך כי הסט"א היא תמיד בחי' אחר באחור שעל זה נאמר לא טוב היות לבדו שהרי לא היה לבדו אלא כיון שהיתה באחור נקרא כמו לבדו)
 דהיינו שכך זה לא טוב, וכדי שיהיה טוב, צריך דייקא ירידה ומיעוט לצורך עליה, שיחזורו פב"פ, מתוך בחירה והתגברות על מניעות, ואזי אע"פ שהיא שווה לו בקומה אבל תופסת כי מאיש לוקחה זאת וכל חיותה ממנו.
 עוד נראה שבמצב של אחר באחור היא הסתרה שאין שום בחי' פנים ואז בחי' הדיבור הוא בחי' איה מקום כבודו המבואר בתורה יב תנינא וכמבואר שם שזה בחי' כתר בחי' אמא בינה, שהיא כתר דז"א, דהיינו שאז דיבור מקבל מאמא שלא ע"י ז"א.
 אבל אחר הניסור זה בחי' שוב בחי' מלא כל הארץ כבודו המבואר בתורה ז תנינא
 וכנראה כיון שבבחי' אב"א קומת שניהם שווה ושניהם מקבלים מבינה לכן יש כאן סכנת טענת המלכות א"א לשני מלכים בכתר אחד שע"ז נעשה ברוגז ולכי מעטי עצמך שזה בחי' ויפל תרדמה ובחי' ירידה צורך עליה. דהיינו שאע"פ שזה בחי' ברוגז, אבל רק זה האפשרות לתקון דהיינו להקטינה לבחי' נקודה היסודית שבה ולחזור ולבנותה בבחירה בבחי' ויבן את הצלע לקומה שלימה אבל נפרדת שיכולה לבוא פב"פ כמ"ש "ויביאה אל האדם".
 ונראה ממה שמבואר שלשון נופל על לשון דהיינו שהנפילה היא לצורך הפלת הרע שבבחי' התרגום דהיינו כי מתחילה אין תרגום ולא נגה ולא התר אלא רק רע וטוב וכדי שהטוב יהיה טוב מאד נעשה תרדמה דהיינו תרגום נעשה שטח של היתר ודיבורי היתר שע"י הברור שלו נבנה הצלע

וכל אדם צריך לתפוס את עצמו אחרי הברוגז כי ירדנו לעוה"ז בבחי' תרדמה ומיעוט ממדרגת החלק אלוך שקודם הירידה לעוה"ז שעל כן נקראת ירידה דייקא והיא צורך עליה לחזור להיות אצלו ממש כבר בעוה"ז
 דהיינו שתחילה היו שניהם אחד וזה נקרא לא טוב ואח"כ נעשו שנים וגם זה לא טוב אלא הטוב הוא רק כשהם שנים נפרדים ומרצונם מתחברים להיות אחד
 היינו התכלית היא שאע"פ שנפרדו יחזרו בבחי' ע"כ יעזב וכו' ודבק באשתו וכו' ועיקר כל הנסיונות והבחירה הם בפירוד כי כנ"ל בבחי' אחר באחור אין כל כך נסיונות כי א"א לינק מהם אבל בבחי' הפירוד אזי אפשר לפתות את האשה ועיקר הפתוי הוא שתשכח כי מאיש לוקחה זאת
 עד כאן עפ"י הריצ"ח שיעור יא

